

HOTĂRÎRE
cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni în
domeniul eficienței energetice pentru anii 2016-2018

nr. 1471 din 30.12.2016

Monitorul Oficial nr.92-102/257 din 31.03.2017

* * *

Notă: În tot textul hotărîrii și al Planului de acțiuni, sintagmele „Ministerul Economiei”, „Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor” și „Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor”, la orice caz gramatical, se substituie cu sintagma „Ministerul Economiei și Infrastructurii”, la cazul gramatical corespunzător, conform [Hot.Guv. nr.738 din 20.07.2018](#), în vigoare 17.08.2018

În temeiul art.9 și 17-19 din [Legea nr.142 din 2 iulie 2010](#) cu privire la eficiența energetică (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.155-158, art.545), Guvernul

HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2016-2018 (se anexează).

2. Consiliile raionale și consiliile municipale, Adunarea Populară a unității teritoriale autonome Găgăuzia, în coordonare cu Agenția pentru Eficiență Energetică, vor asigura elaborarea, coordonarea și aprobarea programelor și planurilor de acțiuni locale în domeniul eficienței energetice, în conformitate cu Planul de acțiuni nominalizat, Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020 și Legea cu privire la eficiența energetică.

3. Ministerele și instituțiile responsabile de implementare vor întreprinde măsurile necesare pentru realizarea Planului de acțiuni menționat și vor prezenta Agenției pentru Eficiență Energetică anual, pînă la data de 15 februarie, informații privind rezultatele îndeplinirii, în anul precedent, a acțiunilor incluse în Planul de acțiuni.

4. Monitorizarea implementării Planului de acțiuni sus-numit se pune în sarcina Agenției pentru Eficiență Energetică, care va prezenta Guvernului anual, pînă la 1 martie, raportul privind realizarea acestuia.

5. Controlul asupra executării prezentei hotărîri se pune în sarcina Ministerului Economiei și Infrastructurii.

PRIM-MINISTRU

Pavel FILIP

Contrasemnează:

Viceprim-ministru,

ministrul economiei

Octavian Calmîc

Ministrul finanțelor

Octavian Armașu

Ministrul dezvoltării regionale și construcțiilor

Vasile Bîțca

Ministrul transporturilor și infrastructurii drumurilor

Iurie Chirinciuc

Ministrul mediului

Valeriu Munteanu

Nr.1471. Chișinău, 30 decembrie 2016.

Notă: În tot textul Planului, cuvintele „Agenția pentru Protecția Consumatorilor”, la orice caz gramatical, se substituie prin cuvintele „Agenția pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței”, la cazul gramatical corespunzător, conform [Hot.Guv. nr.1089 din 18.12.2017](#), în vigoare 20.12.2017

PLANUL NAȚIONAL DE ACȚIUNI în domeniul eficienței energetice pentru anii 2016-2018

SUMAR EXECUTIV

CONTEXT

1. Republica Moldova a aderat la Comunitatea Energetică (EnC) în anul 2010, astfel că transpunerea Directivei 2006/32/CE privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice, relevantă pentru acest proces, și, respectiv, elaborarea planurilor de acțiune corespunzătoare au început în Moldova mai târziu decât în alte părți contractante. Planurile naționale de acțiuni în domeniul eficienței energetice sînt elaborate pentru o perioadă de 3 ani, în scopul stabilirii obiectivelor privind economia de energie și al măsurilor adecvate pentru atingerea obiectivelor stabilite. Primul Plan național de acțiuni în domeniul eficienței energetice a fost elaborat pentru perioada 2013-2015, în timp ce alte părți contractante elaborau deja cel de-al doilea plan. Prezentul Plan de acțiuni include o analiză retrospectivă a primei perioade de implementare și o strategie cuprinzătoare pentru sporirea eficienței energetice în perioada 2016-2018.

2. Prezentul Plan de acțiuni a fost întocmit pe baza modelului elaborat de Secretariatul Comunității Energetice și prezentat Grupului de coordonare pentru eficiență energetică la Sesiunea de instruire pentru întocmirea Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice, desfășurată la 17-18 noiembrie 2015. Noul model (modelul celui de-al treilea Plan național de acțiuni în domeniul eficienței energetice) include obligațiile de raportare conform Directivei 2006/32/CE privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice, facilitînd întocmirea unui document strategic global pentru toate economiile de energie și pentru toate măsurile de economisire a energiei prevăzute în Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică și cu Directiva 2010/31/CE privind performanța energetică a clădirilor. Noul model reflectă și diferențele existente în ceea ce privește angajamentele Republicii Moldova, care decurg din aderarea mai târzie a țării la Comunitatea Energetică.

PROCESUL DE ELABORARE ȘI ADOPTARE

3. Pentru elaborarea acestui document a fost creat un grup de lucru, care a activat pe parcursul perioadei octombrie 2015-aprilie 2016, rezultatul activității sale fiind prima versiune a prezentului Plan de acțiuni. În procesul de elaborare a documentului au fost contactate peste 60 de diverse instituții, companii și autorități publice, inclusiv:

- 1) autoritățile administrației publice de nivelul al doilea și municipalitățile;
- 2) Ministerul Economiei și Infrastructurii;

[Subpct.3) pct.3 abrogat prin [Hot.Guv. nr.738 din 20.07.2018](#), în vigoare 17.08.2018]

- 4) Ministerul Mediului;

[Subpct.5) pct.3 abrogat prin [Hot.Guv. nr.738 din 20.07.2018](#), în vigoare 17.08.2018]

- 6) Ministerul Finanțelor;
 - 7) Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare;
 - 8) Agenția pentru Eficiență Energetică;
 - 9) Inspectoratul Energetic de Stat;
 - 10) Agenția pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței;
 - 11) Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică;
 - 12) Î.S. „Moldelectrica” – operatorul rețelei de transport și de sistem din Republica Moldova; S.A. „RED Nord”, S.A. „RED Nord-Vest”, Î.C.S. „RED Union Fenosa” S.A. – operatori ai rețelei de distribuție;
 - 13) S.A. „Termoelectrica” – producător și distribuitor de energie termică în mun. Chișinău;
 - 14) S.A. „CET-Nord”, mun. Bălți;
 - 15) Unitatea teritorială autonomă Găgăuzia;
 - 16) Universitatea Tehnică din Moldova;
 - 17) Institutul de Energetică al Academiei de Științe a Moldovei;
 - 18) Fondul pentru Eficiență Energetică;
 - 19) Fondul de Investiții Sociale din Moldova;
 - 20) Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare: proiectele „MoSEFF”, „MoREEFF”;
 - 21) Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Moldova: Proiectul Energie și Biomasă în Moldova, Proiectul „ESCO-Moldova”;
 - 22) AO „Asociația Patronală în Domeniul Energetic” și „Institutul Casei Passive”.
- [Pct.3 modificat prin [Hot.Guv. nr.738 din 20.07.2018](#), în vigoare 17.08.2018]*

4. Procesul de consultări publice, desfășurat intens în primăvara anului 2016, a permis Ministerului Economiei și Infrastructurii și Agenției pentru Eficiență Energetică să colecteze opinii pentru elaborarea versiunii finale a prezentului Plan de acțiuni.

REVIZUIREA OBIECTIVELOR

5. Pentru elaborarea prezentului Plan de acțiuni au fost revizuite obiectivele stabilite de Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020 și Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015, sumarul acestora fiind inclus în Metodologia de calcul (conform Directivei 2006/32/CE privind serviciile energetice și Directivei 2012/27/UE privind eficiența energetică), precum și setul de presupuneri sînt prezentate explicit în secțiunile 1.3.2 și 1.3.3. În secțiunea 1.3.2 sînt explicate diferențele care există în abordarea calculului în cadrul Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015, precum și particularitățile privind calculele specifice Moldovei, în detaliu.

6. Revizuirea a fost efectuată în conformitate cu :

1) articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2006/32/CE, care prevede următoarele:

„[...] Părțile contractante adoptă și urmăresc să atingă un obiectiv indicativ național general privind economiile de energie de 9% pentru al nouălea an de aplicare a prezentei directive, ce urmează să fie atins prin servicii energetice și alte măsuri de îmbunătățire a eficienței energetice.

Secretariatul Comunității Energetice emite un aviz privind măsura în care obiectivul indicativ național intermediar este realist și în conformitate cu obiectivul global.”;

2) anexa I la Directiva 2006/32/CE privind serviciile energetice Metodologia utilizată pentru calculul obiectivului indicativ național pentru economiile de energie, conform adaptării efectuate prin Hotărîrea Consiliului Ministerial al Comunității Energetice D/2009/05/MC-EnC din 18 decembrie 2009, prevede următoarele:

„1. Pentru a calcula un consum mediu anual, părțile contractante se bazează pe consumul de energie intern final anual al tuturor utilizatorilor de energie care intră sub incidența prezentei directive, pentru cea mai recentă perioadă de cinci ani anterioară punerii în aplicare a prezentei directive pentru care sînt disponibile date oficiale. Acest consum de energie final reprezintă cantitatea de energie distribuită sau vîndută consumatorilor finali în această perioadă de cinci ani care nu este corectată în funcție de grade-zile, schimbări structurale sau schimbări ale producției.

Pe baza acestui consum mediu anual, obiectivul indicativ național pentru economii de energie se calculează o dată, iar cantitatea absolută de energie de economisit care rezultă se aplică pe durata totală de aplicare a prezentei directive.

Obiectivul indicativ național pentru economii de energie:

(a) reprezintă 9% din consumul mediu anual menționat anterior;

(b) este măsurat după al nouălea an de aplicare a prezentei directive;

(c) este rezultatul economiilor anuale de energie cumulate obținute în întreaga perioadă de nouă ani de aplicare a prezentei directive;

(d) este realizat prin servicii energetice și alte măsuri de îmbunătățire a eficienței energetice.”;

3) Directiva 2012/27/UE, după cum a fost adoptată prin hotărârile Consiliului Ministerial al Comunității Energetice D/2009/05/MC-EnC din 18 decembrie 2009 și D/2015/08/MC-EnC din 16 octombrie 2015.

7. Metodologia de calcul (conform Directivei 2006/32/CE privind serviciile energetice și Directivei 2012/27/UE privind eficiența energetică), precum și setul de presupuneri sînt prezentate explicit în secțiunile 1.3.2 și 1.3.3. În secțiunea 1.3.2 sînt explicate diferențele care există în abordarea calculului în cadrul Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015, precum și particularitățile privind calculele specifice Moldovei, în detaliu.

Tabelul 1

Obiectivele inițiale stabilite în Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice al Republicii Moldova și obiectivele revizuite

	Obiectivul (obiectivele) prevăzut/e de Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015¹	Obiectivul revizuit pe baza aplicării dispozițiilor din anexa I la Directiva 2006/32/CE privind serviciile energetice²	Obiectivul stabilit în conformitate cu articolul 7 din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică
Obiectivul național indicativ pentru eficiența energetică: cantitatea absolută de energie de economisit	428 ktep pînă în 2015 867 ktep pînă în 2016	92.9 ktep în 2016 ³ 167.2 ktep în 2020 ⁴	29.66 ktep în 2020

Note:

(1) Obiectivele din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 nu au fost stabilite în deplină conformitate cu Directiva în calitate de economii anuale, ci sub forma unor economii cumulative, utilizînd anul 2009 ca an de referință.

(2) Necumulativ.

(3) După cel de-al cincilea an de aplicare a Directivei 2006/32/CE privind serviciile energetice.

(4) După cel de-al nouălea an de aplicare a Directivei 2006/32/CE privind serviciile energetice.

8. Calculele efectuate conform dispozițiilor din anexa I la Directiva 2006/32/CE privind serviciile energetice indică economii în cuantum de 92.9 ktep măsurabile în 2016 (după cel de-al cincilea an de aplicare a Directivei și 167.2 ktep – economii măsurabile în 2020 (după cel de-al nouălea an de aplicare

a Directivei). Concomitent, sînt stabilite economii în cuantum de 29.66 ktep, care decurg din obligația asumată în temeiul art.7 lit.a, c și d din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică.

9. În toate evaluările măsurilor anterioare și în planificarea măsurilor noi/preluate sînt utilizate obiectivele recalulate. Explicații detaliate sînt incluse în secțiunea 1.3.2 cu privire la implementarea art.4 din Directiva 2006/32/CE, precum și în secțiunea 1.3.3 cu privire la implementarea art.7 din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică, adaptată prin Decizia D/2015/08/MC-EnC.

ANALIZA RETROSPECTIVĂ PENTRU ANII 2013-2015

10. Pînă în prezent a fost atins un progres relevant în realizarea dispozițiilor Programului național pentru eficiență energetică 2011-2020 și ale Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015.

1) Au fost elaborate sau actualizate numeroase documente legislative și regulatorii, unele dintre acestea fiind deja adoptate:

a) [Legea nr.44 din 27 martie 2014](#) privind etichetarea produselor cu impact energetic (de transpunere a Directivei 2010/30/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 mai 2010 privind indicarea, prin etichetare și informații standard de produs, a consumului de energie și de alte resurse al produselor cu impact energetic), care a intrat în vigoare în luna octombrie 2014;

b) [Legea nr.92 din 29 mai 2014](#) cu privire la energia termică și promovarea cogenerării (de transpunere parțială a Directivei 2012/27/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 privind eficiența energetică, prin care se modifică directivele 2009/125/CE și 2010/30/UE și se abrogă directivele 2004/8/CE și 2006/32/CE), care a intrat în vigoare în luna iulie 2014;

c) [Legea nr.128 din 11 iulie 2014](#) privind performanța energetică a clădirilor (de transpunere a Directivei 2010/31/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 mai 2010 privind performanța energetică a clădirilor), care a intrat în vigoare în luna ianuarie 2015;

d) [Legea nr.151 din 17 iulie 2014](#) privind cerințele în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic (de transpunere a Directivei 2009/125/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 octombrie 2009 de instituire a unui cadru pentru stabilirea cerințelor în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic), care a intrat în vigoare în luna aprilie 2015.

2) Implementarea responsabilităților este clar partajată între Ministerul Economiei și Infrastructurii, Ministerul Mediului, Agenția pentru Eficiență Energetică și Agenția pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței, în timp ce Fondul pentru Eficiență Energetică acționează în calitate de facilitator principal pentru promovarea evoluțiilor în domeniul eficienței energetice în Republica Moldova.

3) Sînt depuse eforturi și investite resurse semnificative pentru organizarea instruirii și elaborarea programelor locale pentru eficiența energetică și a planurilor locale de acțiune în domeniul eficienței energetice (PLAE).

11. Economii finale de energie pentru anul 2016 sînt estimate la 92.9 ktep, corespunzînd nivelului de aproximativ 30% din volumul preconizat de economii, dar se așteaptă ca economiile efective să fie mai mari.

12. Prima perioadă de implementare și monitorizare a rezultatelor măsurilor de eficiență energetică realizate oferă Republicii Moldova o bază pentru reevaluarea obiectivelor sectoriale inițial definite și pentru elaborarea unor obiective mai realiste (a se vedea tabelul 2).

Tabelul 2

Obiectivele sectoriale pentru anul 2020 în conformitate cu Directiva 2006/32/CE privind serviciile energetice realocate

Sector	Obiectivele sectoriale inițiale ¹ ,	Obiectivele sectoriale realocate,	Obiectivele sectoriale inițiale ² ,	Obiectivele sectoriale realocate ³ ,
--------	--	-----------------------------------	--	---

	ktep	ktep	ktep	ktep
	2016	2016	2020	2020
Sectorul rezidențial	40.8	40.1	73.4	72.2
Sectorul public	11.7	27.8	21.1	50.0
Sectorul industrial	11.2	8.3	20.2	15.0
Sectorul transporturi	29.2	16.7	52.5	30.0
Obiectivul stabilit pentru economiile de energie finală în anul 2020, conform Directivei 2006/32/CE privind serviciile energetice	92.9	92.9	167.2	167.2

Note:

(1) Calculate pe baza distribuirii consumului de energie între sectoare, media pentru anii 2010-2014.

(2) Calculate pe baza distribuirii consumului de energie între sectoare, valoarea medie pentru anii 2010-2014.

(3) Calculate pe baza fondurilor disponibile pentru anii 2016-2020 și pe baza estimării potențialului sectorului.

PLANIFICAREA MĂSURILOR PENTRU ANII 2016-2018

13. Obiectivele propuse mai sus vor fi atinse după realizarea unei serii de măsuri în următoarele direcții principale:

1) investiții pentru renovarea clădirilor administrației publice centrale și ale altor entități publice, precum și pentru renovarea clădirilor comerciale și a blocurilor rezidențiale din sectorul public și cel privat;

2) încurajarea aplicării măsurilor de eficiență energetică în mai multe sectoare, inclusiv în transporturi, serviciile de aprovizionare cu apă potabilă și evacuare a apelor uzate și iluminatul stradal;

3) introducerea schemelor/sistemelor și a instrumentelor de finanțare sau a stimulentei fiscale care să conducă la aplicarea unor tehnologii eficiente din punct de vedere energetic și care au efect de reducere a consumului la utilizatorii finali din sectoarele rezidențial, de servicii și industrial, cum ar fi etichetarea energetică etc.;

4) dezvoltarea și promovarea pieței de servicii energetice;

5) încurajarea, prin politici adecvate privind tarifele vamale, a achizițiilor celor mai performante aparate de uz casnic ce funcționează pe bază de energie electrică și gaze naturale; impunerea prin lege a obligațiilor de eficiență energetică privind achizițiile publice;

6) susținerea cogenerării de înaltă eficiență și a sistemelor eficiente de încălzire și de răcire centralizată;

7) reducerea pierderilor din rețelele de transport și distribuție a energiei electrice, gazelor naturale și a energiei termice, precum și eficientizarea proceselor de transformare a energiei.

14. Unele din aceste măsuri au fost deja implementate, iar altele urmează să fie identificate și orientate spre sporirea eficienței energetice. Actualmente, Republica Moldova prevede aplicarea unui spectru de instrumente (majoritatea cărora au fost deja finanțate) care să permită mișcarea spre îmbunătățirea eficienței energetice și să asigure, până în anul 2020, acoperirea a circa 130 ktep din cei 167.

15. Principalele instrumente de implementare a măsurilor indicate mai sus sînt:

1) finanțarea concretă oferită de Uniunea Europeană prin intermediul Băncii Europene de Reconstrucție și Dezvoltare, Băncii Europene pentru Investiții, Fondului pentru Creștere Ecologică, Fondului de investiții pentru vecinătate; Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare etc.;

2) mijloacele financiare din bugetul de stat direcționate prin intermediul Fondului pentru Eficiență

Energetică, Fondului pentru Investiții Sociale din Moldova, Fondului Ecologic Național, Fondului Național pentru Dezvoltare Regională etc.

16. Cu toate acestea, în viitorul apropiat trebuie identificate măsuri și surse de finanțare mai concrete în vederea pregătirii acestora pentru Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice 2019-2021 și a asigurării respectării obiectivului indicativ stabilit pentru anul 2020.

17. Tabelul 3 cuprinde măsurile ce urmează a fi realizate în perioada cuprinsă în prezentul Plan de acțiuni. O parte din aceste măsuri au fost lansate înainte de perioada indicată, iar cealaltă parte va fi lansată după anul 2018.

Tabelul 3

Măsurile propuse pentru implementare în perioada 2016-2018

Nr. crt.	Denumirea măsurii de implementare a eficienței energetice	Economiile de energie prevăzute pentru anul 2020 [ktep]	Autoritatea/instituția de implementare	Finanțarea necesară în perioada 2016-2018	Sursele de finanțare
1	2	3	4	5	6
E.1.	Elaborarea, aprobarea și implementarea propriilor programe de eficiență energetică	12,76	Operatorii rețelei electrice, Ministerul Economiei și Infrastructurii (distribuție/transport),	2016-2018 2016 – 19,426 mii lei 2017 – 24,946.6 mii lei 2018 – 25,862.7 mii lei	Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul energetic ¹ , (Programul „Dezvoltarea sectorului energetic”, subprogramul „Politici și management în sectorul energetic”)
				2016-2017 2016 – 260,877.0 mii lei 2017 – 225,020.8 mii lei	Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul energetic 2016-2018 (Programul „Dezvoltarea sectorului energetic”, subprogramul III „Dezvoltarea sectorului electroenergetic” acțiunea „Reabilitarea rețelelor de transport al energiei electrice”)
				2016-2017 2016 – 154,402 mii lei 2017 – 224,814.8 mii lei	Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul energetic 2015-2017 (Programul 5800 „Dezvoltarea sectorului energetic”, subprogramul 58.03 „Rețele electrice”), acțiunea „Implementarea

					Programului de reabilitare a rețelelor de transport al energiei electrice” (Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare, Banca Europeană pentru Investiții, Uniunea Europeană)
E.2.	Îmbunătățiri cost-eficace infrastructurii rețelei de gaze naturale cu economiile asociate	26.36	Agenția pentru Eficiență Energetică, Ministerul Economiei și Infrastructurii, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică	2016-2018 2016 – 138,205 mii lei 2017 – 598,600 mii lei 2018 – 624,500 mii lei	Sursă principală: tarifele aprobate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică. Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul energetic 2014-2016 (Programul „Dezvoltarea sectorului energetic”, subprogramul II „Rețele și conducte de gaze naturale”), acțiunile „Interconexiunea conductei Ungheni-Iași” finalizată, stație de contorizare pentru conductă. Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul energetic 2016-2018 (Programul „Dezvoltarea sectorului energetic”, subprogramul III „Dezvoltarea sistemului intern pentru aprovizionarea cu gaze naturale”)
E.3.	Îmbunătățirea contorizării și facturării consumului de gaze naturale prin implementarea tehnologiilor de ultimă oră	N/a	Ministerul Economiei și Infrastructurii: furnizorii, operatorii rețelelor de transport și distribuție		Bugetul propriu al furnizorilor. Tarifele aprobate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică în conformitate cu cadrul juridic actual
E.4.	Elaborarea cadrului juridic și de reglementare și crearea unui sistem	N/a	Ministerul Economiei și Infrastructurii, Agenția pentru	2016-2018 2016 – 19,426.2 mii lei	Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul energetic, (Programul „Dezvoltarea sectorului

	de monitorizare în sectorul termoenergetic		Eficiență Energetică	2017 – 24,946.6 mii lei 2018 – 25,862.7 mii lei	energetic”, subprogramul „Politici și management în sectorul energetic”)
E.5.	Elaborarea, aprobarea și implementarea propriilor programe de eficiență energetică de către operatorii termoenergetici	19.35 (8.45 ESD)	Companiile utilității, Ministerul Economiei și Infrastructurii	40,500,000 dolari SUA	Proiect de termoficare realizat în Chișinău, Împrumut Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
				10,000,000 euro	Proiectul termoficare în mun.Bălți: 10,000,000 euro, din care: 7,000,000 euro – împrumut Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare, 3,000,000 euro – grant oferit de Fondul Parteneriatului Europei de Est pentru Eficiență Energetică și Mediu (E5P)
E.6.	Evaluarea cuprinzătoare a potențialului pentru aplicarea cogenerării de înaltă eficiență și a termoficării și răcirii centralizate eficient	Nu sînt disponibile	Ministerul Economiei și Infrastructurii	2016-2018 2016 – 19,426.2 mii lei 2017 – 24,946.6 mii lei 2018 – 25,862.7 mii lei	Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul energetic, subprogramul I. „Elaborarea politicii și managementului în sectorul energetic”
Sectorul industrial					
I.1.	Modernizarea și renovarea sectorului industrial	12.9 ktep	Agenția pentru Eficiență Energetică, Ministerul Economiei și Infrastructurii	Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare, Linia de credit MoSEEF III: (circa 20 milioane euro); alte stimulente financiare similare; Buget: Nu sînt disponibile	Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare, Linia de credit MoSEEF III; Alte stimulente financiare similare
I.2.	Introducerea managementului energetic și a celor	1.15 ktep	Ministerul Economiei și Infrastructurii;	Programul național de producere mai	Programul național de producere mai pură. Organizația Națiunilor

	mai bune practici în industrie		Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltarea Industrială	pură nu oferă subvenții directe pentru proiecte, dar facilitează investițiile directe sau subvențiile de principal eficiență energetică prin furnizarea de analize și recomandări	Unite pentru Dezvoltarea Industrială oferă sprijin profesional și managerial pentru Programul național de producere mai pură Moldova, finanțat de către Guvernul Austriei
Sectorul rezidențial					
B.1.	Elaborarea cadrului juridic cu privire la performanța energetică a clădirilor	N/a	Ministerul Economiei și Infrastructurii	2016-2018 2016 – 1,260 mii lei 2017 – 350 mii lei 2018 – 350 mii lei	Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul energetic: acțiunea „Implementarea cadrului legislativ și de reglementare privind performanța energetică a clădirilor”
				N/a	Foia de parcurs pentru implementarea Directivei privind performanța energetică a clădirilor în Republica Moldova (propusă de Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare)
B.2	Promovarea clădirilor al căror consum de energie este aproape zero	N/a	Ministerul Economiei și Infrastructurii	2016-2018 2016 – 1,260 mii lei 2017 – 350 mii lei 2018 – 350 mii lei	Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul energetic: acțiunea „Implementarea cadrului legislativ și de reglementare privind performanța energetică a clădirilor”
				N/a	Foia de parcurs pentru implementarea Directivei privind performanța energetică a clădirilor în Republica Moldova (Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare)
B.3	Măsuri de	23,71 ktep	Ministerul	29,000,000	Linia de credit

	îmbunătățire a eficienței energetice în blocurile rezidențiale		Economiei și Infrastructurii	euro	MoREEFF, facilitată de Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare
				3,300,000 euro	Grant oferit de Agenția Suedeză pentru Cooperare Internațională și Dezvoltare
				5,000,000 euro	Grant oferit de Uniunea Europeană prin intermediul Fondului de Investiții pentru Vecinătate
				N/a	Un nou apel de propuneri de proiecte al Fondului pentru Eficiență Energetică
Sectorul public					
P.1	Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul construcțiilor publice	47.09 ktep	Autoritățile publice locale, Ministerul Economiei și Infrastructurii, Agenția pentru Eficiență Energetică	2016-2018 2016 – 184,681.9 mii lei 2017 – 179,520.6 mii lei 2018 – 177,900 mii lei	Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul energetic: subprogramul IV „Eficiența energetică și surse regenerabile de energie”
P.2	Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul iluminatului public stradal	0.98 ktep	Autoritățile publice locale	2016-2018 2016 – 184,681.9 mii lei 2017 – 179,520.6 mii lei 2018 – 177,900 mii lei	Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul energetic: subprogramul „Eficiența energetică și surse regenerabile de energie”
P.3	Îmbunătățirea eficienței energetice în serviciile municipale/regionale de alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate.	2.05 ktep	S.A. „Apă-Canal” Chișinău, alte utilități/servicii	59,000,000 euro • 24,000,000 euro – Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare • 24,000,000 euro – Banca Europeană pentru Investiții • 11,000,000	Proiectul S.A. „Apă-Canal” Chișinău „Modernizarea gestionării apei și a apelor uzate în Chișinău” (Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare, Banca Europeană pentru Investiții, Uniunea Europeană, prin intermediul Fondului de

				euro – EU prin Fondul de Investiții pentru Vecinătate	investiții pentru vecinătate)
				Finalizat în 31 decembrie 2015 30,000,000 euro • 10,000,000 euro – împrumut Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare • 10,000,000 euro – împrumut Banca Europeană pentru Investiții • 10,000,000 euro – grant EU prin intermediul facilității Fondului de investiții pentru vecinătate	- Programul de dezvoltare a companiilor de apă din Republica Moldova; - Proiectul „Ap”; - Reabilitarea sistemului de alimentare cu apă în raionul Nisporeni: primăriile Nisporeni, Vărzărești și Grozești, Republica Moldova (Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare, Banca Europeană pentru Investiții, Uniunea Europeană, prin intermediul Fondului de Investiții pentru Vecinătate)
Sectorul de mobilitate/transporturi					
T.1	Promovarea eficienței energetice în sectorul transportului terestru	33.7ktep	Ministerul Economiei și Infrastructurii, autoritățile administrației publice locale	17,530,000 lei (1,050,000 euro)	Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare: Organizarea și gestionarea parcarilor din Chișinău
				Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare – Proiect în sectorul urban Chișinău – 207,457,500 lei	Bugetul local al Primăriei Chișinău pentru Strategia în domeniul transporturilor, prin creditare de către instituțiile financiare internaționale
				5 milioane euro	Proiect de amenajare a zonelor pentru bicicliști: bugetele unităților

					administrativ-teritoriale locale și asistență financiară străină
Măsurile orizontale					
H.1	Evaluarea potențialului de reducere a consumului energetic pentru Republica Moldova	N/a	Agenția pentru Eficiență Energetică	2016-2018 2016 – 19,426.2 mii lei 2017 – 24,946.6 mii lei 2018 – 25,862.7 mii lei	Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul energetic: subprogramul I. „Elaborarea politicii și management în sectorul energetic”
H.2	Actualizarea și adoptarea cadrului juridic în vederea asigurării punerii în aplicare a Directivei privind eficiența energetică și a Legii cu privire la eficiența energetică	N/a	Ministerul Economiei și Infrastructurii, Agenția pentru Eficiență Energetică, Ministerul Mediului	2016-2018 2016 – 19,426.2 mii lei 2017 – 24,946.6 mii lei 2018 – 25,862.7 mii lei	Bugetele proprii Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul energetic: subprogramul I. „Elaborarea politicii și management în sectorul energetic”
H.3	Elaborarea metodei <i>bottom-up</i> pentru monitorizare și verificare	N/a	Agenția pentru Eficiență Energetică	N/a	Bugetul propriu al autorității/instituției de implementare. Proiecte în curs de elaborare
H.4	Promovarea companiilor de servicii energetice	N/a	Ministerul Mediului, Ministerul Economiei și Infrastructurii, Ministerul Finanțelor, Primăria Chișinău, Fondul pentru Eficiență Energetică, Agenția pentru Eficiență Energetică	TOTAL 1,450,000 dolari SUA • 1.3 milioane dolari SUA – Facilitățile Globale de Mediu • 150 mii dolari SUA – Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare	„ESCO Moldova – Transformarea pieței pentru eficiența energetică urbană prin introducerea companiilor de servicii energetice”: finanțat de Facilitățile Globale de Mediu și cofinanțat și implementat de Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
H.5	Elaborarea studiului cu privire la instrumentele de promovare a eficienței energetice/sistemele de obligații și evaluarea aplicării acestora în	N/a	Agenția pentru Eficiență Energetică	2016-2018 2016 – 19,426.2 mii lei 2017 – 24,946.6 mii lei 2018 – 25,862.7 mii lei	Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul energetic: subprogramul I. „Elaborarea politicii și management în sectorul energetic”

	Republica Moldova				
H.6	Etichetarea produselor cu impact energetic și implementarea proiectării ecologice	37.8 ktep	Ministerul Economiei și Infrastructurii, Ministerul Mediului, Agenția pentru Eficiență Energetică	N/a	Bugetul propriu al autorităților/instituțiilor de implementare. Proiecte în curs de elaborare
				Introducerea unui sistem de etichetare ecologică – 126,400 lei	Bugetul de stat; asistența străină
				Revizuirea instrumentelor economice, fiscale și de mediu și promovarea unor noi instrumente, în conformitate cu practicile Uniunii Europene; 500,000 lei	Bugetul de stat; Fondul Ecologic Național; Asistența străină
H.7	Instruirea și formarea, inclusiv programe de consultanță în domeniul energetic, care conduc la aplicarea tehnologiei sau tehnicilor eficiente din punct de vedere energetic și au efectul de reducere a consumului de energie la utilizatorii finali	N/a	Autoritățile administrației publice; Agenția pentru Eficiență Energetică	N/a	Fonduri atrase de la donatori și livrabile specifice în cadrul proiectelor în curs de elaborare

Notă: ⁽¹⁾ Estimările prezentului Plan național de acțiuni sînt bazate pe prevederile strategiilor sectoriale de cheltuieli în domeniul energetic pentru perioadele 2015-2017 și 2016-2018, disponibile pe pagina web a Ministerului Economiei și Infrastructurii <http://mec.gov.md/ro/bugetul-mec>.

1. INTRODUCERE

1.1. Contextul politicii naționale în domeniul eficienței energetice

18. O trăsătură caracteristică sectorului energetic al Republicii Moldova este achiziționarea unor volume semnificative de energie din import, practic, dintr-o singură sursă și fără a apela la diversificarea căilor de aprovizionare. Din cauza consumului energetic relativ redus al țării și a resurselor interne

limitate de energie, pînă în prezent nu a fost dezvoltată activitatea de transformare energetică. În plus, construcția unor centrale electrice mari, care să sporească rolul transformării în balanța energetică a țării este puțin probabilă în următorii ani, deoarece pentru Republica Moldova este mai convenabil (eficient și, respectiv, ieftin) să achiziționeze concurențial energie electrică din țările vecine, beneficiind în acest mod de anumite avantaje prin participarea la piața mai mare a Comunității Energetice.

19. În ceea ce privește economiile de energie, aceste realități au condus la conștientizarea faptului că majoritatea economiilor de energie pot fi obținute din consumul final. Dat fiind faptul că sectorul de transformare aproape lipsește, Republica Moldova a stabilit obiectivul său pentru anul 2020 în termeni de consum final prin implementarea Directivei 2006/32/CE privind serviciile energetice, precum și a art.7 din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică.

20. Republica Moldova a elaborat numeroase strategii globale în ceea ce privește energia, dezvoltarea națională și dezvoltarea regională durabilă, emisiile reduse, adaptarea la schimbările climatice, de mediu, precum și strategii de dezvoltare locală/regională în domeniul construcțiilor, transporturilor, însă nu toate strategiile au fost adoptate și puse în aplicare.

21. Diverse programe și planuri de acțiuni au fost elaborate în mod special pentru eficiența energetică, precum și pentru transporturi, serviciile de alimentare cu apă potabilă și evacuare a apelor uzate, inclusiv componentele dedicate economiilor de energie. Cu toate acestea, eficacitatea măsurilor planificate depinde în mare măsură de disponibilitatea fondurilor. Actualmente, rezultatele concrete sînt generate, în special de proiectele mici (adică economii de energie termică în grădinițe și în alte clădiri educaționale), care sînt mai puțin riscante și mai ușor de finanțat, preponderent, din granturi. În același timp, unele domenii cu potențial major nu sînt abordate; prin urmare, acestea nu sînt incluse în lista rezultatelor reale, chiar dacă strategiile existente le evoluează ca prioritare. Se propune dezvoltarea acestor domenii în perioada 2016-2018, după cum urmează:

1) sectorul construcțiilor (cum ar fi blocurile locative cu multe etaje și clădirile publice);

Evaluarea balanței energetice a Republicii Moldova demonstrează că sectorul construcțiilor deține cel mai mare potențial (clădirile publice și cele rezidențiale), alături de sectorul transporturi. Pe de altă parte, în ultimii ani, principalele eforturi s-au axat pe îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul industrial (programul „MoSEFF”) și în clădirile publice (mijloace direcționate prin intermediul Fondului pentru Eficiență Energetică și Fondului de Investiții Sociale din Moldova);

2) infrastructura publică (de alimentare cu apă, iluminatul stradal, planificarea urbană);

3) îmbunătățirea transportului rutier/feroviar;

4) promovarea utilizării aparatelor electrocasnice eficiente energetic.

22. Prezentul Plan de acțiuni prevede întreprinderea unor pași care să permită ca sprijinul financiar să devină real și măsurile preconizate să aibă succes:

1) elaborarea cadrului legislativ/regulatoriu lipsă, inclusiv a legislației secundare pe tematici concrete, a metodologiei de calcul cuprinzătoare a performanței energetice, stabilirea cerințelor minime de performanță energetică etc.;

2) consolidarea capacității instituționale în vederea inițierii, elaborării și finalizării în termen rezonabil a proiectelor de anvergură;

3) îmbunătățirea procesului de culegere periodică, de prezentare și analizare a datelor în vederea susținerii procesului decizional și elaborării unor politici eficiente. Cele mai importante elemente sînt inventarul suprafeței clădirilor administrației centrale și al performanței lor energetice, precum și modificarea definiției întreprinderilor mici și mijlocii.

1.2. Principalele caracteristici ale prezentului Plan de acțiuni

23. După evaluarea rezultatelor primului Plan național de acțiuni în domeniul eficienței energetice al Republicii Moldova, estimarea cost-eficienței măsurilor planificate și a disponibilității fondurilor au fost scoase în evidență următoarele:

1) obligativitatea operatorilor de distribuție a energiei termice și energiei electrice să planifice sistematic măsuri de eficiență energetică în domeniile lor de activitate. Prin aceste acțiuni se intenționează compensarea lipsei schemelor de obligații, chiar dacă obiectivul inițial nu este același;

2) diferențierea tratamentului fiscal al aparatelor electrocasnice performante/învechite ar putea

genera rezultate similare ca și în cazul introducerii unor scheme de obligații. Cu toate acestea, sursa de finanțare pentru aceste 2 cazuri va fi diferită. Actualmente nu exista o schemă de obligații în Republica Moldova. Totuși, prezentul Plan de acțiuni introduce o măsură de evaluare a posibilității de aplicare a unei astfel de scheme de obligații și de adoptare a acesteia;

3) măsurile de politici și de reglementare prevăzute de prezentul Plan de acțiuni pot fi distribuite în 3 categorii principale:

a) elaborarea documentelor prevăzute în Directiva privind eficiența energetică (cum ar fi strategia de reabilitare a clădirilor, evaluarea cuprinzătoare a potențialului de cogenerare eficientă și proiectarea rețelelor), precum și evaluarea în detaliu a potențialului țării în privința eficienței energetice, în linii generale, și a oportunității/accesibilității de implementare a schemei de obligații;

b) actualizarea legislației în vigoare pentru a asigura conformitatea cu cerințele prevăzute de Directiva privind eficiența energetică în ceea ce privește gestionarea cererii de energie, tarifelor și a configurației de rețea;

c) introducerea cerințelor minime privind achizițiile publice ce vizează domeniul eficienței energetice.

24. Republica Moldova trebuie să întocmească, în timp util, documentele prevăzute de directiva menționată la pct.23, după cum a fost adaptată prin hotărârea Consiliului Ministerial al Comunității Energetice, cu un termen-limită de realizare apropiat – începutul trimestrului IV al anului 2017:

1) acordarea atenției necesare demonstrării rolului exemplar pe care urmează să-l joace autoritățile/instituțiile publice;

2) acordarea atenției necesare obligației Guvernului de a elabora sisteme financiare (atât simple, cât și mai inovative) în susținerea sectoarelor/categoriilor vizate în implementarea măsurilor de eficiență energetică; asigurarea sprijinului din partea băncilor și atragerea granturilor; acordarea unei atenții sporite consumatorilor vulnerabili;

3) ținând cont de potențialul semnificativ de reducere a consumului de energie al sectorului rezidențial, prezentul Plan de acțiuni introduce cerința de a acorda atenție consumatorilor vulnerabili și sărăciei energetice existente:

a) îmbunătățirea eficienței energetice în blocurile locative din zonele urbane;

b) utilizarea eficientă a biomasei în zonele rurale.

Evaluarea Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 denotă faptul că, în prima perioadă, economiile majore de energie au fost generate de:

- sectorul public care a beneficiat intens de mijloace bugetare; și

- sectorul industrial, care a fost finanțat prin intermediul unor facilități concrete de eficiență energetică (de exemplu, MoSEFF I și MoSEFF II, gestionate de Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare).

Concomitent, facilitățile de finanțare similare elaborate pentru sectorul rezidențial nu au demonstrat același nivel de eficacitate din cauza capacității reduse a populației de a investi în îmbunătățirea condițiilor de viață.

25. Se impune acordarea atenției speciale adoptării legislației necesare pentru a asigura conformitatea cu cerințele Directivei 2012/27/UE privind eficiența energetică, pe de o parte, și pentru a asigura implementarea măsurilor de eficiență energetică, pe de altă parte:

1) dezvoltarea pieței ESCO prin aplicarea contractelor de performanță energetică și dezvoltarea companiilor de servicii energetice (companii ESCO), precum și demonstrarea rolului principal al autorităților/instituțiilor publice și creșterea eficienței în utilizarea potențialului natural de biomasă de care dispune țara;

2) restructurarea sistemului de transporturi, iluminare publică și de alimentare cu apă potabilă și evacuare a apelor uzate prevăzute în prezentul Plan de acțiuni reprezintă îndeplinirea intențiilor declarate/strategiilor elaborate/ proiectelor întocmite, dar care nu beneficiază de o dezvoltare suficient de rapidă, care să genereze rezultate tangibile în termeni de economii de energie;

3) creșterea importanței instruirilor și informării în domeniile relevante, dezvoltarea competențelor și a aptitudinilor necesare, precum și sensibilizarea publicului cu privire la beneficiile economisirii energiei.

26. Lista integrală a măsurilor prevăzute de Planul de acțiuni în domeniul eficienței energetice al Republicii Moldova 2013-2015 este prezentată în tabelul 4, care include rezultatele implementării măsurilor de reducere a consumului energetic atinse în 2016 și cele preconizate pentru anul 2020, precum și legislația adoptată, planuri și programe proprii, proiecte elaborate, activități de formare și instruire etc. Analiza este realizată pe baza listei acțiunilor planificate în Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015.

Tabel

Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice al Republicii Moldova

Nr. crt.	Denumirea măsurii de economisire a energiei	Economiiile de energie atinse în 2016, ktep	Economiiile de energie prevăzute pentru 2020, ktep	Starea actuală în raport cu Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	Recomand:	
Măsuri orizontale						
H2 Art.111 din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	Actualizarea și adoptarea cadrului juridic pentru asigurarea punerii în aplicare a Directivei privind eficiența energetică și a Legii cu privire la eficiența energetică	0	0	Implementată parțial 1. Legea nr.142 din 2 iulie 2010 cu privire la eficiența energetică prevede următoarele (cap. VI art.27):	Implementa continuă conform planului	
				„... a) în termen de o lună, (Guvernul) va elabora Regulamentul Agenției pentru Eficiență Energetică și Programul național de îmbunătățire a eficienței energetice pentru anii 2010–2020		A fost adoptat Regulamentul privind organizarea și funcționarea Agenției pentru Eficiență Energetică, prin Hotărârea Guvernului nr.1173 din 21 decembrie 2010 ; A fost adoptat Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020, prin Hotărârea Guvernului nr.833 din 10 noiembrie 2011
				b) în termen de 3 luni, va elabora Planul național de acțiune în domeniul eficienței energetice pentru anii 2010–2013		A fost adoptat Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015, prin Hotărârea Guvernului nr.113 din 7 februarie 2013
c) în termen de 6 luni, va elabora: - proiectul de lege	A fost adoptată Legea nr.128 din 11 iulie 2014 privind performanța					

			<p>privind performanța energetică a clădirilor;</p> <ul style="list-style-type: none"> - regulamentul privind cerințele minimale de performanță energetică pentru clădiri; - cadrul legal pentru etichetarea energetică a produselor cu impact energetic și va stabili cerințele pentru proiectarea ecologică 	<p>energetică a clădirilor.</p> <p>A fost elaborat proiectul Metodologiei de calcul al performanței energetice a clădirilor.</p> <p>Au fost adoptate Legea privind etichetarea produselor cu impact energetic (Legea nr.44 din 27 martie 2014) și 5 regulamente de implementare a acesteia.</p> <p>A fost adoptată Legea privind cerințele în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic: Legea nr.151 din 17 iulie 2014 și 7 regulamente de implementare a acesteia</p>	
				<p>Potrivit Ministerului Economiei și Infrastructurii, legislația secundară pentru punerea în aplicare a Legii cu privire la eficiența energetică (privind auditul energetic, ESCO etc.) a fost elaborată cu suportul Proiectului de asistență tehnică „Asistență pentru reforma sectorului energetic” (PSPS energie) pînă în luna noiembrie 2012.</p> <p>În conformitate cu implementarea Strategiei de cheltuieli pe termen mediu pentru sectorul energetic din Republica Moldova, în perioada anilor 2013-2014 au fost elaborate două ghiduri (în 2014) în domeniul eficienței energetice și surselor regenerabile: Ghidul privind evaluarea economică a proiectelor din domeniile eficienței energetice și energiilor regenerabile și Ghidul privind promovarea tehnologiilor de cogenerare și trigenerare a energiei în Republica Moldova.</p> <p>Potrivit informațiilor furnizate de Agenția pentru Eficiență Energetică la 2 martie 2016, transpunerea Directivei 2012/27/UE este planificată pentru anul 2016.</p> <p>Este necesară actualizarea Programului național pentru eficiență energetică 2011-2020, deziderat care nu s-a materializat pînă acum.</p> <p>La situația din 1 februarie 2016, relatată de Institutul Național de Standardizare, pînă în prezent Republica Moldova a adoptat 378 de standarde europene în domeniul eficienței energetice și energiei din surse regenerabile. Dezvoltarea</p>	

				<p>capacității Ministerului Economiei și Infrastructurii în domeniul eficienței energetice și energiei regenerabile în Republica Moldova (Suedia), 1 iulie 2011-29 decembrie 2015, grant – 2,425,500 euro. Acest proiect a acordat sprijin Agenției pentru Eficiență Energetică și Ministerului Economiei și Infrastructurii în armonizarea legislației privind eficiența energetică și energiei din surse regenerabile cu acquis-ul comunitar. Pe parcursul anului 2014 au fost oferite 3 module de instruire privind dezvoltarea capacității pentru angajații Ministerului Economiei și Infrastructurii, Agenției pentru Eficiență Energetică, Fondului pentru Eficiență Energetică și ai Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică. Concomitent, au fost organizate 3 vizite de studiu în Suedia, Spania și Italia, cu participarea a 19 colaboratori ai Ministerului Economiei și Infrastructurii și Agenției pentru Eficiență Energetică în scopul schimbului de experiență.</p> <p>În aceeași perioadă, peste 200 de consultări au fost oferite de Serviciul Informații al autorităților publice locale, investitorilor, persoanelor fizice și juridice interesate de proiectele de eficiență energetică și energiei din surse regenerabile.</p> <p>2014: Au fost organizate 16 evenimente pentru promovarea eficienței energetice și energiei din surse regenerabile, la care au participat circa 1500 de persoane. Publicații: jurnalul „Moldova Eco-Energetică 2013” – 2,840 exemplare, jurnalul „Moldova Eco-Energetică 2014” – 1600 exemplare, „Ghid pentru evaluarea economică a proiectelor de eficiență energetică și energiei din surse regenerabile – 500 exemplare”, pliante promoționale – 30000 exemplare și A²⁺ postere – 800 exemplare pentru Proiectul „Energie și Biomasă în Moldova” și Programul de implementare a activităților Agenției pentru Eficiență Energetică.</p> <p>2013: Au fost organizate 24 de evenimente (seminare, conferințe, mese rotunde și expoziții) de promovare a eficienței energetice și energiei din surse regenerabile</p>	
H4 Art.112 din Planul național de acțiuni în domeniul	Promovarea societăților de servicii energetice (ESCO)	0	0	<p>Primii pași în implementare au fost realizați</p> <p>Pe data de 1 aprilie 2015 a fost lansat proiectul „ESCO Moldova – Transformarea pieței pentru eficiența energetică urbană prin introducerea companiilor de servicii energetice”. Partenerii proiectului sînt Ministerul Economiei și Infrastructurii, Ministerul Mediului, Primăria</p>	Implementa continuă

<p>eficienței energetice pentru anii 2013-2015</p>				<p>Chișinău, Fondul pentru Eficiență Energetică, Agenția pentru Eficiență Energetică, Ministerul Finanțelor, sectorul bancar, sectorul privat.</p> <p>Implementarea proiectului este preconizată pentru o perioadă de 4 ani, fiind finanțat de Fondul Global de Mediu și cofinanțat și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare: Bugetul proiectului însumează 1,450,000 dolari SUA, inclusiv 1.3 milioane dolari SUA – Fondul Global de Mediu și 150 mii dolari SUA – Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. Proiectul își propune să creeze în Republica Moldova o piață ESCO funcțională, durabilă și eficace prin convertirea companiilor ce prestează servicii energetice în societăți de tip ESCO, care să servească drept bază pentru intensificarea eforturilor de atenuare din sectorul tuturor construcțiilor municipale din Republica Moldova, care să se soldeze cu reducerea emisiilor de CO₂ prin implementarea contractelor de performanță energetică. Misiunile de asistență tehnică realizate în Republica Moldova au contribuit la elaborarea unor documente importante armonizate cu cele mai bune practici europene, cum ar fi:</p> <ul style="list-style-type: none"> modelul de contracte de performanță energetică pentru sectorul public; modelul de contracte de performanță energetică pentru sectorul privat; metodologia pentru semnarea contractelor de performanță energetică în sectorul public pe baza celor mai bune practici (evaluarea fezabilității economice, distribuirea extrabeneficiilor proiectului etc.); orientări pentru elaborarea termenilor de referință pentru semnarea contractelor de performanță energetică în sectorul public (cerințe tehnice, procedurile și cerințele de licitare etc.) 	
<p>H6 Art.113 din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015</p>	<p>Etichetarea produselor cu impact energetic și crearea cadrului privind proiectarea ecologică</p>	<p>0</p>	<p>37.8</p>	<p>Implementată parțial</p> <ul style="list-style-type: none"> • Legea privind etichetarea produselor cu impact energetic (nr.44 din 27 martie 2014, data intrării în vigoare: 25 octombrie 2014); și • Legea privind cerințele în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic (nr.151 din 17 iulie 2014; data intrării în vigoare: 10 aprilie 2015). <p>Legea privind etichetarea produselor cu impact energetic transpune Directiva 2010/30/UE din 19 mai 2010 privind indicarea, prin etichetare și informații standard despre produs, a consumului de</p>	<p>Implementa continuă</p>

			<p>energie și de alte resurse al produselor cu impact energetic. Legea definește dispoziții generale pentru clasa, fișa și eticheta de eficiență energetică, cerințele privind informațiile cu impact energetic, responsabilitățile operatorilor și alte prevederi. De asemenea, legea definește responsabilitățile Ministerului Economiei și Infrastructurii, Agenției pentru Eficiență Energetică și ale Agenției pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței. Controlul asupra implementării legii este pus în sarcina Agenției pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței.</p> <p>Guvernul a adoptat 5 regulamente cu privire la cerințele pentru etichetarea energetică a produselor cu impact energetic (Hotărîrea Guvernului nr.1003 din 10 decembrie 2014):</p> <ul style="list-style-type: none">• Regulamentul cu privire la cerințele de etichetare energetică a uscătoarelor de rufe de uz casnic cu tambur: transpune Regulamentul delegat (UE) nr.392/2012 al Comisiei din 1 martie 2012 de completare a Directivei 2010/30/UE cu privire la etichetarea energetică a uscătoarelor de rufe de uz casnic cu tambur;• Regulamentul cu privire la cerințele de etichetare energetică a aparatelor de climatizare: transpune Regulamentul delegat (UE) nr.626/2011 al Comisiei din 4 mai 2011 de completare a Directivei 2010/30/UE cu privire la etichetarea energetică a aparatelor de climatizare;• Regulamentul cu privire la cerințele de etichetare energetică a cuptoarelor și hotelor de bucătărie de uz casnic: transpune Regulamentul delegat (UE) nr.65/2014 al Comisiei din 1 octombrie 2013 de completare a Directivei 2010/30/UE cu privire la etichetarea energetică a cuptoarelor și hotelor de bucătărie de uz casnic;• Regulamentul cu privire la cerințele de etichetare energetică a lămpilor electrice și a corpurilor de iluminat: transpune Regulamentul delegat (UE) nr.874/2012 al Comisiei din 12 iulie 2012 de completare a Directivei 2010/30/UE cu privire la etichetarea energetică a lămpilor electrice și a corpurilor de iluminat;• Regulamentul cu privire la cerințele de etichetare energetică aplicabile mașinilor de spălat rufe de uz casnic: transpune Regulamentul delegat (UE) nr.1061/2010 al Comisiei din 28 septembrie 2010 de completare a Directivei 2010/30/UE cu privire la etichetarea energetică aplicabilă mașinilor de spălat rufe de uz casnic.	
--	--	--	--	--

			<p>Aceste acte normative acoperă parțial angajamentele asumate față de Comunitatea Energetică, fiind armonizate cu angajamentele ce decurg din Acordul de Asociere Uniunea Europeană–Republica Moldova. Procesul se derulează cu întârziere față de termenele-limită stabilite de Comunitatea Energetică.</p> <p>În trimestrul II al anului 2015, Ministerul Economiei și Infrastructurii a elaborat un proiect de hotărâre de Guvern de modificare a Hotărârii de Guvern nr.1003 din 10 decembrie 2014, prin care adoptă suplimentar 4 (patru) regulamente de implementare a cerințelor de etichetare energetică, după cum urmează:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Regulamentul delegat (UE) nr.518/2014 al Comisiei din 5 martie 2014 de modificare a Regulamentelor delegate (UE) nr.1059/2010, (UE) nr.1060/2010, (UE) nr.1061/2010, (UE) nr.1062/2010, (UE) nr.626/2011, (UE) nr.392/2012, (UE) nr.874/2012, (UE) nr.665/2013, (UE) nr.811/2013 și (UE) nr.812/2013 ale Comisiei în ceea ce privește etichetarea produselor cu impact energetic pe Internet;2. Regulamentul delegat (UE) nr.1059/2010 al Comisiei din 28 septembrie 2010 cu privire la etichetarea energetică aplicabilă mașinilor de spălat vase de uz casnic;3. Regulamentul delegat (UE) nr.1060/2010 al Comisiei din 28 septembrie 2010 cu privire la etichetarea energetică aparaturilor frigorifice de uz casnic;4. Regulamentul delegat (UE) nr.1062/2010 al Comisiei din 28 septembrie 2010 cu privire la etichetarea energetică a televizoarelor. Totuși, actele normative menționate mai sus acoperă parțial angajamentele asumate față de Comunitatea Energetică, fiind armonizate cu angajamentele ce decurg din Acordul de Asociere între Uniunea Europeană–Republica Moldova. Actualmente, Proiectul hotărârii de Guvern menționat mai sus este supus procesului de coordonare. <p>Legea privind cerințele în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic (nr.44 din 27 martie 2014) își propune să transpună Directiva 2009/125/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 octombrie 2009 de instituire a unui cadru pentru stabilirea cerințelor în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic.</p> <p>Legea a intrat în vigoare la 10 aprilie 2015 și</p>	
--	--	--	--	--

				<p>asigură baza pentru instituirea cadrului juridic în materie de proiectare ecologică aplicabilă produselor cu impact energetic și definește cerințele pentru produsele cu impact energetic scoase pe piață și/sau puse în funcțiune, contribuind prin aceasta la dezvoltarea durabilă, sporirea eficienței energetice și protecția mediului ambiant, îmbunătățind concomitent securitatea energetică.</p> <p>Potrivit acestei legi, în sarcina Agenției pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței a fost pusă supravegherea conformității cu legislația privind cerințele în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic. Legea definește responsabilitățile Guvernului, Ministerului Economiei și Infrastructurii, Ministerului Mediului și ale Agenției pentru Eficiență Energetică în domeniul vizat. În materie de proiectare ecologică, Guvernul urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> • să asigure sprijin inițiativelor care ajută întreprinderile mici și mijlocii să integreze aspecte de mediu, inclusiv de eficiență energetică în procesul de proiectare a produselor lor; • să încurajeze întreprinderile mici și mijlocii să adopte o abordare ecologică în procesul de proiectare a produselor, adaptându-le noilor cerințe în materie de proiectare ecologică etc. <p>Ministerul Mediului este responsabil de elaborarea și implementarea cadrului legislativ și normativ în materie de proiectare ecologică</p>	
--	--	--	--	--	--

Măsurile în sectorul de transformare a energiei

				Implementată conform planului	Implementa continuă conform planului
E1	Elaborarea, aprobarea și implementarea propriilor programe de eficiență energetică de către operatorii de transport/distribuție a energiei electrice	10.6	12.76	<p>Implementată conform planului</p> <p>La situația actuală, nivelul mediu al consumului tehnologic și al pierderilor în rețeaua de transport al energiei electrice aprobat de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică este de 3.0%. Potrivit informațiilor publice furnizate de „Moldelectrica”, în 2013 consumul tehnologic și pierderile au constituit 2.79% (trimestrul I), 3.17% (trimestrul II) și 2.66% (trimestrul III).</p> <p>În anul 2012 a fost lansat proiectul de reabilitare a rețelei de transport din Republica Moldova. Proiectul include proiectarea și modernizarea unui număr de substații și linii de transport. Reabilitarea va îmbunătăți eficiența energetică a rețelei „Moldelectrica”, va consolida stabilitatea furnizării energiei electrice și va îmbunătăți funcționarea operatorului de transport „Moldelectrica”, ceea ce reprezintă o condiție obligatorie pentru integrarea Republicii în rețeaua europeană de transport</p>	
Art.98 din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015					

			<p>ENTSO-E. Proiectul este finanțat prin intermediul unor împrumuturi preferențiale acordate de Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare (15.5 milioane de euro) și Banca Europeană pentru Investiții (17 milioane de euro) pentru perioada 26 iunie 2012–26 iunie 2019 și al unui grant oferit de Fondul de Investiții pentru Vecinătate (8 milioane de euro) pentru perioada 1 aprilie 2013–1 noiembrie 2019.</p> <p>Potrivit informațiilor furnizate de operatorul de transport și de sistem la situația din 5 februarie 2016:</p> <ul style="list-style-type: none">- elaborarea și implementarea codurilor pentru rețelele de tensiune înaltă: în derulare;- elaborarea și implementarea sistemului de monitorizare a rețelelor electrice la nivel național: realizat; în 2013, „Moldelectrica” a implementat sistemul de monitorizare, control și achiziții de date și sistemul automatizat de monitorizare a energiei electrice în cadrul Proiectului energetic II;- elaborarea unui program de dezvoltare a sistemului de transport al energiei electrice: în derulare;- elaborarea unui program propriu de eficiență energetică: realizat parțial; în perioada 2014-2015 două din cele 4 filiale au elaborat și au aprobat programe de eficiență energetică. <p>În plus, pe parcursul anilor 2012-2015, 4 (patru) filiale ale „Moldelectrica” au aplicat măsuri de eficiență energetică (înlocuirea ferestrelor, lucrări în valoare de 206 mii de lei) în vederea sporirii performanței energetice a clădirilor administrative ale companiei.</p> <p>În ceea ce privește pierderile de energie electrică în rețelele de distribuție și potrivit informațiilor incluse în acest document, aceste pierderi sînt reduse treptat, în 2014 nivelul lor fiind de 9.2 – 11.58% din volumul de energie electrică furnizat rețelelor de distribuție. Consumatorilor finali le-au fost furnizate 3.55TWh în 2014.</p> <p>Pierderile de energie electrică la operatorul de distribuție și de sistem „RED-Nord” în perioada 2013-2015: 2013–9.09%, 2014–8.98%, 2015–9.08%. „RED Union Fenosa” a elaborat un plan investițional pentru anul 2015 în valoare de 209.8 milioane lei (10 milioane euro), care a fost aprobat de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică la 10 septembrie 2015 și include: 158.8 milioane lei (7.6 milioane euro) investiții pentru reconstrucția, renovarea și reabilitarea rețelelor electrice, 45.6 milioane lei (2.2. milioane</p>	
--	--	--	---	--

				<p>euro) pentru reconstrucția, renovarea și reabilitarea stațiilor de transformare a energiei și a punctelor de distribuție; 5.3 milioane lei (0.3 milioane euro) pentru reconstrucția, renovarea și reabilitarea rețelelor electrice din clădiri. Potrivit informațiilor disponibile la 10 februarie 2016, în 2015 consumul tehnologic și pierderile de energie electrică în rețeaua de distribuție a „RED Union Fenosa” au constituit: 3.71% (trimestrul I), 6.19% (trimestrul II) și 8.41% (trimestrul III), inclusiv 110-35kV: 0.54% (trimestrul I), 0.38% (trimestrul II) și 0.42% (trimestrul III); 6-10kV: 0.44% (trimestrul I), 1.17% (trimestrul II) și 1.85% (trimestrul III); 0.4kV: 2.74% (trimestrul I), 4.64% (trimestrul II) și 6.15% (trimestrul III).</p> <p>„RED-Nord” a elaborat, de asemenea, un plan de investiții pentru anul 2015, aprobat de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică la 2 martie 2015. Planul include un deviz în valoare de 79.6 milioane lei (3.8 milioane euro), inclusiv 60.5 milioane lei (2.9 milioane euro) pentru rețelele de distribuție, 4.5 milioane lei (0.2 milioane euro) pentru contorizare, 1.6 milioane lei (0.1 milioane euro) pentru monitorizarea datelor etc.</p> <p>Planul de investiții pentru anul 2015 al „RED-Nord-Vest” este în valoare de 52.6 milioane lei (2.5 milioane euro), inclusiv 38.1 milioane lei (1.8 milioane euro) pentru rețelele de distribuție, 1.05 milioane lei (0.1 milioane euro) pentru contorizare, 6.9 milioane lei (0.3 milioane euro) pentru monitorizarea datelor etc.</p>	
E3	Îmbunătățirea contorizării și facturării consumului de gaze naturale odată cu punerea în aplicare a tehnologiilor moderne	N/a	N/a	<p>Implementată conform planului</p> <p>În 2013, S.A. „Moldovagaz” a instalat 16953 de contoare consumatorilor din gospodăriile casnice, din care 3,241 – consumatorilor deja existenți. În acest mod, 93.8% din consumatorii gospodăriilor casnice sînt contorizați. În vederea asigurării contorizării integrale a consumului de gaze naturale de către gospodăriile casnice, conform estimărilor operatorului, mai este nevoie de instalarea a circa 40000 de contoare, inclusiv 35000 în mun. Chișinău. La situația din 1 ianuarie 2016, contorizarea consumului de gaze naturale de către gospodăriile casnice a constituit 94.4%. Pînă în luna februarie 2016, 23,880 de contoare vechi, sau circa 3.8% din numărul total de contoare, au fost înlocuite cu dispozitive noi și moderne. În 2014 „Moldovagaz” a lansat un studiu de testare a contoarelor inteligente pentru consumatorii</p>	Redenumite ajustate, implementa continuă

				<p>casnici. La situația din februarie 2016, au fost achiziționate 30 de astfel de contoare în cadrul proiectelor experiențiale/pilot și urmează să fie instalate pe parcursul anului curent.</p> <p>Deși, în perioada 2012-2015, „Moldovagaz” a oferit numeroase contoare consumatorilor, deocamdată nu sînt disponibile informații cu privire la existența unui plan în acest sens.</p> <p>La situația din februarie 2016, „Moldovagaz” exploata 19240 de unități de module radio pentru contoarele de gaze.</p> <p>În 2015 „Moldovagaz” a efectuat lucrări de reabilitare și, în unele cazuri, lucrări de înlocuire a unor segmente ale conductei de gaze naturale pe o lungime de 12.7 km în total, inclusiv 8.3 km din rețelele de distribuție și 4.4 km din rețelele de transport al gazelor naturale.</p> <p>La situația din 1 ianuarie 2016, contorizarea consumului de gaze naturale de către gospodăriile casnice constituind 94.4%</p>	
E4	Instituirea cadrului normativ și a sistemului de monitorizare pentru sectorul termoelectric		26.36	<p>Implementată parțial</p> <p>Această măsură rezultă din: - Hotărîrea Guvernului nr.983 din 22 decembrie 2011 „Cu privire la restructurarea corporativă, instituțională și financiară a sistemului centralizat de alimentare cu energie termică din mun. Chișinău.” În prezent, nu există informații despre rezultatele atinse, în afară de fuziunea CET-2, CET-1 și „Termocom”, realizată în 2014.</p> <p>Crearea unei baze de date și a unui atlas care să indice potențialul de generare a energiei termice, inclusiv din surse regenerabile de energie, și capacitățile ce urmează a fi instalate în teritorii se află în proces de coordonare.</p> <p>A fost adoptată Legea nr.92 din 29 mai 2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării.</p> <p>Proiectul hotărîrii de Guvern cu privire la valorile de referință armonizate ale randamentului pentru producția separată de energie electrică și energie termică a fost prezentat Guvernului spre aprobare.</p> <p>Deocamdată nu există informații despre actualizarea Concepției privind renovarea sistemului republican de furnizare de alimentare cu căldură.</p> <p>Nu sînt disponibile informații nici despre elaborarea unei baze de date pentru monitorizarea consumului de energie termică și estimarea volumului de investiții necesar sectorului de încălzire.</p>	Implementa continuă

				<p>Se planifică elaborarea sistemelor de sprijin pentru energia produsă în regim de cogenerare în trimestrul III al anului 2016.</p> <p>CET-2: Pe parcursul anului 2013-2014 a fost pus în aplicare sistemul de gestionare a energiei, bazat pe standard ISO-50001. Pe parcursul anului 2013-2015, acest producător major de energie termică și energie electrică din Republica Moldova a implementat un sistem automatizat de monitorizare pentru parametrii tehnologici și pentru energie. Pe parcursul anului 2013 au fost efectuate lucrări de izolare a țevilor prin aplicarea unor straturi de vopsea. Pe parcursul anului 2013-2015 a fost schimbată izolarea termică a agregatelor de cazane, turbinelor de aburi, pe 250 m de țevi pentru alimentarea cu apă și circa 300 m de conductă de abur a grupurilor energetice</p>	
<p>E5</p> <p>Art.101 din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015</p>	<p>Elaborarea, aprobarea și implementarea propriilor programe de eficiență energetică de către operatorii din sectorul termoenergetic</p>	<p>3.14</p>	<p>19.35 (8.45 conform Directivei 2006/32/CE privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice)</p>	<p>Implementată parțială</p> <p>Această măsură rezultă din:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hotărîrea Guvernului nr.983 din 22 decembrie 2011 „Cu privire la restructurarea corporativă, instituțională și financiară a sistemului centralizat de alimentare cu energie termică din mun.Chișinău”; și - Strategia cu privire la eficiența energetică a „Termocom” pe anii 2012-2020. În cel mai recent raport al Agenției pentru Eficiență Energetică în ceea ce privește realizarea Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 se indică faptul că la Glodeni au fost analizate unele activități de eficiență energetică pentru sectorul de furnizare a energiei termice, incluse în programele locale pentru eficiență în energetică în 2013, însă conținutul programului nu este disponibil. <p>La Bălți, în cadrul sistemului centralizat de încălzire, au fost realizate o serie de măsuri majore de eficiență energetică, care nu au fost incluse în Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015. De asemenea, în rapoartele Agenției pentru Eficiență Energetică este menționat că mun.Bălți a inclus măsuri de eficiență energetică în Programul Local de Eficiență în Energetică pentru anul 2014, însă acest program nu este disponibil.</p> <p>În cel mai recent raport al Agenției pentru Eficiență Energetică se menționează că „Termocom” a întreprins următoarele activități:</p> <ul style="list-style-type: none"> - modernizarea și reconstrucția rețelelor de transport și distribuție a energiei termice – 10.61 	<p>Implementa continuă</p>

				<p>km din 69 km (207 km pînă în 2020); în 2015 – 3.74 km;</p> <ul style="list-style-type: none"> - modernizarea rețelelor centralizate de energie termică – 12.55 km din cei 261 km (811 km pînă în 2020); în 2015–7.78 km; - înlocuirea izolației termice a rețelelor subterane de energie termică: 12.93 km din 18 km (39 km pînă în 2020); pe parcursul anului 2015 – 6.3 km; - instalarea robinetelor cu sferă pe rețelele de transport al energiei termice și în raioane: 2,476 unități; pe parcursul anului 2015 – 678 unități; - instalarea punctelor termice individuale –10 unități din 1,643 (4,928 pînă în 2020); pe parcursul anului 2015 – 0 unități; - modernizarea echipamentului electric de 6kV la SP12; pe parcursul anului 2015: convertizorul de frecvență la SP-18 și la 27 DTP (punctul termic centralizat); - reconstrucția cablurilor electrice de înaltă tensiune la stația termică din Durlăști; - instalarea convertizoarelor de frecvență la pompele de rețea la stațiile termice din Bubuieci, Stăuceni, Ciorescu, Grătiești, Durlăști. <p>Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică a adoptat Metodologia cu privire la determinarea valorilor normative a pierderilor de energie termică, de agent termic și a valorilor indicilor normativi de funcționare a rețelelor termice cu apă 18 decembrie 2014.</p> <p>Pierderile din sistemele centralizate de livrare a agentului termic s-au redus cu 21400 Gcal sau cu circa 2.1 tep; în mun.Chișinău: pierderile „Termocom” s-au redus cu circa 0.83 tep, iar pierderile comune „Termocom” și „Apă-Canal” – cu 0.91 tep.</p>	
Măsuri în sectorul construcțiilor					
B1	Elaborarea cadrului legal cu privire la performanța energetică a clădirilor	0	0	<p style="text-align: center;">Implementată parțial</p> <p>A fost adoptată Legea nr.128 din 11 iulie 2014 privind performanța energetică a clădirilor; data intrării în vigoare – 1 ianuarie 2015.</p> <p>Linia de finanțare MoREEFF a fost pusă în aplicare în 2012 și, la situația din 9 februarie 2016, a realizat economii de energie în sumă de 13,715 MWh/an sau 1.18 ktep/an. La data indicată, Programul MoREEFF contractase 1,719 împrumuturi de eficiență energetică în sumă de 6,255,703 euro și granturi de stimulare în sumă de 1,767,411 euro. Raportul împrumuturi/economii de energie constituie 5.3 euro per 1 ktep.</p> <p>Potrivit raportului Agenției pentru Eficiență</p>	Implementa continuă

			<p>Energetică (Ministerul Economiei și Infrastructurii), în 2013 au fost adoptate peste 100 de standarde UE în domeniul performanței energetice a clădirilor. Legea nr.75 cu privire la locuințe a fost adoptată la 30 aprilie 2015 și a intrat în vigoare la 29 noiembrie 2015.</p> <p>Prin Hotărârea Guvernului nr.933 din 12 noiembrie 2014 a fost adoptat Planul de acțiuni privind armonizarea reglementărilor tehnice și a standardelor naționale în domeniul construcțiilor cu legislația și standardele europene pentru anii 2014-2020. Autoritățile naționale responsabile pentru implementarea Planului sînt Ministerul Economiei și Infrastructurii, alte entități de reglementare. Raportarea cu privire la implementarea planului se face de 2 ori pe an. Planul menționat definește principalele obiective și acțiuni, termenele-limită, responsabilitățile și rezultatele scontate. Planul include, printre altele, următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none">• armonizarea legislației naționale și a standardelor în domeniul construcțiilor cu legislația și standardele europene:<ul style="list-style-type: none">- elaborarea foilor de parcurs pentru transpunerea în legislația națională a Regulamentului (UE) nr.305/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 9 martie 2011 de stabilire a unor condiții armonizate pentru comercializarea produselor pentru construcții (2016);- elaborarea Codului urbanismului și construcțiilor (2014);- transpunerea în legislația națională a actelor Uniunii Europene din domeniul construcțiilor (2018);- elaborarea foilor de parcurs pentru adoptarea și implementarea standardelor europene în domenii specifice (Eurocoduri – standarde europene pentru proiectarea structurilor; performanța energetică a clădirilor; securitatea și sănătatea pe șantiere etc.) (2015). Implementarea acestor foi de parcurs (2016);- colaborarea cu Institutul Național de Standardizare pentru adoptarea standardelor europene în domeniul construcțiilor în calitate de standarde moldovene. 100% din standardele UE urmează să fie adoptate pînă în anul 2018;- colaborarea cu Institutul Național de Standardizare în scopul înlocuirii tuturor standardelor naționale GOST în vigoare cu standardele europene identice sau similare. 100% din Gost-uri vor fi înlocuite pînă în 2020;- întocmirea unui program multianual de	
--	--	--	--	--

				<p>elaborare/revizuire a reglementărilor tehnice în construcții și de armonizare a acestora cu standardele europene (2015). Implementarea acestui program pînă în anul 2018;</p> <ul style="list-style-type: none"> • alinierea abordării în domeniul reglementării tehnice a construcțiilor la tendințele mondiale: <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea conceptului sistemului național de reglementare tehnică a construcțiilor în conformitate cu cele mai bune practici internaționale (2015); - elaborarea unui ghid privind abordarea bazată pe performanță în reglementările tehnice din domeniul construcțiilor (2015); - perfecționarea metodologiei de elaborare a reglementărilor tehnice în construcții; • consolidarea cadrului instituțional în domeniul reglementării tehnice a construcțiilor: <ul style="list-style-type: none"> - inițierea colaborării cu autoritățile din domeniul construcțiilor din țările Uniunii Europene în scopul preluării experienței privind reglementarea tehnică și implementarea standardelor europene în domeniul construcțiilor (2015); - aderarea Ministerului Economiei și Infrastructurii la Comitetul de colaborare interjurisdicțională în domeniul reglementării (Inter-Jurisdictional Regulatory Collaboration Committee – IRCC), precum și la Consorțiul european pentru control în construcții (Consortium of European Building Control – CEBC) (2015); • dezvoltarea instrumentelor și a infrastructurii de evaluare a conformității în domeniul construcțiilor; • dezvoltarea resurselor umane în domeniul reglementării tehnice a construcțiilor; • sporirea gradului de informare și a transparenței în domeniul reglementării tehnice a construcțiilor etc. 	
B2 Art.106 din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	Promovarea clădirilor al căror consum de energie este aproape zero	0	0	<p>Primii pași în implementare au fost realizați</p> <p>În conformitate cu Legea nr.128 din 11 iulie 2014 privind performanța energetică a clădirilor: „ ... după 30 iunie 2019, clădirile publice noi trebuie să fie clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero și, după 30 iunie 2021, toate clădirile noi trebuie să fie clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero.” (art.15 alin.(1)-(2))</p>	Implementa continuă
B3	Măsuri de îmbunătățire a	1.18	23,71	Implementată parțial	Implementa continuă

Art.105 din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013- 2015	eficienței energetice în blocurile rezidențiale			Măsura rezultă din divizarea unei măsuri din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015: B1 și B3	
Măsuri în sectorul industrial					
I1 Art.102 din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013- 2015	Modernizarea și renovarea sectorului industrial folosind stimulente financiare	8.90	12.90	Implementată conform planului Deja există numeroase companii/proiecte care derulează procese tehnologice moderne avansate, puse în funcțiune pe parcursul anilor 2013-2015. Linia de finanțare pentru eficiența energetică în Moldova (MoSEFF) a fost lansată în februarie 2010, prima etapă a proiectului (MoSEFF-I) fiind încheiată în decembrie 2012. Liniile de credit MoSEFF-I și MoSEFF-II, gestionate de Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare, însumează 42 milioane de euro. Proiectul MoSEFF oferă asistență tehnică gratuită și o componentă de grant în valoare de 5-20% din suma împrumutului. Finanțarea granturilor și asistența tehnică în cadrul proiectului sînt asigurate de Uniunea Europeană și „INOGATE”. Contribuția „INOGATE” în sumă de 6.06 milioane de euro a fost acordată sub formă de granturi în vederea susținerii proiectelor finanțate în cadrul facilității vizate. Aceste mijloace au făcut parte din proiectul „Identificarea și promovarea investițiilor în domeniul eficienței energetice”, desfășurat în perioada 1 decembrie 2008–31 decembrie 2012 și finanțat de UE. MoSEFF oferă finanțare prin intermediul băncilor partenere din Republica Moldova. Proiectul sprijină efectuarea investițiilor de către companii, în special de întreprinderile mici și mijlocii, în domeniul eficienței energetice și tehnologiilor energiei regenerabile care își propun să reducă dependența energetică și să sporească securitatea de furnizare a energiei în Republica Moldova	Implementa continuă conform planului
I2 Art.103 din Planul național de acțiuni	Introducerea managementului energetic și a celor mai bune practici în sectorul industriei	1.15	2.3	Primii pași în implementare au fost realizați Implementarea sistemului de management energetic și distribuirea rezultatelor obținute s-a soldat cu creșterea investițiilor în domeniul eficienței energetice în industrie, fortificarea	Implementa continuă

<p>în domeniul eficienței energetice al Republicii Moldova pentru anii 2013-2015</p>			<p>rentabilității acestor proiecte, printre beneficiari numărându-se și alte sectoare ale economiei naționale. Implementarea SME a permis să fie îmbunătățită colectarea datelor, monitorizarea și analizarea activităților nu doar în cadrul companiei, dar și la nivel sectorial și național.</p> <p>La situația din 17 februarie 2016, „Termoelectrica” a dezvoltat și a implementat un sistem automatizat de monitorizare a furnizării energiei termice, parametrilor tehnologici și a energiei monitorizare. Pe parcursul anilor 2013-2015 a fost implementat sistemul de monitorizare a energiei pe baza SM SR ISO 50001.</p> <p>Programul național de producere mai pură Moldova este un observator, membru al Rețelei globale pentru eficiența resurselor și producției curate (RECPnet) și adoptă structurile globale elaborate în cadrul Programului „UNIDO-UNEP Eficientizarea resurselor și producere mai pură”.</p> <p>Obiectivele Programului național de producere mai pură în Republica Moldova sînt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • promovarea dezvoltării durabile în Republica Moldova; și • promovarea modelelor de consum și producere durabilă în sectorul industrial prin implementarea metodelor, practicilor și politicilor conceptului eficienței resurselor și producerii mai pure (RECP). <p>Direcțiile strategice ale Programului național de producere mai pură în Republica Moldova includ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • un domeniu mai larg de aplicare a resurselor și producere mai pură: <ul style="list-style-type: none"> - beneficii generate de eficiența activității de producere, managementul mediului și producere mai sigură și mai responsabilă; • orientări tematice privind gestionarea apelor/apelor uzate și a deșeurilor (organice): <ul style="list-style-type: none"> - constrîngerii de capacitate în alimentarea cu apă și sanitație; - crearea de valoare din deșeuri (volume mari) organice; - completarea investițiilor în infrastructură; • axare sectorială pe sectoarele-cheie: <ul style="list-style-type: none"> - produse alimentare și băuturi, materiale de construcție și servicii publice, • dezvoltarea capacității întreprinderilor: <ul style="list-style-type: none"> - competențe de gestionare a întreprinderii/antreprenorială și perfecționare continuă; • abordare consultativă și participativă în formularea și implementarea politicilor; 	
--	--	--	---	--

				<p>- evaluarea politicilor și consultarea factorilor interesați drept bază pentru formularea politicilor și a strategiei;</p> <ul style="list-style-type: none"> • abilitarea și instituționalizarea Programului național de producere mai pură pentru a deveni membru al ASCP-Net; <p>- acces și participare la inițiativele și beneficiile regionale din bazele globale de cunoștințe</p>	
Art.104 din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	Dezvoltarea pieței de servicii energetice pentru industrie	N/a	N/a	<p style="text-align: center;">Implementat</p> <p>Implementarea Programului național de producere mai pură a inclus și instruirea a 13 experți locali (2012-2013) și a 12 experți locali (2014-2015) privind metodele și tehnicile Rețelei Internaționale de Eficientizare a Resurselor și Producerii mai Pure . În cadrul programului de informare au fost organizate o serie de seminare, fiind distribuite materiale informaționale, inclusiv pe pagina de Internet. Implementarea și replicarea Eficientizarea resurselor și producere mai pură s-a soldat cu implicarea a 56 de companii și organizații, inclusiv 31 de cazuri demonstrative Eficientizarea resurselor și producere mai pură (expertiză) și 25 de cazuri de replicare Eficientizarea resurselor și producere mai pură (autoevaluare). Activitățile demonstrative au inclus 7 companii din industria alimentară /producere a băuturilor și din construcții și 24 de instituții publice, iar replicarea a inclus activități desfășurate prin intermediul cluburilor regionale Eficientizarea resurselor și producere mai pură din Chișinău, Căușeni și Ungheni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • instruirii privind Sistemul de management energetic – EN ISO 50001: instruirile pentru implementarea sistemului de monitorizare a energiei bazate pe ISO 50001 au fost finalizate în luna noiembrie 2012; 13 persoane au promovat examenul, fiind actualmente implicate activ în procesul de implementare a acestui sistem în companiile industriale din Republica Moldova; • instruirii privind optimizarea sistemului de producere a aburului în industrie: pe parcursul perioadei noiembrie 2012–iunie 2013 reprezentanți ai 18 companii au fost instruiți timp de 2 săptămâni în materie de optimizare a sistemului de producere și utilizare a aburului. 13 persoane au promovat examenul și au fost autorizate în calitate de experți în domeniu, fiind eligibile să presteze servicii de consultanță companiilor locale; • instruirii privind optimizarea sistemului pentru furnizorii de echipamente și sisteme de producere a aburului. În 2013 au fost instruiți reprezentanți ai 	Măsura nu continuă

				15 companii-furnizoare de echipamente și sisteme de producere și utilizare a aburului. Instruirile s-au bazat pe cele mai performante echipamente de producere, utilizare și monitorizare a aburului conform necesităților Republicii Moldova	
Măsuri în sectorul public					
Art.107 din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	Managementul energetic la nivelul autorităților publice locale	N/a	N/a	<p style="text-align: center;">Implementate</p> <p>1) Elaborarea softului de monitorizare a consumurilor de energie pentru autoritățile publice locale (consiliile raionale, municipale și UTA Găgăuzia) și a manualului de utilizare a softului;</p> <p>2) angajarea managerilor energetici în 32 de consilii raionale, UTA Găgăuzia și 2 municipii;</p> <p>3) instruirea a 35 de manageri energetici;</p> <p>4) organizarea periodică a cursurilor de instruire și perfecționare a managerilor energetici angajați în cadrul consiliilor raionale, municipale și UTA Găgăuzia;</p> <p>5) elaborarea și aprobarea structurii și formularului-standard pentru programele locale de îmbunătățire a eficienței energetice și planurile locale de acțiune în domeniul eficienței energetice;</p> <p>6) elaborarea și aprobarea programelor locale de îmbunătățire a eficienței energetice și planurile locale de acțiune în domeniul eficienței energetice;</p> <p>7) elaborarea de către consiliile raionale, municipale și UTA Găgăuzia a rapoartelor anuale în baza formularului elaborat de Agenția pentru Eficiența Energetică;</p> <p>8) elaborarea și adoptarea planurilor de acțiuni pentru o energie durabilă pentru orașele care au aderat la Convenția primarilor</p>	Măsura nu continuă
P1 Art.108 din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul construcțiilor publice	17.66	47.09	<p style="text-align: center;">Implementată parțial</p> <p>Legea nr.128 privind performanța energetică a clădirilor a fost adoptată la 11 iulie 2014 și a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2015; în conformitate cu aceasta: „...după 30 iunie 2019, clădirile publice noi trebuie să fie clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero și, după 30 iunie 2021, toate clădirile noi trebuie să fie clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero.” (art.15 alin.(1)-(2)).</p> <p>Legea nr.75 cu privire la locuințe a fost adoptată la 30 aprilie 2015 și a intrat în vigoare la 29 noiembrie 2015.</p> <p>În conformitate cu raportul Agenția pentru Eficiență Energetică (Ministerul Dezvoltării Regionale și</p>	Implementa continuă

Construcțiilor), în 2013 au fost adoptate peste 100 de standarde UE în domeniul performanței energetice a clădirilor. Ministerul Economiei și Infrastructurii și Agenția pentru Eficiență Energetică au semnat, în 2013, Foaia de parcurs pentru implementarea Directivei 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor (Directiva) în Republica Moldova, care a fost actualizată ca urmare a adoptării [Legii nr.128 din 11 iulie 2014](#) privind performanța energetică a clădirilor. Planul de acțiuni privind armonizarea reglementărilor tehnice și a standardelor naționale în domeniul construcțiilor cu legislația și standardele europene pentru anii 2014-2020 a fost adoptat prin [Hotărârea Guvernului nr.933 din 12 noiembrie 2014](#). Autoritățile naționale responsabile de implementarea acestui plan sînt Ministerul Economiei și Infrastructurii, alte autorități/instituții de reglementare. **Fondul pentru Eficiență Energetică** a început implementarea proiectelor de eficiență energetică în luna martie 2014. La sfîrșitul anului 2015, Fondul pentru eficiență energetică a alocat circa 627 milioane lei, după cum urmează:

Apel de propuneri de proiect nr.1	Sectorul public	150 milioane lei	închis	Măsuri mixte, finanțare prin intermediul granturilor
Apel de propuneri de proiect nr.3	Sectorul public	250 milioane lei	închis	Construcții publice, finanțare prin intermediul granturilor
Apel de propuneri de proiect nr.4	Sectorul privat	50 milioane lei	Închis (anulat de Fondul pentru Eficiență Energetică)	Construcții publice, finanțare prin intermediul granturilor/garanțiilor financiare
Apel de propuneri de proiect nr.5	Sectorul public	50 milioane lei	închis	Iluminatul public stradal, finanțare prin intermediul

								granturilor
				Apel de propuneri de proiect nr.6	Sectorul privat	100 milioane lei	închis	Măsuri mixte, finanțare prin intermediul garanțiilor financiare
				Proiect-pilot în domeniul eficienței energetice	Sectorul public	6.9 milioane lei	închis	Măsuri de eficiență energetică, finanțare prin intermediul granturilor
				ESCO-Moldova	Sectorul privat	20 milioane lei	în derulare	Măsuri de eficiență energetică, finanțare prin intermediul granturilor
				<p>Numărul total de proiecte prezentate – 841. Proiecte aprobate pentru finanțare – 196. Proiecte finalizate: 17. Economii de energie estimate: - Apelul nr.1 (86 proiecte): 3.6 ktep (8,320 tone de CO₂); - Apelul nr.3 (106 proiecte): 4.3 ktep (10,100 tone de CO₂); - Apelul nr.5 (4 proiecte): 57 tep (280 tone de CO₂). În conformitate cu informațiile oferite de Fondul pentru eficiență energetică, la situația din 15 februarie 2016, economiile de energie rezultante din proiectele energie din surse regenerabile realizate au constituit 0.997 tep. Raportarea despre implementarea planului se efectuează de 2 ori pe an</p>				
P2	Eficientizarea energetică a iluminatului public stradal	0.28	0.98	Implementată conform planului				Implementa continuă conform planului
Art.109 din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii				<p>În conformitate cu cel mai recent raport al Agenției pentru Eficiență Energetică: 1) 77 localități, inclusiv 6 orașe, au elaborat propuneri de utilizare a becurilor incandescente în sectorul public. Din cele 35 de autorități publice locale, 12 au raportat că astfel de propuneri au fost elaborate, inclusiv: mun.Bălți, Anenii Noi, Căușeni, Criuleni, Florești, Glodeni, Ocnița, Rezina, Rîșcani, Soroca, Șoldănești și Ungheni;</p>				

<p>2013-2015</p>			<p>2) din cele 35 de autorități publice locale, 16 au raportat că măsurile referitoare la iluminatul stradal au fost reflectate în programele locale pentru eficiență energetică și planurile locale de acțiuni în domeniul eficienței energetice: Anenii Noi, Basarabeasca, Căușeni, Criuleni, Dondușeni, Florești, Glodeni, Ialoveni, Nisporeni, Ocnîța, Rezina, Rîșcani, Soroca, Șoldănești, Telenești și Ungheni. Fălești a indicat că intenționează să reflecte astfel de măsuri în programele și planurile lor;</p> <p>3) 52 de localități, inclusiv 14 orașe, au efectuat audituri energetice ale sistemelor existente de iluminat. Din cele 35 de autorități publice locale, 23 au raportat despre efectuarea auditurilor energetice pe parcursul anilor 2013-2014, inclusiv: mun.Bălți, Anenii Noi, Basarabeasca, Briceni, Cahul, Călărași, Criuleni, Drochia, Dubăsari, Hîncești, Ialoveni, Nisporeni, Ocnîța, Orhei, Rezina, Sîngerei, Soroca, Șoldănești, Ștefan Vodă, Taraclia, Telenești, Ungheni și UTA Gagauzia (mun.Comrat);</p> <p>4) 136 de localități, inclusiv 10 orașe, au desfășurat activități de înlocuire a corpurilor existente de iluminat cu altele mai performante. Din cele 35 de autorități publice locale, 19 au raportat despre înlocuirea corpurilor de iluminat, inclusiv Anenii Noi, Cantemir, Căușeni, Criuleni, Dubăsari, Fălești, Glodeni, Hîncești, Ialoveni, Leova, Nisporeni, Ocnîța, Rezina, Rîșcani, Soroca, Șoldănești, Ștefan Vodă, Telenești și Ungheni. În 2011-2013, or.Glodeni și or.Hîncești au desfășurat activități de eficiență energetică în iluminatul stradal, acțiunile fiind finanțate de Fondul Ecologic Național. Începînd cu 1 ianuarie 2014, 35 de autorități publice locale au primit de la bugetul de stat 184.5 milioane lei, care le-au permis să realizeze 260 de proiecte și înlocuirea a 27.8 mii de becuri, din care 50% – LED, 38% – becuri economice etc. În urma acțiunilor, pe o distanță de 1,233 km de infrastructură de iluminat stradal, corpurile de iluminare vechi au fost dotate cu becuri noi;</p> <p>5) din cele 35 de autorități publice locale, 13 au raportat despre efectuarea monitorizării consumului de energie, inclusiv Anenii Noi, Cantemir, Căușeni, Criuleni, Fălești, Glodeni, Nisporeni, Ocnîța, Rezina, Rîșcani, Soroca, Șoldănești și Ungheni.</p> <p>Deși iluminatul de tip LED reduce substanțial consumul de energie în comparație cu iluminatul cu becuri incandescente și fluorescente, experiența arată că unele proiecte ce au implementat</p>	
------------------	--	--	---	--

				<p>iluminatul stradal de tip LED au omis obiectivul de atingere a cerințelor de iluminare recomandate de normele europene.</p> <p>În 2014 a fost elaborat un studiu de evaluare a iluminatului stradal de tip LED în Republica Moldova. Pe parcursul anului 2015, Institutul Național de Metrologie a efectuat verificarea sistemului de iluminare stradală pe unele dintre străzile or.Bălți. Verificarea a inclus 5 (cinci) segmente de străzi cu iluminare modernizată de tip LED. Rezultatele verificării au indicat faptul că nici unul dintre segmentele supuse verificării nu a atins cerințele de iluminare recomandate de normele europene. Rezultatele au fost prezentate public la Agenția pentru Eficiență Energetică pe data de 17 februarie 2016.</p> <p>Astfel, obținerea eficienței energetice atât din punctul de vedere al reducerii consumului de energie, cât și din punctul de vedere al respectării cerințelor de iluminare recomandate de normele europene va constitui obiectivul măsurilor de eficientizare energetică a iluminatului public stradal pentru anii 2016-2018</p>	
--	--	--	--	---	--

Măsuri în sectorul transporturilor

T1	Promovarea eficienței energetice în sectorul transportului terestru	0.124	33.7	<p align="center">Implementată parțial</p> <p>Cel mai recent raport disponibil prezentat de Agenția pentru Eficiență Energetică oferă următoarele informații despre realizarea măsurii vizate:</p> <p>1) 2013: procesul de colectare a informațiilor pentru elaborarea regulamentelor, orientărilor și programelor respective se desfășoară.</p> <p>1)-5) 2014: Planul de acțiuni pe anul 2015 al Ministerului Economiei și Infrastructurii include elaborarea Regulamentului privind etichetarea pneurilor, care va aborda următoarele aspecte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cadrul de reglementare privind etichetarea pneurilor (p.10); - elaborarea și desemnarea recomandărilor pentru autoritățile publice privind procurările de transport cu un accent sporit asupra eficienței carburanților consumați; - elaborarea regulilor pentru importul pneurilor conform claselor C1, C2 și C3; - elaborarea programelor pentru optimizarea circulației transportului pe străzile centrale ale localităților; - elaborarea ghidului privind procurarea unităților de transport pentru autoritățile publice, cu respectarea criteriilor de eficiență energetică. 	Implementa continuă
Art.110 din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015					

				4) 2013: Autoritățile publice locale Ocnița au efectuat evaluarea eficienței energetice în transporturi la nivel local. 2014: Autoritățile publice locale Ștefan Vodă au realizat acțiuni de punere în aplicare a mijloacelor de transport ce funcționează pe bază de gaze naturale, inclusiv instalarea a 2 stații de alimentare cu combustibil pe bază de gaze naturale	
	Total din măsuri	43.03	216.95		
	Total din măsuri conform Directivei 2006/32/CE privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice	29.29	166.93		
	Obiectivul Directivei 2006/32/CE privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice pe anul 2016 (recalculat/ajustat)¹	92.9			
	Obiectivul Directivei 2006/32/CE privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice pe anul 2020		167.2		

Notă: ⁽¹⁾ A se vedea secțiunea 1.3.

1.3. Examinarea obiectivelor stabilite pentru economiile de energie și prezentarea rezultatelor obținute

27. Există diverse documente la acest capitol care indică diferite obiective. Cu toate acestea, principalul document este Programul național pentru eficiență energetică, care introduce obiectivul de 20% de economii totale de energie primară (CTEP).

28. Această secțiune prezintă analiza celor mai importante obiective naționale stabilite pentru economiile de energie, precum și calculele corespunzătoare ale obiectivelor anului 2020 în temeiul dispozițiilor Directivei 2012/27/UE privind eficiența energetică și Directivei 2006/32/CE privind serviciile energetice. De asemenea, sînt incluse previziunile pentru economiile totale de energie primară și consumul de energie finală pînă în anul 2020.

29. Ținînd cont de posibilitatea introdusă prin modelul actual, a fost luată decizia de a elabora o

descriere mai extinsă a tematicilor relevante din prezentul capitol, limitînd descrierile din secțiunile 2.1-2.2 și 3.1-3.2 la referințele solicitate.

1.3.1. Sumarul celor mai importante obiective naționale stabilite pentru economiile de energie

30. Documentele strategice/de planificare ale Republicii Moldova indică diferite obiective cu privire la schimbările climatice, exprimate, de regulă, în procente, fiind rar calculate în valori absolute. Tabelul 5 prezintă obiectivele cu privire la eficiența energetică. Documentele ulterioare au păstrat sau au modificat aceste obiective în funcție de evoluția țării, precum și de amendamentele din legislația aplicabilă a Comunității Energetice.

Tabelul 5

Inventarul obiectivelor stabilite de diverse documente strategice ale Republicii Moldova

Nr. crt.	Căile de reducere a consumului de energie	Strategia Moldova-2020	Strategia de mediu pentru anii 2014-2023	Strategia energetică a Republicii Moldova pînă în anul 2030	2011-2020	Programul național pentru eficiență energetică 2015-2020	Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Reducerea consumului de energie finală în toate sectoarele economiei naționale (față de 2009)			9% – 2016, 20% – 2020	20% – 2020		428 ktep – 2015, 9% – 2016
2.	Reducerea intensității energetice	10% – 2020		10% – 2020			
3.	Reducerea pierderilor în rețelele T+D energie electrică	pînă la 13% – 2015, 11% – 2020		pana la 13% – 2015, 11% – 2020	pînă la 7-10%, cu 5 – 8% pe an		
4.	Reducerea pierderilor în rețelele T+D gaze naturale			20% – 2015, 39% – 2020			
5.	Reducerea pierderilor în rețelele termice			2% – 2015, 5% – 2020			
6.	Reducerea consumului de energie în construcții	10%-2020		10% – 2020			

7.	Ponderea SER ¹	10% – 2015, 20% – 2020	20% – 2020	10% – 2015, 20% – 2020	20% – 2020	20% – 2020	
8.	Ponderea energiei din surse regenerabile – eficiență energetică	10% – 2020		10% – 2020		10% – 2020	
9.	Ponderea energiei din surse regenerabile-transp.		10% – 2020	4% – 2015, 10% – 2020	10% – 2020	10% – 2020	
10.	Ponderea clădirilor publice renovate			10% – 2020			
11.	Reducerea emisiilor Gaz € cu efect de seră (1990)	25% – 2020	cel puțin 20% – 2020	25% – 2020	cel puțin 25% – 2020		960 kt – 2015, 1950 kt – 2020

Notă: ⁽¹⁾ În conformitate cu art.6 alin.(1) lit.b) din [Legea nr.10 din 26 februarie 2016](#) privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, unul dintre obiectivele politicii de stat în domeniul energiei din surse regenerabile este „realizarea unei ponderi a energiei din surse regenerabile de cel puțin 17% în consumul final brut de energie în anul 2020 [...]”.

Strategii, programe și planuri naționale în domeniul eficienței energetice

1. Strategia națională de dezvoltare a Republicii Moldova 2012-2020.
2. Strategia de mediu pentru anii 2014-2023, aprobată prin [Hotărârea Guvernului nr.301 din 24 aprilie 2014](#).
3. Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030, aprobată prin [Hotărârea Guvernului nr.102 din 5 februarie 2013](#), Republica Moldova <http://lex.justice.md/md/346670/>.
4. Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020, aprobat prin [Hotărârea Guvernului nr.833 din 10 noiembrie 2011](#).
5. Planul național de acțiuni în domeniul energiei din surse regenerabile pentru anii 2013-2020, aprobat prin [Hotărârea Guvernului nr.1073 din 27 decembrie 2013](#).
6. Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015, aprobat prin [Hotărârea Guvernului nr.113 din 7 februarie 2013](#).

31. Programul național pentru eficiență energetică este documentul central în domeniul eficienței energetice, fiind elaborat pe o perioadă de 10 ani de către autoritatea energetică centrală a Republicii Moldova (actualmente: Ministerul Economiei și Infrastructurii), cu participarea Agenției pentru Eficiență Energetică și cu asistența informațională și organizațională din partea autorităților publice centrale și autorităților publice locale.

32. Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice este elaborat pe o perioadă de 3 ani de către Agenția pentru Eficiență Energetică în colaborare cu autoritățile publice centrale și autoritățile publice locale. Programul național definește politicile de eficiență energetică, iar Planul național de acțiuni asigură implementarea acestor politici în conformitate cu Programul național. Atât Programul național pentru eficiență energetică, cât și Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice au

fost aprobate de către Guvern.

33. Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020, aprobat prin [Hotărârea Guvernului nr.833 din 10 noiembrie 2011](#), definește obiectivele globale și măsurile sectoriale pînă în anul 2020 menite să îmbunătățească eficiența energetică. Sfera de aplicare a programului include sectoarele enumerate în continuare, iar scopul urmărit este de a spori eficiența energetică prin implementarea măsurilor de eficiență energetică:

1) sectorul de transformare a energiei, inclusiv toate activitățile conexe: producerea de energie electrică și energie termică; transportul și distribuția energiei electrice, energiei termice și a gazelor naturale; consumul final pentru toate tipurile de resurse energetice;

2) sectorul industrial;

3) sectorul construcțiilor;

4) sectorul transporturilor;

5) sectorul public.

34. Programul include și unele acțiuni transsectoriale pentru anii 2011-2020 și prevede elaborarea Strategiei naționale de comunicare în domeniul eficienței energetice.

35. În vederea reducerii dependenței de importul de resurse energetice și impactului sectorului energetic asupra schimbărilor climatice, Programul prevede următoarele *obiective globale* pentru Republica Moldova, raportate la anul de bază 2009:

1) eficientizarea consumului global de energie primară cu 20% pînă în anul 2020;

2) creșterea ponderii energiei din surse regenerabile în totalul mixului energetic de la 6% în anul 2010 pînă la 20% în anul 2020.

În conformitate cu art.6 alin.(1) lit.b) din [Legea nr.10 din 26 februarie 2016](#) privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, unul din obiectivele politicii de stat în domeniul energiei din surse regenerabile este „realizarea unei ponderi a energiei din surse regenerabile de cel puțin 17% în consumul final brut de energie în anul 2020 [...]”;

3) creșterea ponderii biocombustibililor pînă la cel puțin 10% din totalul combustibililor utilizați în anul 2020;

4) reducerea, pînă în anul 2020, cu cel puțin 25% a emisiilor de gaze cu efect de seră, comparativ cu anul de bază 1990.

36. Fiind bazat pe Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020, Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 confirmă angajamentul Republicii Moldova de a atinge obiectivele stabilite de Program. Sfera de aplicare a acestuia se referă exclusiv la eficientizarea consumului de energie și reducerea emisiilor gaz(e) cu efect de seră. Fiind primul Plan național de acțiuni în domeniul eficienței energetice al Republicii Moldova.

37. Atît obiectivele menționate de Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020, cît și cele menționate de Plan național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 urmează a fi revizuite pe baza:

1) evaluărilor Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice al Republicii Moldova ale fiecărei părți contractante efectuate și publicate de Secretariatul Comunității Energetice în 2014 (Anexa 4/32 PHLG/03-03-2014);

2) Hotărîrii Consiliului Ministerial al Comunității Energetice *D/2015/08/MC-EnC* din 16 octombrie 2015 referitoare la implementarea Directivei 2012/27/UE din 25 octombrie 2012 privind eficiența energetică, de modificare a Directivelor 2009/125/CE și 2010/30/UE și de abrogare a Directivelor 2004/8/CE și 2006/32/CE.

Revizuirea este prezentată în Sumarul executiv.

1.3.2. Implementarea art.4 din Directiva privind serviciile energetice

38. În general, termenul-limită stabilit pentru implementarea de către părțile contractate a Directivei privind serviciile energetice a fost amînat cu 3 ani, în comparație cu statele membre ale Uniunii Europene. Cu toate acestea, în cazul Republicii Moldova, reperele relevante pentru economiile înregistrate trebuie să fie amînate cu încă un an (cu 4 ani în total în raport cu statele membre ale UE).

În vederea evitării oricăror confuzii:

1) obiectivul anual al Directivei privind serviciile energetice (Directiva 2006/32/CE) (1%) ar trebui calculat prin aplicarea acestui procent consumului mediu de energie finală pe parcursul ultimilor 5 ani înainte de începerea punerii în aplicare a Directivei 2006/32/CE privind serviciile energetice și nu trebuie bazat pe anul de referință 2009, după cum nu trebuie bazat pe consumul primar;

2) primul an de implementare este 2011; prin urmare, pentru calcul se va considera valoarea medie a consumului final pentru perioada 2006-2010;

3) perioada relevantă pentru implementarea Directivei 2006/32/CE privind serviciile energetice este 2011-2019; prin urmare, economiile măsurabile vor fi atinse în perioada anilor 2012-2020;

4) calculul ar trebui să ofere valoarea economiilor anuale atinse prin măsuri cumulate de economisire de-a lungul unei perioade relevante, dar nu suma economiilor din fiecare an pe un număr de ani.

39. Corespunzător, anul 2016 ar trebui să fie punctul de reper intermediar atunci când măsurile realizate în primii 5 ani de implementare a Directivei 2006/32/CE privind serviciile energetice (2011-2015) generează economii; iar 2020 este anul când toate măsurile realizate pe parcursul a 9 ani de implementare a Directivei 2006/32/CE privind serviciile energetice (2011-2019) generează economii. Prin urmare, 2020 este anul în care ar trebui măsurat obiectivul indicativ național stabilit pentru economiile de energie (în conformitate cu articolul 1 litera (b) din anexa 1 la Directiva 2006/32/CE privind serviciile energetice.

40. Obiectivul stabilit pentru perioada de 9 ani, precum și obiectivul intermediar (5 ani) de implementare a Directivei privind serviciile energetice au fost recalculat în raport cu obiectivele stabilite de primul plan național de acțiuni, în scopul unei referințe corecte pentru evaluarea economiilor realizate/scontate pentru reperatele 2016/2020.

41. Pornind de la obligațiile Republicii Moldova rezultante din participarea țării la Tratatul de constituire a Comunității Energetice, aprobat prin [Legea nr.117 din 23 decembrie 2009](#), și ca urmare a adoptării hotărârilor Consiliului Ministerial 2009/05/MC-EnC din 18 decembrie 2009 și D/2015/08/MC-EnC din 16 octombrie 2015, obiectivul indicativ național stabilit pentru economiile de energie aplicabil Republicii Moldova este de 9%. Cantitatea absolută de energie ce urmează a fi economisită prin aplicarea Directivei 2006/32/CE pe întreaga durată este de 167.20 ktep. Obiectivul indicativ național stabilit pentru economiile de energie urmează a fi măsurat după cel de-al nouălea an de aplicare a Directivei 2006/32/CE, fiind rezultatul cumulativ al economiilor anuale realizate de aplicare a acesteia, pe baza prestării serviciilor energetice și implementării măsurilor de eficientizare a consumului de energie. Acest obiectiv a fost calculat pe baza valorii anuale medii a consumului ce rezultă din consumul anual final intern al tuturor utilizatorilor de energie în limita sferei de aplicare a Directivei pentru ultimii 5 ani premergători primului an de implementare, ceea ce înseamnă valoarea medie determinată pentru perioada 2006-2010, primul an de implementare a Directivei fiind 2011.

42. Prin stabilirea obiectivului național de energie finală cu 167.20 ktep, Republica Moldova s-a angajat să contribuie la reducerea consumului de resurse energetice ale Comunității Energetice, stabilite în conformitate cu Decizia Consiliului Ministerial a CEn D/2015/08/MC-EnC: „Consumul energetic al Comunității Energetice pentru anul 2020 nu va depăși 187 Mtep de energie primară sau 133 Mtep de energie finală”.

Tabelul 6

Calcularea obiectivului stabilit de Directiva 2006/32/CE privind serviciile energetice pe baza consumului mediu final în perioada 2006-2010

Anul	CFE (Ktep)
2006	1,888
2007	1,791
2008	1,838

2009	1,798
2010	1,974
Media (2006-2010)	1,857.80
Obiectivul indicativ național stabilit pentru economiile de energie finală (9%)	167.20

43. Economii anuale și cele cumulative pe parcursul a 9 ani succesivi, începând cu primul an de implementare a Directivei privind serviciile energetice (Directiva 2006/32/CE), sînt prezentate în tabelul 7.

Tabelul 7

Economiile anuale de energie finale obținute în urma implementării măsurilor

Consumul final mediu în perioada 2006-2010 (ktep)											1,857.80	
An	Economii anuale de energie obținute pe baza implementării măsurilor (ktep)										Economii pînă în 2020, ktep	Economii cumulative pînă în 2020, ktep
	%	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
2012	1	1.0	18.58								18.58	18.58
2013	2	1.0	18.58	18.58							37.16	55.73
2014	3	1.0	18.58	18.58	18.58						55.73	111.47
2015	4	1.0	18.58	18.58	18.58	18.58					74.31	185.78
2016	5	1.0	18.58	18.58	18.58	18.58	18.58				92.89	278.67
2017	6	1.0	18.58	18.58	18.58	18.58	18.58	18.58			111.47	390.14
2018	7	1.0	18.58	18.58	18.58	18.58	18.58	18.58	18.58		130.05	520.18
2019	8	1.0	18.58	18.58	18.58	18.58	18.58	18.58	18.58	18.58	148.62	668.81
2020	9	1.0	18.58	18.58	18.58	18.58	18.58	18.58	18.58	18.58	167.20	836.01

Ajustările necesare la nivel de sector sînt după cum urmează.

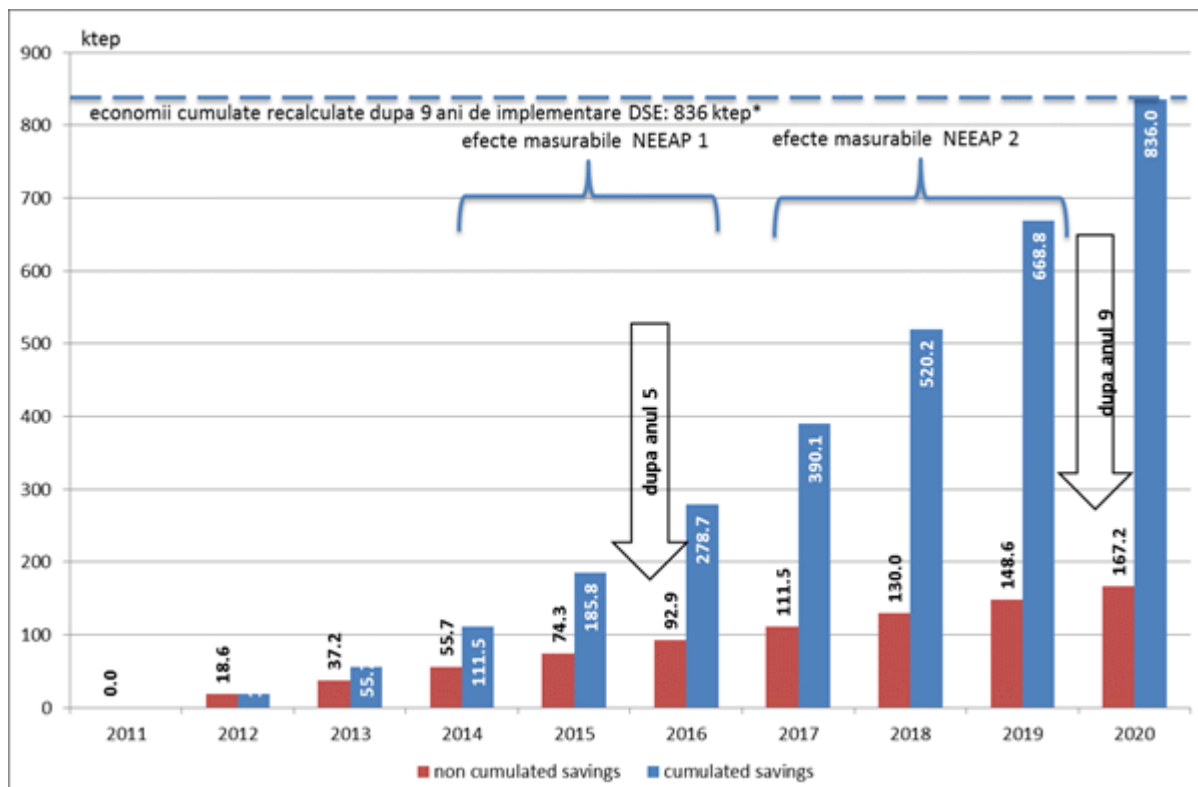

Figura 1. Reprezentarea obiectivelor anuale de eficiență energetică

Notă: * Corespunde la 867 ktep, indicat în Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice al Republicii Moldova 2013-2015, care a fost recalculat pe baza mediei consumului final de energie 2006-2010 în locul celui din 2009.

Tabelul 8

Ajustările necesare ale obiectivelor generale și ale celor sectoriale

	Ponderea la nivel de sector	Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice 2013-2015	Ponderea ajustată	Economiile ajustate	Economiile realocate	Economiile ajustate	Economiile realocate
	Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	ktep	%	ktep		ktep	
	%	2016	2014	2016		2020	

Obiectivul indicativ național stabilit pentru economiile de energie	100	867	100	92.9	92.9	167.2	167.2
inclusiv:							
<i>Sectorul industriei</i>	10.0	87	12.1	11.2	8.3	20.2	15
<i>Gospodăriile casnice</i>	45.0	390	43.9	40.8	40.1	73.4	72.2
<i>Sectorul public (servicii)</i>	8.6	75	12.6	11.7	27.8	21.1	50
<i>Sectorul transporturi</i>	23.0	200	31.4	29.2	16.7	52.5	30
<i>Sectorul energetic</i>	13.4	116	-	-	-	-	-

Notă: Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020 se referă la consumul de energie primară, iar Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 se referă la consumul de energie finală. Directiva 2006/32/CE stabilește obiective pentru economiile de energie în consumul de energie finală.

1.3.3. Implementarea articolului 7 din Directiva privind eficiența energetică

44. Articolul 7 din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică, care a fost adoptat de Consiliul Ministerial al Comunității Energetice la 16 octombrie 2015, prevede implementarea de către părțile contractante a unei scheme de obligații sau măsuri alternative de politici care stabilește economii anuale în cuantum de 0.7% din consumul de energie finală pe parcursul anilor 2017-2020, prevăzute la articolul 7 alineatul 1 din directiva menționată.

45. Calcularea economiilor anuale și a celor cumulative preconizate prin implementarea articolului 7 din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică se soldează cu economii finale în mărime de 39.55 ktep în 2020. Valoarea redusă conform articolului 7.2 literele (c) și (d) este 29.66 ktep (A se vedea secțiunea 4.5 pentru a urmări calculul în detaliu al acestui obiectiv).

1.3.4. Impactul preconizat al obiectivului asupra consumului total primar și final de energie până în anul 2020, precum și modul și baza de calcul al acestuia

46. Estimările privind consumul primar de energie în anul 2020 au fost realizate în contextul elaborării Planului de acțiuni în domeniul energiei regenerabile, luând ca referință balanța energetică din anul 2009. Consumul de energie primară, fără întreprinderea oricăror măsuri de reducere a consumului energetic (*business-as-usual*) a fost estimat la nivel de 2693 ktep. La baza efectuării acestor calcule a fost pus consumul brut intern de energie din anul 2009 în volum de 2071 ktep, divizat pe următoarele categorii:

- 1) 1,224 ktep: consumul pentru încălzire și răcire;
- 2) 286 ktep: consumul de energie electrică;
- 3) 561 ktep: consumul de energie în transporturi.

47. Pentru efectuarea calculelor a fost utilizată aplicația software MARKAL (market allocation – *repartizarea pieței*) – un model integrat de optimizare, la cel mai mic cost, a sistemului energetic care determină opțiunea celor mai mici costuri pentru a satisface cererea de servicii energetice (elaborat de către Agenția Internațională pentru Energie).

48. În scopul elaborării prezentului Plan de acțiuni, previziunile au fost reînnoite și completate cu cele despre consumul de energie finală, după cum este indicat în tabelul 9.

Tabelul 9

Previziuni ale consumului total de energie primară și ale consumului de energie finală

An	Ktep									
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Consumul primar de energie estimat (BAU)	2301	2340	2381	2422	2463	2506	2549	2593	2637	2683
Consumul primar de energie estimat (eficiență energetică)	2301	2318	2336	2354	2372	2390	2408	2426	2444	2463
Date efective privind consumul primar de energie /Balanța energetică a Republicii Moldova, 2015/	2353	2267	2318	2310						
Consumul final de energie estimat (BAU)	1997	2034	2071	2110	2149	2189	2230	2271	2314	2357
Consumul final de energie estimat (eficiență energetică)	1997	2017	2038	2059	2080	2102	2123	2145	2167	2190
Date efective privind consumul final de energie /Balanța energetică a Republicii Moldova, 2015/	2053	1964	2023	2007						

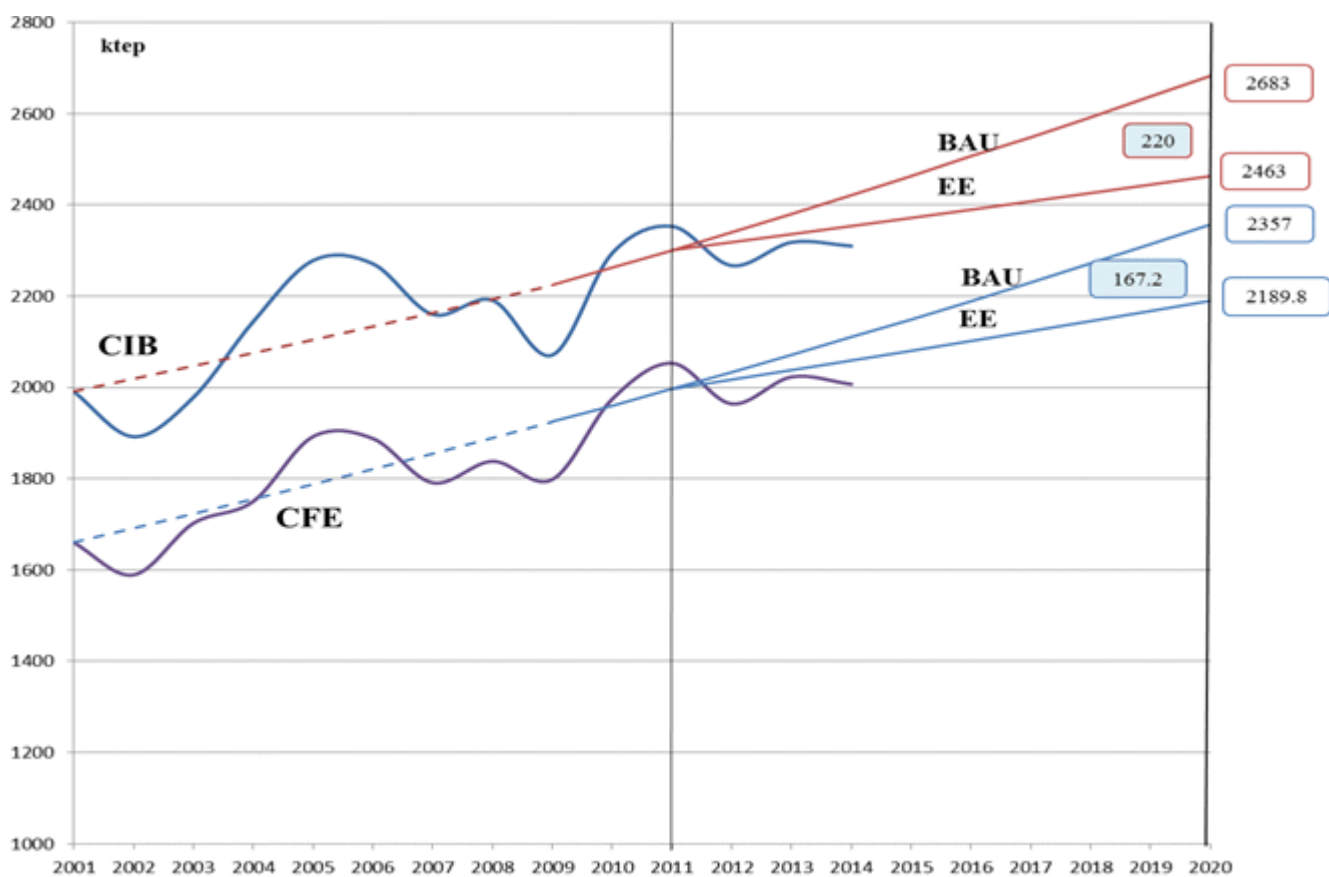

Figura 2. Previziuni ale consumului de energie primară și de energie finală (ktep)

1.3.5. Progresul atins în realizarea obiectivelor privind economiile de energie pentru anii 2016 și 2020 în conformitate cu articolul 4 din Directiva 2006/32/CE privind serviciile energetice

49. Până în prezent a fost atins un progres relevant în realizarea dispozițiilor Programului național pentru eficiență energetică 2011-2020 și Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015. Astfel, au fost elaborate și actualizate o serie de documente legislative și normative, unele dintre acestea fiind deja adoptate. A fost instituit Fondul pentru Eficiență Energetică, funcționarea căruia este îmbunătățită continuu. Au fost depuse eforturi semnificative și alocate resursele necesare pentru instruire și elaborarea de programe locale pentru eficiență energetică și planurilor locale de acțiuni în domeniul eficienței energetice, 7 documente de acest gen fiind prezentate pentru coordonare Agenției pentru Eficiență Energetică. În 2014 au fost autorizate suplimentar 40 de persoane în calitate de auditori energetici, din care 25 de persoane fizice și 15 persoane juridice.

50. Procesul de realizare a angajamentelor și obiectivelor în materie de eficiență energetică ale Republicii Moldova este sprijinit semnificativ de diverse proiecte inclusiv, dar fără a se limita la următoarele (lista completă a proiectelor este inclusă în tabelul 49):

- 1) programul de susținere a politicilor sectoriale pentru reforma sectorului energetic (UE);
- 2) dezvoltarea capacității Ministerul Economiei și Infrastructurii în domeniul eficienței energetice și surselor de energie regenerabilă (Suedia);
- 3) sporirea eficienței energetice în mun. Chișinău (UE);
- 4) facilitarea eficienței energetice în Republica Moldova, MoSEFF, MoREEFF (Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare);
- 5) programul de facilitare a finanțării eficienței energetice de către Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare în Republica Moldova (Suedia);
- 6) Fondul fiduciar al Băncii Mondiale: reforma sectorului energetic și sporirea eficienței (Suedia);
- 7) modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova (Uniunea Europeană, Germania, Suedia, România);
- 8) utilizarea durabilă a serviciilor municipale îmbunătățite, precum și eficientizarea consumului de energie pentru sau de către populație (KfW, Germania);
- 9) ESCO Moldova – transformarea pieței pentru eficiența energetică urbană prin introducerea companiilor de servicii energetice (ONU) etc.

51. În vederea monitorizării economiilor de energie la nivel național, se va folosi metodologia de calcul aprobată de Guvern. Datele cu privire la indicatori, structură și eficiența consumului de energie ar trebui reflectate în statistica oficială. Distribuitorii de energie, operatorii rețelelor de distribuție și/sau furnizorii de energie ar trebui să prezinte anual Agenției pentru Eficiență Energetică informații statistice agregate.

52. Pornind de la informațiile disponibile, Republica Moldova poate raporta circa 30 ktep economii de energie finală în 2016, ceea ce corespunde circa unei treimi din volumul stabilit de economii și 1.6% din consumul de referință stabilit de Directiva 2006/32/CE privind serviciile energetice (tabelul 10).

Cel mai probabil, economiile efective sînt mai mari, dat fiind faptul că nu toate proiectele au raportat Agenției pentru Eficiență Energetică în timp util rezultatele obținute, iar cele care au raportat au prezentat formulare necompletate.

Tabelul 10

Obiectivul indicativ național pentru consumul de energie finală și realizarea acestuia

Obiectivul indicativ național în 2020 (ktep)	167.2 ktep (nu a fost calculat în Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015)
Obiectivul național intermediar în 2016 (ktep)	92.9 kilotonă echivalent petrol (valoarea ajustată din Plan național de

		acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015)		
Divizarea obiectivului pe sectoare	Obiectivul per sector (ktep)		Economiile de energie realizate în anul 2016 (ktep)	Economiile de energie estimate pentru anul 2020 (ktep)
	2016	2020	Din măsuri (BU)	Din măsuri (BU)
Rezidențial	40.1	72.2	1.2	70,01*
Public (servicii)	27.8	50.0	18.6	50.1
Industrie	8.3	15.0	10.1	15.2
Transporturi	16.7	30.0	0.12	33.7
Total (ktep):	92.9	167.2	30.0	169.01
Total (GWh):	1,080.4	1,944.5	348.9	1,965,23
<i>Procent (%) (comparativ cu nivelul consumului de referință stabilit de Directiva 2006/32/CE privind serviciile energetice)</i>	5.0%	9.0%	1.6%	9.1%

Notă: * 8.45 ktep din măsura E5 (care reproduce rezultatele proiectului Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare) pot fi incluse în Directiva 2006/32/CE privind serviciile energetice pentru sectorul rezidențial.

Tabelul 11

Privire de ansamblu asupra obiectivelor și economiilor de energie obținute/prevăzute pentru consumul de energie primară și finală

Anul	Energia primară		Energie finală		
			Directiva privind și serviciile energetice		Directiva privind performanța energetică a clădirilor
	<i>Obiectiv (în termeni absoluți, ktep)</i>	<i>Economii de energie obținute/prevăzute, ktep)</i>	<i>Obiectiv în materie de economii de energie finală stabilit în primul/al doilea Plan național de acțiuni în domeniul eficienței energetice sau în cea mai recentă versiune dacă a fost revizuit (în termeni absoluți, ktep)</i>	<i>Economii de energie finală obținute (în 2016) sau prevăzute (în 2020) (în termeni absoluți, ktep)</i>	<i>Obiectiv pentru construcțiile al căror consum de energie este aproape egal cu zero (Toate clădirile noi, % sau îndeplinirea cerințelor de performanță energetică)</i>
2016			*92.9 ktep	30.00 ktep – economii reale bottom-up din rapoartele proiectelor și	#

				sursele deschise de informații	
2020	*219.6	*219.0	*167.2 ktep **29.7 ktep	169.01 ktep – economii de energie finală prevăzute pentru anul 2020	
2021					100%

Note:

* Indică cerința minimă de raportare conform Directivei 2006/32/CE privind serviciile energetice.

** Indică cerința minimă de raportare conform Directivei 2012/27/UE privind eficiența energetică, în cazul în care există.

Indică cerința minimă de raportare conform Directivei 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor.

2. ECONOMII DE ENERGIE PRIMARĂ

2.1. Obiective în materie de energie primară, previziuni pentru consumul de energie primară

53. Secțiunea 1.3.1 relevă situația privind obiectivele existente în ceea ce privește consumul de energie primară, iar secțiunea 4 inventariază previziunile pentru consumul de energie primară.

54. Previziunile pentru consumul de energie primară se bazează pe:

- 1) datele din Balanța energetică a Republicii Moldova 2015;
- 2) previziunile pentru consumul de energie finală efectuate inițial în Planul național de acțiuni în domeniul energiei din surse regenerabile 2014-2020 și ajustate în prezentul Plan de acțiuni;
- 3) ipoteza potrivit căreia consumul nonenergetic și pierderile de distribuție vor rămâne la nivelul celor din 2010-2014;
- 4) ipoteza potrivit căreia rata de transformare va rămâne aceeași (~95.5%);
- 5) economiile din reducerea pierderilor de distribuție calculate pe baza unor obiective specifice pentru gazele naturale, energia termică și energia electrică stabilite pentru perioada 2009-2020 de Strategia energetică 2030.

Tabelul 12

Estimarea consumului global de energie primară în 2020

Indicator	Scenariul <i>business-as-usual</i> , ktep	Scenariul eficiență energetică, ktep	Economii, ktep
Consumul de energie primară în 2020	2,683	2,463	220
Pierderile în faza de transformare a energiei și consumului propriu al sectorului energetic	120	109	11
Pierderile în distribuție	166	125	41
Consumul nonenergetic	39	39	-
Consumul total de energie finală	2,357	2,190	167
<i>Consumul de energie finală – industrie</i>	<i>211</i>	<i>196</i>	<i>15</i>
<i>Consumul de energie finală – sectorul rezidențial</i>	<i>1,018</i>	<i>946</i>	<i>72</i>

Consumul de energie finală – sectorul public/servicii	705	655	50
Consumul de energie finală – transporturi	423	393	30

55. În vederea estimării consumului de energie în 2020 pentru fiecare sector conform scenariului Menținerea situației existente (*business-as-usual*) fără măsuri de economisire au fost utilizate consumul estimat de energie primară și finală, precum și divizarea consumului de energie pe sectoare pe parcursul ultimilor ani. Procentul mediu pentru fiecare sector a fost calculat pe baza datelor din Balanța energetică a Republicii Moldova. Distribuția economiilor pe sectoare s-a bazat pe distribuția realocată pe sectoare după cum este indicat în tabelul 2 și, adițional, în tabelul 8. Diferența dintre obiectivele sectoriale privind menținerea situației existente (*business-as-usual*) fără măsuri de economisire și economiile sectoriale preconizate oferă valori pentru scenariul eficiență energetică.

2.2. Lista strategiilor care abordează economiile de energie primară

56. Secțiunea 1.3.1 oferă sumarul strategiilor naționale și al planurilor existente care se axează pe promovarea economiilor de energie și au un impact asupra cererii de energie primară. Din obiectivele indicate în tabelul 5, cele de la pozițiile 1 (țintele de 20% către 2020), 2 se raportează la energia primară, pozițiile 3, 4 și 5 abordează pierderile aferente rețelelor de transport și distribuție, cele din pozițiile 1 (ținta 9%), 6 se raportează la energia finală și pozițiile 7, 8 și 9 se stabilesc față de consumul final brut de energie.

2.3. Măsuri pentru economisirea energiei primare

57. Capitolul prezent rezumă măsurile de abordare a potențialului de economisire a energiei primare, inclusiv măsuri din perspectiva aprovizionării cu energie și a transportului/distribuției de energie.

2.3.1. Măsuri pentru economisirea energiei în domeniul aprovizionării

58. Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 include măsuri în afara sferei de aplicare a Directivei 2006/32/CE privind serviciile energetice și care, în mod special, se referă la economiile ce pot fi obținute în faza de transformare și distribuție:

- 1) programe de eficiență energetică în transportul și distribuția energiei electrice (art.98);
- 2) contorizarea/evidența consumului de gaze naturale la consumatorii finali (art.99);
- 3) elaborarea cadrului juridic și normativ și crearea sistemului de monitorizare pentru sectorul termoenergetic (art.100);
- 4) programe de eficiență energetică în sectorul termoenergetic (art.101).

Trebuie menționate două aspecte în acest context:

5) art.99 și 100 prevăd măsuri care ajută mai degrabă la delimitarea pierderilor de distribuție (conexe consumului de energie primară) de consumul de energie finală;

6) nu sînt preconizate măsuri privind cogenerarea, care cad sub incidența sferei de aplicare a Directivei 2006/32/CE privind serviciile energetice.

59. Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice al Republicii Moldova 2016-2018 a preluat toate măsurile anterioare în domeniul aprovizionării (E1 reprezintă art.98, E3 – art.99, E4 – art.100, E5 – art.101) și include 2 măsuri noi: E2 și E6, ultima abordînd evaluarea cuprinzătoare a potențialului pentru aplicarea cogenerării de înaltă eficiență și a termoficării și răcirii centralizate eficiente.

60. Împreună, aceste 6 măsuri indică potențialul de economii în 2020 în mărime de 58.47 ktep, în timp ce economiile estimate pentru anul 2016 constituie 13.74 ktep după cum este prezentat în tabelul 20.

61. Măsurile sînt condiționate de:

1) Strategia energetică a Republicii Moldova pînă în anul 2030, care prevede economii din reducerea pierderilor în rețele;

2) două proiecte în sectorul termoenergetic realizate în 2 orașe principale: Chișinău (finanțat de Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare) și Bălți (finanțat de Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare);

3) proiectul realizat în Chișinău este complex, economiile scontate fiind obținute din reducerea pierderilor, modificarea transformării și reducerea consumului de gaze naturale și energie electrică.

2.3.2. Măsuri pentru economisirea energiei în faza de transformare, transport și distribuție

62. Mai jos sînt incluse informații despre măsuri importante realizate în Republica Moldova pentru abordarea potențialului de reducere a consumului energetic în faza de transformare, transport și distribuție a energiei.

2.3.2.1. Criterii de eficiență energetică în tarife și regulamente

63. [Legea nr.107 din 27 mai 2016](#) cu privire la energia electrică prevede următoarele:

Articolul 30. Funcțiile și obligațiile operatorului sistemului de transport

(1), Operatorul sistemului de transport trebuie să îndeplinească următoarele funcții și obligații:

b) să exploateze, să întrețină, să modernizeze și să dezvolte rețelele electrice de transport în condiții de securitate, de fiabilitate și de eficiență, cu respectarea prevederilor menite să asigure protecția mediului. La exploatarea, întreținerea, modernizarea și dezvoltarea rețelelor electrice de transport, operatorul sistemului de transport aplică, în mod obligatoriu, metode moderne de management al eficienței energetice și/sau al cererii, cu respectarea standardelor minime privind întreținerea și dezvoltarea rețelelor electrice de transport, inclusiv a interconexiunilor.

Articolul 34. Dezvoltarea rețelelor electrice de transport și planurile de investiții, alin.(2) conform căruia „În contextul obligației stabilite la art.30 alin.(1) lit.a), operatorul sistemului de transport este obligat, ținînd cont de strategia energetică a Republicii Moldova [...], să elaboreze și, după consultarea prealabilă cu participanții interesați, să prezinte Agenției spre aprobare un plan de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru 10 ani.

[...]Planul de dezvoltare trebuie să conțină, fără a se limita la acestea:

d) estimarea capacităților necesare, prognoza evoluției producerii, inclusiv a producerii din surse regenerabile de energie, măsuri de eficiență energetică, prognoza consumului și estimări privind importurile.

Articolul 42. Funcțiile și obligațiile operatorului sistemului de distribuție

(1) Operatorul sistemului de distribuție trebuie să îndeplinească următoarele funcții și obligații:

b) să exploateze, să întrețină, să modernizeze și să dezvolte rețelele electrice de distribuție în condiții de securitate, fiabilitate și eficiență, cu respectarea prevederilor menite să asigure protecția mediului. La exploatarea, întreținerea, modernizarea și dezvoltarea rețelelor electrice de distribuție, operatorul sistemului de distribuție aplică, în mod obligatoriu, metode moderne de management al eficienței energetice și/sau al cererii.

Articolul 45. Dezvoltarea rețelelor electrice de distribuție și planurile de investiții

(2) La dezvoltarea rețelelor electrice de distribuție, operatorul sistemului de distribuție trebuie să țină cont de interesele de mediu și de eficiența energetică, să aplice metode moderne de management al eficienței energetice și/sau al cererii, precum și să ia în considerare necesitatea promovării producerii distribuite care poate înlocui unele măsuri de modernizare sau de dezvoltare a rețelelor electrice de distribuție.

64. [Legea nr.108 din 27 mai 2016](#) cu privire la gazele naturale stipulează următoarele:

Articolul 39. Funcțiile și obligațiile operatorului sistemului de transport

(1) Indiferent de modelul de separare implementat, operatorul sistemului de transport trebuie să îndeplinească următoarele funcții și obligații:

a) să exploateze, să întrețină, să modernizeze și să dezvolte rețelele de transport al gazelor naturale în condiții de siguranță, de fiabilitate și de eficiență, cu respectarea prevederilor menite să asigure protecția mediului. La exploatarea, întreținerea, modernizarea și dezvoltarea rețelelor de transport al gazelor naturale, operatorul sistemului de transport aplică, în mod obligatoriu, metode moderne de management al eficienței energetice și/sau de gestionare a cererii, cu respectarea standardelor minime privind întreținerea și dezvoltarea rețelelor de transport al gazelor naturale, inclusiv a interconexiunilor.

Articolul 42. Dezvoltarea rețelelor de transport al gazelor naturale și planurile de investiții

(2) [...]Planul de dezvoltare trebuie să conțină, fără a se limita la acestea:

d) estimarea capacităților necesare, prognoza evoluției importurilor și a producerii, măsuri de eficiență energetică, precum și prognoza consumului.

Articolul 46. Funcțiile și obligațiile operatorului sistemului de distribuție

(1) Operatorul sistemului de distribuție trebuie să îndeplinească următoarele funcții și obligații:

a) să exploateze, să întrețină, să modernizeze și să dezvolte rețelele de distribuție a gazelor naturale în condiții de siguranță, de fiabilitate și de eficiență, cu respectarea prevederilor menite să asigure protecția mediului. La exploatarea, întreținerea, modernizarea și dezvoltarea rețelelor de distribuție a gazelor naturale, operatorul sistemului de distribuție aplică, în mod obligatoriu, metode moderne de management al eficienței energetice și/sau de gestionare a cererii.

Articolul 49. Dezvoltarea rețelelor de distribuție a gazelor naturale și planurile de investiții

(3) [...] Planul de dezvoltare trebuie să conțină măsuri eficiente pentru a garanta fiabilitatea rețelelor de distribuție a gazelor naturale ale operatorului sistemului de distribuție respectiv, precum și, fără a se limita la acestea:

c) măsurile de eficiență energetică și prognoza consumului.

65. Unicul aspect ce poate fi menționat cu privire la reglementarea tarifelor existente este că acesta introduce reflectarea costurilor și, prin urmare, economiile sînt generate pe baza reducerii consumului de energie electrică. Pe de altă parte, acest fapt ar putea fi interpretat mai degrabă ca o dovadă a sărăciei energetice decît ca o optimizare reală.

66. De asemenea, vom menționa diferențierea tarifară stabilită pentru consumul pe timp de zi și pe timp de noapte, ceea ce contribuie la nivelarea curbei zilnice de consum. Mai multe detalii cu privire la situația actuală sînt incluse în secțiunea 4.10.1.

2.3.2.2. Măsuri de facilitare și promovare a răspunsului la cerere

67. În pofida deschiderii față de concurență, piața de energie electrică din Republica Moldova nu este suficient dezvoltată ca să asigure condiții de răspuns la cerere, în timp ce piața națională de echilibrare lipsește, energia de echilibrare este achiziționată din Ucraina.

68. Cu toate acestea, atît [Legea nr.107 din 27 mai 2016](#) cu privire la energia electrică, cît și [Legea nr.108 din 27 mai 2016](#) cu privire la gazele naturale oferă aceeași definiție.

2.3.2.3. Eficiența energetică în proiectarea și exploatarea rețelelor

69. Actualmente, nu există o evaluare a potențialului de eficiență energetică a infrastructurii de furnizare a gazelor naturale și a energiei electrice, în special referitoare la transportul, distribuția, gestiunea sarcinii și interoperabilitatea, precum și conectarea la instalațiile care produc energie, inclusiv posibilitățile de acces pentru microgeneratoarele de energie.

70. Republica Moldova se axează pe dezvoltarea unor interconexiuni durabile și sigure cu statele membre UE și părțile contractante din Comunitatea energetică, care vor fi realizate prin rețele de interconexiune cu România. În acest sens au fost aprobate 2 documente principale, foile de parcurs, prin [Hotărîrea Guvernului nr.409 din 16 iunie 2015](#), prezintă interconexiunile în conformitate cu Strategia energetică a Republicii Moldova pînă în anul 2030 în calitate de obiectiv-cheie pentru asigurarea dezvoltării unei piețe energetice cu adevărat competitive.

71. Cu toate acestea, măsura H1 din prezentul Plan de acțiuni își propune să abordeze dispozițiile articolului 15 din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică.

3.3. ECONOMII DE ENERGIE FINALĂ ÎN SECTOARELE DE CONSUM FINAL

3.1. Examinarea obiectivelor de economisire a energiei finale și rezultatele economisirii de energie finală

72. În secțiunea 1.3.1 este prezentat sumarul strategiilor și planurilor naționale existente axate pe promovarea economiilor de energie și au un impact asupra cererii de energie primară. De asemenea, secțiunea include informații despre obiectivele existente de economisire a energiei finale și despre rezultatele obținute.

3.1.1. Obiectivul național global de economisire a energiei de către utilizatorii finali și progresul atins în această direcție

73. Secțiunea 1.3.5 prezintă informații explicite cu privire la progresul atins în ceea ce ține de obiectivele de economisire a energiei în 2016 și 2020 în temeiul articolului 4 din Directiva 2006/32/CE privind finali și serviciile energetice. În vederea facilitării analizei ulterioare, tabelul 13 include o privire de ansamblu asupra economiilor de energie finală obținute și prevăzute.

**Privire de ansamblu asupra economiilor de energie finală rezultante din măsurile
Directivei 2006/32/CE privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice**

	Obiectiv de economisire a energiei finale		Economii de energie finală obținute sau prevăzute	
	în valoare absolută, ktep	procent (%) (în comparație cu consumul de referință din Directiva 2006/32/CE privind serviciile energetice)	în valoare absolută, ktep	procent (%) (în comparație cu consumul de referință din Directiva 2006/32/CE privind serviciile energetice)
2016 (perioada interimară)	92.9	5	30.0	1.6
2020 (perioada deplină)	167.2	9	169.01	9.1

3.1.1.1. Realizarea obiectivului intermediar (2016) de economisire a energiei la nivelul utilizatorilor finali

74. Obiectivul stabilit pentru anul 2016 este de 92.9 ktep. Pornind de la informațiile disponibile, Republica Moldova poate raporta circa 30 ktep economii de energie finală în 2016, ceea ce corespunde aproximativ unei treimi din volumele de economii preconizate și 1.6% din consumul de referință stabilit de Directiva 2006/32/CE privind serviciile energetice. Cel mai probabil, economiile efective sînt mai mari, dat fiind faptul că nu toate proiectele au raportat Agenției pentru Eficiență Energetică în timp util rezultatele obținute. În orice caz, obiectivul intermediar nu a fost atins, mai jos fiind incluse cîteva dintre motivele principale.

1) Sectorul rezidențial/public: Deocamdată nu au fost puse în aplicare Strategia de renovare a clădirilor (rezidențiale și publice), Metodologia pentru calcularea nivelurilor optime din punctul de vedere al costurilor, Cerințele minime pentru performanța energetică a clădirilor și a componentelor acestora.

2) Sectorul rezidențial: Cadrul juridic/regulatoriu pentru sectorul rezidențial care ar putea contribui la obținerea unor economii relevante este în curs de elaborare. Prin urmare, nu au fost realizate acțiuni asociate cu economii reale. Nu a fost pus în aplicare un regulament privind proiectarea ecologică.

3) Sectorul public: În procesul întocmirii Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 nu s-a ținut cont de îmbunătățirile potențiale din infrastructura pentru alimentare cu apă și iluminatul stradal. Pe parcursul primei perioade, cîteva proiecte de inițiativă realizate în domeniul vizat au demonstrat un raport cost-eficiență atractiv și un potențial considerabil al acestor măsuri în Republica Moldova.

4) Sectorul industrie: Dimensiunea sectorului industrial în Republica Moldova este limitată. Prin urmare, chiar dacă presupunem că fondurile necesare (sub formă de granturi și împrumuturi preferențiale) sînt disponibile, potențialul încă neexploatat de economisire a energiei este limitat și cel mai probabil nu va atinge obiectivul sectorial calculat inițial. Acesta este unul dintre motivele care au impus Republicii Moldova să realoce obiectivele sectoriale, ajustîndu-le în funcție de circumstanțele interne, rezultante din evaluarea Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 și potențialul neexploatat de eficiență energetică din sector (a se vedea tabelul 2 și 8).

5) Sectorul transporturi: Măsurile pentru sectorul transporturilor (unul cu un potențial semnificativ) s-au axat pe elaborarea strategiei sectoriale și pe mobilizarea fondurilor necesare. Pînă în prezent nu au fost realizate acțiuni asociate cu economii reale (cu excepția cîtorva proiecte mici).

6) Orizontal (public/rezidențial/industrie): Pe parcursul perioadei de raportare 2013-2015 nu au fost observate evoluții majore pe piața ESCO.

7) Orizontal: Sistemul de monitorizare și verificare încă nu este pus în aplicare (fiind propus ca o măsură în prezentul Plan de acțiuni).

75. Pe baza rezultatelor evaluării Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015, unele măsuri au fost eliminate, iar altele au fost ajustate și dezvoltate. De asemenea, au fost incluse câteva măsuri noi.

3.1.1.2. Economii preconizate în raport cu obiectivul global pentru anul 2020 la nivelul consumatorilor finali

76. În cadrul Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 nu a fost stabilit nici un obiectiv pentru anul 2020. Prin urmare, obiectivul indicativ 2020 a fost propus în prezentul Plan de acțiuni în temeiul Directivei 2006/32/CE privind serviciile energetice în mărime de 167.2 ktep.

77. Măsurile propuse pentru perioada 2016-2018, în cazul în care sînt implementate cu succes (în unele cazuri, aceste măsuri vor fi continuate în 2019-2020), vor acoperi în totalitate discrepanța și vor permite Republicii Moldova să atingă obiectivul stabilit de Directiva 2006/32/CE privind serviciile energetice. În continuare sînt incluse câteva aspecte considerate a fi extrem de importante, care urmează să fie monitorizate atent pe parcursul implementării următorului Plan național de acțiuni în domeniul eficienței energetice al Republicii Moldova:

1) elaborarea în timp util a cadrului legislativ/normativ:

a) strategia pentru renovarea clădirilor (rezidențiale și publice);

b) metodologia de calcul al nivelurilor optime din punctul de vedere al costurilor, cerințele minime pentru performanța energetică a clădirilor și a componentelor acestora;

c) regulamentele privind proiectarea ecologică, înlesnirile fiscale și vamale în domeniul eficienței energetice;

2) disponibilitatea fondurilor necesare și alocarea lor pentru realizarea măsurilor propuse:

a) în sectorul rezidențial:

- MoREEFF II este finalizat cu succes;

- MoREEFF III sau o facilitare de aceeași anvergură este lansată;

- Fondul pentru Eficiență Energetică lansează un nou program de asistență pentru sectorul rezidențial. Fondul pentru creștere ecologică sau orice altă entitate internațională sprijină Fondul pentru Eficiență Energetică în realizarea acestei inițiative, sporind finanțarea disponibilă pînă la 60 milioane de euro;

3) Regulamentul privind etichetarea energetică:

b) în sectorul public:

- Fondul pentru Eficiență Energetică și Fondul de Investiții Sociale din Moldova reușesc să atingă același nivel de succes ca pe parcursul anilor 2013-2015;

- E5P lansează activități în Republica Moldova;

- în infrastructura apei: implementarea cu succes a planului de investiții prioritare de 5 ani pentru „Apă-Canal” Chișinău în perioada 2015-2019;

c) în sectorul transporturi:

- măsurile propuse sînt implementate (transportul feroviar, infrastructura pentru bicicliști din Chișinău, măsuri de gestionare a traficului și taxe pentru emisiile vehiculelor);

d) în sectorul industrial:

- MoSEFF III este lansat;

- obligațiile de raportare ale operatorilor de pe piață sînt puse în aplicare și Agenția pentru Eficiență Energetică poate obține un tablou clar cu privire la situația actuală din sector;

- sistemul de monitorizare și verificare este pus în funcțiune și este operațional.

3.1.2. Obiectivul național pentru clădirile al căror consum de energie este aproape egal cu zero

78. Obligațiile în privința clădirilor al căror consum de energie este aproape egal cu zero stabilite de

Directiva 2010/31/UE urmează a fi respectate în forma în care acestea sînt încorporate și adaptate de Decizia 2010/02/MC-EnC.

79. Din anul 2014, Legea (nr.128 din 11 iulie 2014) privind performanța energetică a clădirilor a devenit documentul central pentru sector. Cu toate acestea, chiar și pînă la intrarea în vigoare a legii, legislația națională prevedea un set de dispoziții în acest sens.

80. În conformitate cu punctul 7 al Capitolului VI din Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020, autoritatea publică centrală responsabilă pentru gestionarea sectorului construcțiilor urmează să elaboreze 2 documente strategice: „un program pentru majorarea treptată a numărului de clădiri cu consumul energetic aproape de zero în sectorul public” și „un plan național pentru majorarea treptată a numărului de clădiri, altele decît cele cu destinație publică, cu consumul de energie aproape egal cu zero. Planul va cuprinde obiectivele intermediare privind îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor noi pînă în anul 2015, informații privind politicile și măsurile financiare sau de altă natură, inclusiv detalii privind cerințele și măsurile naționale referitoare la utilizarea energiei din surse regenerabile în clădirile noi și clădirile existente supuse renovărilor majore.”

81. Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020 stabilește următorul obiectiv:

„Începînd cu 31 decembrie 2018, clădirile noi ocupate și deținute de autoritățile publice vor fi clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero.”

82. Dispoziția respectivă din Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020 pune în aplicare cerințele prevăzute la articolul 9 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor fără a examina adaptarea ulterioară a acesteia cadrul Comunității Energetice stabilit prin Decizia 2010/02/MC-EnC.

83. Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 a preluat obiectivul Programului național pentru eficiență energetică 2011-2020, dar nu și dispozițiile referitoare la existența unui program național și a unui plan național pentru creșterea treptată a numărului de clădiri cu consumul energetic aproape egal cu zero. Cu toate acestea, prezentul Plan de acțiuni include activități în cadrul măsurii Promovarea clădirilor al căror consum de energie este aproape egal cu zero”, inclusiv elaborarea caietului de sarcini pentru efectuarea unui studiu de fezabilitate privind clădirile al căror consum de energie este aproape egal cu zero și elaborarea unui studiu de fezabilitate privind clădirile al căror consum de energie este aproape egal cu zero.

84. Printre măsurile planificate pentru trimestrul IV al anului 2013, Foaia de parcurs pentru eficiența energetică a clădirilor, adoptată în 2012, prevede elaborarea:

1) a unui document strategic unic: planul de acțiuni;

2) a unui studiu de fezabilitate privind utilizarea energiei din surse regenerabile pentru promovarea clădirilor al căror consum de energie este aproape egal cu zero; și

3) a unei liste a măsurilor existente și, în funcție de caz, a unei liste a măsurilor și instrumentelor propuse, inclusiv a celor de natură financiară, altele decît cele prevăzute de directivă, dar care promovează obiectivele ale acesteia.

85. Articolul 2 al capitolului I din [Legea nr.128 din 11 iulie 2014](#) privind performanța energetică a clădirilor îmbină dispozițiile celor două documente strategice anterioare și stipulează doar existența unui plan național pentru creșterea numărului de clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero (litera f). Articolul 5 din capitolul II și articolul 15 alineatul (3) din capitolul III enunță printre atribuțiile Guvernului în domeniul eficienței energetice a clădirilor aprobarea programelor și planurilor naționale de acțiuni privind îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor, inclusiv Planul național pentru creșterea numărului de clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero (litera b), în timp ce articolul 7 din capitolul II atribuie autorității publice în domeniul eficienței energetice și autoritatea centrală de specialitate a administrației publice în domeniul construcțiilor sarcina elaborării programelor și planurilor naționale de acțiuni privind îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor, inclusiv Planul național pentru creșterea numărului de clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero (litera c).

86. Obiectivele diferențiate conform categoriei clădirilor, stabilite de legea menționată (articolul 15 alineatele (1) și (2) reprezintă o ajustare a dispozițiilor Programului național pentru eficiență energetică 2011-2020 în concordanță cu obligațiile privind clădirile al căror consum de energie este aproape egal cu

zero prevăzute de Directiva 2010/31/UE, după cum acestea sînt încorporate și adaptate prin Decizia Consiliului Ministerial 2010/02/MC-EnC:

1) după 30 iunie 2019, clădirile publice noi trebuie să fie clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero;

2) după 30 iunie 2021, toate clădirile noi trebuie să fie clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero.

Tabelul 14

Obiectivele naționale pentru clădirile al căror consum de energie este aproape egal cu zero

Perioada	Clădiri existente – obiectiv exprimat în procente din numărul total de clădiri renovate	Clădiri publice noi – obiectiv exprimat în procente din numărul total de clădiri nou-construite	Clădiri noi – obiectiv exprimat în procente din numărul total de clădiri nou-construite
2015			
din 30 iunie 2019		100%	
din 30 iunie 2021	10%		100%

3.1.3. Alte obiective și/sau previziuni și rezultate în materie de economii de energie finală

87. Obiectivele în materie de economii de energie pe sectoare sînt prezentate și explicate în tabelul 10.

3.2. Lista strategiilor cu impact asupra cererii de energie finală

88. În secțiunea 1.3.1, care relevă situația privind obiectivele existente stabilite pentru consumul de energie finală, sînt prezentate, de asemenea, strategiile țării.

3.3. Măsuri la nivel de utilizare finală și economii de energie finală

3.3.1. Metodologia de calcul

89. Partea centrală a prezentului Plan de acțiuni este lista de măsuri care să asigure reducerea consumului de energie primară și finală. Lista include măsuri ce au o continuare din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice al Republicii Moldova precedent, precum și măsuri nou-introduse. În conformitate cu modelele recomandate, au fost abordate atât obiectivul intermediar, cît și cel final în vederea estimării volumului de economii obținute sau așteptate.

90. Această listă ar trebui să asigure că obiectivele calculate în conformitate cu anexa I la Directiva 2006/32/CE privind serviciile energetice sînt realizabile prin:

1) măsuri care generează economii directe; și

2) măsuri care nu generează economii directe, dar care oferă condiții pentru ca alte măsuri să fie eficiente.

91. Pînă în anul 2013 nu a existat un format concret de raportare sau un sistem de raportare. De fapt, raportarea se făcea în funcție de datele disponibile la momentul respectiv, avînd la bază reuniunile organizate de părțile vizate.

92. Principiul global director pentru programul de monitorizare și evaluare al Agenției pentru Eficiență Energetică rezidă în monitorizarea bazată pe rezultate, indicînd faptul că orice proces de monitorizare ar trebui să se axeze mai degrabă pe rezultatele efective obținute cu eforturile depuse decît pe contribuțiile/intrările folosite de proiecte și programe. Sistemul de raportare își propune să asigure produse/ieșiri pentru evaluarea rezultatelor finale și a impactului în timp. Indicatorii de performanță servesc pentru a capta în mod explicit realizarea activităților și obținerea produselor/ieșirilor. Pentru ca sistemul de monitorizare să devină un instrument util, care să economisească timpul, acești indicatori ar trebui să fie specifici, măsurabili, realizabili, relevanți și prompti (SMART).

93. Structura sistemului de raportare al Agenției pentru Eficiență Energetică se bazează pe o

combinare a raportării *bottom-up* și *top-down*. Abordarea *bottom-up* implică:

1) raportarea din partea managerilor locali și a autorităților/instituțiilor de implementare cu privire la proiectele în derulare; precum și

2) actualizările de la ministere și alte entități despre progresul atins în punerea în aplicare a Tratatului și a legislației.

94. Pentru evaluarea *top-down* sînt utilizate date statistice referitoare la indicatorii de performanță.

95. Cît privește raportarea *bottom-up*, baza de date gestionează datele primite despre acțiunile realizate și proiectele implementate, structurîndu-le pentru compilarea și raportarea ulterioară. Nu poate fi garantată completitudinea acestei baze de date. Ar putea exista anumite inițiative în Republica Moldova care sînt finanțate în totalitate de proprietarii bunurilor imobile sau de industrie care nu raportează după cum se presupune.

96. Practic, Agenția pentru Eficiență Energetică încearcă să elaboreze un instrument cu ajutorul căruia managerii locali, industriile sau autoritățile/instituțiile de implementare să poată introduce sistematic și de sine stătător informațiile în baza de date. Agenția pentru Eficiență Energetică își propune să asigure calitatea intrărilor de date. De exemplu, Agenția dispune de programe de instruire și chiar certifică auditori în anumite domenii.

97. Cea mai bună metodă de compilare a rapoartelor cu privire la proiectele în derulare la nivel național sau local, cu alte cuvinte despre progresul activităților implementate, ar fi pe baza colectării datelor proiectelor la nivel național, după cum este specificat în registrul proiectelor coordonate. Metoda de compilare a datelor constă în completarea formularelor pe suport de hîrtie sau direct într-un sistem web.

98. Metoda *top-down* este utilizată de Agenția pentru Eficiență Energetică pentru a raporta economiile de energie în raportul anual, iar calculele se bazează pe procedura internă a instituției.

Tabelul 15

Indicatorii *top-down* utilizați pentru calcularea și raportarea economiilor de energie obținute

Indicator <i>top-down</i>	Sectorul	Posibilitatea de calcul	Măsura de reducere a consumului energetic evaluată pe baza indicatorului <i>top-down</i>
P1	Rezidențial	-	M1, M2
P2		-	
P3		-	
P4		-	
P5		-	
M1		√	
M2		√	
P6	Servicii	-	M3, M4
P7		-	
M3		√	
M4		√	
P8	Transport	-	M5
A1 pentru P8		-	
P9		-	
A2 pentru P9		-	
P10		√	
P11		√	

P12		√	
P13		√	
M5		√	
M6		√	
M7		√	
P14	Industrie	-	M8
A3 pentru P14		-	
M8		√	

99. Rezultatele indică o variație semnificativă de la un an la altul, care ar putea introduce un nivel ridicat de volatilitate în evaluarea eficacității măsurilor de eficiență energetică. Explicația rezidă în faptul că indicatorii *top-down* nu întotdeauna țin cont de tendințele comportamentale, cum ar fi:

1) stocul în creștere de automobile individuale de la un an la altul;

2) cererea în creștere din partea gospodăriilor pentru aparatele de uz casnic;

3) debransarea consumatorilor rezidențiali de la sistemul de încălzire centralizată, care sporesc consumul chiar și în condiții de eficiență energetică, fapt ce nu permite demonstrarea economiilor obținute pe baza măsurilor de eficiență energetică în viața reală. Prin urmare, în acest caz se va aplica metoda *bottom-up*.

100. Metoda *bottom-up* a fost utilizată pentru evaluarea măsurilor care au generat sau se preconizează să genereze rezultate. Dat fiind faptul că sursele de informații sînt diverse, a fost necesară verificarea încrucișată. Deși accesul la datele primare a fost destul de limitat, calculul s-a bazat pe raportarea economiilor, iar informațiile suplimentare au fost invocate pentru realizarea verificării. Pentru calcule au fost utilizate cele mai sigure date colectate de Agenția pentru Eficiență Energetică prin intermediul sistemului de raportare existent și în conformitate cu cerințele legislative impuse operatorilor. Verificarea s-a realizat conform datelor publicate de operatori, folosind canalele media proprii.

101. Atunci cînd sînt utilizate diferite surse de informații, metoda de calcul încearcă să evite calcul dublu. În cazul în care datele despre economiile de energie nu sînt suficiente, sînt utilizate alte date despre consumul de energie, obiectivele individuale/naționale, finanțarea proiectelor etc. Calculul a relevat existența unor surse numeroase de finanțare, ceea ce face credibilă previziunea unor economii adiționale în conformitate cu măsurile relevante. Se poate presupune totuși că nu toate sursele de finanțare identificate vor aloca integral sumele declarate de finanțare.

102. Atingerea reală a obiectivului de reducere a consumului de energie depinde de capacitatea autorităților de a elabora și a pune în aplicare legislația necesară, precum și de capacitatea instituțională disponibilă pentru a începe în timp util și a gestiona adecvat proiectele ce ar genera economii reale de energie în viitor.

3.3.2. Lista măsurilor individuale planificate

103. Lista măsurilor și programelor de reducere a consumului de energie propuse pentru actualul Plan de acțiuni și care ar contribui la atingerea obiectivelor Directivei 2006/32/CE privind serviciile energetice este prezentată tabelul 16). Măsurile sînt distribuite pe sectoare și dezvoltate în detaliu în secțiunile 0 (sumarul executiv)-3.3.2.7.

Tabelul 16

Măsurile de reducere a consumului de energie în anii 2016-2018

Nr. crt.	Denumirea măsurii de economisire a energiei	Economiile de energie finală obținute în 2016,	Economiile de energie finală preconizate în 2020,	Situația în raport cu Planul de acțiuni 2013-2015	Recomandări
----------	---	--	---	---	-------------

		ktep	ktep		
Măsuri orizontale					
H1.	Evaluarea potențialului de reducere a consumului energetic pentru Republica Moldova	N/a	N/a	Măsură nouă	
H2.	Actualizarea și adoptarea cadrului juridic în vederea asigurării punerii în aplicare a Directivei privind eficiența energetică și a Legii cu privire la eficiența energetică	N/a	N/a	Implementată parțial	Implementarea continuă conform planului
H3.	Elaborarea metodei de abordare <i>bottom-up</i> pentru M&V	N/a	N/a	Măsură nouă	
H4.	Promovarea companiilor de servicii energetice (ESCO)	N/a	N/a	Primii pași în implementare au fost realizați	Implementarea continuă
H5.	Studiu cu privire la instrumentele de promovare a eficienței energetice/ sistemele de obligații și evaluarea aplicării acestora în Republica Moldova	N/a	N/a	Măsură nouă	
H6.	Etichetarea. Adoptarea înlesnirilor fiscale și vamale pentru produsele cu impact energetic	N/a	37.8	Implementată parțial	Implementarea continuă
H7.	Instruirea și formarea, inclusiv programe de consultanță în domeniul energetic, care conduc la aplicarea tehnologiei sau tehnicilor eficiente din punct de vedere energetic și au efectul de reducere a consumului de energie la utilizatorii finali	N/a	N/a	A fost prezentată în calitate de componentă în câteva măsuri din Planul de acțiuni 2013-2015	Măsura a fost supusă revizuirii și adaptării. Implementarea continuă
Măsuri în sectorul de transformare a energiei					
E1.	Elaborarea, aprobarea și implementarea propriilor programe de eficiență energetică de către operatorii de transport/distribuție a energiei electrice	10.6	12.8	Implementată conform planului	Implementarea continuă conform planului
E2.	Îmbunătățiri cost-eficace ale infrastructurii rețelei de gaze naturale cu economiile asociate	N/a	26.4	Măsură nouă	
E3.	Îmbunătățirea contorizării și facturării consumului de gaze naturale prin implementarea tehnologiilor de ultimă oră	N/a	N/a	Implementată conform planului	Redenumite și ajustate, implementarea continuă
E4.	Elaborarea cadrului normativ și crearea sistemului de monitorizare pentru sectorul termoenergetic	N/a	N/a	Implementată parțial	Implementarea continuă

E5.	Elaborarea, aprobarea și implementarea propriilor programe de eficiență energetică de către operatorii din sectorul termoeenergetic	3.1	19.4, unde 8.5 decurg din Directiva 2006/32/CE privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice	Implementată parțial	Implementarea continuă
E6.	Evaluarea cuprinzătoare a potențialului pentru aplicarea cogenerării de înaltă eficiență și a termoficării și răcirii centralizate eficiente	N/a	N/a	Măsură nouă	
Măsuri în sectorul construcțiilor					
B1.	Elaborarea cadrului legal cu privire la performanța energetică a clădirilor	N/a	N/a	Implementată parțial	Implementarea continuă
B2.	Promovarea clădirilor al căror consum de energie este aproape egal cu zero	N/a	N/a	Primii pași în implementare au fost realizați	Implementarea continuă
B3.	Măsuri de îmbunătățire a eficienței energetice în blocurile rezidențiale	1.2	23,71	Implementată parțial	Implementarea continuă
Măsuri în sectorul industrial					
I1.	Modernizarea și renovarea sectorului industrial folosind stimulente financiare	8.9	12.9	Implementată conform planului	Implementarea continuă conform planului
I2.	Introducerea managementului energetic și a celor mai bune practici în industrie	1.1	2.3	Primii pași în implementare au fost realizați	Implementarea continuă
Măsuri în sectorul public					
P1.	Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul construcțiilor publice	17.7	47.1	Implementată parțial	Implementarea continuă
P2.	Eficiențizarea energetică a iluminatului public stradal	0.3	1.0	Implementată conform planului	Implementarea continuă conform planului
P3.	Îmbunătățirea eficienței energetice în serviciile municipale/regionale de alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate	0.7	2.0	Măsură nouă	
Măsuri în sectorul transporturilor					
T1.	Promovarea eficienței energetice în	0.1	33.7	Implementată	Implementarea

	sectorul transportului terestru			parțial	continuă
	Total măsuri (Directiva 2006/32/CE privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice)	30.0	169,01		
	Obiectiv 2016 (recalculat/ajustat) *	92.9			
	Obiectiv 2020		167.2		

Notă: *A se vedea secțiunea 1.3.

3.3.2.1. Măsuri în sectorul construcțiilor

104. Măsurile din sectorul construcțiilor includ măsuri generale, care implică elaborarea/perfecționarea bazei legislative din sector, codurile în domeniul construcțiilor etc. și măsuri asociate cu economii din măsuri de eficiență energetică, care necesită finanțare specifică. Sumarul informațiilor privind măsurile este prezentat în tabelul 17. Măsurile prevăzute pentru clădirile publice și comerciale sînt prezentate în secțiunea 0, dedicată sectorului public.

Tabelul 17

Măsurile individuale din sectorul construcțiilor

Nr. crt.	Denumirea măsurii de economisire a energiei	Utilizatorul final vizat	Durata	Economii de energie obținute în 2016 (ktep)	Economii de energie prevăzute în 2020 (ktep)	Situația în raport cu Planul de acțiuni 2013-2015	Comentarii adiționale
B.1.	Elaborarea cadrului legal cu privire la performanța energetică a clădirilor	Clădirile noi, clădirile existente	1 ianuarie 2013-31 decembrie 2017	N/a	N/a	Preluată, redenumită, actualizată	
B.2.	Promovarea clădirilor al căror consum de energie este aproape egal cu zero	Clădirile noi, clădirile existente	1 ianuarie 2013-31 decembrie 2020	N/a	N/a	Continuă	
B.3.	Măsuri de îmbunătățire a eficienței energetice în blocurile rezidențiale	Clădirile noi, clădirile existente	1 ianuarie 2016 – 31 decembrie 2019	1.18	23.71	Preluată, redenumită, actualizată	
			Total economii:	1.18	23.71		

Tabelul B1

Elaborarea cadrului legal cu privire la performanța energetică a clădirilor

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Elaborarea cadrului legal cu privire la performanța energetică a clădirilor
Indicele măsurii		B1
Descrierea	Categoria	Codurile construcțiilor și punerea în aplicare
	Perioada	<p>Începută: ianuarie 2013</p> <p>Finalizată: decembrie 2017</p> <p>Preluată din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015, redenumită și actualizată: măsura inițială „Redactarea/Elaborarea cadrului juridic privind performanța energetică a clădirilor” a fost divizată în două (actualmente B1 și B3 „Îmbunătățirea Eficiență energetică în blocurile rezidențiale”)</p>
	Scopul/Descrierea succintă	<p>Crearea cadrului legal pentru promovarea performanței energetice a clădirilor. Această măsură a fost inclusă în Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 și este preluată de prezentul Plan de acțiuni în vederea transpunerii Directivei privind performanța energetică a clădirilor și aproximarea cadrului existent cu noua directivă. Această activitate ține de competența Ministerului Economiei și Infrastructurii. Transpunerea Directivei a fost susținută de Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare și a determinat elaborarea următoarelor proiecte de acte juridice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Legea privind performanța energetică a clădirilor; - Regulamentul privind performanța energetică a clădirilor; - Regulamentul privind inspecția sistematică a sistemelor de încălzire și de climatizare a aerului; - Metodologia de calcul al performanței energetice a clădirilor; - Metodologia privind inspecția sistematică a sistemelor de încălzire și de climatizare a aerului și raportarea periodică. <p>Starea actuală de dezvoltare/elaborare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Legea nr.128 privind performanța energetică a clădirilor a fost adoptată la 11 iulie 2014 și a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2015, cu excepția dispozițiilor referitoare la performanța energetică a clădirilor în ceea ce privește ventilarea, răcirea și iluminarea. Aceste dispoziții vor intra în vigoare la 1 ianuarie 2017; - Legea nr.75 cu privire la locuințe a fost adoptată la 30 aprilie 2015 și a intrat în vigoare la 29 noiembrie 2015; - Au fost adoptate câteva regulamente (NCM E.04.01-2006 Protecția termică a clădirilor; NCM E.04.03-2008 Conservarea energiei în clădiri; CP E 04.02-2013 Reguli tehnice de execuție a sistemului de termoizolație exterioară și interioară a clădirilor; CP E.04.05-2006 Proiectarea protecției termice a clădirilor; CP G.04.01-2002 Certificatul energetic al clădirii; CP G.04.02-2003 Regulamentul privind

		<p>auditul energetic al clădirilor existente și al instalațiilor de încălzire și preparare a apei calde menajere);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ministerul Economiei și Infrastructurii și Agenția pentru Eficiență Energetică au semnat Foaia de parcurs pentru implementarea Directivei 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor în Republica Moldova; - A fost actualizată Foaia de parcurs (iulie 2015) ca urmare a adoptării Legii nr.128 din 11 iulie 2014 privind performanța energetică a clădirilor. Principalele documente ce urmează a fi adoptate: - NCM; - Metodologia de calcul al performanței energetice a clădirilor; - Metodologia de calcul al nivelurilor optime din punctul de vedere al costului; - Cerințe minime față de performanța energetică a clădirilor și a componentelor acestora; - Strategia de renovare a clădirilor (conform cerințelor prevăzute la articolul 4 din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică)
	Utilizatorul final vizat	Clădirile noi, clădirile existente
	Grupul-țintă	Locuitorii construcțiilor din sectorul public și cel rezidențial
	Aplicare regională	La nivel național
Informații despre implementare	Lista și descrierea acțiunilor de reducere a consumului energetic care justifică măsura	<p>Sarcinile principale ale autorității publice ce decurg din dispozițiile Legii 128 din 11 iulie 2014:</p> <p><i>Articolul 34. Stimulente financiare pentru promovarea îmbunătățirii performanței energetice a clădirilor</i></p> <p><i>(1) elaborarea și implementarea programelor și a planurilor de acțiuni naționale privind îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor;</i></p> <p><i>(2) stabilirea și implementarea stimulentei financiare pentru:</i></p> <p><i>a) realizarea măsurilor de îmbunătățire a performanței energetice a clădirilor existente, a unităților și elementelor acestora;</i></p> <p><i>b) promovarea construcției clădirilor noi al căror consum de energie este aproape egal cu zero și promovarea transformării clădirilor existente în clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero.</i></p> <p><i>Articolul 35. Informarea în domeniul performanței energetice a clădirilor</i></p> <p><i>Autoritatea publică în domeniul eficienței energetice, de comun acord cu organul central de specialitate al administrației publice în domeniul construcțiilor, asigură furnizarea periodică, cu titlu gratuit, a informațiilor destinate proprietarilor sau locatarilor clădirilor și ai unităților acestora, evaluatorilor energetici, inspectorilor sistemelor de încălzire și inspectorilor sistemelor de climatizare, specialiștilor în domeniul construcțiilor și altor persoane.</i></p> <p>Continuarea în 2016-2017 a sprijinului din partea Băncii</p>

		<p>Europene de Reconstrucție și Dezvoltare în vederea elaborării și punerii în aplicare a listei integrale a actelor legislative pentru implementarea Directivei 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor. În cadrul sprijinului sînt prevăzute următoarele acțiuni principale, care vor permite respectarea dispozițiilor Legii 128 din 11 iulie 2014 referitoare la întocmirea documentelor legislative pînă în anul 2017 și implementarea acestora după anul 2017:</p> <ul style="list-style-type: none">- întocmirea schemelor financiare (pe baza studiului despre cele mai bune practici ale UE privind stimulentele financiare din performanța energetică a clădirilor – experiența UE și propuneri pentru utilizarea în Republica Moldova a practicilor de stimulente financiare);- planul național de îmbunătățire a performanței energetice a clădirilor publice existente;- planul național de îmbunătățire a performanței energetice a clădirilor rezidențiale existente;- planul național de creștere a numărului de clădiri al căror consum energetic este aproape egal cu zero. Principalele acțiuni în conformitate cu Planul de acțiuni privind armonizarea reglementărilor tehnice și a standardelor naționale în domeniul construcțiilor cu legislația și standardele europene pentru anii 2014-2020: (Hotărîrea Guvernului nr.933 din 12 noiembrie 2014):- elaborarea Conceptului sistemului național de reglementare tehnică a construcțiilor în conformitate cu cele mai bune practici internaționale;- transpunerea în dreptul național a actelor europene în domeniul construcțiilor și domeniile conexe;- întocmirea unui program multianual de elaborare/revizuire a reglementărilor tehnice în construcții și de armonizare a acestora cu standardele europene;- foile de parcurs pentru adoptarea și implementarea standardelor europene în domenii specifice (Eurocoduri – standarde europene pentru proiectarea structurilor; performanța energetică a clădirilor; securitate și sănătate pe șantier etc.);- colaborarea cu Institutul Național de Standardizare în scopul adoptării standardelor europene în domeniul construcțiilor în calitate de standarde moldovene. <p>Principalele acțiuni în conformitate cu Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova 2015-2018:</p> <ul style="list-style-type: none">- promovarea cerințelor minime referitoare la performanța energetică a clădirilor și elaborarea unui program național pentru reabilitarea termică a blocurilor locative. <p>Reglementari de bază de adoptate:</p> <ul style="list-style-type: none">- Metodologia de calcul al performanței energetice a clădirilor pe baza evaluării depline a performanței energetice (trimestrul IV, 2016, cf. Foia de parcurs);- stabilirea cerințelor minime pentru toate categoriile de clădiri și pentru toate serviciile din construcții pe baza
--	--	--

		<p>rezultatelor obținute din calcularea nivelului optim în termeni de costuri a performanței energetice (trimestrul III, 2017, cf. Foaia de parcurs).</p> <p style="text-align: center;">STRATEGIA DE RENOVARE A CONSTRUCȚIILOR</p> <p>Strategia de renovare a construcțiilor este prevăzută de articolul 4 din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică: Părțile contractante stabilesc o strategie pe termen lung pentru mobilizarea investițiilor în renovarea stocului de clădiri rezidențiale și comerciale, atât publice, cât și private, existente la nivel național. Prima versiune a strategiei urmează a fi publicată pînă la 30 iunie 2017. Vor fi desfășurate următoarele acțiuni, iar ulterior rezultatele vor fi integrate în strategia de renovare prevăzută la articolul 4 din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică.</p> <p>a) Inventarierea separată a stocului de clădiri (publice și rezidențiale, suprafața și performanța energetică, cazurile de scutire de la renovare sau de la măsurile de renovare ar trebui limitate în mod rezonabil), dar în coordonare cu inventarierea prevăzută la articolul 5 din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică.</p> <p>b) Monitorizarea + Foaia de parcurs pentru renovarea clădirilor publice;</p> <p>c) Elaborarea cerințelor obligatorii prin reglementare (performanța energetică minimă);</p> <p>d) Stabilirea stimulentei financiare pentru renovarea clădirilor publice/rezidențiale</p>
	<p>Bugetul și sursa de finanțare</p>	<p>Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul energetic include sectorul construcțiilor. Strategia prevede: „Politica în sectorul energetic, în ansamblu, este elaborată de Ministerul Economiei și Infrastructurii, iar în domeniul eficienței energetice a clădirilor – de către Ministerul Economiei și Infrastructurii. Implementarea politicilor în sectorul energetic este asigurată de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, Inspectoratul Energetic de Stat, Agenția pentru Eficiență Energetică, Fondul pentru Eficiență Energetică, cât și de întreprinderile energetice.”</p> <p>O acțiune prioritară pentru „elaborarea și adoptarea standardelor și reglementărilor tehnice în sectorul energetic, armonizate cu standardele europene” există și în subprogramul „Elaborarea politicilor și management în sectorul energetic” pentru perioada 2016-2018:</p> <p style="padding-left: 40px;">2016 – 500 mii lei;</p> <p style="padding-left: 40px;">2017 – 500 mii lei;</p> <p style="padding-left: 40px;">2018 – 500 mii lei.</p> <p>Respectiv, Ministerul Economiei și Infrastructurii poate beneficia de fondurile oferite pentru subprogramul „Elaborarea și adoptarea standardelor și reglementărilor tehnice în sectorul energetic armonizate cu standardele europene”. Acțiunea nouă inclusă în Strategia sectorială 2016-2018:</p>

		<p>„Implementarea cadrului legislativ și normativ performanța energetică a clădirilor” pentru perioada 2016-2018:</p> <p>2016 – 1,260.0 mii lei; 2017 – 350.0 mii lei; 2018 – 350.0 mii lei.</p> <p>O sursă adițională este Proiectul „Foaia de parcurs pentru implementarea Directivei privind performanța energetică a clădirilor (Directiva 2010/31/UE) în Republica Moldova”, propus de Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare.</p> <p>Fonduri: N/a</p>
	Autoritatea/instituția de implementare	Ministerul Economiei și Infrastructurii, cu sprijinul financiar din partea „Strategiei sectoriale de cheltuieli în domeniul energetic” și din partea Băncii Europene de Reconstrucție și Dezvoltare prin intermediul Proiectului „Foaia de parcurs pentru implementarea Directivei 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor în Republica Moldova”
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	N/a
	Economiile prevăzute în anul 2016 conform Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	N/a
	Economiile obținute în 2016	N/a
	Impactul scontat asupra economiilor de energie în 2020	N/a
	Presupuneri	
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	Măsura nu asigură economiile directe măsurabile. Economiile vor rezulta odată cu implementarea legislației adoptate în clădirile publice, rezidențiale și în clădirile al căror consum de energie este aproape egal cu zero, în conformitate cu măsurile aplicabile

Tabelul B 2

Promovarea clădirilor al căror consum de energie este aproape egal cu zero

Denumirea măsurii de economisire a energiei	Promovarea clădirilor al căror consum de energie este aproape egal cu zero
Indicele măsurii	B2

Descrierea	Categoria	Codurile în domeniul construcțiilor și punerea în aplicare
	Perioada	Începută: ianuarie 2013 Finalizată: decembrie 2020 Măsură preluată din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 și continuată în perioada 2016-2018, extinzând registrul de acțiuni
	Scopul/Descrierea succintă	Respectarea Directivei privind performanța energetică a clădirilor, care stipulează elaborarea planurilor naționale pentru a crește numărul de clădiri al căror consum energetic este aproape egal cu zero Reducerea consumului de energie per m ² acoperă o parte semnificativă din surse regenerabile de energie. Creșterea numărului de clădiri al căror consum energetic este aproape egal cu zero
	Utilizatorul final vizat	Clădirile noi, clădirile existente
	Grupul-țintă	Locuitorii construcțiilor din sectorul public și cel rezidențial
	Aplicare regională	La nivel național
Informații despre implementare	Lista și descrierea acțiunilor de reducere a consumului energetic care justifică măsura	<p>Sarcinile principale ale autorității publice ce decurg din dispozițiile Legii 128 din 11 iulie 2014:</p> <p><i>Articolul 34. Stimulente financiare pentru promovarea îmbunătățirii performanței energetice a clădirilor</i> <i>(2) stabilirea și implementarea stimulentei financiare pentru:</i> <i>(b) promovarea construcției clădirilor noi al căror consum de energie este aproape egal cu zero și promovarea transformării clădirilor existente în clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero.</i></p> <p>Principalele acțiuni conforme cu dispozițiile Legii 128 din 11 iulie 2014 pînă în anul 2017 pentru implementare după anul 2017:</p> <ul style="list-style-type: none"> - redactarea unui plan național de creștere a numărului de clădiri al căror consum energetic este aproape egal cu zero. Directiva privind performanța energetică a clădirilor prevede elaborarea unor planuri naționale pentru creșterea numărului de clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero, care urmează a fi sistematic raportate Secretariatului Comunității Energetice. Părțile contractante elaborează planuri naționale pentru creșterea numărului de clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero. Aceste planuri naționale pot include obiective diferențiate în funcție de categoriile clădirilor. De asemenea, părțile contractante elaborează politici și iau măsuri de tipul stabilirii unor obiective în scopul de a stimula transformarea clădirilor renovate în clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero și să informeze Comisia cu privire la acestea prin intermediul planurilor lor naționale. <p>Dispozițiile principale ale Legii 128 din 11 iulie 2014:</p> <p><i>Articolul 15. Clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero.</i> <i>(1) După 30 iunie 2019, clădirile publice noi trebuie să fie clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu</i></p>

		<p>zero.</p> <p>(2) După 30 iunie 2021, toate clădirile noi trebuie să fie clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero.</p> <p>(3) Planul național pentru creșterea numărului de clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero se aprobă de către Guvern.</p> <p>(4) Planul național pentru creșterea numărului de clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero cuprinde:</p> <p>a) definiția detaliată a clădirilor al căror consum de energie este aproape egal cu zero, care reflectă condițiile naționale, regionale sau locale ale acestora și care cuprinde un indicator numeric al consumului de energie primară, exprimat în kilowați-oră pe an pe metru pătrat;</p> <p>b) obiective intermediare privind îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor noi pînă în 2015, în vederea implementării prevederilor alin.(1) și (2);</p> <p>c) obiective privind transformarea clădirilor existente în clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero;</p> <p>d) măsuri și instrumente financiare și de altă natură necesare pentru realizarea prevederilor alin.(1) și (2) din prezentul articol și ale lit.b) și c) din prezentul alineat și pentru promovarea clădirilor al căror consum de energie este aproape egal cu zero, inclusiv detalii privind cerințele referitoare la utilizarea energiei din surse regenerabile în clădirile noi și în clădirile existente supuse renovării majore.</p> <p>Planul național de creștere a numărului de clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero al Republicii Moldova urmează a fi elaborat, ținînd cont și de următoarele aspecte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - reflectarea condițiilor naționale, regionale sau locale (stocul național de clădiri și performanța energetică a acestora), inclusiv un indicator numeric al energiei primare consumate exprimate în kWh/m² pe an. Factorii energiei primare utilizați pentru a determina consumul de energie primară se pot baza pe valori medii anuale naționale sau regionale și pot ține cont de standardele europene relevante. - elaborarea metodologiei de evaluare a eficienței economice a soluțiilor tehnice orientate spre atingerea eficienței energetice a nZEB. <p>Preliminar, este necesară elaborarea unui studiu de fezabilitate privind clădirile al căror consum de energie este aproape egal cu zero. Deși a fost inclusă în Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice al Republicii Moldova 2013-2015, acțiunea nu a fost realizată</p>
	<p>Bugetul și sursa de finanțare</p>	<p>Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul energetic include sectorul construcțiilor.</p> <p>Strategia prevede următoarele:</p>

		<p>„Politica în sectorul energetic, în ansamblu, este elaborată de Ministerul Economiei și Infrastructurii, iar în domeniul eficienței energetice a clădirilor – de către Ministerul Economiei și Infrastructurii. Implementarea politicilor în sectorul energetic este asigurată de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, Inspectoratul Energetic de Stat, Agenția pentru Eficiență Energetică, Fondul Pentru Eficiență Energetică, precum și întreprinderile energetice.”</p> <p>Subprogramul 1: „Elaborarea politicilor și managementul în sectorul energetic” beneficiază de pe urma alocării fondurilor pentru următoarele strategii de cheltuieli în domeniul energetic. Fondurile pentru acțiunea:</p> <p>„Implementarea politicii de stat în domeniul eficienței energetice și al surselor de energie regenerabilă” includ:</p> <p>2016-2018:</p> <p style="padding-left: 40px;">2016 – 19,426.2 mii lei;</p> <p style="padding-left: 40px;">2017 – 24,946.6 mii lei;</p> <p style="padding-left: 40px;">2018 – 25,862.7 mii lei.</p> <p>Respectiv, Ministerul Economiei și Infrastructurii poate beneficia de aceste fonduri. Noua acțiune inclusă în Strategia sectorială 2016-2018:</p> <p>„Implementarea cadrului legislativ și normativ cu privire la performanța energetică a clădirilor” 2016-2018</p> <p style="padding-left: 40px;">2016 – 1,260.0 mii lei</p> <p style="padding-left: 40px;">2017 – 350.0 mii lei</p> <p style="padding-left: 40px;">2018 – 350.0 mii lei</p> <p>O sursă adițională este proiectul „Foaia de parcurs pentru implementarea Directivei 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor în Republica Moldova” susținut de Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare.</p> <p>Fonduri: N/a</p>
	Autoritatea/instituția de implementare	Ministerul Economiei și Infrastructurii, cu sprijinul financiar din partea Strategiei sectoriale de cheltuieli în domeniul energetic și al Băncii Europene de Reconstrucție și Dezvoltare prin intermediul proiectului „Foaia de parcurs pentru implementarea Directivei 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor în Republica Moldova”
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	N/a
	Economiile prevăzute în anul 2016 conform Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	N/a
	Economiile obținute în	N/a

	2016	
	Impactul scontat asupra economiilor de energie în 2020	N/a
	Presupuneri	
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	Măsura nu asigură economii directe măsurabile. Economii vor rezulta odată cu implementarea legislației adoptate în clădirile publice, rezidențiale și clădire al cărei consum de energie este aproape egal cu zero în conformitate cu măsurile aplicabile

Tabelul B 3

Măsuri de îmbunătățire a eficienței energetice în blocurile rezidențiale

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Măsurile de îmbunătățire a eficienței energetice în blocurile rezidențiale
Indicele măsurii		B3
Descrierea	Categoria	Împrumuturi, subvenții (granturi)
	Perioada	Începută: ianuarie 2016 Finalizată: decembrie 2019 Preluată din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015, redenumită și actualizată: măsura inițială „Redactarea cadrului juridic privind performanța energetică a clădirilor” a fost divizată (actualmente B1 și B3 „Îmbunătățirea eficienței energetice în blocurile rezidențiale”)
	Scopul/Descrierea succintă	Reducerea consumului specific de energie (la nivelul eficienței energetice de clasa B) în sectorul construcțiilor și, respectiv, a emisiilor de CO ₂ . Crearea unor instrumente financiare care să sprijine măsurile de eficiență energetică în sectorul construcțiilor
	Utilizatorul final vizat	Clădirile noi, clădirile existente
	Grupul-țintă	Locuitori ai construcțiilor din sectorul rezidențial
	Aplicarea regională	La nivel național
Informații despre implementare	Lista și descrierea acțiunilor de reducere a consumului energetic care justifică măsura	1) Stimulente financiare aplicabile care urmează a fi utilizate pentru implementarea acțiunilor prevăzute de Legea 128 din 11 iulie 2014 (art. 34) (2) <i>stabilirea și implementarea stimulentei financiare pentru:</i> <i>a) realizarea măsurilor de îmbunătățire a performanței energetice a clădirilor existente, a unităților și elementelor acestora;</i> <i>b) promovarea construcției clădirilor noi al căror consum de energie este aproape egal cu zero și promovarea transformării clădirilor existente în clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero):</i> <i>- reduceri de taxe, deduceri fiscale pentru modernizarea</i>

		<p><i>energetică, reducerea cotei TVA pentru lucrările de termoizolare, renovare;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>împrumuturi bancare, împrumuturi cu dobândă redusă, împrumuturi cu dobânda zero, costuri achitate pe baza facturilor pentru combustibil;</i> - <i>finanțarea populației expuse riscului, măsuri de eficiență energetică în gospodăriile casnice cu sărăcie energetică, pentru gospodăriile cu venituri scăzute;</i> - <i>programe de ajutor financiar pentru proprietarii de energie din surse regenerabile/măsuri de eficiență energetică;</i> - <i>scheme pentru integrarea energiei din surse regenerabile;</i> - <i>programe ecologice de economii, stimulente pentru sistemele de încălzire eficiente din punct de vedere energetic;</i> - <i>programe de sprijin pentru construcția și renovarea clădirilor eficiente din punct de vedere energetic, stimulente, granturi energetice.</i> <p>2) Continuarea asistenței MoREEFF în 2016-2017 și implementarea proiectelor lansate cu sprijinul MoREEFF:</p> <ul style="list-style-type: none"> - în conformitate cu termenii și condițiile Programului MoREEFF, solicitanții creditelor au dreptul de a primi stimulente investiționale (granturi) în proporție de 30% din valoarea totală a creditului MoREEFF eliberat pentru orice proiect la nivel de bloc și în proporție de 35% pentru proiectele la nivel de bloc care sînt realizate de asociațiile proprietarilor de apartamente și prevăd măsuri pentru anvelopa clădirii și sistemele comunale interne; - în conformitate cu termenii și condițiile Programului MoREEFF, solicitanții creditelor au dreptul de a primi stimulente investiționale (granturi) în proporție de 20% din valoarea totală a creditului eliberat de banca participantă pentru proiectele la nivel de locuință cu condiția că fiecare stimulent investițional per măsură eligibilă de eficiență energetică nu depășește valorile maxime stabilite, iar valoarea totală a stimulentei acordat unui debitor nu depășește limita de 6,000 euro; - proiectele de reducere a consumului de energie în clădirile rezidențiale au, de regulă, următoarele obiective: izolarea termică a pereților, acoperișului, planșeelor, instalarea cazanelor, pompelor de căldură și alte măsuri de economisire a energiei. <p>3) Crearea de instrumente financiare adiționale similare MoREEFF pentru a acoperi potențialul de eficiență energetică în clădirile rezidențiale.</p> <p>4) Fondul pentru Eficiență Energetică va lansa un program dedicat renovării blocurilor locative cu multe etaje (o combinație de granturi + împrumuturi cu dobânda 0%)</p>
	<p>Bugetul și sursa de finanțare</p>	<p>1) Sursa actuală de finanțare pentru implementarea măsurilor este linia de credit MoREEFF II (care se încheie la 30 iunie 2017):</p> <ul style="list-style-type: none"> - linia de credit MoREEFF: 560 milioane lei (35 milioane

		<p>euro) pentru investiții în sectorul rezidențial;</p> <p>- cadrul este completat de finanțarea pe bază de granturi oferită de Agenția Suedeză pentru Cooperare Internațională și Dezvoltare în valoare de 2.3 milioane de euro pentru susținerea dezvoltării proiectului, cât și pe baza unui grant al Uniunii Europene – Fondul de Investiții pentru Vecinătate (Facilitatea de investiții pentru vecinătate – <i>eng. Neighbourhood Investment Facility</i>) în valoare de 5 milioane de euro;</p> <p>- pînă în prezent, Programul MoREEFF și-a asumat angajamentul de finanțare pentru 1731 de împrumuturi de eficiență energetică în sumă totală de 6293180 euro și granturi de stimulare în sumă de 1773542 euro. Potențialul rămas de finanțare constituie circa 29 milioane de euro. Această sursă de finanțare ar putea contribui la circa 5 ktep economii de energie, începînd din 2018, în cazul în care toate fondurile sînt valorificate.</p> <p>2) Alte instrumente financiare similare MoREEFF sau Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare cu un sprijin de granturi de la alți donatori.</p> <p>3) Fondul pentru Eficiență Energetică va institui un program dedicat sectorului privat, în special blocurilor locative cu multe etaje. Pentru implementarea acestui program Fondul pentru Eficiență Energetică va coopera cu Fondul pentru creștere ecologică (GGF – <i>eng. Green for Growth Fund</i>, care pune în aplicare proiecte similare în țările din Europa de Sud-Est, oferind împrumuturi pentru îmbunătățiri de eficiență energetică prin asigurarea finanțării cu destinație specială dedicată întreprinderilor și gospodăriilor casnice pe bază de parteneriat cu instituții financiare și finanțare directă. Investițiile Fondului pentru creștere ecologică își propun să atingă o reducere de 20% în consumul de energie și/sau o reducere de 20% în emisiile de CO₂ care, cu siguranță, se vor contura în cazul valorificării potențialului de îmbunătățire din sectorul rezidențial al Republicii Moldova. Și alte instituții de finanțare ar putea sprijini implementarea acestui program împreună cu Fondul pentru creștere ecologică și Fondul pentru Eficiență Energetică, dat fiind faptul că suma totală de mijloace financiare necesară realizării programului constituie circa 60 milioane de euro</p>
	<p>Autoritatea/instituția de implementare</p>	<p>Ministerul Economiei și Infrastructurii, cu sprijinul financiar din partea Băncii Europene de Reconstrucție și Dezvoltare și al băncilor locale participante.</p> <p>Fondul pentru Eficiență Energetică, cu sprijinul financiar din partea Fondului pentru creștere ecologică sau a altor fonduri europene</p>
	<p>Autoritatea de monitorizare</p>	<p>Agenția pentru Eficiență Energetică</p>
<p>Economii de energie</p>	<p>Metoda de monitorizare/măsurare</p>	<p>Efectele măsurii vor fi monitorizate prin intermediul sistemului de măsurare și verificare, care reprezintă o</p>

a economiilor rezultante	măsură în curs de elaborare în cadrul prezentului Plan de acțiuni. Astfel, va fi pus în aplicare un sistem informatic integrat de monitorizare și verificare a măsurilor de eficiență energetică
Economiile prevăzute în anul 2016 conform Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice al Republicii Moldova	40.8 ktep Aceasta valoare globală a fost recalculată în conformitate cu Directiva 2006/32/CE privind serviciile energetice pentru întreg sectorul rezidențial (inclusiv economiile de energie electrică și gaze naturale acoperite de măsura H6 privind etichetarea energetică)
Economiile obținute în 2016	1.18 ktep
Impactul scontat asupra economiilor de energie în 2020	23.71 ktep Această valoare este estimată în sectorul rezidențial, economiile rezultând doar din această măsură; Valoarea nu include potențialul de eficiență energetică privind etichetarea
Presupuneri	<p>1) Linia de credit MoREEFF II va continua și toate fondurile vor fi valorificate; rezultatele scontate – circa 5 ktep/an, începând cu anul 2018;</p> <p>2) Alte instrumente financiare similare MoREEFF pe care, fie că Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare cu un sprijin de granturi de la alți donatori, fie cu totul alți donatori le vor lansa, generând economii pînă la 5 ktep/an, începând cu anul 2020.</p> <p>3) Fondul pentru Eficiență Energetică va institui un program dedicat sectorului privat, în special blocurilor locative cu multe etaje.</p> <p>Presupunerile Programului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - economii obținute pe baza renovării integrale a blocurilor locative cu multe etaje – 80 kWh/m²/an (din media de 180; valoare estimată și oferită de către Agenția pentru Eficiență Energetică); - suprafața totală a blocurilor multietajate din zona urbană din Republica Moldova este de 22152865 m² (conform informației statistice disponibile la zi); - se stabilește un obiectiv de 3% pe an; - 3%/an reprezintă o suprafață totală anuală de 664,586 m², cu o medie de economii de 80 kWh/an/m²/an; - la rata de 3%/an, economiile potențiale pe an ar putea fi: 53,166,880 kWh = 4.57 ktep/an; - perioada de implementare pînă în 2020 este 2017-2019, adică 3 ani; - stabilirea obiectivului de renovare a 3% din suprafață pe an va contribui la generarea economiilor în mărime de 3 x 4.57 = 13.71 ktep măsurabile în 2020. <p>Plus 10 ktep de mai sus, în total 23.71</p>
Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	

3.3.2.2. Măsurile în sectorul public

105. Măsurile din sectorul public includ măsuri în diverse subsectoare, cum ar fi clădirile publice, iluminatul stradal și infrastructura de alimentare cu apă. Sumarul informațiilor privind măsurile respective este prezentat în tabelul 18 de mai jos. Măsurile pentru transportul public sînt descrise în secțiunea 3.3.2.5 dedicată sectorului de mobilitate/transporturi.

Tabelul 18

Măsurile individuale din sectorul public

Nr. crt.	Denumirea măsurii de economisire a energiei	Utilizatorul final vizat	Durata	Economii de energie obținute în 2016 (ktep)	Economii de energie prevăzute în 2020 (ktep)	Situația în raport cu Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	Comentarii adiționale
P.1.	Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul construcțiilor publice	Clădiri publice; Încălzirea instituțiilor publice	1 ianuarie 2013 – 31 decembrie 2018	17.66	47.09	Continuă, însă limitează sfera de aplicare a măsurii prevăzute în Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	
P.2.	Eficiențizarea energetică a iluminatului public stradal	Iluminatul public stradal	1 ianuarie 2013 – 31 decembrie 2020	0.28	0.98	Continuă	
P.3.	Îmbunătățirea eficienței energetice în serviciile municipale/ regionale de alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate	Alimentarea cu apă și gestionarea apelor uzate	1 ianuarie 2013 – 31 decembrie 2019	0.71	2.05	Preluată, redenumită, actualizată	
			Suma	18.65	50.12		

			economiilor			
--	--	--	--------------------	--	--	--

Tabelul P 1

Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul construcțiilor publice

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul construcțiilor publice
Indicele măsurii		P1
Descrierea	Categoria	Proiecte investiționale
	Perioada	Începută: ianuarie 2013 Finalizată: decembrie 2020 Această măsură înlocuiește măsura pentru anii 2013 – 2015 „Asigurarea eficientizării consumului energetic în sectorul public” din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru evitarea suprapunerii cu măsurile P2 „Optimizarea sistemului de iluminat public stradal” și T1 „Promovarea eficienței energetice în sectorul transportului terestru”. Utilizarea biomasei pentru încălzirea instituțiilor publice rămîne a fi o parte din măsură, ca și în prezentul Plan de acțiuni
	Scopul/Descrierea succintă	Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul construcțiilor publice pe baza implementării a 3 programe sectoriale regionale conexe cu 3 regiuni de dezvoltare (Nord, Centru, Sud) privind eficiența energetică în clădirile publice. Valorificarea surselor de energie regenerabilă în sectorul public cu acoperire financiară din partea Fondului pentru Eficiență Energetică și din alte surse. Una dintre opțiuni ar fi tranziția la încălzirea pe bază de biomasă, fapt ce se va solda cu o securitate energetică sporită și economii semnificative la capitolul costuri, reducînd consumul de gaze naturale. Stațiile de încălzire instalate în clădirile publice din sate sînt sigure și ușor de întreținut, avînd o eficiență dovedită
	Utilizatorul final vizat	1) Clădiri publice: - clădiri din sectorul educației (instituții preșcolare și preuniversitare); - clădiri din sectorul medical (spitale publice, instituții medico-sanitare, policlinici); - clădiri din sectorul administrativ (administrațiile orășenești, consiliile raionale); - clădiri din sectorul social (aziluri și orfelinate). 2) Încălzirea instituțiilor publice
	Grupul-țintă	Autoritățile administrației publice locale
	Aplicarea regională	La nivel național
Informații despre implementare	Lista și descrierea acțiunilor de reducere a consumului	Renovarea fiecărei clădiri selectate va include următoarele componente: reparație capitală și măsuri pregătitoare. Lucrări care ar

energetic care justifică măsura	<p>trebuie efectuate înainte de efectuarea măsurilor de termoizolare: renovarea acoperișului, a sistemului de gestionare a apelor pluviale, lucrări de demolare, plinte, trotuare, paratrăsnet, sistem de protecție solară, intrarea centrală;</p> <p>măsuri de termoizolare, inclusiv termoizolarea pereților exteriori, izolarea parțială a ultimului etaj și a plafonului subsolului, izolarea parțială a pereților exteriori ai subsolului și înlocuirea ferestrelor; renovarea sistemului interior de încălzire al clădirii; renovarea cazanelor sau instalarea unui nou sistem de încălzire, inclusiv a echipamentelor auxiliare; renovarea sistemului de iluminat sau instalarea unui sistem de iluminat cu un consum redus de energie</p>
Bugetul și sursa de finanțare	<p>Strategiile sectoriale de cheltuieli în domeniul energetic includ subprogramul „Eficiența energetică și surse regenerabile de energie”, acțiunile de promovare a economiilor de energie fiind facilitate, preponderent, de Fondul pentru Eficiență Energetică.</p> <p>Fondul pentru Eficiență Energetică</p> <p>Bugetul total pentru apelurile de propuneri de proiecte precedente 1 și 3: pentru entitățile sociale din proprietatea autorităților publice centrale și autoritățile publice locale, lansat de Fondul pentru Eficiență Energetică a însumat 400 milioane de lei, contribuind la obținerea unor economii în cuantum de 7.9 ktep.</p> <p>În 2013, 80% din mijloacele Fondului pentru Eficiență Energetică au fost destinate sectorului public.</p> <p>Proiectele din cadrul subprogramului „Eficiența energetică și surse regenerabile de energie” sînt beneficiari ai următoarelor fonduri alocate strategiilor relevante de cheltuieli în domeniul energetic: 2016-2018:</p> <p style="padding-left: 40px;">2016 – 184,681.9 mii lei;</p> <p style="padding-left: 40px;">2017 – 179,520.6 mii lei;</p> <p style="padding-left: 40px;">2018 – 177,900.0 mii lei.</p> <p>O parte a acestor sume ar putea fi alocate noilor programe lansate de Fondul pentru Eficiență Energetică dedicate reducerii consumului de energie în sectorul construcțiilor publice.</p> <p>Fondul de Investiții Sociale din Moldova</p> <p>Pe parcursul activității sale, Fondul de Investiții Sociale din Moldova a gestionat mijloace în sumă de circa 140 milioane dolari SUA alocați de Banca Mondială și oferiți de diferiți donatori (SIDA, DFID, JSDF, UE, KfW, UNICEF etc.), precum și mijloacele alocate din bugetul de stat. În afară de aceasta, Fondul de Investiții Sociale din Moldova a fost contractat de organizații locale și străine pentru a presta servicii de consultanță în gestionarea proiectelor realizate în Republica Moldova și peste hotare, susținute de donatori străini.</p>

1) Programul de asistență tehnică și financiară oferit de Guvernul României instituțiilor preșcolare din Republica Moldova: În conformitate cu [Hotărârea Guvernului nr.436 din 6 octombrie 2014](#) „Privind implementarea Programului de asistență tehnică și financiară acordată de Guvernul României pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova” și ca urmare a aprobării structurii și bugetului organizației și funcționării Comitetului de evaluare al Fondului de Investiții Sociale din Moldova, suma totală contractată pînă la 31 august 2015 pentru executarea lucrărilor de construcție și achiziționarea de bunuri a constituit 383,473,073 lei, sau 20,728,274 euro, din care 305,495,347 lei, sau 16,513,262 euro, au fost alocați pentru lucrări de construcții și 77,977,726 lei, sau 4,215,012 euro. – pentru achiziționarea de bunuri. Beneficiari ai grantului oferit de Guvern sînt 774 de instituții preșcolare, din care la 580 de grădinițe de copii (75%) au fost finalizate lucrările de construcții și/sau au fost achiziționate cu succes bunurile.

2) Proiectul infrastructura socială și eficiența energetică, grantul oferit de KfW: Proiectul vizează investițiile în infrastructura socială (alimentarea cu apă și sanitație, școli, grădinițe de copii, drumuri etc.) a comunităților locale cu un număr de locuitori de pînă la 20000, cu axare specială pe eficientizarea consumului de energie și utilizarea resurselor alternative de energie. Pe parcursul perioadei 2013-2015, pe baza acestui sprijin au fost finanțate proiecte, în acest scop fiind alocate 5.481 milioane euro. Dintre acestea, 7 proiecte realizate la grădinițe de copii au fost finanțate în comun cu sprijinul acordat de Guvernul României (a se vedea mai sus) – costurile totale ale proiectului însumînd 423,800 euro (nu este luat în considerare pentru a evita suprapunerea). Peste 60% din granturile oferite de KfW au fost valorificate pentru îmbunătățirea infrastructurii clădirilor publice. Per total, au fost suportate următoarele costuri pe sectoare:

- clădiri publice: 3,380,527 euro;
- infrastructura hidrografică: 611,286 euro;
- infrastructura rutieră: 926,498 euro;
- iluminatul public stradal: 138,976 euro.

Proiectul E5P

Uniunea Europeană va oferi Republicii Moldova 18.75 milioane euro în vederea implementării unor proiecte de eficiență energetică și de protecție a mediului cu sprijinul Fondului Regional al Parteneriatului Europei de Est pentru Eficiență Energetică și Mediu (E5P). S-a convenit că Moldova să contribuie cu 1 milion de euro pentru această inițiativă. Prin urmare, autoritățile publice locale din Republica Moldova vor beneficia de 20 milioane euro pentru îmbunătățirea infrastructurii clădirilor publice, termoizolarea clădirilor, instalarea sistemelor noi de încălzire etc.

		<p>PROIECTUL „ENERGIE ȘI BIOMASĂ ÎN MOLDOVA”, implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, finanțat de UE</p> <p>Proiectul Energie și Biomasă în Moldova II însușește un buget de 9,41 milioane euro alocat de UE, având următorul calendar de implementare:</p>										
		<table border="1"> <thead> <tr> <th>DONATOR</th> <th>2015</th> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>Total</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Uniunea Europeană</td> <td>2,002,642 euro</td> <td>3,692,295 euro</td> <td>3,715,063 euro</td> <td>9,410,063 euro</td> </tr> </tbody> </table>	DONATOR	2015	2016	2017	Total	Uniunea Europeană	2,002,642 euro	3,692,295 euro	3,715,063 euro	9,410,063 euro
DONATOR	2015	2016	2017	Total								
Uniunea Europeană	2,002,642 euro	3,692,295 euro	3,715,063 euro	9,410,063 euro								
		<p>Sînt prevăzute următoarele acțiuni practice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 60 de stații moderne de încălzire pe bază de biomasă instalate în clădiri publice din sate și orașe mici, cu axare pe regiunea Transnistreană, UTA Găgăuzia, raionul Taraclia și orașele mici; - în 45 de instituții sistemele de încălzire pe bază de biomasă vor fi completate cu sisteme din panouri solare pentru prepararea apei calde menajere (grădinițe de copii, instituții medico-sanitare, alte instituții de menire socială); - 50 de sisteme de logistică pentru centralele cu capacitate mai mare de 250 kW; - 250 de gospodării casnice și 50 de întreprinderi mici vor primi sprijin pentru procurarea și instalarea cazanelor pe bază de biomasă în condiții preferențiale; - 9 noi parteneriate publice-private pentru furnizarea energiei termice create în toată Republica Moldova. <p>Potrivit previziunilor, aproximativ 70% din fonduri vor fi alocate proiectelor în clădirile publice</p>										
	Autoritatea/instituția de implementare	Autoritățile publice locale cu sprijin din partea Ministerului Finanțelor și Agenției pentru Eficiență Energetică										
	Autoritatea de monitorizare	Autoritățile publice locale, Agenția pentru Eficiență Energetică										
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	Abordare <i>bottom-up</i>										
	Economiile prevăzute în anul 2016 conform Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	Estimarea Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015: 3.61 ktep										
	Economiile obținute în 2016*	17.66 ktep										
	Impactul scontat asupra economiilor de energie în 2020	47.09 ktep										

	Presupuneri	<p>Economiile obținute în 2016</p> <p>Economii conform abordării <i>bottom-up</i></p> <p>Total 17.66 ktep</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fondul pentru Eficiență Energetică: 7.66 ktep - Fondul de Investiții Sociale din Moldova: 8.63 ktep <p>2016: 6.26 ktep cu sprijin din partea Guvernului României;</p> <p>2016: 1.35 ktep cu sprijin din partea KfW;</p> <p>2013: 1.01 cu sprijin din partea Uniunii Europene;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Proiectul „Energie și Biomasă în Moldova”: 0.56 ktep; - alte programe/inițiative regionale (pe baza rapoartelor acestora): 0,77 ktep; <p>Economii de energie în 2020:</p> <p>Economii conform abordării <i>bottom-up</i> 47.09 ktep:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2016: 17.66 ktep; - previziuni 2016-2019 – 29.43 ktep; <p>Fondul pentru Eficiență Energetică: 10.21 ktep;</p> <p>Fondul de Investiții Sociale din Moldova: 8.63 ktep; E5P: 8 ktep;</p> <p>Proiectul „Energie și Biomasă în Moldova” (2017-2018): 2.43 ktep</p>
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	

Tabelul P 2

Eficientizarea energetică a iluminatului public stradal

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Eficientizarea energetică a iluminatului public stradal
Indicele măsurii		P2
Descrierea	Categorია	Proiecte investiționale
	Perioada	<p>Începută: ianuarie 2013</p> <p>Finalizată: decembrie 2018</p> <p>Măsură preluată din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015, inclusă și prezentul Plan de acțiuni</p>
	Scopul/Descrierea succintă	Optimizarea consumului de energie electrică în localitățile Republicii Moldova prin implementarea unor sisteme eficiente de iluminat în cazul reconstrucției sau modernizării sistemului public de iluminare
	Utilizatorul final vizat	Iluminatul public stradal
	Grupul-țintă	Autoritățile administrației publice locale
	Aplicarea regională	La nivel național în municipii
Informații despre implementare	Lista și descrierea acțiunilor de reducere a consumului	<p>Măsura prevede realizarea următoarelor acțiuni:</p> <p>1) elaborarea propunerilor pentru restricționarea folosirii becurilor cu incandescență în sectorul public;</p>

energetic care justifică măsura	<p>2) reflectarea acestei măsuri în programele locale pentru eficiență energetică și Agenția pentru Eficiență Energetică;</p> <p>3) efectuarea auditului energetic al sistemelor existente de iluminare;</p> <p>4) înlocuirea corpurilor de iluminat existente cu altele mai performante/eficiente, în special cu cele de tip LED;</p> <p>5) monitorizarea consumului de energie după finalizarea proiectelor de iluminat stradal</p>
Bugetul și sursa de finanțare	<p align="center">FONDUL PENTRU EFICIENȚĂ ENERGETICĂ</p> <p>Strategiile sectoriale de cheltuieli în domeniul energetic includ subprogramul „Eficiența energetică și surse regenerabile de energie”, acțiunile de promovare a economiilor de energie fiind facilitate, preponderent, de Fondul pentru Eficiență Energetică. Bugetul programelor dedicate sectoarelor private 5 precedent de „iluminat public”, lansat de Fondul pentru Eficiență Energetică, a însumat 50000000 lei, cu toate acestea economiile au constituit doar 57 tep. Proiectele din subprogramul „Eficiența energetică și surse regenerabile de energie” beneficiază de următoarele fonduri alocate strategiilor relevante de cheltuieli pentru sectorul energetic în perioada 2016-2018:</p> <p align="center">2016 – 184,681.9 mii lei;</p> <p align="center">2017 – 179,520.6 mii lei;</p> <p align="center">2018 – 177,900.0 mii lei;</p> <p>din care, următoarele fonduri sînt direcționate către Fondul pentru Eficiență Energetică în perioada 2016-2018:</p> <p align="center">2016 – 172,680 mii lei;</p> <p align="center">2017 – 172,680 mii lei;</p> <p align="center">2018 – 172,680 mii lei.</p> <p>O parte din aceste mijloace ar putea fi utilizate pentru iluminatul public stradal.</p> <p>Fondul special de energie verde (GESF)</p> <p>În cadrul Proiectului, în sectorul drumurilor urbane din Chișinău (Descrierea proiectului poate fi găsită în cadrul T1 – măsuri pentru sectorul transporturi; cu un buget total de 32.8 milioane euro ce urmează a fi lansat în 2016), una dintre componente se va axa pe iluminatul public stradal din Chișinău, avînd un buget de 1.4 milioane euro oferit de Fondul special de energie verde.</p> <p>Obiectivul proiectului este de a moderniza sistemul de iluminat public stradal din Chișinău, prin înlocuirea becurilor de presiune înaltă bazate pe mercur cu becuri moderne bazate pe tehnologii eficiente din punct de vedere energetic în toată rețeaua, cu o lungime de pînă la 13 km de străzi principale și secundare din centrul orașului.</p> <p>Datorită modernizării, se anticipează eficientizarea sistemului de iluminat stradal cu 70%.</p> <p>FONDUL DE INVESTIȚII SOCIALE DIN MOLDOVA</p> <p>Fondul de Investiții Sociale din Moldova a fost contractat de</p>

		<p>organizații locale și străine pentru a presta servicii de consultanță în gestionarea proiectelor realizate în Republica Moldova și peste hotare, susținute de donatori străini. Proiectul infrastructura socială și eficiența energetică, grantul oferit de KfW, vizează investițiile în infrastructura socială (alimentarea cu apă și sanitație, școli, grădinițe de copii, drumuri etc.) a comunităților locale cu un număr de locuitori pînă la 20000, cu axare specială pe eficientizarea consumului de energie și utilizarea resurselor alternative de energie. Pe parcursul perioadei 2013-2015, pe baza acestui sprijin au fost finanțate proiecte, în acest scop fiind alocate 5.481 milioane euro. Per total, au fost suportate următoarele costuri pe sectoare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - clădiri publice: 3,380,527 euro; - infrastructura alimentare cu apa: 611,286 euro; - infrastructura rutieră: 926,498 euro; - iluminatul stradal: 138,976 euro. <p>Proiectul E5P</p> <p>Uniunea Europeană va oferi Republicii Moldova 18,75 milioane euro pentru implementarea unor proiecte de eficiență energetică și de protecție a mediului, promotorul fiind Programul E5P, care va investi 20 milioane de euro în sectorul public, cu axare pe clădirile publice, transportul public și iluminatul public stradal (conform informației disponibile pe http://moldova.e5p.eu/about-e5p/e5p-in-moldova/)</p>
	Autoritatea/instituția de implementare	Autoritățile publice locale cu sprijinul Ministerului Finanțelor și al Agenției pentru Eficiență Energetică
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	Abordare <i>bottom-up</i>
	Economiile prevăzute în anul 2016 conform Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	Estimarea Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015: 0.0516 ktep
	Economiile obținute în 2016	Total 0.28 ktep Depășirea obiectivului inițial de 0.258 ktep pînă în 2020. Prin urmare, pentru anul 2020 sînt propuse obiective mai ambițioase
	Impactul scontat asupra economiilor de energie în 2020	Economiile de energie estimate conform Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015: 0.258 ktep. Economiile stabilite (previziune BU 2020): 0.98 ktep
	Asumări	Calcularea economiilor pentru anul 2020 se bazează pe

		<p>următoarele asumări:</p> <p>Reducerea consumului de energie electrică 0.258 ktep (estimarea Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice al Republicii Moldova pentru anii 2013-2015) conform abordării <i>bottom-up</i> Economii conform abordării <i>bottom-up</i> în 2016: 0.276 ktep</p> <p>- 2013-2015 – Fondul pentru Eficiență Energetică (APP5) – 0.057 ktep;</p> <p>- 2014 Bălți – 0.207 ktep (2014);</p> <p>- 2015 – Fondul de Investiții Sociale din Moldova: 0.012;</p> <p>- economii totale estimate pentru anul 2020 – 0.98 ktep</p> <p>- economii estimate din măsuri prin metoda BU începând din 2016 – 0.28 ktep;</p> <p>- Fondul pentru Eficiență Energetică – 0.06 ktep (deja aprobat la situația din 1 martie 2016) – estimate la 16.4 milioane lei (0.75 milioane euro);</p> <p>- Fondul pentru Eficiență Energetică 2017-2019: 0.264 ktep (asumînd aceeași rată anuală medie de economii ca în anii 2013-2016);</p> <p>- Fondul special de energie verde: 0.120 ktep (asumînd aceeași rată medie cost-eficiență ca pentru proiectele Fondul pentru Eficiență Energetică);</p> <p>- E5P: 0.26ktep: asumînd că obiectivul E5P de 3 milioane euro pentru iluminatul public stradal are aceeași rată medie cost-eficiență ca proiectele Fondului pentru Eficiență Energetică</p>
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	

Tabelul P 3

Eficiențizarea energetică a serviciilor municipale/regionale de alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Eficiențizarea energetică a serviciilor municipale/regionale de alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate
Indicele măsurii		P3
Descriere	Categoria	Proiecte investiționale
	Perioada	<p>Începută: ianuarie 2013</p> <p>Finalizată: decembrie 2019</p> <p>Intermediară: decembrie 2018</p> <p>Măsură nouă ce derivă din măsura generală a Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 „Asigurarea eficiențării consumului energetic în sectorul public”, care își propune să îmbunătățească managementul serviciilor de alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate, astfel încît să fie obținute</p>

		economii de energie
	Scopul/Descrierea succintă	Reducerea consumului de energie de către serviciile de alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate prin operațiuni mai eficiente, reducere a costurilor operaționale și îmbunătățirea performanței de mediu. Instalațiile de evacuare a apelor uzate și sistemele de alimentare cu apă potabilă pot reprezenta pînă la o treime din factura pentru energie. Instalarea unor sisteme noi și mai eficiente de pompare și control și a unor senzori pentru a spori automatizarea sistemului poate produce economii de energie în cuantum de circa 20%
	Utilizatorul final vizat	Gestionarea alimentării cu apă și evacuarea apelor uzate
	Grupul-țintă	Utilizatori ai sistemului de alimentare cu apă din zonele municipale/regionale: clienți rezidențiali și comerciali
	Aplicarea regională	- Prestatorul desemnat de servicii de alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate în raza mun. Chișinău este S.A. „Apă-Canal” Chișinău, creată în 1997 pe baza întreprinderii de stat Regia „Apă-Canal” Chișinău. - Măsurile similare vor fi implementate în alte zone relevante de gestionare a apei (regiuni/municipii)
Informații despre implementare	Lista și descrierea acțiunilor de reducere a consumului energetic care justifică măsura	<p>Autoritățile publice locale urmează să implementeze măsuri de eficiență energetică în cadrul serviciilor de alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate prin elaborare de politici care să sprijine aceste servicii pe întreaga durată a procesului</p> <p>ACȚIUNI GENERALE</p> <p>Măsurile de eficiență energetică în serviciile de alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate se vor axa pe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - instalarea echipamentului eficient din punct de vedere energetic: pompe eficiente, motoare eficiente și comenzi cu frecvență variabilă (motoarele pentru pompe și ventilatoare generează 80-90% din costurile pentru energie la instalațiile de alimentare cu apă și epurare a apelor uzate); - adoptarea unor procese îmbunătățite; - strategii de gestionare a sarcinii electrice; - îmbunătățirea gestionării funcționării și monitorizarea consumului (SCADA). <p>Sprrijin administrativ/logistic</p> <p>Întocmirea planurilor și programelor autorităților publice locale, inclusiv colectarea datelor (instalarea sistemelor de monitorizare control și achiziții de date ar fi utilă), criterii de referință și stabilirea obiectivelor.</p> <p>PRIMĂRIA CHIȘINĂU</p> <p>Campania de măsurare realizată în rețeaua de alimentare cu apă a indicat faptul că S.A. „Apă-Canal” Chișinău are un nivel mai ridicat de pierderi fizice în rețelele sale decît nivelul acceptabil, fapt ce necesită abordare.</p>

	<p>În prezent S.A. „Apă-Canal” Chișinău implementează programe investiționale în conformitate cu constatările studiului de fezabilitate „Alimentarea cu apă și epurarea apelor uzate la Chișinău”.</p> <p>Programul investițional pe termen lung (LTIP) își propune să realizeze o eficiență operațională maximă cu servicii durabile și sigure atât pentru sistemul de alimentare cu apă, cât și pentru cel de evacuare a apelor uzate timp de 25 de ani, astfel încât S.A. „Apă-Canal” Chișinău să includă cu alte utilități în următorii 25 de ani.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Programul investițional prioritar (5 ani), prima etapă a Programului investițional pe termen lung, își propune să îndeplinească necesitățile primordiale și urgente ale S.A. „Apă-Canal” Chișinău. <p>În ceea ce privește economiile de energie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - optimizarea pompelor; - reducerea pierderilor de apă pe baza renovării țevilor; - producerea de energie verde (biogaz); - producerea energiei electrice hidro prin instalarea unei turbine pe rețeaua de alimentare cu apă potabilă. <p>PROIECTE</p> <p>Proiectul „Modernizarea gestionării apei și a apelor uzate în Chișinău” (Anunțul de intenții din 2 martie 2015 pentru achiziții) ce urmează a fi implementat în perioada 2016-2018 pe baza studiului de fezabilitate întocmit în 2012:</p> <ul style="list-style-type: none"> - programul va permite S.A. „Apă-Canal” Chișinău să fortifice eficiența operațională, calitatea serviciilor oferite clienților și va reduce impactul asupra mediului în domeniul său de activitate; - programul va îmbunătăți eficiența rețelei de alimentare cu apă a orașului, va economisi energie și va contribui la asigurarea conformității cu directivele relevante ale UE în viitor; - instalarea sistemelor de monitorizare, control și achiziții de date pentru operarea eficientă și monitorizarea consumului. - În special, Proiectul sistemului de monitorizare, control și achiziții de date (Solicitarea de oferte din 16 decembrie 2015) va asigura: <ul style="list-style-type: none"> - instalarea de hardware, a echipamentului mecanic, electric și software pentru: <ul style="list-style-type: none"> - oficiul central de control al expedierii al sistemului de monitorizare control și achiziții de date; - oficiile locale de control al expedierii; - echipamentul de control și colectare a datelor locale instalat la: 25 de stații principale de pompare a apei, 1 stație de epurare a apelor uzate, 58 de stații de compresie de pompare, 33 de stații de pompare a apelor uzate. <p>Toate instalațiile sînt amplasate în raza mun.Chișinău.</p>
--	---

„Proiectul în sectorul drumurilor urbane din Chișinău” (Banca Europeană de Investiții), cu contribuția Primăriei Chișinău, vine să finanțeze, printre altele, infrastructura de alimentare cu apă și de termoficare de pe străzile selectate.

REGIUNEA NORD

Proiectul „Apă Nord Moldova” (NORTH MOLDOVA WATER) va susține un program investițional prioritar pentru reabilitarea sistemelor de alimentare cu apă și modernizare a stațiilor de epurare a apelor uzate în regiunea de nord a Republicii Moldova. Investiția va permite dezvoltarea unui sistem regional de alimentare cu apă în partea de nord a Republicii Moldova pe baza conductei existente Soroca-Bălți (SBP) și va îmbunătăți calitatea și eficiența serviciilor de alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate în zona de operațiuni. Împrumutul va fi recreditat companiei operaționale regionale (ROC) ce urmează a fi instituită de 7 autorități locale (Bălți, Florești, Soroca, Sîngerei, Telenești, Rîșcani și Drochia) și Ministerul Mediului. Rezultatele preconizate:

- reducerea pierderilor fizice în magistralele de apă (reducerea captării apei de rîu pentru a furniza același volum de apă);
- economii de energie pe baza utilizării pompelor mai eficiente și furnizării unor volume mai mici de apă datorită reducerii scurgerilor de apă.

PROIECTE ÎN ALTE MUNICIPII

În conformitate cu Planul de acțiuni 2014-2018 pentru implementarea Strategiei de alimentare cu apă și sanitație (2014-2028), sînt relevante următoarele măsuri:

- reabilitarea stațiilor de pompare ale sistemului de alimentare cu apă pe conducta Soroca-Bălți – 2016.

Programul de susținere a politicii sectoriale în domeniul alimentării cu apă finanțat de UE include 3 componente:

- Programul de susținere bugetară sectorială în domeniul alimentării cu apă, în sumă de 42 milioane euro; reabilitarea sistemului de alimentare cu apă în raionul Nisporeni: primăriile Nisporeni, Vărzărești și Grozești, în sumă de 5 milioane euro;
- asistență tehnică SPSP în domeniul apelor, în sumă de 3 milioane euro. În afară de aceasta, UE susține construcția instalației de epurare a apelor uzate de la Orhei în sumă de 2.84 milioane euro.

Programul de dezvoltare a utilităților de apă din Moldova este un program comun finanțat de Banca Europeană pentru Investiții, Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare și Uniunea Europeană cu un buget de 30

		<p>milioane euro, care își propune:</p> <ul style="list-style-type: none"> - să creeze 6 companii operaționale regionale (ROC) în orașe mici și la sate, pentru a reabilita și a extinde infrastructura de sanitație și pentru a deservi un teritoriu mai mare; - să presteze servicii pentru circa 200000 de locuitori din Soroca, Florești, Hîncești, Orhei, Leova și Ceadr-Lunga
	<p>Bugetul și sursa de finanțare</p>	<p>Sectorul este finanțat din cîteva surse:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bugetele de toate nivelurile; - mijloace oferite de Fondul Ecologic de Stat, gestionat de Ministerul Mediului; - mijloacele companiilor; - mijloace oferite de investitorii străini sub formă de împrumuturi comerciale și granturi. <p>FINANȚAREA PROIECTULUI DIN CHIȘINĂU</p> <p>Proiectul S.A. „Apă-Canal” Chișinău „Modernizarea gestionării apei și a apelor uzate în Chișinău” în valoare de 59 milioane de euro este finanțat de „Programul de dezvoltare a serviciilor de alimentare cu apă din Chișinău” (Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare: 24 milioane euro, Banca Europeană pentru Investiții: 24 milioane euro, Uniunea Europeană prin intermediul Fondul de Investiții pentru Vecinătate: 11 milioane euro sub formă de grant).</p> <p>Din acestea, mijloacele alocate ce vor contribui la generarea economiilor de energie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - reabilitarea țevilor pe o lungime de 190 km și a 3270 de contoare cu conexiune pentru deservirea blocurilor + accesorii hidraulice – 12,468,000 euro; - reabilitarea stațiilor de pompare: <ul style="list-style-type: none"> • apă potabilă – 825,000 euro; • ape uzate – 1,051,000 euro; • sistemul de monitorizare, control și achiziții de date Chișinău (S.A. „Apă-Canal” Chișinău) – 325,000 euro. <p>Bugetul estimat pentru Programul investițional suplimentar este de 220.78 milioane euro. Bugetul estimat pentru LTIP (PIP+CIP): 280.5 milioane euro.</p> <p>Din acestea, costurile totale pentru renovarea stațiilor de pompare a apei sînt după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ape uzate: 2,081,000 euro; • apă potabilă: 3,061,000 euro. <p>FINANȚAREA PROIECTULUI DIN REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD</p> <p>Proiectul „Apă Nord Moldova” (North Moldova Water) are un buget de 30 milioane de euro, fiind finanțat de Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare (10 milioane de euro în calitate de împrumut suveran), Banca Europeană pentru Investiții (10 milioane de euro în calitate de împrumut suveran) și Uniunea Europeană prin intermediul Fondului de</p>

		<p>Investiții pentru Vecinătate (10 milioane de euro, grant de cofinanțare). Debitor este Guvernul Republicii Moldova, reprezentat de Ministerul Finanțelor.</p> <p>Finanțarea Stației de Pompă Soroca-Bălți și altor stații mici de pompă din Republica Moldova</p> <p>Acest proiect va fi susținut de Fondul Ecologic Național și va utiliza circa 4 milioane euro pe parcursul perioadei 2011-2015, în acest scop au fost efectuate investiții în valoare de 3,282,753 euro):</p> <p>2011 – 8,627,345 lei (~556,603 euro); 2012 – 23,894,128 lei (~1,535,750 euro); 2013 – 4,600,000 lei (~273,809 euro); 2014 – 7,807,453 lei (~422,024 euro); 2015 – 9,891,349 lei (~494,567 euro).</p> <p>În 2016 se preconizează alocarea a circa 700000 euro în acest scop.</p> <p>DELEGAȚIA UNIUNII EUROPENE:</p> <ul style="list-style-type: none"> - reabilitarea sistemului de alimentare cu apă în raionul Nisporeni: primăriile Nisporeni, Vărzărești și Grozești (2010-2016) – 5 milioane euro; - stația de epurare a apelor uzate de la Orhei – 2.84 milioane euro. <p>Prin intermediul Programului de dezvoltare a utilităților de apă din Moldova:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea programului a avut loc în perioada 2011-2015; - finanțare: 30 milioane euro în total – împrumuturi (Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare; Banca Europeană pentru Investiții – grant Uniunea Europeană – câte 10 milioane euro
	<p>Autoritatea/instituția de implementare</p>	<p>S.A. „Apă-Canal” Chișinău și alte servicii municipale/regionale</p>
	<p>Autoritatea de monitorizare</p>	<p>Primăria Chișinău și alte autorități publice locale; Ministerul Economiei și Infrastructurii; Agenția pentru Eficiență Energetică</p>
<p>Economii de energie</p>	<p>Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante</p>	<p>Abordare <i>bottom-up</i></p>
	<p>Economiile prevăzute în anul 2016 conform Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015</p>	<p>N/a (Măsură nouă)</p>
	<p>Economiile obținute în 2016</p>	<p>0.71 ktep - Stația de pompă Soroca-Bălți și alte stații mici de</p>

		<p>pompare din Republica Moldova.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nu au fost evaluate direct economiile de energie. <p>Cu toate acestea, eficiența poate fi estimată pe baza analizării informațiilor despre investițiile efectuate pentru proiectele S.A. „Apă-Canal” Chișinău (0.442ktep – 5,142,000 euro) – 0.28 ktep;</p> <ul style="list-style-type: none"> - reabilitarea serviciului de alimentare cu apă de la Nisporeni a fost aplicată o abordare similară celei de mai sus, economiile estimate însumând 0.430 ktep
	Impactul scontat asupra economiilor de energie în 2020	2.05 ktep = 0.71 (2016) +1 (Chișinău) + 0.06 (Soroca-Bălți) + 0.28 (Regiunea de dezvoltare Nord)
	Presupuneri	<p>Proiectul S.A. „Apă-Canal” Chișinău:</p> <p>a) înlocuirea țevilor pe un segment cu lungimea de 190 km (preponderent, țevi de oțel cu DN între 100 și 200) în scopul reducerii pierderilor de apă, ceea ce va reduce consumul de energie la stația de pompare. Volumul pierderilor de apă se va reduce cu 30%;</p> <p>b) prin reducerea presiunii, pierderea de apă prin fiecare scurgere descrește, iar numărul de noi fisuri este mai mic. Instalarea reductoarelor de presiune, a noilor supape/clapete, senzorilor de presiune, contoarelor pentru măsurarea sau amplificarea debitului vor reduce pierderile fizice cu 10%. Studiul de fezabilitate prevede măsurarea succesului proiectului pe baza valorii medii de kWh consumat pentru a produce 1 metru cub de apă, multiplicată cu cantitatea pierderilor de apă (în metri cubi) eliminate. Stația de epurare a apelor uzate consumă 16,000 MWh/an. Reducerea pierderilor cu 40% constă în reducerea consumului de energie electrică cu 6,400 MWh/an = 0.55 ktep/an.</p> <p>c) Reabilitarea stațiilor de pompare:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stații de pompare a apei potabile (reducerea consumului de energie cu 27%): <ul style="list-style-type: none"> - 2,277,929 kWh/an = 0.195 ktep; - stații de pompare a apelor uzate (reducerea consumului de energie cu 60%): <ul style="list-style-type: none"> - rețeaua de sanitație SP – 263,033 kWh/an = 0.023 ktep; - suplimentar, priza SP (70% din consumul global) – 2,613,558.422 kWh/an = 0.224 ktep; • TOTAL economii <ul style="list-style-type: none"> - 0.55 ktep (a+b) + 0.442 ktep (c) = 1 ktep /an în raza mun.Chișinău. <p>Proiectul din Regiunea de dezvoltare Nord Prin aplicarea unor calcule similare ca pentru Soroca-Bălți și Proiectul S.A. „Apă-Canal” Chișinău și luând în considerare faptul că vor fi alocate 3.25 milioane euro pentru modernizarea stațiilor de pompare, economiile sînt estimate la nivel de 0.28 ktep.</p>

	<p>Stația de pompare Soroca-Bălți</p> <p>Aplicînd calcule similare celor folosite pentru reabilitarea stației de pompare S.A. „Apă-Canal” Chișinău, economiile estimate pe baza valorificării investițiilor rămase în sumă de 700000 de euro constituie 0.06ktep.</p> <p>Estimarea economiilor se bazează pe rezultatele studiului de fezabilitate „Serviciul de alimentare cu apă și epurare a apelor uzate din Chișinău”.</p> <p>Asumarea de bază este implementarea cu succes, pe parcursul perioadei 2015-2019, a Planului de investiții prioritare de 5 ani</p>
Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	În cadrul Proiectului „Regiunea de dezvoltare Nord” va fi abordată și reabilitarea stației de pompare Soroca-Bălți

3.3.2.3. Măsuri în sectorul industrie și al întreprinderilor mici și mijlocii

106. Sumarul informațiilor privind măsurile din sectorul industrial și al întreprinderilor mici și mijlocii este prezentat în tabelul 19.

Tabelul 19

Măsurile individuale în sectorul industrial și al întreprinderilor mici și mijlocii

Nr. crt.	Denumirea măsurii de economisire a energiei	Utilizatorul final vizat	Durata	Economii de energie obținute în 2016 (ktep)	Economii de energie prevăzute în 2020 (ktep)	Situația în raport cu Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	Comentarii adiționale
I.1.	Modernizarea și renovarea sectorului industrial	Sectorul industrial	1 ianuarie 2013 – 31 decembrie 2020	8.9	12.9	Preluată din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	
I.2.	Introducerea managementului energetic și a celor mai bune practici în	Sectorul industrial	1 ianuarie 2013 – 31 decembrie 2018	1.15	2.3	Preluată din Planul național de acțiuni în domeniul	

	industrie					eficienței energetice pentru anii 2013-2015	
			Suma economiilor	10.05	15.20		

Tabelul I 1

Modernizarea și renovarea sectorului industrial folosind stimulente financiare

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Modernizarea și renovarea sectorului industrial
Indicele măsurii		I1
Descrierea	Categoria	Împrumuturi, granturi
	Perioada	Începută: ianuarie 2013 Finalizată: decembrie 2020 Măsură preluată din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 (denumirea ajustată)
	Scopul/Descrierea succintă	Susținerea instrumentelor de finanțare pentru proiectele de eficiență energetică din cadrul sectorului prin instituirea unei linii de credit (componenta de grant – 5-20%) pentru sectorul industrial. Creditele sînt acordate în scopul investirii în tehnologii de reducere a consumului energetic sau pentru valorificarea surselor regenerabile de energie
	Utilizatorul final vizat	Consumul de energie din sectorul industrial
	Grupul-țintă	Sectorul industrial și sectorul comercial
	Aplicarea regională	La nivel național
Informații despre implementare	Lista și descrierea acțiunilor de reducere a consumului energetic care justifică măsura	<p>I. Finanțarea proiectelor de eficiență energetică și de energie regenerabilă folosind împrumuturi și granturi din partea Băncii Europene de Reconstrucție și Dezvoltare</p> <p>Descrierea acțiunii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - linie de credit disponibilă prin intermediul băncilor partenere din Republica Moldova; - sprijină investițiile în domeniul eficienței energetice și al tehnologiilor energiei regenerabile; - asistență tehnică gratuită; - componentă de grant atractivă pentru proiectele implementate cu succes <p>Etapele acțiunii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verificarea eligibilității; - audit și aprobare tehnică; - diligența necesară în materie financiară; - implementarea proiectului; - verificarea implementării; - oferirea granturilor.

		II. Alte stimulente financiare similare
	Bugetul și sursa de finanțare	Linia de credit MoSEEF III, Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare: (estimată la nivel de 20 milioane euro). Alte stimulente financiare similare Buget: urmează a fi identificat
	Autoritatea/instituția de implementare	Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare acționează în calitate de facilitator, în cooperare cu băncile participante. Alți facilitatori: N/a
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică; Ministerul Economiei și Infrastructurii
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	Metoda de monitorizare – conform abordării bottom-up: - examinarea rezultatelor MoSEEF I, MoSEEF II și a altor instrumente de susținere; - crearea unei baze de date pentru evaluarea consumului de energie; - colectarea formularelor completate de întreprinderile din sectorul industrial la sfârșitul fiecărui an
	Economiile prevăzute în anul 2016 conform Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	Estimare efectuată de Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015: 15.9 ktep Obiectivul Directivei 2006/32/CE privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice, recalculat pentru anul 2016: 11.2 ktep
	Economiile obținute în 2016	8.9 ktep
	Impactul scontat asupra economiilor de energie în 2020	12.9 ktep
	Presupuneri	Economiile estimate pe termen lung (20.22 ktep pînă în 2020) vor fi realizate cu condiția că vor fi disponibile mijloace suficiente pentru finanțarea proiectelor de eficiență energetică. Liniile de credit vor fi aplicate în scopul creării de precedent și experiență pentru băncile locale, astfel încît cele din urmă să poată prelua practica de creditare a proiectelor de eficiență energetică în viitor, atunci cînd fondurile donatorilor vor fi epuizate. Economii 2016: 8.9 ktep Economii <i>bottom-up</i> 2013-2015 - 8.9 ktep în 2016 din economiile raportate de MoSEEF. Economii <i>bottom-up</i> 2020 Se presupune că Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare va lansa cea de-a treia linie de credit avînd aceeași intensitate cu cea de-a doua linie, contribuind astfel la economiile din anul 2020 cu 4 ktep. Estimarea conform Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 – 47.75 ktep. Obiectivul Directivei 2006/32/CE privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice recalculat – 20.22

		<p>ktep în 2020.</p> <p>Economii <i>bottom-up</i> 2013-2020:</p> <p>- 8.9 ktep în 2016: MoSEEF I+II;</p> <p>- 4 ktep 2016-2018: MOSEFF III (estimat)</p>
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	

Tabelul I 2

Introducerea managementului energetic și a celor mai bune practici în industrie

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Introducerea managementului energetic și a celor mai bune practici în industrie
Indicele măsurii		I2
Descrierea	Categoria	Instruire și formare, demonstrare
	Perioada	Începută: ianuarie 2013 Finalizată: decembrie 2018 Măsură preluată din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 în prezentul Plan de acțiuni
	Scopul/Descrierea succintă	Îmbunătățirea productivității resurselor și a performanței de mediu a întreprinderilor și a altor organizații prin aplicarea metodelor, tehnicilor și politicilor de eficientizare a resurselor și producerea mai pură Pentru a acorda sprijin întreprinderilor din sectorul industrial în scopul de a introduce Sistemul de management energetic și cele mai bune practici, care nu impun costuri mari
	Utilizatorul final vizat	Consumul din sectorul industrial
	Grupul-țintă	Sectorul industrial
	Aplicarea regională	La nivel național
Informații despre implementare	Lista și descrierea acțiunilor de reducere a consumului energetic care justifică măsura	<ol style="list-style-type: none"> 1. Instruirea experților naționali și asistență în implementarea eficientizării resurselor și producerii mai pure 2. Asistență tehnică întreprinderilor și altor organizații în identificarea și implementarea opțiunilor eficientizării resurselor și producerii mai pure pe baza evaluării în detaliu și a sprijinului acordat pentru autoevaluare. 3. Sprijin pentru implementarea eficientizării resurselor și producerii mai pure de promovare a politicilor la nivel guvernamental
	Bugetul și sursa de finanțare	Programul național de producere mai pură Moldova a fost instituit în Republica Moldova în 2011, fiind lansat oficial în 2012. Programul se axează pe promovarea și adoptarea conceptului de eficientizare a resurselor și producerii mai pure de către întreprinderi și organizații. Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială oferă sprijin profesional și managerial Programului național de producere mai pură Moldova, finanțarea fiind asigurată de Guvernul

		Austriei
	Autoritatea/instituția de implementare	Ministerul Economiei și Infrastructurii și Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică, Ministerul Economiei și Infrastructurii
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	Metoda de monitorizare – <i>bottom-up</i> - revizuirea rezultatelor Programului național de producere mai pură și a altor instrumente de suport; - colectarea formularelor completate de întreprinderile din sectorul industrial la sfârșitul fiecărui an
	Economiile prevăzute în anul 2016 conform Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru ani 2013-2015	N/a
	Economiile obținute în 2016	1.15 ktep Informații Programului național de producere mai pură: 2014 pentru 2012-2014: 9,043 MWh (0.778 ktep) pentru energie. 2015: 1,470 MWh (0.126 ktep) pentru energia electrică, 257,000 m ³ (2,875 MWh – 0.247 ktep) pentru gaze naturale
	Impactul scontat asupra economiilor de energie în 2020	2.3 ktep
	Presupuneri	Economiile pentru anul 2020 sînt calculate prin extrapolarea economiilor obținute în perioada 2012-2015
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	Programul național de producere mai pură acționează ca facilitator tehnic, dar nu ca investitor direct sau facilitator financiar, fapt ce induce un anumit risc de suprapunere cu economiile raportate de Fondul pentru Eficiență Energetică

3.3.2.4. Măsuri în sectorul energetic

107. Măsurile din sectorul energetic includ măsurile prevăzute pentru diverse subsectoare, cum ar fi cel al energiei termice, electroenergetic și de infrastructură. Aceste măsuri nu contribuie la realizarea economiilor de energie stabilite de Directiva 2006/32/CE privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice în termeni de economii de energie finală; cu toate acestea, măsurile îmbunătățesc semnificativ indicatorii privind consumul de energie primară (a se vedea tabelul 20).

Tabelul 20

Măsurile individuale din sectorul energetic

Nr. crt.	Denumirea măsurii de economisire a energiei	Utilizatorul final vizat	Durata	Economii de energie obținute în 2016 (ktep)	Economii de energie prevăzute în 2020 (ktep)	Situația în raport cu Planul național de acțiuni în	Comentarii adiționale
----------	---	--------------------------	--------	---	--	---	-----------------------

						domeniul eficienței energetice pentru anii 2013- 2015	
E.1.	Elaborarea, aprobarea și implementarea propriilor programe de eficiență energetică	Consumul de energie electrică (pierderile)	1 ianuarie 2013 – 31 decembrie 2018	10.60	12.76	Preluată din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	
E.2.	Îmbunătățiri cost-eficace ale infrastructurii rețelei de gaze naturale cu economiile asociate	Consumul de gaze naturale (pierderile)	1 ianuarie 2016 – 31 decembrie 2018	N/a	26.36	Nouă	
E.3.	Îmbunătățirea contorizării și facturării consumului de gaze naturale prin implementarea tehnologiilor de ultimă oră	Consumul de gaze naturale	1 ianuarie 2013 – 31 decembrie 2019	N/a	N/a	Preluată, redenumită	
E.4.	Elaborarea cadrului normativ și crearea sistemului de monitorizare pentru sectorul energie termică	Consumul de energie termică	1 ianuarie 2013 – 31 decembrie 2019	N/a	N/a	Preluată din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	
E.5.	Elaborarea, aprobarea și implementarea propriilor programe de eficiență energetică de către operatorii din sectorul termoelectric	Consumul de energie termică	1 ianuarie 2013 – 31 decembrie 2018	3.14	19.35 8.45 pot fi luate în calcul pentru consumul de energie finală conform Directivei	Preluată din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	

					2006/32/CE privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice		
E.6.	Evaluarea cuprinzătoare a potențialului pentru aplicarea cogenerării de înaltă eficiență și a termoficării și răcirii centralizate eficiente	Consumul de energie electrică și energie termică	1 ianuarie 2016 – 31 decembrie 2017	N/a	N/a	Nouă	
			Suma economiilor	13.74	58.47		

Tabelul E 1

Elaborarea, aprobarea și implementarea propriilor programe de eficiență energetică de către operatorii de transport/distribuție a energiei electrice

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Elaborarea, aprobarea și implementarea propriilor programe de eficiență energetică de către operatorii de transport/distribuție a energiei electrice
Indicele măsurii		E1
Descrierea	Categoria	Proiecte investiționale
	Perioada	Începută: ianuarie 2013 Finalizată: decembrie 2018 Măsură preluată din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 și continuată în prezentul Plan național de acțiuni
	Scopul/Descrierea succintă	Ministerul Economiei și Infrastructurii va întreprinde măsurile necesare pentru a încuraja elaborarea unor programe proprii de eficiență energetică de către operatori („Moldelectrica”, „RED Nord”, „RED Nord-Vest” și „RED Union Fenosa”) orientate spre reducerea pierderilor de energie în rețelele de distribuție. Ministerul Economiei și Infrastructurii va elabora un program pentru dezvoltarea sistemului de transport al energiei electrice în temeiul Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020 aprobat de Hotărârea Guvernului nr.833 din 10 noiembrie 2011
	Utilizatorul final vizat	Consumul de energie electrică (pierderile)

	Grupul-țintă	Măsura este implementată de operatorii de transport/distribuție a energiei electrice în cadrul activelor sale de rețea. Principalii beneficiari sînt consumatorii de energie electrică care beneficiază de costuri reduse în cazul în care pierderile în rețelele de distribuție/transport sînt reduse
	Aplicarea regională	La nivel național Zone de rețea relevante (regionale)
Informații despre implementare	Lista și descrierea acțiunilor de reducere a consumului energetic care justifică măsura	<p style="text-align: center;">ACȚIUNI</p> <p>1. Operatorii rețelelor de distribuție, în cooperare cu Ministerul Economiei și Infrastructurii și Agenția pentru Eficiență Energetică, vor elabora programe proprii de eficiență energetică care să permită reducerea pierderilor în rețelele de distribuție a energiei electrice (destul de frecvent aceste măsuri pot fi identificate în programele investiționale ale operatorilor).</p> <p>2. Ministerul Economiei și Infrastructurii va elabora un program de dezvoltare pentru sistemul de transport al energiei electrice.</p> <p>3. Programele proprii de eficiență energetică aprobate de operatori vor fi prezentate Agenției pentru Eficiență Energetică. Operatorii vor completa și vor prezenta Agenției pentru Eficiență Energetică, o dată la 3 ani, formulare tipizate cu date despre consumul de energie. Aceste formulare/modele vor fi elaborate de Agenția pentru Eficiență Energetică în conformitate cu art.23 alin.(1) din Legea nr.142 din 2 iulie 2010 cu privire la eficiența energetică și distribuite operatorilor din timp.</p> <p>4. Programele vor cuprinde măsuri de eficiență energetică ce urmează a fi realizate, costul estimat și sursa de finanțare, termenul-limită și economiile preconizate pe durata programelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sistemul de management energetic (achiziții de eficiență energetică); - screeningul fluxului energetic (pregătirea domeniilor pentru investigații speciale); <ul style="list-style-type: none"> - investigații speciale (pentru a identifica proiecte de economisire a energiei); - proiecte de economisire a energiei (investiții); - monitorizarea indicatorilor (2015-2017) pentru Programul de reabilitare a rețelelor de transport al energiei electrice: <ul style="list-style-type: none"> - reabilitarea rețelei de transport – 128.1 km; - reconstrucția facilităților – 45; - reconstrucția instalațiilor de distribuție 10 kV – 3; - substații total sau parțial reconstruite (din 45 de facilități) – <p style="text-align: center;">5</p>
	Bugetul și sursa de finanțare	Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul energetic (Programul „Dezvoltarea sectorului energetic”, subprogramul „Politici și management în sectorul energetic”) 2016-2018:

		<p>2016 – 19,426.2 mii lei; 2017 – 24,946.6 mii lei; 2018 – 25,862.7 mii lei.</p> <p>Principala sursă de finanțare a măsurii o reprezintă tarifele aprobate de autoritatea de reglementare și achitate de consumatorii finali. Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul energetic 2016-2018, (Programul „Dezvoltarea sectorului energetic”, subprogramul III „Dezvoltarea sectorului electroenergetic”) acțiunea „Reabilitarea rețelelor de transport al energiei electrice”:</p> <p>– 2016 – 260,877.0 mii lei; – 2017 – 225,020.8 mii lei</p>
	Autoritatea/instituția de implementare	Operatorii rețelelor electrice: de distribuție/transport Ministerul Economiei și Infrastructurii
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	Abordare <i>bottom-up</i>
	Economiile prevăzute în anul 2016 conform Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	9.58 ktep
	Economiile obținute în 2016	10.6 ktep Reducerea pierderilor de energie electrică (în sistemele de transport și distribuție împreună) pe parcursul 2013-2014 a constituit 8.58 ktep, inclusiv 4.02 ktep (46.8GWh) în 2013 și 4.56 ktep (53GWh) în 2014, și în perioada 2012-2014 – 10.6 ktep
	Impactul scontat asupra economiilor de energie în 2020	12.76 ktep Reducerea pierderilor în rețelele de transport/ distribuție pînă la 11% (obiectivul Strategiei energetice 2030)
	Asumări	Datele de intrare sînt generate de rapoartele de monitorizare a pieței ale Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică. Dispozițiile Programului național pentru eficiența energetică 2011-2020 au fost utilizate în procesul de estimare a economiilor preconizate pentru 2015 în temeiul Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015, iar cele ale Strategiei energetice 2030 au fost utilizate în estimarea economiilor pe anul 2020
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	

**Îmbunătățiri cost-eficacitate ale eficienței energetice în infrastructura
rețelei de gaze naturale cu economiile asociate**

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Îmbunătățiri cost-eficacitate ale infrastructurii rețelei de gaze naturale cu economiile asociate
Indicele măsurii		E2
Descrierea	Categoria	Proiecte investiționale
	Perioada	Începută: ianuarie 2016 Finalizată: decembrie 2018 Este o măsură nouă care-și propune să implementeze dispozițiile aplicabile din programele de dezvoltare/ investiționale ale operatorilor de transport și distribuție a gazelor naturale. E2 preia asumările cu privire la economii din obiectivele stabilite în Strategia energetică 2030
	Scopul/Descrierea succintă	Reducerea consumului tehnologic și a pierderilor de gaze în rețelele de transport și distribuție a gazelor naturale
	Utilizatorul final vizat	Consumul de gaze naturale (pierderi)
	Grupul-țintă	Măsura este implementată de operatorii de transport/ distribuție a gazelor naturale în cadrul activelor sale de rețea. Principalii beneficiari sînt consumatorii de gaze naturale care vor suporta un tarif relativ mai mic la gaze naturale, ca urmare a impactului reducerii consumului tehnologic și pierderilor de gaze în rețelele de transport și distribuție a gazelor naturale
	Aplicarea regională	Zone de rețea relevante (regionale)
Informații despre implementare	Lista și descrierea acțiunilor de reducere a consumului energetic care justifică măsura	Sistemul de management energetic (achiziții de eficiență energetică). Screeningul fluxului energetic (în vederea pregătirii domeniilor pentru investigații speciale). Investigații speciale (pentru a identifica proiectele de economisire a energiei). Proiecte de economisire a energiei (investiții). Construcția conductei noi Ungheni-Chișinău și conexiunea cu infrastructura internă
	Bugetul și sursa de finanțare	Principala sursă de finanțare a măsurii o reprezintă tarifele aprobate de autoritatea de reglementare și achitate de consumatorii finali. Mijloacele suplimentare provin din surse asigurate de strategiile succesive de cheltuieli în domeniul energetic oferite de Ministerul Economiei și Infrastructurii, axate pe reconfigurarea infrastructurii de transport al gazelor naturale și conexiunea rețelei interne cu conducta de interconexiune cu România. Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul energetic 2014-2016 (Programul „Dezvoltarea sectorului energetic”, subprogramul II „Rețele și conducte de gaze naturale”),

		<p>acțiunile: „Conducta de interconexiune Ungheni-Iași” finalizată, Contorizarea stației conductei Ungheni-Iași, finalizată.</p> <p>2014 – 89,131.8 mii lei</p> <p>Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul energetic 2016-2018 (Programul „Dezvoltarea sectorului energetic”, subprogramul III „Dezvoltarea sistemului intern pentru aprovizionarea cu gaze naturale”)</p> <p>ACȚIUNILE:</p> <p>„Finalizarea proiectului de construcție a conductei Iași-Ungheni”;</p> <p>„Construcția conductei Ungheni-Chișinău”:</p> <p>2016: 138,100 mii lei;</p> <p>2017: 598,600 mii lei;</p> <p>2018: 624,500 mii lei.</p>
	Autoritatea/instituția de implementare	Operatorii rețelei de gaze naturale: distribuție/transport/depozitare
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică, Ministerul Economiei și Infrastructurii, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (Autoritatea de reglementare care aprobă tarifele ca sursă de finanțare)
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	<i>Bottom-up</i>
	Economiile preconizate în 2016 conform Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	
	Economiile obținute în 2016	<p>Măsură nouă</p> <p>Cu toate acestea, pot fi raportate următoarele economii/reduceri de pierderi în sistemul național de transport al gazelor naturale în volumele respective: 6 mil. m³ – în rețele de transport; 1,23 mil. m³ – în rețele de distribuție</p>
	Impactul scontat asupra economiilor de energie în 2020	<p>26.36 ktep</p> <p>Reducerea consumului tehnologic și pierderilor de gaze în rețeaua de transport/distribuție pînă la 39% în raport cu indicii anului 2009 (obiectivul Strategiei Energetice 2030, Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2020” și Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020)</p>
	Presupuneri	Evaluarea economiilor pe anul 2020 se bazează pe obiectivele stabilite de Strategia energetică 2030
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	Economiile se vor acumula nu doar datorită eficienței energetice sporite pe baza acțiunilor realizate de operatori, dar și reducerii consumului odată cu creșterea prețurilor

**Îmbunătățirea contorizării și facturării consumului de gaze naturale
prin implementarea tehnologiilor de ultimă oră**

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Îmbunătățirea contorizării și facturării consumului de gaze naturale prin implementarea tehnologiilor de ultimă oră
Indicele măsurii		E3
Descrierea	Categoria	Achiziții de tehnologii
	Perioada	Începută: ianuarie 2013 Finalizată: decembrie 2019 Măsura este preluată din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015, fiind redenumită
	Scopul/Descrierea succintă	Informarea, măsurarea și facturarea pe baza consumului real. Creșterea informării consumatorilor finali despre consumul de gaze naturale. Raționalizarea utilizării eficiente a gazelor naturale
	Utilizatorul final vizat	Consumul de gaze naturale
	Grupul-țintă	Consumatorii finali de gaze naturale
	Aplicarea regională	La nivel național
Informații despre implementare	Lista și descrierea acțiunilor de reducere a consumului energetic care justifică măsura	Elaborarea și implementarea unui plan pentru instalarea dispozitivelor de contorizare/transmitere de date cu privire la consumul de gaze naturale de la echipamente de măsurare gaze și protecția lor antifraudă la toate categoriile de consumatori finali, aplicând tehnologii de ultimă oră
	Bugetul și sursa de finanțare	Bugetele proprii ale furnizorilor, operatorilor de transport și distribuție. Principala sursă de finanțare a măsurii o reprezintă tarifele aprobate de autoritatea de reglementare și achitate de consumatorii finali
	Autoritatea/instituția de implementare	Ministerul Economiei și Infrastructurii; furnizorii, operatorii rețelelor de transport și distribuție
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	Metoda de calcul al economiilor de energie: Top-down: la situația din iunie 2012, circa 13-15% din numărul total de gospodării casnice nu aveau contoare individuale, în timp ce consumatorii non-casnici erau contorizați integral (100%). Se propune analiza posibilității asigurării tuturor gospodăriilor casnice cu contoare pe parcursul perioadei următoare. Prin urmare, este nevoie de un plan de contorizare a tuturor consumatorilor (în conformitate cu Legea nr.123 din 23 decembrie 2009 , art.51 alin.(1)). Bottom-up: colectarea datelor despre consum din rapoartele anuale prezentate de furnizorii de gaze naturale

		(inclusiv analiza bilanțurilor lunare și anuale de achiziție și vânzări gaze naturale)
Economiile prevăzute în anul 2016 conform Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015		0.74 ktep
Economiile obținute în 2016		N/a În conformitate cu rapoartele asigurate de operatori, la situația din 1 ianuarie 2016, contorizarea consumatorilor casnici pentru consumul de gaze naturale a crescut pînă la 94.4%. Dotarea cu dispozitive de transmitere a datelor de la echipamentele de măsurare gaze este asigurată la nivelul: - 2,5% de consumatori casnici; - 1% de consumatori noncasnici (sector comunal-menajer); - 100% de consumatori noncasnici (sector industrial). Cu toate acestea, este dificil de separat impactul direct al instalării contoarelor asupra comportamentului consumatorilor (utilizare mai conștientă a instalațiilor, consum fraudulos de gaze) și diferențierea acestuia de reducerea pierderilor (inclusiv a celor comerciale)
Impactul scontat asupra economiilor de energie în 2020		N/a Contoare de gaze naturale instalate la toți consumatorii casnici (100%). Instalarea dispozitivelor de transmitere a datelor consumului de gaze naturale de la echipamentele de măsurare gaze la nivelul: - 35% de consumatori casnici; - 100% de consumatori noncasnici (sector comunal-menajer). Instalarea dispozitivelor de protecție antifraudă a echipamentelor de măsurare gaze la 32% de consumatori casnici
Presupuneri		
Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie		Este dificil de estimat impactul direct al instalării contoarelor, dispozitivelor de transmitere a datelor de la echipamente de măsurare gaze și protecția lor antifraudă asupra comportamentului consumatorilor de cel al reducerii pierderilor comerciale de gaze naturale prin aplicarea acestor soluții tehnice

Tabelul E 4

Elaborarea cadrului normativ și crearea sistemului de monitorizare pentru sectorul termoeenergetic

Denumirea măsurii de economisire a energiei	Elaborarea cadrului normativ și crearea sistemului de monitorizare pentru sectorul termoeenergetic
--	---

Indicele măsurii		E4
Descrierea	Categoria	Aplicarea legislației primare
	Perioada	Începută: ianuarie 2013 Finalizată: decembrie 2018 Măsură preluată din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 în prezentul Plan național de acțiuni
	Scopul/Descrierea succintă	Măsura prevede: - crearea cadrului regulatoriu pentru sectorul termoelectric; - promovarea cogenerării eficiente în funcție de cererea de căldură utilă; - transpunerea Directivei privind cogenerarea; - elaborarea studiilor, metodologiilor, crearea bazelor de date pentru monitorizarea consumului de energie termică și planificarea acestuia
	Utilizatorul final vizat	Consumul de energie termică
	Grupul-țintă	Producătorii, transportatorii, distribuitorii și utilizatorii de căldură
	Aplicarea regională	La nivel național
Informații despre implementare	Lista și descrierea acțiunilor de reducere a consumului energetic care justifică măsura	<p>Acțiunile realizate:</p> <p>a) a fost adoptată Legea nr.92 din 29 mai 2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării;</p> <p>b) a fost elaborat cadrul normativ secundar privind cogenerarea; proiectul de hotărâre a Guvernului pentru aprobarea valorilor de referință armonizate pentru generarea separată a energiei electrice și termice a fost prezentat Guvernului spre aprobare.</p> <p style="text-align: center;">ACȚIUNI</p> <p>Cadrul legal va stabili condiții favorabile pentru dezvoltarea sectorului termoelectric. În acest sens, se propun următoarele acțiuni:</p> <p>a) crearea unei baze de date și a unui atlas pentru a indica potențialul de generare a energiei termice, inclusiv din surse regenerabile de energie, și capacitățile ce urmează a fi instalate în teritorii (actualmente în proces de coordonare);</p> <p>b) actualizarea Hotărârii Guvernului nr.189 din 20 februarie 2003 „Despre aprobarea Concepției privind renovarea sistemului republican de alimentare cu căldură” (<i>nu există informații despre progresul realizat în revizuirea Concepției</i>)</p> <p>c) elaborarea și aprobarea planurilor de producere a energiei termice în regim de cogenerare. La situația din 2003, au fost elaborate 36 de astfel de planuri, care au nevoie de actualizare/modernizare; (aceste măsuri nu sînt incluse în versiunea în limba română a Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015) (<i>deocamdată nu există informații referitoare la existența unor astfel de planuri. Acțiunea este marcată cu verde, deoarece nu se conține în Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii - 2013-2015,</i></p>

		<p>versiunea în limba română. Cele 36 de planuri menționate au făcut parte din Hotărîrea Guvernului nr.1059 din 29 august 2003 „Despre aprobarea Programului Național de renovare și descentralizare a sistemelor de alimentare cu căldură a localităților din Republica Moldova”, care a fost ulterior abrogată prin Hotărîrea Guvernului nr.1103 din 29 septembrie 2008);</p> <p>d) elaborarea unei baze de date pentru a monitoriza consumul de căldură și a estima investițiile necesare pentru sectorul termoeenergetic (deocamdată nu sînt disponibile informații în acest sens);</p> <p>e) introducerea schemelor de suport pentru energia produsă în regim de cogenerare (planificată pentru trimestrul III, 2016).</p> <p>Punerea în aplicare a noii legi presupune:</p> <p>a) modificarea Regulamentului cu privire la furnizarea și utilizarea energiei termice, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.434 din 9 aprilie 1998 (trimestrul II, 2013);</p> <p>b) modificarea Hotărîrii Guvernului nr.267 din 12 martie 2003 „Cu privire la optimizarea procedurii de instalare a cazanelor cu gaze în apartamente, case de locuit individuale și la obiectele de menire socială” (trimestrul II, 2013);</p> <p>c) abrogarea Hotărîrii Guvernului nr.1224 din 21 decembrie 1998 „Privind aprobarea Regulilor provizorii de exploatare a locuințelor, întreținere a blocurilor locative și teritoriilor aferente în Republica Moldova (trimestrul II, 2013)</p>
	Bugetul și sursa de finanțare	<p>Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul energetic (Programul „Dezvoltarea sectorului energetic”, subprogramul „Politici și management în sectorul energetic”):</p> <p>2016-2018:</p> <p>2016 – 19,426.2 mii lei;</p> <p>2017 – 24,946.6 mii lei;</p> <p>2018 – 25,862.7 mii lei</p>
	Autoritatea/instituția de implementare	Ministerul Economiei și Infrastructurii, Ministerul Economiei și Infrastructurii, Agenția pentru Eficiență Energetică
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	N/a
	Economiile prevăzute în anul 2016 conform Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	N/a
	Economiile obținute în	N/a

	2016	
	Impactul scontat asupra economiilor de energie în 2020	N/a
	Presupuneri	
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	

Tabelul E 5

Elaborarea, aprobarea și implementarea propriilor programe de eficiență energetică de către operatorii din sectorul termoelectric

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Elaborarea, aprobarea și implementarea propriilor programe de eficiență energetică de către operatorii din sectorul termoelectric
Indicele măsurii		E5
Descrierea	Categoria	Planificare la nivelul utilităților
	Perioada	Începută: ianuarie 2013 Finalizată: decembrie 2018 Măsură preluată din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice al Republicii Moldova 2013-2015 și adaptată pentru încorporarea unui nou actor interesat: „Termoelectrica” SA
	Scopul/Descrierea succintă	Scopul acestei măsuri este de a favoriza optimizarea producerii și distribuției de energie termică. Acțiunile incluse în această măsură se referă la eficiența energetică a sistemului de livrare centralizată a energiei termice din mun.Chișinău și mun.Bălți. Scopul acestor programe este de a mobiliza eforturile și planifica eficacitatea sistemului termoelectric, reduce costurile operaționale; îmbunătăți serviciile etc. Principalele activități vor include reconstrucția și modernizarea stațiilor termice existente în stații de cogenerare; înlocuirea punctelor termice existente cu puncte termice individuale; instalarea echipamentului pentru evidența consumului de energie termică la hotarul definit al proprietății etc.
	Utilizatorul final vizat	Consumul de energie termică
	Grupul-țintă	Consumatorii de energie termică
	Aplicarea regională	La nivel național, la nivel de municipii
	Informații despre implementare	Lista și descrierea acțiunilor de reducere a consumului energetic care justifică măsura

		<p>energie termică”).</p> <p>Două proiecte principale, la nivel de 2 urbe, și sisteme de alimentare centralizată cu energie termică: Chișinău și Bălți</p> <p>CHIȘINĂU</p> <p>Modernizarea rețelei de distribuție și a sistemului de alimentare centralizată cu energie termică din Chișinău pe baza, <i>inter alia</i>:</p> <p>a) modernizarea stațiilor de pompare selectate din sistemul de alimentare centralizată cu energie termică din Chișinău pentru a reduce consumul de energie electrică și a asigura o funcționare eficientă;</p> <p>b) reabilitarea segmentelor selectate ale rețelei de distribuție din Chișinău pentru a continua prestarea serviciului de alimentare centralizată cu energie termică și a reduce pierderile de energie termică și apă caldă;</p> <p>c) înlocuirea substațiilor din cadrul sistemului de alimentare centralizată cu energie termică cu substații automatizate de alimentare individuală cu energie termică la nivel de bloc; și</p> <p>d) reconectarea instituțiilor publice selectate la sistemul de alimentare centralizată cu energie termică.</p> <p>BĂLȚI</p> <p>Va fi înlocuit echipamentul prestatorului de energie termică, inclusiv cazanele, care, actualmente, funcționează pe bază de cărbune, cu cazane pe bază de biomasă. Proiectul prevede instalarea punctelor termice individuale în construcțiile din or.Bălți, fapt ce va permite efectuarea unui control eficient al consumului de energie termică. Programul va contribui la îmbunătățirea semnificativă a eficienței energetice și economiilor de apă în rezultatul exercitării controlului asupra consumului de energie termică din partea consumatorilor, sporind eficiența capacității de generare, producerea energiei electrice în regim de cogenerare și reducerea pierderilor în rețeaua de distribuție</p>
	<p>Bugetul și sursa de finanțare</p>	<p>Proiect în or.Chișinău:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 40,500,000, dolari SUA împrumut Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare; Proiect în Bălți: - 10,000,000 euro: 7,000,000 euro – împrumut Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare, - 3,000,000 euro – grant din partea Fondului de parteneriat pentru Europa de Est în eficiență energetică și mediu (E5P); <p>- Modernizarea sistemului termoenergetic din mun.Bălți este primul proiect care beneficiază de asistența Fondului E5P, la care Republica Moldova a aderat recent. E5P este un fond creat de mai mulți donatori, care acumulează mijloace din surse ale UE – cel mai mare donator al Fondului, împreună cu 12 țări. Fondul oferă împrumuturi și granturi care vin să completeze împrumuturile oferite de instituțiile financiare internaționale, inclusiv Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare, acordate autorităților municipale pentru a le investi în proiecte menite să</p>

		îmbunătățească eficiența energetică și impactul asupra mediului
	Autoritatea/instituția de implementare	„Termoelectrica” SA „CET Nord” SA
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	<i>Bottom-up</i>
	Economiile prevăzute în anul 2016 conform Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	7.1 ktep, Inclusiv economii de energie termică rezultante din reducerea pierderilor din rețea – 7.1 ktep (1.34 p.p. anual)
	Economiile obținute în 2016	3.14 ktep Proiectul Chișinău susținut de Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
	Impactul scontat asupra economiilor de energie în 2020	19.35 ktep, din care 8.45 ktep economii de energie finală și pot fi luate în calcul în temeiul Directivei 2006/32/CE privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice. Proiectul Chișinău susținut de Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare. Proiectul Bălți: reducerea consumului de energie electrică cu 30%, proiect susținut de Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare
	Presupuneri	Se preconizează că Proiectul P132443 al Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare va genera economii totale în cuantum de 19.35 ktep, începând cu anul 2018, din care: - 3 ktep de economii primare provin din reducerea pierderilor de distribuție (energie termică), fiind contabilizate în contul economiilor în cuantum de 34 ktep din rețelele de distribuție și acoperind volumul planificat de economii de energie termică (2 ktep); - 7.9 ktep de economii primare provin din economiile obținute în faza de transformare (gaze naturale) și ar putea fi contabilizate în contul reducerilor (10.14 ktep) aplicate pentru această obligație în temeiul art.7.2 lit.(c) și (d) din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică; - 8.45 ktep provin din consumul final (gaze naturale și energie electrică) și ar putea fi contabilizate în temeiul art.4 din Directiva 2006/32/CE privind serviciile energetice
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	

**Evaluarea cuprinzătoare a potențialului de punere în aplicare a cogenerării
de înaltă eficiență și a termoficării și răcirii centralizate eficiente**

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Evaluarea cuprinzătoare a potențialului pentru aplicarea cogenerării de înaltă eficiență și a termoficării și răcirii centralizate eficiente
Indicele măsurii		E6
Descrierea	Categoria	Studii și analize
	Perioada	Începută: ianuarie 2016 Finalizată: decembrie 2017 Măsură nouă
	Scopul/Descrierea succintă	În conformitate cu Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică (12) „Este necesar să fie adoptată o abordare integrată pentru a valorifica întregul potențial existent de economisire a energiei, care include economiile din sectorul aprovizionării cu energie și, respectiv, din sectorul utilizatorilor finali. În același timp, ar trebui consolidate dispozițiile Directivei 2004/8/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 februarie 2004 privind promovarea cogenerării pe baza cererii de energie termică utilă pe piața internă a energiei și ale Directivei 2006/32/CE.” De asemenea, art.14 prevede ca „pînă la 30 noiembrie 2018, Părțile contractante realizează și notifică Comisiei o evaluare cuprinzătoare a potențialului de punere în aplicare a cogenerării de înaltă eficiență și a termoficării și răcirii centralizate eficiente”. Scopul măsurii este de a răspunde cerințelor
	Utilizatorul final vizat	Consumul de energie electrică și termică
	Grupul-țintă	Consumatorii de energie electrică și termică
	Aplicare regională	La nivel național
Informații despre implementare	Lista și descrierea acțiunilor de reducere a consumului energetic care justifică măsura	<p>Sarcinile principale ale autorității publice ce decurg din dispozițiile Legii 92 din 29 mai 2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării: „Articolul 12. Analiza potențialului național</p> <p>(1) Organul central de specialitate al administrației publice în sectorul termoeenergetic efectuează o evaluare cuprinzătoare a potențialului de aplicare a cogenerării de înaltă eficiență și a sistemelor centralizate de alimentare cu energie termică eficiente din punct de vedere energetic. Această analiză trebuie să conțină informațiile prevăzute în anexa 3.</p> <p>(2) Organul central de specialitate al administrației publice în sectorul termoeenergetic asigură, la fiecare 5 ani, actualizarea evaluării efectuate conform alineatul (1).”</p> <p>Dispozițiile principale ale Legii 92 din 29 mai 2014 Anexa 3 la lege este pe deplin conformă cu anexa VIII la Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică, indicînd conținutul evaluării cuprinzătoare a potențialului național de încălzire și răcire, menționată la articolul 14 alineatul (1).</p>

		Primul pas este adoptarea Acordului de cooperare pentru sporirea eficienței energetice pe baza investițiilor în stațiile de cogenerare (CET), semnat de Echipa economică germană și Ministerul Economiei și Infrastructurii în septembrie 2015
	Bugetul și sursa de finanțare	Fondurile pentru acțiunea „Implementarea politicii de stat privind eficiența energetică și sursele regenerabile de energie” în cadrul Strategiei sectoriale de cheltuieli în domeniul energetic includ pentru anii 2016-2018: 2016 – 19,426.2 mii lei; 2017 – 24,946.6 mii lei; 2018 – 25,862.7 mii lei. Cu toate acestea, astfel de fonduri limitate ar putea să fie insuficiente pentru a realiza o evaluare cuprinzătoare a potențialului de cogenerare. Ulterior, Ministerul Economiei și Infrastructurii și Agenția pentru Eficiență Energetică ar trebui să depună eforturi pentru a atrage, în timp util, fonduri din partea donatorilor în vederea sprijinirii conformității cu directiva și legislația națională aplicabile
	Autoritatea/instituția de implementare	Ministerul Economiei și Infrastructurii
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	N/a
	Economiile prevăzute în anul 2016 conform Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	N/a
	Economiile obținute în 2016	N/a
	Impactul scontat asupra economiilor de energie în 2020	N/a
	Presupuneri	
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	

3.3.2.5. Măsuri în sectorul de mobilitate

108. Măsurile din sectorul de mobilitate includ diverse acțiuni realizate în transportul public, acoperind și utilizarea individuală a vehiculelor, și sînt prezentate în tabelul 21.

Măsurile individuale din sectorul transporturilor

Nr. crt.	Denumirea măsurii de economisire a energiei	Utilizatorul final vizat	Durata	Economii de energie obținute în 2016 (ktep)	Economii de energie prevăzute în 2020 (ktep)	Situația în raport cu Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	Comentarii adiționale
T.1.	Promovarea eficienței energetice în sectorul transportului terestru	Transportul public și privat	1 ianuarie 2013 – 31 decembrie 2025	0.124	33.73	Preluată din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	
			Suma economiilor	0.124	33.73		

Tabelul T 1

Promovarea eficienței energetice în sectorul transportului terestru

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Promovarea eficienței energetice în sectorul transportului terestru
Indicele măsurii		T1
Descrierea	Categoria	Promovare și demonstrare
	Perioada	Începută: ianuarie 2016 Finalizată: decembrie 2025 Măsură preluată din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015
	Scopul/Descrierea succintă	Optimizarea consumului de carburanți în sectorul transporturilor
	Utilizatorul final vizat	Transportul public și privat
	Grupul-țintă	Utilizatorii mijloacelor de transport rutier
	Aplicarea regională	La nivel național
Informații despre implementare	Lista și descrierea acțiunilor de reducere a consumului energetic care justifică măsura	I. TRANSPORTUL ÎN CHIȘINĂU Pentru a reduce în prezent consumul excesiv de energie în transporturi, ar trebui să existe stimulente pentru a reduce numărul de vehicule din trafic. Pentru a fi în stare să concureze cu automobilele individuale, serviciile de

transport public ar trebui să poată oferi caracteristici de calitate, inclusiv confort și viteză. În această privință, parcul unităților de transport public ar trebui reînnoit, iar viteza acestora ar trebui să fie de cel puțin 20 km/oră. Acțiunea sus-menționată implică investiții semnificative. Activitățile enumerate în continuare ar putea oferi cadrul necesar pentru obținerea unor economii de energie:

- 1) adoptarea și implementarea Strategiei de transport a mun. Chișinău (elaborată de Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare, 2014):
 - adoptarea unei decizii vizînd 2 opțiuni posibile pentru transportul public din Chișinău: autobuzul expres – BRT (*Bus Rapid Traffic*) sau metroul ușor – LRT (Light Metro);
 - structurarea serviciului public în 3 niveluri de cerere: ridicat, deservit de troleibuze, mediu, deservit de autobuze, și scăzut, deservit de microbuze, vehicule de dimensiune mijlocie;
 - optimizarea traficului (diametral/radial) pentru a elimina aglomerațiile/ambuteiajele în zona centrală;
 - ghidarea transportului public prin GPS;
 - adoptarea unui tarif public integrat care să reflecte costurile;
 - încurajarea fidelității călătorilor printr-un preț rezonabil la abonamente.
- 2) Optimizarea traficului prin introducerea pe principalele artere din oraș a unei benzi prioritare în orele de vîrf, accesibile doar pentru transportul public.
- 3) Elaborarea și adoptarea legislației pentru introducerea concurenței la capitolul serviciile publice (concurența „pentru rute”), pentru a înlocui concurența actuală din cadrul rutei.

Aceste acțiuni sînt conforme cu dispozițiile Strategiei infrastructurii transportului terestru pe anii 2008-2017 ([Hotărîrea Guvernului nr.85 din 1 februarie 2008](#)), cap.XX.

Obiective pe termen mediu și scurt:

- a) dezvoltarea optimă a rețelei străzilor și a infrastructurii transportului;
- b) eficientizarea sistemului de transport;
- c) optimizarea gestionării transportului public urban de călători;
- d) optimizarea rețelei transportului public urban.

În termeni de implementare, acțiunea este descrisă în detaliu în Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei de transport și logistică pe anii 2013-2022 ([Hotărîrea Guvernului nr.827 din 28 octombrie 2013](#)) care, de asemenea, conține obiective specifice pentru sectorul rutier, care va contribui la acumularea economiilor de energie:

- a) reducerea continuă a costurilor totale de transport rutier;
- b) asigurarea reabilitării, modernizării, reparației și întreținerii corespunzătoare:

- a drumurilor din Rețeaua prioritară a drumurilor naționale (1,730 km), pînă în anul 2018;

- a altor drumuri naționale (1,360 km), pînă în anul 2022;

c) asigurarea reparației și a întreținerii corespunzătoare a drumurilor locale (6,008 km) pînă în anul 2022;

d) continuarea implementării Planului de acțiuni pentru reforma sistemului de întreținere a drumurilor publice;

e) asigurarea cadrului legal și instituțional pentru planificarea, exploatarea și întreținerea rețelei rutiere.

Indicatorii de realizare a obiectivelor sus-menționate sînt:

a) aproximativ 280 km de drumuri naționale reabilite anual pentru a finaliza reabilitarea rețelei rutiere prioritare pînă în 2018;

b) aproximativ 310 km de drumuri naționale reabilite anual pentru a finaliza reabilitarea altor drumuri naționale pînă în 2022.

II. ALTE ACȚIUNI CU IMPACT NAȚIONAL:

1) elaborarea și adoptarea cadrului regulatoriu pentru etichetarea pneurilor;

2) elaborarea și distribuirea recomandărilor pentru autoritățile publice privind procurările de transport cu un accent sporit asupra eficienței carburanților consumați;

3) elaborarea regulilor pentru importul pneurilor conform claselor C1, C2, și C3;

4) elaborarea programelor pentru optimizarea circulației transportului pe străzile centrale ale localităților.

III. PROIECTE

Printre proiectele în curs de elaborare pot fi menționate următoarele:

1) Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare:
Proiectul de restructurare a căilor ferate din Republica Moldova, cu un buget de 116.5 milioane euro, lansat în 2015, care va înregistra rezultatele în perioada 2016-2020.
Proiectul își propune să sprijine procesul de restructurare/reformă a căilor ferate pe baza:

a) susținerii reformei instituționale în vederea îmbunătățirii transparenței și responsabilizării, precum și a durabilității financiare;

b) acordării asistenței pentru planificarea inițială și etapele de implementare a unui program de reducere treptată a cheltuielilor; și

c) acordării asistenței durabile pentru îmbunătățirea aspectelor de mediu, sănătate și securitate și aplicării tehnologiilor și standardelor eficiente din punct de vedere energetic și încurajînd modurile de emisie redusă pentru a reduce consumul de energie.

Finanțarea acordată va permite Guvernului să întreprindă măsuri urgente de renovare a stocului rulant al căii ferate din Moldova destinat călătorilor și de achiziționare a unui stoc rulant nou (locomotive). Renovarea și achizițiile vor contribui la creșterea calității serviciilor și la reducerea costurilor operaționale. Alte beneficii pot fi fortificarea capacității operatorului în restructurarea sectorului de cale

ferată, achiziționarea și implementarea, managementul costurilor și eficiența energetică. Proiectul va beneficia de un grant investițional în sumă de pînă la 5 milioane euro acordat de Fondul de Investiții pentru Vecinătate al Comisiei Europene pentru achiziția locomotivelor.

Se preconizează cofinanțarea proiectului de către Banca Europeană de Investiții.

2) Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare – Proiectul în sectorul urban din Chișinău (se lansează la începutul anului 2016) include:

a) lucrări de reabilitare a străzilor pe un segment cu o lungime de 14.3 km de străzi principale și secundare, inclusiv schimbarea asfaltului și a pavajului, construirea de noi zone pietonale în centrul orașului, modernizarea infrastructurii de scurgere a apei, crearea locurilor de parcare pe străzi, care să fie folosite în cadrul unei noi scheme de taxare a parcărilor (descrisă ca un proiect separat mai jos);

b) reabilitarea infrastructurii diferitor servicii/utilități (de alimentare cu apă, canalizare, încălzire și semafoare);

c) renovarea iluminatului public stradal, inclusiv înlocuirea lămpilor existente de presiune înaltă cu mercur cu altele bazate pe tehnologii cu un consum redus de energie.

3) Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare: Proiectul „Organizarea și gestionarea sistemelor de parcare din Chișinău” va fi lansat la sfîrșitul anului 2016. Costurile de implementare a proiectului au fost evaluate de Primăria Chișinău, în 2013, în sumă de 17,530,000 lei (1,050,000 euro). Obiectivul principal al proiectului este crearea condițiilor pentru parcare autorizată prin amenajarea și gestionarea a pînă la 2,500 de locuri de parcare în zona istorică a mun.Chișinău, cu posibilitatea de extindere a locurilor controlate de parcare, îmbunătățind în acest mod starea mediului ambiant, prin reducerea aglomerărilor de pe carosabil, încurajînd persoanele să folosească transportul public și sporind siguranța și securitatea conducătorilor auto și a pietonilor.

4) 2 proiecte ale Băncii Europene de Reconstrucție și Dezvoltare de modernizare a sistemelor de transport pe baza achiziționării de troleibuze noi și moderne la Chișinău (100 unități în anul 2010) și Bălți (23 unități în anul 2012). Costul total al acestor proiecte este de 13.7 milioane euro pentru Chișinău și 4.6 milioane euro pentru Bălți.

5) Strategia Republicii Moldova de adaptare la schimbarea climei pînă în anul 2020 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia, aprobate prin [Hotărîrea nr.1009 din 10 decembrie 2014](#), introduc măsuri pentru asigurarea transportului durabil; de exemplu măsura: „Asigurarea planificării sistemului urban de transport în vederea creării infrastructurii necesare pentru promovarea transportului alternativ, cum ar fi mersul cu bicicleta” (poziția 64), ce

		<p>urmează a fi pusă în aplicare pînă în 2019 (prin urmare, rezultatele pot fi contabilizate deja în 2020), pentru implementare fiind preconizate 5 milioane euro din bugetul de stat, bugetele locale și din asistența financiară externă. Această sumă va fi suficientă pentru a dezvolta integral infrastructura pentru bicicliști la Chișinău. Îmbunătățirile tehnice aduse infrastructurii orașului ar trebui consolidate prin campanii de sensibilizare, promovînd mersul cu bicicleta ca un mijloc durabil de transport, și prin acțiuni, precum „O zi pe săptămîină fără automobil”, „Circulăm la școală”, „Circulăm la lucru” etc.</p> <p>6) În iulie 2015 Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare a lansat un plan de inițiere pentru grantul de pregătire a proiectului Facilității Globale de Mediu „Orașe verzi și durabile în Moldova – Catalizarea investițiilor în orașe verzi și durabile din Republica Moldova, folosind o abordare holistică de planificare urbană integrată”. Finalizarea acestui studiu (circa 100,000 dolari SUA) este preconizată pentru luna iunie 2016 și se va axa pe elaborarea și adoptarea unui plan de transport urban durabil, a unei strategii cu privire la parcările din Chișinău și a unui sistem integrat de management al traficului (ITMS). De asemenea, se prevede replicarea planificării urbane integrate în cel puțin alte 3 urbe.</p> <p>În urma Planului de inițiere, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare își propune să catalizeze cel puțin 30 milioane dolari SUA pentru investiții noi și suplimentare, alocate în scopul dezvoltării orașelor verzi și durabile în Republica Moldova, care vor reduce direct emisiile de gaz(e) cu efect de seră cu cel puțin 200000 tone de CO₂ la încheierea proiectului (circa 71ktp).</p> <p>În linii generale, optimizarea managementului traficului își propune să:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) distribuie și să echilibreze traficul din rețea, pentru a asigura o mai bună utilizare a capacității; b) reducă timpul de așteptare și numărul de stații; c) echilibreze fluxul de trafic; și d) recomande rute optime individuale conducătorilor auto. <p>Astfel de măsuri nu vor îmbunătăți doar traficul în general (adică mai puține ambuteiaje și fluxuri echilibrate de trafic), dar vor reduce considerabil consumul de carburanți și emisiile.</p> <p>7) Introducerea taxelor pe vehicule în funcție de emisiile produse (Alternativ poate fi introdus sistemul de etichetare a automobilelor, care, într-o manieră mai favorabilă, va atrage atenția consumatorilor asupra celor mai eficiente opțiuni – economiile ar putea fi estimate la nivel similar)</p>
	<p>Bugetul și sursa de finanțare</p>	<p>Strategia de transport a municipiului Chișinău (elaborată de Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare, 2014). Investițiile totale estimate: 207,457,500 lei (2015 – 14,247,500; 2016 – 49,050,000; 2017 – 57,440,000; 2018 –</p>

		<p>42,075,000):</p> <p>- investiție susținută de bugetul local prin contractarea creditelor de la instituțiile financiare internaționale: 164,863,500 lei (2015 – 11,013,500; 2016 – 45,480,000; 2017 – 54,500,000; 2018 – 42,075,000);</p> <p>- diferența – din alte surse.</p> <p>Proiect în sectorul drumurilor urbane din Chișinău. Costul total al proiectului este de circa 32.7 milioane euro. Proiectul mai include finanțare din partea Băncii Europene de Investiții, contribuția Primăriei Chișinău constituind 9.5 milioane euro pentru finanțarea, <i>inter alia</i>, a lucrărilor de reabilitare a străzilor pe un segment cu o lungime de 14.3 km de străzi principale și secundare, inclusiv schimbarea asfaltului și a pavajului, construirea de noi zone pietonale în partea centrală a orașului, modernizarea infrastructurii de scurgere a apei, crearea locurilor de parcare pe străzi, care să fie folosite în cadrul unei noi scheme de taxare a parcarilor.</p> <p>Proiectul mai include 1.2 milioane euro pentru cooperare tehnică postsemnare.</p> <p>Obiectivul proiectului pentru transport alternativ, cum ar fi mersul cu bicicleta, cu un buget în sumă de 5 milioane euro, alocați de bugetul de stat, bugetele locale și din asistență financiară externă.</p> <p>Proiect de management al traficului, care va fi lansat în 2016-2018.</p> <p>Proiectul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare va acoperi inițiativa de optimizare a managementului traficului</p>
	Autoritatea/instituția de implementare	Ministerul Economiei și Infrastructurii, autoritățile publice locale
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică, Ministerul Economiei și Infrastructurii
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	<i>Bottom-up</i>
	Economiile prevăzute în anul 2016 conform Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	N/a
	Economiile obținute în 2016	0,124 ktep (Provin, preponderent, din 2 proiecte ale Băncii Europene de Reconstrucție și Dezvoltare de modernizare a parcului de troleibuze (Chișinău – 2010 și Bălți – 2012)
	Impactul scontat asupra economiilor de energie în 2020	33.73 ktep
	Presupuneri	Măsura de restructurare a căilor ferate în anul 2020 – 2.21

ktep.

În conformitate cu evaluarea de către Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare din 2013 (pe baza datelor statistice din 2012), economiile scontate de energie constituie 17% din consumul total la data respectivă.

Consumul de energie finală al transportului din Republica Moldova în 2012 = 14ktep.

Prin urmare, economiile potențiale asociate cu aceste măsuri constituie circa 2.21 ktep.

Măsura referitoare la ciclism: în 2020 – 1.8 ktep.

Pe baza studiilor realizate în UE, pentru un oraș cu o populație cum este cea a or. Chișinău, ar putea fi economisite 3.6 ktep anual, în cazul în care infrastructura este dezvoltată, iar mersul pe bicicletă este promovat la nivel de municipiu/național. În calcul a fost luată presupunerea că 700 familii (~2% din populația orașului) sînt motivate să meargă cu bicicleta.

Ținînd cont de diferențele climatice din Republica Moldova și criteriile de referință analizate pentru Olanda, Portugalia, Slovenia etc., economiile potențiale pentru Chișinău sînt estimate la un nivel de 2 ori mai mic (~1%) decît ar putea fi, rezultînd în 1.8 ktep.

Managementul traficului: în 2020 – 23.6 ktep.

Potrivit estimărilor Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, pînă la sfîrșitul proiectului, economiile de energie ar putea atinge 71ktep. Luînd în considerare scopul ambițios al măsurii planificate de a cuprinde mun. Chișinău și, cel puțin, încă 3 municipii, începînd de la capitala Republicii Moldova, pe baza unei estimări conservative, presupunem că, pînă la sfîrșitul perioadei de raportare, cel puțin la Chișinău, va fi implementat un sistem integrat de management al traficului. Prin urmare, cuantumul minim de economii va constitui cel puțin ~ 30% din totalul economiilor sau 23.6 ktep.

Măsura de impozitare în 2020 – 6 ktep.

Numărul de automobile procurate de locuitorii Republicii Moldova anual – 70,000.

Numărul de kilometri parcurși pe an de un automobil – 14,600 (40 km/zi * 365 zile).

Presupunem că 25% din cumpărători vor alege vehicule cu o rată de emisie mai mică cu 10gCO₂/km decît în cazul în care nu ar exista un asemenea impozit/taxă, iar 15% din cumpărători vor alege vehicule cu o rată de emisie mai mică cu 20gCO₂/km.

Se presupune că 20% din cumpărători vor alege vehicule cu o rată de emisie mai mică cu 10gCO₂/km decît vehiculele pe care le-ar alege în cazul în care nu ar exista un asemenea impozit/taxă, iar 20% din cumpărători vor alege vehicule cu o rată de emisie mai mică cu 20gCO₂/km. Se preconizează că în 2016 regulamentul va pune în aplicare această măsură și, începînd cu 2017, taxa va deveni

		funcțională. Prin urmare, pe parcursul perioadei de analiză, durata măsurii ar fi de 3 ani (2017, 2018, 2019)
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	

3.3.2.6. Măsuri în alte sectoare

Nu au fost preconizate măsuri pentru alte sectoare.

3.3.2.7. Măsuri orizontale

109. Măsurile orizontale includ măsuri de pregătire a studiilor, de elaborare a cadrului legal/regulatoriu, de instruire și formare etc., care influențează diverse sectoare din economia națională a Republicii Moldova.

Tabelul 22

Măsurile individuale orizontale

Nr. crt.	Denumirea măsurii de economisire a energiei	Utilizatorul final vizat	Durata	Economii de energie obținute în 2016 (ktep)	Economii de energie prevăzute în 2020 (ktep)	Situația în raport cu Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	Comentarii adiționale
H.1.	Evaluarea potențialului de reducere a consumului energetic pentru Republica Moldova	N/a	1 ianuarie 2016 – 30 iunie 2017	N/a	N/a	Măsură nouă	
H.2.	Actualizarea și adoptarea cadrului juridic în vederea asigurării punerii în aplicare a Directivei privind eficiența energetică și a Legii cu privire la eficiența	Consumul de energie	1 ianuarie 2013 – 30 iunie 2017	N/a	N/a	Preluată din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	

	energetică						
H.3.	Elaborarea metodei de abordare bottom-up pentru M&V	Eficiența energetică, măsuri M&V	1 ianuarie 2016 – 31 decembrie 2016	N/a	N/a	Măsură nouă	
H.4.	Promovarea companiilor de servicii energetice (ESCO)	Consumul în sectorul industrie, public și rezidențial	1 ianuarie 2013 – 31 decembrie 2019	N/a	N/a	Preluată din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	
H.5.	Elaborarea studiului cu privire la instrumentele de promovare a eficienței energetice/ sistemele de obligații și evaluarea aplicării acestora în Republica Moldova	N/a	1 ianuarie 2016 – 30 iunie 2017	N/a	N/a	Măsură nouă	
H.6.	Etichetarea, adoptarea înlesnirilor fiscale și vamale pentru produsele cu impact energetic	Aparate de uz casnic, corpuri de iluminat, aparate de încălzire	1 ianuarie 2013 – 30 decembrie 2018	N/a	37.8	Preluată din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	
H.7.	Instruire și formare, inclusiv programe de consultanță în domeniul energetic, care conduc la aplicarea tehnologiei sau tehnicilor eficiente din	Sectorul energetic	1 ianuarie 2016 – 30 decembrie 2018	N/a	N/a	Nu este integral nouă, instruirea și formarea sînt acțiuni incluse în diferite măsuri	

	punct de vedere energetic și au efectul de reducere a consumului de energie finală						
			Suma economiilor	N/a	37.8		

Tabelul H 1

Evaluarea potențialului de economisire a energiei în Republica Moldova

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Evaluarea potențialului de economisire a energiei în Republica Moldova
Indicele măsurii		H1
Descrierea	Categoria	Studii și analize
	Perioada	Începută: ianuarie 2016 Finalizată: iunie 2017 Măsură nouă
	Scopul/Descrierea succintă	Actualmente, există studii despre potențialul de economisire pe baza eficienței energetice în Republica Moldova, însă aceste studii denotă lipsa datelor de intrare suficiente și sigure, precum și lipsa conexiunii cu obligațiile Republicii Moldova în calitate de parte contractantă de a respecta dispozițiile directivelor (de ex.: articolele 4, 5 și 14 din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică
	Utilizatorul final vizat	N/a
	Grupul-țintă	Autoritățile publice, factorii de decizie, furnizorii de politici
	Aplicarea regională	La nivel național
Informații despre implementare	Lista și descrierea acțiunilor de reducere a consumului energetic care justifică măsura	<p>1) În primul rând, studiul va analiza cerințele privind evaluarea potențialului de economisire a energiei existente în legislația națională (inclusiv documente strategice: planuri, programe, strategii), precum și Directiva 2006/32/CE privind serviciile energetice (art.15).</p> <p>2) În al doilea rând, studiul va asigura inventarierea surselor de date la nivel național, identificând discrepanțele și evaluând credibilitatea acestora.</p> <p>3) În al treilea rând, studiul va oferi evaluarea propriu-zisă, având grijă să răspundă adecvat cerințelor specifice de la subpct.1).</p> <p>4) În mod concret, evaluarea potențialului de economisire a energiei va aborda infrastructura de gaze naturale și energie electrică, în special aspectele de transport, distribuție, gestionarea sarcinii și interoperabilitatea, conexiunea cu instalațiile de generare a energiei, inclusiv posibilitățile de acces pentru microgeneratoare</p>

	Bugetul și sursa de finanțare	„Elaborarea politicii și management în sectorul energetic” din cadrul „Strategiei sectoriale de cheltuieli în domeniul energetic” pentru anii 2016-2018: 2016 – 19,426.2 mii lei; 2017 – 24,946.6 mii lei; 2018 – 25,862.7 mii lei. Totuși, aceste fonduri ar putea să fie insuficiente pentru efectuarea unei evaluări cuprinzătoare despre potențialul de economisire a energiei. Prin urmare, Agenția pentru Eficiență Energetică ar trebui să depună eforturi în vederea atragerii de fonduri de la donatori pentru a susține asigurarea în timp util a conformității cu directivele aplicabile și cu legislația națională
	Autoritatea/instituția de implementare	Agenția pentru Eficiență Energetică
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	N/a
	Economiile prevăzute în anul 2016 conform Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	N/a
	Economiile obținute în 2016	N/a
	Impactul scontat asupra economiilor de energie în 2020	N/a
	Presupuneri	
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	Autoritatea/instituția de implementare va identifica sinergiile cu alte proiecte/studii

Tabelul H 2

Actualizarea și adoptarea cadrului juridic pentru asigurarea implementării Directivei 2012/27/UE privind eficiența energetică și a Legii cu privire la eficiența energetică

Denumirea măsurii de economisire a energiei	Actualizarea și adoptarea cadrului juridic în vederea asigurării punerii în aplicare a Directivei privind eficiența energetică și a Legii cu privire la eficiența energetică
Indicele măsurii	H2

Descrierea	Categoria	Aplicarea legislației primare
	Perioada	Începută: ianuarie 2013 Finalizată: iunie 2017 Este o continuare a măsurii „Actualizarea și adoptarea cadrului legal necesar pentru asigurarea implementării Legii cu privire la eficiența energetică nr.142 din 2 iulie 2010 ”, prevăzute de Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015
	Scopul/Descrierea succintă	Măsura își propune să sprijine actualizarea cadrului legal în vederea asigurării punerii în aplicare a Directivei privind eficiența energetică și a Legii cu privire la eficiența energetică
	Utilizatorul final vizat	Consumatorii de energie
	Grupul-țintă	Autoritățile publice, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică
	Aplicarea regională	La nivel național
Informații despre implementare	Lista și descrierea acțiunilor de reducere a consumului energetic care justifică măsura	1) Actualizarea cadrului regulatoriu (energie electrică, gaze naturale, energie termică) în vederea implementării cerințelor Directivei 2012/27/UE privind eficiența energetică: - criterii de eficiență energetică în tarife de rețea și reglementări, - măsuri de facilitare și promovare a răspunsului la cerere; - standarde și norme orientate spre îmbunătățirea eficienței energetice a produselor și serviciilor, inclusiv a clădirilor și vehiculelor, cu excepția cazului în care acestea sînt obligatorii și aplicabile pentru Părțile contractante conform dreptului comunitar. 2) Amendamente operate în Legea privind achizițiile publice, pentru a se conforma cu cerințele Directivei 2012/27/UE privind eficiența energetică
	Bugetul și sursa de finanțare	Măsura va fi realizată pe baza resurselor interne ale autorităților publice locale și centrale, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică. Nu vor fi alocate fonduri externe pentru realizarea măsurii, cu excepția unor mijloace limitate: „Elaborarea politicii și management în sectorul energetic“ în cadrul „Strategiei sectoriale de cheltuieli în domeniul energetic”: 2016-2018: 2016 – 19,426.2 mii lei; 2017 – 24,946.6 mii lei; 2018 – 25,862.7 mii lei
	Autoritatea/instituția de implementare	Ministerul Economiei și Infrastructurii; Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor; Ministerul Mediului; Agenția pentru Eficiență Energetică
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor	N/a

	rezultante	
	Economiile prevăzute în anul 2016 conform Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	N/a
	Economiile obținute în 2016	N/a
	Impactul scontat asupra economiilor de energie în 2020	N/a
	Presupuneri	
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	Autoritățile/instituțiile de implementare vor identifica sinergiile cu alte proiecte/studii

Tabelul H 3

Elaborarea metodei de abordare bottom-up pentru M&V

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Elaborarea metodei de abordare bottom-up pentru M&V
Indicele măsurii		H3
Descrierea	Categoria	Monitorizare
	Perioada	Începută: ianuarie 2016 Finalizată: decembrie 2016 Măsură nouă
	Scopul/Descrierea succintă	Măsura își propune elaborarea și implementarea unui sistem de monitorizare și verificare (M&V) a economiilor de energie rezultante din măsurile de eficiență energetică, bazate pe metodologia propusă de Comisia Europeană și Comunitatea Energetică și dezvoltată adițional de GIZ Open Regional Fund
	Utilizatorul final vizat	Măsuri de eficiența energetică, M&V
	Grupul-țintă	Agenția pentru Eficiență Energetică
	Aplicarea regională	La nivel național
Informații despre implementare	Lista și descrierea acțiunilor de reducere a consumului energetic care justifică măsura	<ul style="list-style-type: none"> - Adaptarea indicatorilor de performanță M&V și software pentru Republica Moldova; - Identificarea surselor de date și colectarea datelor; - Implementarea sistemului de M&V, care va fi utilizat pentru evaluarea Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice al Republicii Moldova anterior și efectuarea calculului ex-ante pentru Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice al Republicii Moldova viitor; - Dezvoltarea continuă a sistemului M&V și încorporarea treptată a indicatorilor de performanță <i>bottom-up</i>; - Dezvoltarea capacității instituționale

	Bugetul și sursa de finanțare	- Măsura se va baza pe resursele interne ale Agenției pentru Eficiență Energetică; - Finanțare externă
	Autoritatea/instituția de implementare	Agenția pentru Eficiență Energetică
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	N/a
	Economiile prevăzute în anul 2016 conform Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	N/a
	Economiile obținute în 2016	N/a
	Impactul scontat asupra economiilor de energie în 2020	N/a
	Presupuneri	
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	Autoritățile/instituțiile de implementare vor identifica sinergiile cu alte proiecte/studii

Tabelul H 4

Promovarea companiilor de servicii energetice (ESCO)

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Promovarea companiilor de servicii energetice (ESCO)
Indicele măsurii		H4
Descriere	Categoria	Promovare și proiecte demonstrative
	Perioada	Începută: ianuarie 2013 Finalizată: decembrie 2019 Măsură preluată din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015
	Scopul/Descrierea succintă	Măsura prevede redactarea și/sau modificarea cadrului legislativ și normativ existent pentru a promova dezvoltarea ESCO. Acțiunea va fi însoțită de campanii de sensibilizare care vizează beneficiarii potențiali de servicii energetice, precum și de instruirea furnizorilor potențiali de servicii energetice. O atenție mai mare va fi acordată autorităților publice locale în termeni de sensibilizare și instruire în scopul pregătirii și desfășurării licitațiilor publice în conformitate cu principiile

		de eficiență energetică. Acțiunea propriu-zisă nu va rezulta imediat în economii de energie, cele din urmă vor fi obținute numai după adoptarea reglementărilor necesare; totuși ar fi important să fie creată și exploatată piața de servicii energetice, garantând economii de energie pe baza semnării contractului de performanță energetică
	Utilizatorul final vizat	Consumul în sectorul industrial, public și rezidențial
	Grupul-țintă	Consumatori din sectorul industrial, public și rezidențial
	Aplicarea regională	La nivel național
Informații despre implementare	Lista și descrierea acțiunilor de reducere a consumului energetic care justifică măsura	<p>Măsura valorifică resursele financiare alocate pentru 2 activități ale proiectului, reflectate în termenii de referință ale proiectelor:</p> <p>1) „ESCO Moldova – Transformarea pieței pentru eficiența energetică urbană prin introducerea companiilor de servicii energetice”.</p> <p>Proiectul va activa pe o piață neexploată de eficiență energetică din sectorul municipal, în special în clădiri din proprietatea Primăriei și utilizate de aceasta, inițial în zona mun. Chișinău, iar ulterior și în alte zone ale Republicii Moldova. Obiectivele Proiectului sînt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - asistență pentru adoptarea Planului ecologic de dezvoltare urbană de către Primăria Chișinău; - elaborarea modelului de afaceri ESCO în Republica Moldova; - elaborarea și distribuirea mecanismelor financiare și de asistență acordată ESCO; - replicarea proiectelor de Contract de performanță energetică în alte municipii/primării; - sensibilizarea și distribuirea de informații despre eficiența energetică și ESCO. <p>Rezultatele scontate includ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - piață ESCO funcțională cu un FGI dezvoltat și funcțional; - companii ESCO create și consolidate; - cadrul de atragere de noi investiții în măsuri de eficiență energetică care să contribuie la economisirea energiei pe termen lung implementat; - 20 de proiecte de eficiență energetică implementate; - condiții mai bune create în clădirile publice și blocurile rezidențiale; - dezvoltarea ecologică durabilă a mun. Chișinău avansează; - persoanele sînt informate despre beneficiile ESCO și eficiența energetică urbană. <p>2) „Organizarea unui cadru operațional pentru ESCO” este parte a proiectului „Noul secretariat tehnic INOGATE și programul integrat în susținerea inițiativei de la Baku și a obiectivelor energetice ale Parteneriatului Estic”.</p> <p>Perioada de implementare – 1 februarie 2012-2030 aprilie</p>

		<p>2016 se suprapune cu o parte mică din prezentul Plan. Obiectivele Proiectului sînt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - asigurarea faptului că asistența acordată pentru susținerea inițiativei de la Baku/Parteneriatului Estic, precum și obiectivele Comunității Energetice sînt mai eficiente, coerente, durabile și conforme cu obiectivele țărilor partenere; - susținerea țărilor să-și fortifice guvernanta instituțională în domeniul energetic în raport cu energia durabilă, în particular, prin axarea pe capacitatea instituțională; - îmbunătățirea climatului de afaceri pentru atragerea investițiilor în domeniul eficienței energetice și al energiei regenerabile; - susținerea țărilor partenere să-și îmbunătățească planificarea economică în domeniul energetic prin utilizarea sporită și armonizarea datelor statistice din domeniul energetic cu standardele europene; - sporirea convergenței piețelor de gaze naturale și energie electrică pe baza principiilor interne ale pieței energetice a UE; - sporirea eficienței infrastructurilor de furnizare a gazelor naturale și energiei electrice
	Bugetul și sursa de finanțare	<p>1) „ESCO Moldova – Transformarea pieței pentru eficiența energetică urbană prin introducerea companiilor de servicii energetice” este finanțat de Fondul Global de Mediu și cofinanțat și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, avînd un buget total în sumă de 1,450,000 dolari SUA, inclusiv 1,300,000 dolari SUA alocați de GEF și 150,000 dolari SUA – de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare.</p> <p>2) „Noul Secretariat tehnic INOGATE și programul integrat în susținerea inițiativei de la Baku și a obiectivului energetic al Parteneriatului Estic” este finanțat de UE cu un buget total de 19,576,230 euro (doar o parte redusă din această sumă este destinată Republicii Moldova)</p>
	Autoritatea/instituția de implementare	Ministerul Economiei și Infrastructurii, Ministerul Mediului, Primăria Chișinău, Fondul pentru Eficiență Energetică, Agenția pentru Eficiență Energetică, Ministerul Finanțelor, sectorul bancar, sectorul privat
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	N/a
	Economiile prevăzute în anul 2016 conform Planului național de acțiuni în domeniul	N/a

	eficienței energetice pentru anii 2013-2015	
	Economiile obținute în 2016	N/a
	Impactul scontat asupra economiilor de energie în 2020	N/a
	Presupuneri	
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	Măsura nu asigură economii directe măsurabile. Economii vor rezulta din implementarea legislației adoptate

Tabelul H 5

Studiu cu privire la instrumentele de promovare a eficienței energetice/schemei de obligații și evaluarea aplicării acestora în Republica Moldova

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Studiu cu privire la instrumentele de promovare a eficienței energetice/schema de obligații și evaluarea aplicării acestora în Republica Moldova
Indicele măsurii		H5
Descrierea	Categoria	Studii și analize
	Perioada	Începută: ianuarie 2016 Finalizată: iunie 2017 Măsură nouă
	Scopul/Descrierea succintă	Măsura își propune să materializeze hotărârea de adoptare a sistemului de obligații în domeniul energetic (ulterior, părți obligate)/care optează pentru măsuri de politici. Un studiu le-ar oferi autorităților publice informații de calitate despre caracterul oportun al implementării sistemului de obligații în Republica Moldova
	Utilizatorul final vizat	N/a
	Grupul-țintă	Autoritățile publice, factorii de decizie, furnizorii de politici
	Aplicarea regională	La nivel național
Informații despre implementare	Lista și descrierea acțiunilor de reducere a consumului energetic care justifică măsura	Dispoziții relevante din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică: <i>Articolul 7. Scheme de obligații în ceea ce privește eficiența energetică</i> <i>Art.7.1. Fiecare stat membru parte contractantă stabilește o schemă de obligații în ceea ce privește eficiența energetică. Respectiva schemă asigură că distribuitorii de energie și/sau furnizorii de energie care sînt desemnați ca părți obligate în temeiul alineatului (4) și care își desfășoară activitatea pe teritoriul fiecărui stat membru parte contractantă realizează un obiectiv cumulativ în materie de economii de energie la nivelul utilizării finale pînă la 31 decembrie 2020, fără a aduce atingere alineatului (2).</i> <i>Art.7.2. Fiecare stat membru parte contractantă</i>

		<p><i>desemnează, în sensul alineatului (1) primul paragraf, pe baza unor criterii obiective și nediscriminatorii, părți obligate în rândul distribuitorilor de energie și/sau al furnizorilor de energie care își desfășoară activitatea pe teritoriul acestora și pot include distribuitori de combustibil pentru transport sau comercianți care vînd cu amănuntul combustibil pentru transport care își desfășoară activitatea pe teritoriul acestora.</i></p> <p><i>Art.7.7 (a) În cadrul schemei de obligații în materie de eficiență energetică, părțile contractante pot să includă cerințe cu scop social în cadrul obligațiilor de economisire a energiei pe care le impun, inclusiv solicitînd ca o parte dintre măsurile de eficiență energetică să fie puse în aplicare ca prioritate în gospodăriile afectate de sărăcia energetică sau în locuințele sociale.</i></p> <p>Din motive inteligibile și argumentate în prezentul Plan de acțiuni, Republica Moldova optează pentru alte măsuri de politici de realizare a economiilor de energie la nivelul consumatorilor finali. Cu toate acestea, pentru realizarea obiectivului ar putea fi necesară introducerea în viitor a sistemului de obligații (7.1) și desemnarea părții obligate (7.2). Deși, în cazul optării pentru măsuri de politici, nu se intenționează distribuirea aceleiași poveri asupra persoanelor prospere și nevoiașe, totuși, în cazul introducerii sistemului de obligații, scopul dispozițiilor din art.7.7 (a) va schimba paradigma de repartizare a poverii de sărăcie energetică de pe umerii consumatorilor vulnerabili pe umerii tuturor consumatorilor de energie.</p> <p>1) În primul rînd, studiul va face o prezentare de ansamblu a schemelor de obligații și a măsurilor de politică alternativă implementat sau în curs de implementare în statele membre ale UE și părțile contractante ale Comunității Energetice.</p> <p>Vor fi analizate condițiile de fond, eficacitatea și consecințele evidente (în termeni de accesibilitate).</p> <p>2) În al doilea rînd, studiul va asigura o analiză cuprinzătoare a condițiilor de fond din Republica Moldova.</p> <p>3) În al treilea rînd, studiul va oferi o listă de opțiuni recomandabile pentru Republica Moldova (argumente pro și contra, criterii pentru estimări, evaluare, clasamente).</p> <p>Alternativele vor lista atît scheme de obligatii, cît și măsuri de politică alternativă</p>
	<p>Bugetul și sursa de finanțare</p>	<p>Fonduri pentru acțiune:</p> <p>„Elaborarea politicii și management în sectorul energetic” din cadrul Strategiei sectoriale de cheltuieli în domeniul energetic”:</p> <p>2016-2018:</p> <p>2016 – 19,426.2 mii lei;</p> <p>2017 – 24,946.6 mii lei;</p> <p>2018 – 25,862.7 mii lei.</p> <p>Totuși, astfel de fonduri limitate ar putea să fie insuficiente pentru efectuarea unei evaluări cuprinzătoare despre</p>

		sistemul de obligații. Ulterior, Agenția pentru Eficiență Energetică ar trebui să depună eforturi în vederea atragerii de fonduri de la donatori pentru a susține desfășurarea studiului
	Autoritatea/instituția de implementare	Agenția pentru Eficiență Energetică
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	N/a
	Economiile prevăzute în anul 2016 conform Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	N/a
	Economiile obținute în 2016	N/a
	Impactul scontat asupra economiilor de energie în 2020	N/a
	Presupuneri	
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	Autoritatea/instituția de implementare va identifica sinergiile cu alte proiecte/studii

Tabelul H 6

Etichetarea. Adoptarea înlesnirilor fiscale și vamale pentru produsele cu impact energetic

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Etichetarea. Adoptarea înlesnirilor fiscale și vamale pentru produsele cu impact energetic
Indicele măsurii		H6
Descrierea	Categoria	Aplicarea legislației primare
	Perioada	Începută: ianuarie 2013 Finalizată: decembrie 2018 Măsură preluată din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015
	Scopul/Descrierea succintă	Reglementarea continuă a pieței de produse cu impact energetic prin instituirea unui cadru legal corespunzător. Acțiunea este destinată creării de stimulente/facilități/înlesniri fiscale și vamale
	Utilizatorul final vizat	Aparate de uz casnic, corpuri de iluminat, aparate pentru încălzire
	Grupul-țintă	Sectorul industrial, rezidențial

	Aplicarea regională	La nivel național
Informații despre implementare	Lista și descrierea acțiunilor de reducere a consumului energetic care justifică măsura	<p>Starea actuală: Legea cu privire la etichetare și reglementările de implementare existente.</p> <p>Acțiuni suplimentare:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Adaptarea continuă a legislației la cerințele legislative ale Comunității Energetice. 2) Inspectarea agenților economici în termeni de conformitate cu cerințele stabilite pentru etichetarea produselor cu impact energetic. Magazinele și/sau punctele de distribuție vor fi vizitate, cel puțin lunar, pentru a verifica disponibilitatea etichetelor și a informațiilor relevante în materie de energie. 3) Testarea produsele cu impact energetic într-un laborator european acreditat. Atunci când sînt importate astfel de produse din altă țară, se recomandă analizarea și acceptarea rezultatelor testării produselor cu impact energetic din țara de origine. 4) Identificarea posibilităților de a introduce înlesniri fiscale și vamale pentru produsele cu impact energetic cu o eficiență energetică sporită (Clasele A+++ – A): <ol style="list-style-type: none"> a) frigidere și congelatoare; b) mașini de spălat; c) uscătoare electrice cu tambur; d) mașini combinate de spălat și uscat; e) mașini de spălat vase; f) lămpi (becuri și corpuri de iluminat); g) cuptoare electrice; h) climatizoare de aer; i) televizoare. 5) Majorarea taxelor vamale pentru produsele cu o intensitate energetică ridicată: <ul style="list-style-type: none"> - Majorarea taxelor de import cu 20% anual pentru becurile cu incandescență și impunerea taxei zero la becurile cu consum redus de energie etc. 6) Elaborarea regulamentelor privind proiectarea ecologică <p>În domeniul proiectării ecologice, Guvernul urmează să:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ofere sprijin inițiativelor care le ajută pe întreprinderile mici și mijlocii să integreze aspecte de mediu, inclusiv de eficiență energetică, în procesul de proiectare a produselor lor; - încurajeze întreprinderile mici și mijlocii să adopte o abordare ecologică în procesul de design al produselor și să respecte noile cerințe în materie de proiectare ecologică etc. 7) Stabilirea cerințelor de performanță energetică pentru instalații și aparate de uz casnic fabricate și/sau importate în Republica Moldova
	Bugetul și sursa de finanțare	Planul de acțiuni pentru implementarea strategiei naționale de mediu pe anii 2014-2023 (Strategia de mediu pentru anii 2014-2023)

		<p>1) Introducerea sistemului de etichetare ecologică: - 126,400 lei din bugetul de stat; asistență străină.</p> <p>2) Revizuirea instrumentelor economice, fiscale și de mediu; promovarea noilor instrumente în conformitate cu practicile UE; - 500,000 lei din bugetul de stat; Fondul Ecologic Național; asistență străină.</p> <p>3) Introducerea standardelor la emisiile diferitor tipuri de vehicule și standardelor pentru calitatea carburanților: - 10600000 lei din bugetul de stat; Fondul Ecologic Național.</p> <p>4) Atenuarea impactului și adaptarea la schimbarea climei prin promovarea biomasei în calitate de sursă regenerabilă de energie, utilizarea instalațiilor de producere a biogazului în gospodăriile casnice și comunitățile rurale, promovarea agriculturii ecologice/organice, promovarea produselor cu randament sporit (utilaje și echipamente electrice) exploatate pe baza utilizării unor tehnologii prietenoase mediului; - 83000000 lei din bugetul de stat; asistență străină; Fondul Ecologic Național; Fondul pentru Eficiență Energetică</p>
	Autoritatea/instituția de implementare	Ministerul Economiei și Infrastructurii, Agenția pentru Eficiență Energetică, Ministerul Mediului; Ministerul Mediului este responsabil de elaborarea și implementarea cadrului legislativ și normativ în materie de proiectare ecologică
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	Abordare <i>bottom-up</i>
	Economiile prevăzute în anul 2016 conform Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	14.33 ktep – rezultante din introducerea stimulentei fiscale și a facilităților vamale pentru produsele cu impact energetic de randament sporit (Clasele A+++ – A); 1 ktep – rezultat din majorarea taxelor de import la becurile cu incandescență cu 20% anual și aplicarea cotei zero la becurile cu un consum redus de energie
	Economiile obținute în 2016	N/a
	Impactul scontat asupra economiilor de energie în 2020	37.8 ktep
	Presupuneri	<p>1) Presupunând existența unui potențial de economii în sectorul rezidențial în cuantum de 20% și pe baza evaluării efectuate de Energy Charter Secretariat pentru țările CSI în 2009 („Politici care funcționează/generează rezultate”), acesta reprezintă 25.8 ktep.</p> <p>2) Presupunând existența unui potențial de economii în cuantum de 5% la consumul de gaze naturale, acesta reprezintă 12 ktep, iar împreună 37.8 ktep</p>

	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	
--	---	--

Tabelul H 7

Instruirea și formarea, inclusiv programe de consultanță în domeniul energetic, care conduc la aplicarea tehnologiilor sau tehnicilor eficiente din punct de vedere energetic și au efect de reducere a consumului de energie la utilizatorii finali

Denumirea măsurii de economisire a energiei		Instruire și formare, inclusiv programe de consultanță în domeniul energetic, care conduc la aplicarea tehnologiilor sau tehnicilor eficiente din punct de vedere energetic și au efect de reducere a consumului de energie la utilizatorii finali
Indicele măsurii		H7
Descrierea	Categoria	Instruire și formare, campanii de sensibilizare
	Perioada	Începută: ianuarie 2016 Finalizată: decembrie 2018 Preluată, păstrată, actualizată
	Scopul/Descrierea succintă	Măsura își propune să sprijine dezvoltarea competențelor necesare pentru implementarea cadrului legislativ/de reglementare și schimbările din comportament care rezultă în reducerea consumului de energie și, respectiv, acumularea economiilor de energie
	Utilizatorul final vizat	Sectorul energetic
	Grupul-țintă	Factori de decizie, angajați, consumatori de energie
	Aplicarea regională	La nivel național
Informații despre implementare	Lista și descrierea acțiunilor de reducere a consumului energetic care justifică măsura	<p>1) Instruire concretă despre:</p> <ul style="list-style-type: none"> - performanța energetică a clădirilor; - audit; - etichetare; - certificare; <p>- Societate/Companie de servicii energetice și contractul de performanță energetică;</p> <ul style="list-style-type: none"> - cogenerare. <p>2) Campanii de sensibilizare privind:</p> <ul style="list-style-type: none"> - economii potențiale de energie în clădiri; - economii potențiale de energie electrică/gaze naturale datorită achiziționării de aparate de uz casnic performante/eficiente; - beneficii potențiale din utilizarea energiei din surse regenerabile; - beneficii din cogenerare și alimentare centralizată cu energie termică
	Bugetul și sursa de finanțare	Măsura se va baza pe resursele interne ale autorităților publice locale și Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică. Va fi mobilizat potențialul specialiștilor locali și

		interesul dezvoltatorilor. Fonduri atrase de la donatori și livrabile specifice în cadrul proiectelor în curs de elaborare
	Autoritatea/instituția de implementare	Ministerul Economiei și Infrastructurii, autoritățile publice locale
	Autoritatea de monitorizare	Agenția pentru Eficiență Energetică
Economii de energie	Metoda de monitorizare/măsurare a economiilor rezultante	N/a
	Economiile prevăzute în anul 2016 conform Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	N/a
	Economiile obținute în 2016	N/a
	Impactul scontat asupra economiilor de energie în 2020	N/a
	Presupuneri	
	Suprapuneri, efecte de multiplicare, sinergie	Autoritățile/instituțiile de implementare vor identifica sinergiile cu alte proiecte/studii

3.3.3. Sumarul economiilor globale de energie finală

110. Sumarul economiilor de energie finală este prezentat în tabelul 23 de mai jos. Pentru efectuarea calculelor a fost aplicată metodologia *bottom-up*.

Tabelul 23

Sumarul economiilor de energie finală¹

Sector/subsector	Referință la măsurile din capitolul 0	Metodologia de calcul	Economii de energie obținute în 2016 (ktep)	Economii de energie prevăzute în 2020 (ktep)
Construcții/Clădiri	B.1	N/a	N/a	N/a
	B.2.	N/a	N/a	N/a
	B.3	*	1.18	23.71
	TOTAL B		1.18	23.71
Sectorul public				
Clădiri publice	P.1.	*	17.66	47.09
Iluminatul stradal	P.2.	*	0.28	0.98
Alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate	P.3.	*	0.71	2.05

	TOTAL P		18.65	50.12
Sectorul industrial și întreprinderile mici și mijlocii	I.1.	*	8.90	12.90
	I.2.	*	1.15	2.30
	TOTAL I		10.05	15.20
Sectorul energetic				
Energie electrică	E.1.**	*	10.60	12.76
Gaze naturale	E.2.**	*	Măsură nouă	26.36
	E.3.**	N/a	N/a	N/a
Energie termică	E.4.**	N/a	N/a	N/a
	E.5 ***	*	3.14	19.35 (8.45. Directiva 2006/32/CE privind serviciile energetice)
Energie electrică și termică	E.6 **	N/a	N/a	N/a
	TOTAL E		13.74	58.47
Sectorul mobilitate				
Transport feroviar	T.1.	*	0	2.21
Transport rutier	T.1.	*	0.12	31.52
	TOTAL T (T.1.)	*	0.12	33.73
Măsurile orizontale	H.1.	N/a	N/a	N/a
	H.2.	N/a	N/a	N/a
	H.3.	N/a	N/a	N/a
	H.4.	N/a	N/a	N/a
	H.5.	N/a	N/a	N/a
	H.6.	*	N/a	37.80
	H.7.	N/a		N/a
	TOTAL H			37.80
SUMA			43.74	219.00
Economii de energie în temeiul Directivei 2006/32/CE privind serviciile energetice			30.00	168.98
Economii de energie în afara Directivei 2006/32/CE privind serviciile energetice			13.74	50.02

Notă:

(1) Pentru a asigura consecvența cu lista tuturor măsurilor, tabelul 12 oferă informații despre măsurile de economisire atât a energiei finale, cât și a celei primare. Acest fapt a fost comentat adecvat. De menționat că măsura E.5, de exemplu, urmărește economii de energie finală, precum și economii din reducerea pierderilor în distribuție/în faza de transformare.

* *Bottom-up*, rapoarte ale autorităților/instituțiilor de implementare către Agenția pentru Eficiență Energetică/alte informații publice ale autorităților/instituțiilor de implementare în ceea ce privește estimarea economiilor obținute, fișele de proiect/alte informații din proiect și alte asumări referitoare la previziunile de economii.

** Economii de energie primară.

*** Parțial economii de energie finală.

3.4. Sectorul public

3.4.1. Rolul exemplar al sectorului public

111. Pentru a demonstra rolul de exemplu al sectorului public, Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 include următoarele 3 măsuri:

1. Managementul energetic la nivelul autorităților publice locale (articolul 107)

Introducerea managementului energetic la nivelul autorităților publice locale implică realizarea unei serii de măsuri, inclusiv:

- 1) elaborarea softului de monitorizare a consumurilor de energie pentru autoritățile publice locale (consiliile raionale, municipale și UTA Găgăuzia) și a manualului de utilizare a softului;
- 2) angajarea managerilor energetici în 32 de consilii raionale, UTA Găgăuzia și 2 municipii;
- 3) instruirea a 35 de manageri energetici;
- 4) organizarea periodică a cursurilor de instruire și perfecționare a managerilor energetici angajați în cadrul consiliilor raionale, municipale și UTA Găgăuzia;
- 5) elaborarea și aprobarea structurii și formularului-standard pentru programele locale de îmbunătățire a eficienței energetice și planurile locale de acțiune în domeniul eficienței energetice;
- 6) elaborarea și aprobarea programelor locale de îmbunătățire a eficienței energetice și a planurilor locale de acțiune în domeniul eficienței energetice;
- 7) elaborarea de către consiliile raionale, municipale și UTA Găgăuzia a rapoartelor anuale în baza formularului elaborat de Agenția pentru Eficiența Energetică;
- 8) elaborarea și adoptarea planurilor de acțiuni pentru o energie durabilă pentru orașele care au aderat la Convenția primarilor.

2. Eficientizarea consumului de energie în sectorul public (articolul 108)

Activitățile preconizate sînt următoarele:

- implementarea proiectelor în domeniul eficienței energetice;
- finanțarea proiectelor în domeniul eficienței energetice fezabile din punct de vedere economic, tehnic și ecologic;
- asigurarea consumului rațional de energie în țară;
- reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

3. Optimizarea sistemului public de iluminare stradală (articolul 109)

Măsura presupune realizarea următoarelor acțiuni:

- elaborarea propunerilor pentru restricționarea lămpilor incandescente în sectorul public;
- reflectarea acestei măsuri în programele locale de îmbunătățire a eficienței energetice și planurile locale de acțiune în domeniul eficienței energetice;
- auditarea energetică a sistemelor de iluminat existente;
- înlocuirea corpurilor de iluminare existente cu altele eficiente.

Dat fiind faptul că, în conformitate cu angajamentele internaționale ale Republicii Moldova, pe parcursul anului 2017, urmează a fi analizată oportunitatea interzicerii pentru plasare pe piață a lămpilor fluorescente compacte (CFL), lămpilor fluorescente lineare (LFLs), lămpilor cu vapori de mercur de înaltă presiune (HPMV), lămpilor fluorescente cu catod rece de mercur și lămpilor externe cu electrod fluorescent (CCFL și EEFL) cu conținutul de mercur reglementat de Convenția de la Minamata cu privire la mercur, corpurile de iluminare existente vor fi înlocuite preponderent cu cele de tip LED.

112. Rezultatele măsurilor listate mai sus sînt prezentate în detaliu în secțiunea 4.3, referitoare la clădirile deținute și ocupate de administrația publică centrală de specialitate.

113. Renovarea a 1% din blocurile administrative ale autorităților publice centrale cu o suprafață mai mare de 500 m²

Renovarea a 1% din blocurile administrative ale autorităților publice centrale cu o suprafață mai mare de 500 m² (250 m², începînd din 1 ianuarie 2019), care nu se conformează cerințelor naționale minime de performanță energetică implică realizarea cîtorva acțiuni și punerea în aplicare a cîtorva componente legislative/administrative.

114. Moldova a întreprins măsuri pentru revizuirea tuturor actelor legislative/normative din domeniul construcțiilor. Aceste eforturi au fost susținute în mare parte de Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare prin intermediul Proiectului „Elaborarea Foii de parcurs/Planului de acțiune pentru transpunerea Directivei UE privind performanța energetică a clădirilor în Republica Moldova și implementarea Legii privind performanța energetică a clădirilor.”

115. Proiectul „Foaia de parcurs pentru implementarea Directivei 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor în Republica Moldova prevede acțiunile, calendarul și livrabilele scontate, însă ar fi necesară aprobarea, finanțarea și implementarea acestora. Implementarea conceptului privind rolul, de exemplu al sectorului public, a fost subiectul măsurii „Redactarea cadrului juridic privind performanța energetică a clădirilor”, care este relevantă și pentru prezentul Plan național de acțiuni, măsura „Elaborarea cadrului legal cu privire la performanța energetică a clădirilor”. Subiectul se suprapune cu conceptul de rol principal atribuit sectorului public prin Directiva 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor, clădirile fiind cel mai mare consumator de energie din sectorul public.

116. Principalele acțiuni în conformitate cu Planul de acțiuni privind armonizarea reglementărilor tehnice și a standardelor naționale în domeniul construcțiilor cu legislația și standardele europene pentru anii 2014-2020 (Hotărârea Guvernului 933 din 12 noiembrie 2014):

- elaborarea Conceptului sistemului național de reglementare tehnică a construcțiilor în conformitate cu cele mai bune practici internaționale;
- transpunerea în dreptul național a actelor europene în domeniul construcțiilor și al domeniilor conexe;
- întocmirea unui program multianual de elaborare/revizuire a reglementărilor tehnice în construcții și de armonizare a acestora cu standardele europene;
- implementarea foilor de parcurs pentru adoptarea și implementarea standardelor europene în domenii specifice (eurocoduri – standarde europene pentru proiectarea structurilor; performanța energetică a clădirilor; securitate și sănătate pe șantiere);
- colaborarea cu Institutul Național de Standardizare în scopul adoptării standardelor europene în domeniul construcțiilor drept standarde moldovene.

117. Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova 2015-2018 prevede promovarea cerințelor minime referitoare la performanța energetică a clădirilor și elaborarea unui program național pentru reabilitarea termică a blocurilor locative.

118. Principalele acte de reglementare care vor pava calea în direcția implementării articolului 5 sînt următoarele:

- Metodologia de calcul al performanței energetice a clădirilor pe baza performanței energetice deplin evaluate (trimestrul IV, 2016 conform Proiectului „Foaia de parcurs” propus de Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare);
- Stabilirea cerințelor minime pentru toate categoriile de construcții și pentru toate serviciile din clădiri pe baza rezultatelor obținute din calculul nivelului optim de cost al performanței energetice (trimestrul III, 2017, conform Proiectului „Foaia de parcurs” propus de Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare).

3.4.2. Rolul principal atribuit sectorului public prin Directiva 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor

119. Actualmente se conturează următoarea situație:

1) Legea nr.128 privind performanța energetică a clădirilor a fost adoptată la 11 iulie 2014 și a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2015. astfel că: „...după 30 iunie 2019, clădirile publice noi trebuie să fie clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero și, după 30 iunie 2021, toate clădirile noi trebuie să fie clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero.” (art.15 alin.(1) și (2)).

2) Legea nr.75 cu privire la locuințe a fost adoptată la 30 aprilie 2015 și a intrat în vigoare la 29 noiembrie 2015.

3) Planul de acțiuni privind armonizarea reglementărilor tehnice și a standardelor naționale în domeniul construcțiilor cu legislația și standardele europene pentru anii 2014-2020 a fost aprobat prin [Hotărârea Guvernului nr.933 din 12 noiembrie 2014](#). Autoritățile naționale responsabile de realizarea

acestui plan sînt Ministerul Economiei și Infrastructurii, autoritățile de reglementare și altele. Raportarea despre implementarea Planului se efectuează de 2 ori pe an.

4) Planul definește principalele obiective și acțiuni, termenele-limită, responsabilitățile și rezultatele scontate. Planul include, printre altele:

a) armonizarea legislației naționale în domeniul construcțiilor cu legislația europeană:

- elaborarea foilor de parcurs pentru implementarea în legislația națională a Regulamentului (UE) nr.305/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 9 martie 2011 de stabilire a unor condiții armonizate pentru comercializarea produselor pentru construcții (2016);

- elaborarea Codului urbanismului și construcțiilor (2014);

- implementarea în legislația națională a actelor Uniunii Europene din domeniul construcțiilor (2018);

- elaborarea foilor de parcurs pentru adoptarea și implementarea standardelor europene în domenii specifice (eurocoduri – standarde europene pentru proiectarea structurilor; performanța energetică a clădirilor; securitate și sănătate pe șantiere etc.) (2015);

- implementarea foilor de parcurs pentru adoptarea și implementarea standardelor europene în domenii specifice (2016);

- colaborarea cu Institutul Național de Standardizare în scopul adoptării standardelor europene în domeniul construcțiilor în calitate de standarde moldovene. 100% din standardele UE vor fi adoptate pînă în anul 2018;

- colaborarea cu Institutul Național de Standardizare în scopul înlocuirii tuturor standardelor naționale GOST în vigoare cu standardele europene identice/similare. 100% din Gosturi vor fi înlocuite pînă în anul 2020;

- întocmirea unui program multianual de elaborare/revizuire a reglementărilor tehnice în construcții și de armonizare a acestora cu standardele europene (2015). Implementarea acestui program pînă în anul 2018;

b) alinierea abordării în domeniul reglementării tehnice a construcțiilor la tendințele mondiale:

- elaborarea Conceptului sistemului național de reglementare tehnică a construcțiilor în conformitate cu cele mai bune practici internaționale (2015);

- elaborarea unui ghid privind abordarea bazată pe performanță în reglementările tehnice din domeniul construcțiilor (2015);

- perfecționarea metodologiei de elaborare a reglementărilor tehnice în construcții (2016);

c) consolidarea cadrului instituțional în domeniul reglementării tehnice a construcțiilor:

- inițierea colaborării cu autoritățile din domeniul construcțiilor din țările dezvoltate în scopul preluării experienței privind reglementarea tehnică și implementarea standardelor europene în domeniul construcțiilor (2015);

- aderarea Ministerului Economiei și Infrastructurii la Comitetul de colaborare interjurisdicțională în domeniul reglementării (Inter-Jurisdictional Regulatory Collaboration Committee – IRCC), la Consorțiul european pentru control în construcții (Consortium of European Building Control – CEBC) (2015) etc.;

d) dezvoltarea infrastructurii de evaluare a conformității în domeniul construcțiilor;

e) dezvoltarea resurselor umane în domeniul reglementării tehnice a construcțiilor;

f) sporirea gradului de informare și a transparenței în domeniul reglementării tehnice a construcțiilor etc.

3.4.3. Măsuri specifice pentru achiziții publice

120. [Legea nr.131 din 3 iulie 2015](#) privind achizițiile publice nu indică direct cerințele prezentate în anexa VI la Directiva 2006/32/CE privind serviciile energetice. Pentru a corecta această lacună, prezentul Plan național de acțiuni prevede acțiunea „Amendamente operate Legii privind achizițiile publice, care asigură conformitatea cu cerințele Directivei 2012/27/UE privind eficiența energetică” în cadrul măsurii H2. *Actualizarea și adoptarea cadrului juridic în vederea asigurării punerii în aplicare a Directivei privind eficiența energetică și a Legii cu privire la eficiența energetică.*

121. Cu toate acestea, trebuie menționat că [Hotărîre Guvernului nr.401 din 12 iunie 2012](#) „Cu privire la Fondul pentru Eficiență Energetică” stipulează următoarele:

II.5. Fondul va realiza obiectivul său prin promovarea și finanțarea proiectelor fezabile din punct de vedere economic, tehnic și al mediului, care asigură sustenabilitatea consumului de energie, precum și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

III.16. Fondul va utiliza următoarele instrumente financiare pentru finanțarea proiectelor în domeniul eficienței energetice și valorificării surselor regenerabile de energie: grant, garanție, împrumut și leasing.

V.50. Resursele financiare ale Fondului sînt utilizate pentru finanțarea proiectelor ce au ca scop valorificarea resurselor regenerabile de energie și/sau implementarea măsurilor de eficiență energetică.

V.53. Proiectele propuse spre finanțare trebuie să întrunească următoarele criterii de eligibilitate:

- a) cel puțin o treime din beneficiile proiectului să provină din economiile de energie măsurabile;*
- b) proiectul să implice tehnologii de eficientizare a consumului de energie;*

VI.61. Auditul energetic este obligatoriu pentru proiectele de eficiență energetică realizate cu sprijinul financiar al Fondului.

VI.77. Evaluarea fezabilității tehnice presupune analiza următoarelor aspecte:

b) tehnologiile utilizate, tipurile de echipamente sau procese și relevanța acestora pentru necesitățile proiectului;

d) posibilitatea asigurării eficienței prognozate a consumului de energie și volumului reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră, precum și evitarea riscurilor potențiale.

122. Aceste dispoziții sînt conforme cu cel puțin 2 articole din lista măsurilor admisibile în domeniul achizițiilor publice care vizează eficiența energetică din anexa VI la Directiva 2006/32/CE privind serviciile energetice.

(a) cerințele ce vizează utilizarea de instrumente financiare pentru economiile de energie, inclusiv performanța energetică; inclusiv contractele de performanță energetică (CPE) care prevăd generarea de economii de energie măsurabile și predeterminate (inclusiv atunci cînd administrațiile publice au responsabilități pe care le externalizează);

e) cerințele privind folosirea auditurilor energetice și punerea în aplicare a recomandărilor rezultate în materie de rentabilitate.

123. Pînă în prezent, Fondul pentru Eficiență Energetică este cel mai proactiv și eficient instrument al politicii Guvernului pentru implementarea prevederilor Directivei 2012/27/UE privind eficiența energetică, preponderent în domeniul autorităților/instituțiilor publice.

3.5. Programe informaționale și de instruire pentru consumatori

124. Una dintre măsurile prevăzute de Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 care nu va fi preluată, cel puțin, în varianta sa originală, considerînd că obiectivele au fost atinse, este „Introducerea sistemului de management energetic și a bunelor practici în sectorul industriei” (art.103). Această activitate a implicat efectuarea instruirii, acordarea de asistență tehnică, cu participarea experților naționali, utilizarea instrumentelor pentru a stimula/acclera adoptarea hotărîrilor relevante și punerea în aplicare a acestora.

125. Sumarul rezultatelor implementării Proiectului Organizației Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială „Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră pe baza eficientizării sectorului industrial din Republica Moldova” poate fi prezentat după cum urmează:

1) instruirii referitoare la sistemul de monitorizare a energiei bazat pe ISO 50001; care au fost finalizate în luna noiembrie 2012; 13 persoane au promovat examenul, fiind actualmente implicate activ în procesul de implementare a acestui sistem în companiile industriale din Republica Moldova;

2) instruirii privind optimizarea sistemului de producere a aburului în industrie: pe parcursul perioadei noiembrie 2012 – iunie 2013 reprezentanți ai 18 companii au fost instruiți timp de 2 săptămîni în materie de optimizare a sistemului de producere și utilizare a aburului. 13 persoane au promovat examenul și au fost autorizate în calitate de experți în domeniu, fiind eligibile să presteze servicii de consultanță companiilor locale;

3) instruirii privind optimizarea sistemului organizate pentru furnizorii de echipamente și sisteme de producere a aburului: în 2013 au fost organizate cursuri de instruire pentru reprezentanții a 15 companii – furnizoare de echipament pentru producerea și utilizarea aburului. Instruirea s-a bazat pe cele mai moderne echipamente pentru producerea, utilizarea și monitorizarea aburului în funcție de necesitățile

Republicii Moldova;

4) instruirea personalului privind implementarea sistemului de monitorizare a energiei pe baza EN ISO 50001: în 2013, personalul de la 2 companii („JLC” JSC, Chișinău, și „Lactis” JSC, Rîșcani: companii de producere a lactatelor) a fost instruit referitor la sistemul de monitorizare a energiei și ISO 50001. În 2014 au fost oferite cursuri de instruire pentru „CET-2” S.A. și „Parcul Municipal de Autobuze” și, în urma auditului realizat de experți internaționali în perioada 19-24 ianuarie 2015, acestea au fost certificate. În anul 2015 „Termoelectrica” a organizat instruirea personalului în domeniul implementării sistemului respectiv și optimizării sistemului energetic, oferit de Asociația de Standardizare din România (ASRO);

5) instruirea personalului în domeniul optimizării sistemului pe bază de abur – în 2013, experți autorizați în domeniul sistemelor de producere și utilizare a aburului au oferit instruire personalului de la 9 companii: „CET-2”, „CET-1”, „CET-Nord”, „Lactis” S.A. (produse lactate, Rîșcani), „JLC” S.A. (produse lactate, Chișinău), „Carmez” S.A. (mezeluri, Chișinău), „Natur Bravo” S.A. (prelucrarea fructelor și legumelor, Cupcini), „Floare-Carpet” S.A. (covoare) și „Efes-Vitanta Moldova Brewery” S.A. (fabrica de bere, Chișinău). Ca urmare a acestor instruirii, experții au oferit companiilor rapoarte de evaluare a sistemelor pe bază de aburi, inclusiv o listă de măsuri de îmbunătățire necesare.

126. De asemenea, implementarea măsurii *Dezvoltarea pieței serviciilor energetice pentru sectorul industrial* (art.104) a generat următoarele rezultate:

1) implementarea Programului național de producere mai pură s-a soldat cu instruirea în domeniul metodelor și tehnicilor eficientizării resurselor și producerii mai pure a 13 experți locali (2012-2013) și a 12 experți locali (2014 – în derulare). În cadrul măsurilor de informare a fost organizată o serie de seminare în domeniu și distribuite materiale informaționale, inclusiv publicate pe pagina web;

2) implementarea și replicarea eficientizării resurselor și producerii mai pure a condus la implicarea a 56 de companii și organizații, inclusiv a 31 de sesiuni demonstrative (evaluarea din partea expertului), și 25 de replicări eficientizării resurselor și producerii mai pure (autoevaluare). Activitățile demonstrative au inclus 7 companii din sectorul de producere a produselor alimentare/băuturilor și construcțiilor și 24 de instituții publice, în timp ce replicarea a inclus activități organizate prin intermediul cluburilor eficientizării resurselor și producerii mai pure la Chișinău, Căușeni și Ungheni.

127. Măsura H.7. *Instruire și educare, inclusiv programe de consultanță în domeniul energetic, care conduc la aplicarea tehnologiilor sau tehnicilor eficiente din punct de vedere energetic și au efectul de reducere a consumului de energie la utilizatorii finali*, inclusă în prezentul Plan național de acțiuni, prevede următoarele:

1) instruire specifică privind:

a) performanța energetică a clădirilor;

b) auditul;

c) etichetarea;

d) certificarea;

e) Societatea/Compania de servicii energetice și contractul de performanță energetică;

f) cogenerarea;

2) campanii de sensibilizare privind:

a) economiile potențiale de energie în clădiri;

b) economiile potențiale de energie electrică/gaze naturale pe baza achiziționării electrocasnicelor eficiente;

c) beneficiile potențiale din utilizarea energiei din surse regenerabile;

d) beneficiile din cogenerarea și alimentarea centralizată cu energie termică.

3.6. Obligațiile companiilor energetice de a promova economiile de energie finală

128. Potrivit legislației în vigoare, companiile de distribuție, precum și furnizorii nu au obligații și nici stimulente să le ofere clienților lor servicii specifice în vederea economisirii energiei.

129. Din motivele explicate pe larg în secțiunea 4.5, pînă în prezent nu a fost introdusă o schemă de obligații, iar introducerea ei este îndoielnică. Totuși, aceasta nu înseamnă că introducerea schemelor de obligații a fost exclusă totalmente. Prezentul Plan național de acțiuni include o măsură specifică H5. *Studiu cu privire la instrumentele de promovare a eficienței energetice/sistemele de obligații și evaluarea*

aplicării acestora în Republica Moldova, care va analiza oportunitatea în cauză. De asemenea, nu există acorduri voluntare și nu sînt prevăzute de legislație. O măsură specifică orizontală presupune efectuarea unei analize a legislației în vigoare prin prisma dispozițiilor Directivei 2012/27/UE privind eficiența energetică și prevede actualizarea corespunzătoare a acesteia.

3.7. Piața de servicii energetice

130. Piața ESCO din Republica Moldova este încă subdezvoltată, iar serviciile energetice nu sînt prestate într-un cadru în care prestatorul își asumă riscul și partajează beneficiile cu clientul. Ministerul Mediului preia conducerea în tentativa de a schimba această situație. Ministerul conduce un proiect finanțat de Fondul Global de Mediu, care-și propune să elimine lacunele existente la acest capitol.

131. Proiectul „ESCO Moldova – Transformarea pieței pentru eficiența energetică urbană prin introducerea companiilor de servicii energetice” a fost lansat la 1 aprilie 2015. Parteneri ai Proiectului sînt Ministerul Mediului, Ministerul Economiei și Infrastructurii, Primăria Chișinău, Fondul pentru Eficiență Energetică, Agenția pentru Eficiență Energetică, Ministerul Economiei și Infrastructurii, Ministerul Finanțelor, sectorul bancar, sectorul privat. Perioada de implementare a proiectului este de 4 ani. Proiectul este finanțat de Fondul Global de Mediu și cofinanțat și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. Bugetul Proiectului însumează 1,450,000 dolari SUA, inclusiv 1.3 milioane dolari SUA acordate de Fondul Global de Mediu și 150 mii dolari SUA – de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. Obiectivul Proiectului este de a crea o piață ESCO funcțională, durabilă și eficace în Moldova, prin convertirea companiilor existente de prestare a serviciilor energetice în societăți ESCO, care să servească drept bază pentru extinderea eforturilor de atenuare în cadrul sectorului de construcții din Moldova și care să se soldeze cu reducerea emisiilor directe de CO₂ pe baza implementării contractelor de performanță energetică. Pe parcursul perioadei februarie 2015-aprilie 2016 (Decizia CE din decembrie 2014) proiectul a acordat asistență tehnică Agenției pentru Eficiență Energetică pentru organizarea cadrului operațional al ESCO.

132. Rezultatele scontate: capacitatea sporită a Agenției pentru Eficiență Energetică de a elabora legislația ESCO, de a dezvolta și a îmbunătăți cadrul legislativ. Alte sarcini includ elaborarea (în derulare) a modelului/formularului și a metodologiei/orientărilor pentru efectuarea auditului energetic la CET-uri și sistemele de încălzire centralizată (DHS), asistență pentru crearea unui centru informațional pentru energie durabilă, inclusiv elaborarea materialelor informaționale, și asistență pentru îmbunătățirea climatului investițional pentru SE prin formularea recomandărilor referitoare la îmbunătățirea climatului investițional SE și a legislației, de exemplu condițiile de creditare, reglementările bancare, stabilirea tarifelor, înlesniri fiscale și infrastructura instituțională.

133. INOGATE susține, de asemenea, Societățile/Companiile de servicii energetice din Moldova, prin dirijarea adoptării legislației secundare și îmbunătățirea contractului de performanță energetică în conformitate cu cerințele UE, precum și prin oferirea de propuneri pentru perfecționarea cadrului legislativ actual necesar implementării contractului de performanță energetică. În mod specific, INNOGATE contribuie din luna martie 2015, prin elaborarea unor formulare adiționale:

- 1) formularul contractului de performanță energetică pentru sectorul public;
- 2) formularul contractului de performanță energetică pentru sectorul privat;
- 3) metodologia contractării performanței energetice în sectorul public, bazată pe cele mai bune practici (evaluarea fezabilității economice, distribuirea extrabeneficiilor proiectelor etc.);
- 4) orientări în scopul elaborării termenilor de referință pentru contractarea performanței energetice în sectorul public (cerințe tehnice, procedurile și cerințele de licitare etc.).

3.7.1. Servicii energetice în documente strategice și legislația aplicabilă a Republicii Moldova

134. Începînd cu anul 2011 (Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020) și 2013 (Strategia energetică a Republicii Moldova pînă în anul 2030 și Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015), documentele strategice ale țării au pus în evidență relevanța pieței ESCO, a companiilor ESCO și a contractelor de performanță energetică.

135. Secțiunea 3 a capitolului VII din Programul național pentru eficiență energetică, prevede următoarele:

Ministerul Economiei și Infrastructurii va crea condiții pentru dezvoltarea societăților de servicii energetice prin stabilirea unor stimulente economice.

Societățile de servicii energetice vor fi persoane fizice sau juridice furnizoare de servicii energetice și/sau alte măsuri de îmbunătățire a eficienței energetice în baza contractelor de performanță.

Contractele de performanță energetică scrise, în mod obligatoriu vor stipula:

a) consumul de bază de energie pînă la prestarea serviciilor care constituie subiectul contractului respectiv;

b) valoarea economiilor de energie garantate și procedurile de atingere a lor;

c) modalitățile de finanțare a lucrărilor;

d) modul de recuperare a investițiilor efectuate de compania de management respectivă sau, după caz, de terți.

136. Articolul 173 din Strategia energetică a Republicii Moldova pînă în anul 2030 prevede „dezvoltarea pieței contractelor bazate pe performanță pentru serviciile energetice” ca una dintre măsurile pentru „facilitarea unei dezvoltări durabile ca obiectiv de bază, însemnînd îmbunătățirea eficienței energetice, care aduce bunăstare, confort pentru cetățeni, precum și economisirea energiei, contribuie la reducerea emisiilor de CO₂”.

137. Articolul 104 din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 include măsura „Dezvoltarea pieței serviciilor energetice pentru sectorul industrial”, obiectivul căreia este „extinderea și consolidarea calității serviciilor energetice oferite sectorului industrial și altor sectoare pe piața Moldovei; susținerea creșterii pieței naționale de servicii și produse energetice pentru sectorul industrial”.

138. Cu referire la companiile ESCO, [Legea nr.142 din 2 iulie 2010](#) cu privire la eficiența energetică prevede următoarele:

Articolul 4

...societate de servicii energetice (ESCO) – persoană juridică furnizoare de servicii energetice și/sau de alte măsuri de îmbunătățire a eficienței energetice în instalațiile sau la sediul unui utilizator și care acceptă un anumit risc financiar făcînd acest lucru. Plata serviciilor furnizate se bazează (integral sau parțial) pe îmbunătățirea eficienței energetice și pe îndeplinirea celorlalte criterii de performanță convenite.

Articolul 5

...promovarea inițiativei private și dezvoltarea societăților de servicii energetice care să contribuie la optimizarea exploatării sistemelor energetice, în bază de contracte de performanță energetică.

Articolul 21

Societățile de servicii energetice, precum și terții care participă la finanțarea proiectelor de eficiență energetică pot beneficia de facilități fiscale în conformitate cu prevederile Codului fiscal.

Articolul 24

(1) Societățile de servicii energetice prestează servicii energetice în baza contractelor de performanță energetică, în care sînt stipulate:

a) consumul principal de energie pînă la prestarea serviciilor care constituie obiectul contractului respectiv;

b) valoarea economiilor de energie garantate și procedurile de atingere a lor;

c) modalitățile de finanțare a lucrărilor;

d) modul de recuperare a investițiilor efectuate de compania de management respectivă sau, după caz, de terți.

(2) Distribuitorii de energie, operatorii sistemului de distribuție a energiei, precum și furnizorii de energie nu vor întreprinde nici o activitate care ar împiedica dezvoltarea pieței de servicii energetice și efectuarea altor măsuri de îmbunătățire a eficienței energetice.

(3) Distribuitorii de energie, operatorii sistemului de distribuție a energiei, precum și furnizorii de energie au obligația, în condițiile legii, să ofere direct și/sau indirect, prin alți furnizori de servicii energetice, la solicitare, servicii energetice consumatorilor finali la prețuri competitive, să efectueze audite energetice la prețuri competitive în mod independent și/sau măsuri de îmbunătățire a eficienței

energetice, să promoveze aceste audite și măsuri.

3.7.2. Lista furnizorilor de servicii energetice disponibili și calificările acestora

139. Lista furnizorilor de servicii energetice disponibili poate fi accesată în două surse:

1) pagina web a Agenției pentru Eficiență Energetică – ținută în conformitate cu prevederile [Hotărârii Guvernului nr.1093 din 31 decembrie 2013](#) pentru aprobarea Regulamentului privind furnizarea serviciilor energetice;

2) pagina web a proiectului „ESCO Moldova – Transformarea pieței pentru eficiența energetică urbană prin introducerea companiilor de servicii energetice”, inclusiv pe pagina oficială a Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (<http://www.md.undp.org/content/dam/moldova/docs/Project%20Documents/ESCO%20Moldova%20Project%20descriind%20situatia%20la%20sfirsitul%20anului%202015>).

3.7.3. Examinarea pieței naționale pentru servicii energetice, descrierea situației actuale și marcarea perspectivelor de dezvoltare a pieței

140. Analiza pieței naționale actuale ESCO, precum și descrierea de perspectivă se bazează pe constatările Proiectului „ESCO Moldova – Transformarea pieței pentru eficiența energetică urbană prin introducerea companiilor de servicii energetice”.

141. Cadrul juridic și regulatoriu necesar pentru dezvoltarea proiectelor de eficiență energetică în sectorul public este deja existent. Actualmente, Ministerul Economiei și Infrastructurii redactează un nou regulament și un proiect de lege cu privire la condominiu, asigurând implicarea ESCO pe baza utilizării contractelor de performanță energetică. Cadrul regulatoriu este la prima vedere adecvat pentru dirijarea activităților ESCO. Nu au fost identificate obstacole de reglementare în sectorul municipal (nivelul local) pentru implementarea proiectelor de eficiență energetică prin intermediul modelului de afaceri ESCO și conform cerințelor contractului de performanță energetică definite de Ministerul Economiei și Infrastructurii.

142. În Moldova încă nu există companii din sectorul privat care să utilizeze un model real de afaceri ESCO. Nu există experiență de gestionare a modelului de afaceri ESCO. Furnizorii de servicii energetice doresc să pună în aplicare proiecte de eficiență energetică în clădiri publice sau private în cazul în care consumatorul final are capacitatea să achite integral, printr-o singură tranșă, investiția la etapa de dare în exploatare a proiectului de eficiență energetică. În prezent, acești furnizori nu se află în poziția care să le permită să-și asume riscul financiar prin investirea capitalului propriu și să aștepte 5 ani pentru a-și recupera investiția. În cazul în care unii dintre ei pot face acest lucru, va fi posibil de realizat un singur proiect de eficiență energetică din cauza lipsei de capital propriu. Modelul de afaceri ESCO este adecvat atunci când ESCO poate avea acces la finanțarea proiectului prin intermediul emiterii unei garanții a împrumutului de către un terț (Fondul de garantare a împrumutului).

3.8. Prezentarea calculelor nivelurilor optime ale costurilor

143. Legea 128 din 11 iulie 2014 prevede următoarele:

Articolul 9. Cerințe minime de performanță energetică

(3) Cerințele minime de performanță energetică se stabilesc ținând cont de nivelurile optime, din punctul de vedere al costurilor, calculate în conformitate cu metodologia elaborată și aprobată de organul central de specialitate al administrației publice în domeniul construcțiilor.

144. Proiectul „Foaia de parcurs pentru implementarea Legii cu privire la performanța energetică a clădirilor”, elaborat cu suportul Băncii Europene de Reconstrucție și Dezvoltare (MOL-N003b, pașii următori în direcția implementării depline a Legii privind performanța energetică a clădirilor și a Directivei 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor performanța energetică a clădirilor – Foaia de parcurs/Planul de acțiuni) stabilește următoarele etape pentru calcularea nivelului optim al costurilor pentru cerințele minime de performanță energetică în conformitate cu Regulamentul (UE) nr.244/2012:

1) definiția clădirii de referință (min. 9 clădiri);

2) definiția pachetului de măsuri (variante) pentru evaluare (variantele/pachetele doar pentru elemente și combinații ale anvelopei clădirii și sistemelor tehnice);

3) calcularea performanței energetice (energia furnizată, energia primară) pentru fiecare set de variante;

- 4) calcularea costurilor globale (financiare, macroeconomice) pentru fiecare set de variante;
- 5) derivarea nivelului optim al costului;
- 6) compararea nivelului optim al costului cu cerințele minime de PE în vigoare sau stabilirea cerințelor minime în cazul Republicii Moldova;
- 7) raportarea rezultatelor din calculul nivelului optim al costului și compararea cu cel stabilit de Comunitatea Energetică (Comisia Europeană);
- 8) actualizarea cerințelor naționale minime în cazul existenței unei discrepanțe semnificative între nivelurile calculate de CO₂ și cerințele minime în vigoare, justificarea diferenței sau planificarea măsurilor pentru reducerea discrepanței.

145. Respectiv, în cadrul Proiectului, acțiunea „Derivarea nivelului optim al costului performanței energetice, compararea cu cerințele existente și proiectul Raportului către Comunitatea Energetică” este planificată pentru trimestrul III, 2017.

3.9. Strategia pentru creșterea numărului de clădiri al căror consum energetic este aproape egal cu zero

146. Actualmente nu există un plan național oficial care să aibă scopul de a crește numărul de clădiri al căror consum energetic este aproape egal cu zero.

147. Potrivit Foii de parcurs a Băncii Europene de Reconstrucție și Dezvoltare, pentru perioada 2015-2017 ar trebui planificate următoarele activități:

- 1) realizarea unui studiu cu axare pe posibilitățile financiare și tehnice pentru clădirile cu performanță energetică ridicată, inclusiv clădirile al căror consum de energie este aproape egal cu zero, reflectarea condițiilor naționale, regionale și locale (luând în considerare calcularea nivelului optim al costului din calculul performanței energetice);

- 2) definiția detaliată a clădirii al cărei consum de energie este aproape egal cu zero, reflectarea condițiilor naționale, regionale sau locale, inclusiv indicatorul numeric al energiei primare în kWh/ml pe an și reflectarea definiției propuse în anexa informativă H la standardul CEN EN15603:2015 (DIS 52000-1);

- 3) redactarea unui proiect de plan național de creștere a numărului de clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero.

148. Respectiv, documentul strategic și cel legislativ ar trebui întocmite și adoptate:

- 1) Planul național de îmbunătățire a performanței energetice a clădirilor publice existente;
- 2) Planul național de îmbunătățire a performanței energetice a clădirilor rezidențiale existente;
- 3) Măsuri și instrumente financiare pentru atingerea obiectivelor, promovarea clădirilor al căror consum de energie este aproape egal cu zero, inclusiv detalii despre cerințele naționale și măsurile pentru utilizarea energiei din surse regenerabile de energie.

Prezentul Plan național de acțiuni prevede măsura *B2. Promovarea clădirilor al căror consum de energie este aproape egal cu zero*, preluată cu aceeași denumire din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015.

3.10. Măsuri alternative pentru sisteme de încălzire și climatizare a aerului

149. [Legea nr.128 din 11 iulie 2014](#) privind performanța energetică a clădirilor introduce cerințele de inspecție periodică a sistemelor de încălzire și a sistemelor de climatizare din clădiri. Recomandările oferite utilizatorilor vizînd înlocuirea cazanelor, alte modificări operate sistemului termic și soluțiile de alternativă pentru evaluarea randamentului și a dimensionării cazanului în raport cu necesitățile de încălzire ale clădirii, la fel fac parte din inspecțiile periodice.

150. Sînt relevante următoarele dispoziții ale legii:

Capitolul V. Inspecția periodică a sistemelor de încălzire

Articolul 23. Inspecția periodică a sistemelor de încălzire

(1) Sistemele de încălzire echipate cu cazane cu o putere nominală utilă mai mare de 20 kW se supun unei inspecții periodice.

(2) Sistemele de încălzire echipate cu cazane cu combustibil lichid sau solid cu o putere nominală utilă de peste 100 kW se inspectează cel puțin o dată la fiecare 2 ani, iar cele echipate cu cazane cu combustibil gazos cu o putere nominală utilă de peste 100 kW – cel puțin o dată la fiecare 4 ani.

(4) *Periodicitatea și modul de efectuare a inspecțiilor periodice ale sistemelor de încălzire se stabilesc de către Guvern în funcție de categoria clădirii, de tipul și puterea nominală utilă a sistemului de încălzire și de alte condiții, ținând cont de costurile de inspecție și de valoarea economiilor de energie estimate care ar putea rezulta din inspecție.*

(5) *Termenul după expirarea căruia trebuie să fie efectuată prima inspecție a sistemului de încălzire se stabilește de către Guvern, în funcție de data montării și punerii în funcțiune a sistemului, precum și de periodicitatea inspecțiilor stabilită pentru acest tip de sisteme.*

NOTĂ: Articolul 23 încă nu poate fi aplicat din cauza lipsei pîrghiilor necesare pentru funcționarea corespunzătoare, stabilită de legislația secundară. În acest sens, se impune elaborarea unui regulament cu privire la inspecțiile periodice a sistemelor de încălzire și aprobarea acestuia printr-o hotărîre de Guvern. Regulamentul a fost deja elaborat și prezentat Guvernului spre aprobare.

Cu toate că articolul 23 prevede condițiile pentru inspecție, articolul 24 prevede că recomandările oferite utilizatorilor vizînd înlocuirea cazanelor, alte modificări operate sistemului termic și soluțiile de alternativă pentru evaluarea randamentului și a dimensionării cazanului în raport cu necesitățile de încălzire ale clădirii sînt, la fel, incluse în inspecțiile periodice.

Articolul 24. Raportul de inspecție periodică a sistemului de încălzire

(1) *La efectuarea unei inspecții periodice a sistemului de încălzire, inspectorul sistemelor de încălzire va întocmi un raport în scris.*

(2) *Raportul de inspecție periodică a sistemului de încălzire include:*

b) *evaluarea randamentului și a dimensionării cazanului în raport cu necesitățile de încălzire ale clădirii, precum și alte date tehnice utilizate pentru întocmirea raportului;*

c) *concluzii și recomandări pentru îmbunătățirea fezabilă, din punctul de vedere al costurilor, a sistemului de încălzire inspectat;*

d) *indicatorii economici ai măsurilor recomandate pentru îmbunătățirea sistemului de încălzire inspectat;*

e) *informații suplimentare ce pot facilita implementarea măsurilor recomandate pentru îmbunătățirea sistemului de încălzire inspectat.*

Capitolul VI. Inspecția periodică a sistemelor de climatizare și raportul de inspecție periodică a sistemului de climatizare

Articolul 25. Inspecția periodică a sistemelor de climatizare

(1) *Sistemele de climatizare cu o putere nominală utilă mai mare de 12 kW se supun unei inspecții periodice.*

(3) *Periodicitatea și modul de efectuare a inspecțiilor periodice ale sistemelor de climatizare se stabilesc de către Guvern, în funcție de categoria clădirii, de tipul și puterea nominală utilă a sistemului de climatizare și de alte condiții, ținând cont de costurile de inspecție și de valoarea economiilor de energie estimate care ar putea rezulta din inspecție.*

Articolul 26. Raportul de inspecție periodică a sistemului de climatizare

(1) *La efectuarea unei inspecții periodice a sistemului de climatizare, inspectorul sistemelor de climatizare va întocmi un raport în scris.*

(2) *Raportul de inspecție periodică a sistemului de climatizare include:*

b) *evaluarea randamentului și a dimensionării sistemului de climatizare în raport cu necesitățile de răcire ale clădirii, precum și alte date tehnice utilizate pentru întocmirea raportului;*

c) *concluzii și recomandări pentru îmbunătățirea fezabilă, din punctul de vedere al costurilor, a sistemului de climatizare inspectat;*

d) *indicatorii economici ai măsurilor recomandate pentru îmbunătățirea sistemului de climatizare inspectat;*

e) *informații suplimentare ce pot facilita implementarea măsurilor recomandate pentru îmbunătățirea sistemului de climatizare inspectat.*

151. În ceea ce privește implementarea dispozițiilor legii, merită de menționat că Regulamentul cu privire la efectuarea inspecțiilor periodice a cazanelor și sistemelor de încălzire din clădiri este actualmente supus procedurii de aprobare.

152. Regulamentul cu privire la efectuarea inspecțiilor periodice a cazanelor și sistemelor de încălzire din clădiri a fost elaborat în temeiul art.23 din [Legea nr.128 din 11 iulie 2014](#) privind performanța energetică a clădirilor.

153. Suplimentar consultărilor/recomandărilor oferite în procesul de întocmire a rapoartelor de inspecție periodică, Agenția pentru Eficiență Energetică oferă asistență tehnică companiilor pe aspecte ce țin de eficiența energetică (inclusiv modele, proceduri, contacte, rețele, informații despre finanțare, linia fierbinte) în scopul reducerii costurilor energetice (inclusiv posibilitățile de finanțare, calculatoare pentru consumatorii finali) pentru gospodării casnice private și consumatori finali.

3.11. Măsuri de susținere a implementării Directivei 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor

154. [Legea nr.128 din 7 iulie 2014](#) privind performanța energetică a clădirilor introduce obligația pentru Guvern de a stabili și a implementa măsuri și instrumente financiare:

Capitolul X. Promovarea îmbunătățirii performanței energetice a clădirilor

Articolul 34. Stimulente financiare pentru promovarea îmbunătățirii performanței energetice a clădirilor

(1) Guvernul asigură elaborarea și implementarea programelor și a planurilor de acțiuni naționale privind îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor.

(2) Guvernul stabilește și implementează stimulente financiare pentru:

(a) realizarea măsurilor de îmbunătățire a performanței energetice a clădirilor existente, a unităților și elementelor acestora;

(b) promovarea construcției clădirilor noi al căror consum de energie este aproape egal cu zero și promovarea transformării clădirilor existente în clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero.

(3) Guvernul stabilește măsuri de susținere a păturilor social vulnerabile de populație la obținerea certificatului energetic al clădirii.

4. MĂSURI DE POLITICI PENTRU IMPLEMENTAREA DIRECTIVEI 2012/27/UE PRIVIND EFICIENȚA ENERGETICĂ

4.1. Măsuri legislative și raportarea privind obiectivul stabilit pentru anul 2020

155. Tabelul următor prezintă sumarul actualizat al tuturor măsurilor majore (implementate și planificate) pentru a crea un cadru adecvat de politic, juridic, de reglementare și instituțional în vederea transunerii Directivei 2012/27/UE privind eficiența energetică în timp util, a stabili și a realiza obiectivul(e) de eficiență energetică 2020.

Tabelul 24

Măsuri de politici pentru implementarea Directivei 2012/27/UE

Art.	Conținut	Cerințe	Termenul-limită/ calendar	Măsura implementată	Situația	Autoritatea/instituția responsabilă
1	2	3	4	5	6	7
1.	Obiective de Eficiență Energetică	Raportarea îndeplinirii obiectivelor către ECS	30 iunie, începând cu 2017; Art.24 alin.(1) și anexa XIV, partea 1	Stabilit de Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice al Republicii Moldova și raportarea progresului în fiecare an	Menționată în Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2016-2018	Ministerul Economiei și Infrastructurii, Agenția pentru Eficiență Energetică

2.	Renovarea clădirilor	Stabilirea unei strategii pe termen lung pentru mobilizarea investițiilor în renovarea stocului național de clădiri rezidențiale și comerciale, atât publice, cât și private	30 martie 2017; Actualizat, ulterior, la fiecare 3 ani și prezentat Secretariatului Comunității Energetice ca parte a Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice	<u>Documentul strategic:</u> Strategia de renovare a clădirilor; de elaborat, adoptat, publicat, implementat	Acțiunea este indicată ca parte a măsurii B1 „Elaborarea cadrului legal cu privire la performanța energetică a clădirilor” în Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2016-2018	Ministerul Economiei și Infrastructurii, Agenția pentru Eficiență Energetică
3.	Rolul de exemplu al clădirilor autorităților/instituțiilor publice	Părțile contractante stabilesc și pun la dispoziția publicului un inventar al clădirilor administrației centrale încălzite și/sau răcite cu o suprafață totală utilă de peste 500 m ² Renovarea 1% din clădirile autorităților publice centrale cu suprafața mai mare de 500 m ² (250 m ² începând cu 1 ianuarie 2019), care nu întrunesc cerințele minime naționale de performanță energetică	Pînă la 1 ianuarie 2017, în fiecare an, începînd cu 1 decembrie 2017	Legislativă: Metodologia de calcul al performanței energetice, al cerințelor minime de performanță energetică în conformitate cu calcularea nivelului optim al costurilor. Administrativă: inventarul clădirilor publice. Strategică: planuri naționale de îmbunătățire a performanței energetice pentru clădirile publice. Acțiunile indicate: renovarea în conformitate cu cerințele și elaborarea politicilor naționale	Legea nr.128 privind performanța energetică a clădirilor a fost adoptată. Nu există acte legislative în susținerea îndeplinirii acestor cerințe. Proiectul „Foaia de parcurs pentru implementarea Directivei 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor în Republica Moldova” de adoptat și de implementat. Componenta legislativă este menționată ca parte a măsurii B1 „Elaborarea cadrului legal cu privire la performanța energetică a clădirilor”, iar componenta acțiunii necesare este propusă ca parte a măsurii P1 „Îmbunătățirea eficienței energetice	Ministerul Economiei și Infrastructurii, Agenția pentru Eficiență Energetică, MoE

					în sectorul clădirilor publice” din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2016-2018	
4.	Achiziții efectuate de autoritățile/instituțiile publice	Autoritățile publice centrale achiziționează numai produse, servicii și clădiri cu performanță energetică sporită, atât timp cât acest proces este compatibil cu cost-eficacitatea, fezabilitatea economică, durabilitatea mai amplă, oportunitatea tehnică, precum și concurență suficientă	15 octombrie 2017	Obligația ar trebui să fie aplicabilă contractelor de achiziție a produselor, serviciilor și construcțiilor de către autoritățile/instituțiile publice în măsura în care astfel de contracte au valoarea egală sau mai mare decât pragurile stabilite în legislația din Republica Moldova. Stabilirea pragului prin lege și prezentarea acestuia Secretariatului Comunității Energetice. Îndeplinirea cerinței privind rolul de exemplu al autorităților/instituțiilor publice pentru a le încuraja să achiziționeze doar servicii și produse cu randament sporit	Legea nr.131 din 3 iulie 2015 cu privire la achizițiile publice nu întrunește cerințele. Măsura specifică H2. „Actualizarea și adoptarea cadrului juridic în vederea asigurării punerii în aplicare a Directivei privind eficiența energetică și a Legii cu privire la eficiența energetică” este inclusă în Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2016-2018 în vederea eliminării acestei lacune	Ministerul Finanțelor, Agenția pentru Eficiență Energetică, Ministerul Finanțelor
5.	Sistemul de obligații de eficiență energetică	Desemnarea părților obligate și instituirea unui sistem de obligații de eficiență energetică pentru acestea, în vederea îndeplinirii obiectivului stabilit de economisire a	Notificarea Secretariatului Comunității Energetice până la 15 octombrie 2017 despre modul de calcul al obiectivului. Notificarea Secretariatului Comunității Energetice,	Stabilit de Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice al Republicii Moldova, actualizarea legislației primare, elaborarea legislației secundare pentru implementare și notificare Secretariatului Comunității Energetice	Măsurile pentru a obține economii echivalente celor stabilite pe baza implementării sistemului de obligații sînt incluse în Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice al Republicii Moldova 2016-2018. Studierea oportunității de a	Ministerul Economiei și Infrastructurii, Ministerul Finanțelor, Ministerul Mediului, Agenția pentru Eficiență Energetică

		energiei calculat în conformitate cu dispozițiile art.7. În mod alternativ, asigurarea unor măsuri de politici aplicabile pentru a atinge economii echivalente	despre pînă la 15 martie 2017, a măsurilor de politici alternative sistemului de obligații. Îndeplinirea obiectivului în fiecare an, începînd cu 1 ianuarie 2017 pînă la 31 decembrie 2020, conform Directivei		implementa sistemul de obligații și recomandarea privind cele mai potrivite scheme, în cazul în care există astfel de scheme, este prevăzută ca măsura H5 „Studiu cu privire la instrumentele de promovare a eficienței energetice/sistemele de obligații și evaluarea aplicării acestora în Republica Moldova” în Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2016-2018	
6.	Audituri energetice și ale Sistemului de monitorizare a energiei	Promovarea disponibilității pentru toți clienții finali ai auditului energetic de calitate care este cost-eficient și realizat în mod independent de experți calificați și/sau acreditați în conformitate cu criteriile de calificare; sau implementate și supervizate de autorități independente în conformitate cu legislația națională. Întreprinderile care nu sînt	15 octombrie 2017	Actualizarea legislație pentru a se conforma cu cerințele specifice	Definiția întreprinderilor mici și mijlocii nu este conformă cu cea utilizată în UE. Într-o proporție semnificativă, Legea nr.142 din 2 iulie 2010 cu privire la eficiența energetică abordează aspectele specifice ale auditului energetic, totuși legea a intrat în vigoare înainte de adoptarea Directivei 2012/27/UE privind eficiența energetică, motiv din care nu este conformă cu cerințele specifice ale Directivei 2012/27/UE privind eficiența energetică	Ministerul Economiei și Infrastructurii, Agenția pentru Eficiență Energetică, Biroul Național de Statistică Ministerul Finanțelor

		<p>întreprinderi mici și mijlocii sînt supuse auditului energetic, efectuat într-o manieră independentă și cost-eficientă de către experți calificați și/sau acreditați, sau implementate și supervizate de autorități independente în conformitate cu legislația națională pînă la 5 noiembrie 2018 și cel puțin la fiecare 4 ani de la data efectuării auditului energetic precedent</p>				
7-11.	Contorizarea, facturarea, costul accesului la contorizare și facturare	<p>În măsura în care este posibil din punct de vedere tehnic, rezonabil și proporționat financiar în raport cu economiile potențiale de energie, consumatorii finali de energie electrică, gaze naturale, încălzire centralizată, climatizare centralizată și apa caldă</p>	15 octombrie 2017	<p>Actualizarea legislației primare pentru a se conforma cu cerințele specifice și elaborarea în mod corespunzător a reglementărilor necesare</p>	<p>Legislația cu privire la energia termică, precum și energia electrică și gazele naturale a fost reînnoită/actualizată, astfel încît art.69 din Legea nr.108 din 27 mai 2016 cu privire la gazele naturale și art.55 din Legea nr.107 din 27 mai 2016 cu privire la energia electrică stabilesc modul de evidență și măsurare a gazelor naturale și, respectiv, a energiei electrice.</p> <p>Mai mult decît ațft,</p>	<p>Ministerul Economiei și Infrastructurii, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, Agenția pentru Eficiență Energetică</p>

		<p>menajeră sînt asigurați cu contoare individuale la prețuri competitive care reflectă consumul efectiv real de energie al utilizatorului final și asigură informații despre perioada efectivă de utilizare. Informațiile din facturi sînt corecte și bazate pe consumul efectiv. Consumatorii finali primesc facturile pentru consumul de energie și informațiile despre facturare gratuit; de asemenea, consumatorii finali au acces gratuit la datele despre consumul lor efectiv</p>			<p>articolele respective stipulează că „[...] cheltuielile legate de procurarea, instalarea, sigilarea, verificarea metrologică, întreținerea, repararea și înlocuirea echipamentelor de măsurare la consumatorii casnici sînt suportate de operatorul sistemului de distribuție din sursele incluse în tarifele pentru serviciul de distribuție a energiei electrice (gazelor naturale), cu excepția situațiilor în care consumatorul casnic solicită instalarea unui echipament de măsurare inteligent, care permite înregistrarea orară a energiei electrice (gazelor naturale) consumate. În acest din urmă caz, consumatorul casnic respectiv suportă cheltuielile de procurare, întreținere și înlocuire a echipamentului de măsurare respectiv.</p>	
12.	Promovarea eficienței în încălzire și răcire	Trebuie de efectuat evaluarea cuprinzătoare a potențialului pentru aplicarea cogenerării de	30 noiembrie 2018	Pentru a realiza evaluarea menționată, Părțile contractante realizează o analiză cost-beneficiu la nivelul întregului lor teritoriu, pe baza	Într-o anumită măsură, aspectele au fost abordate în studiul Echipei Economice Germane „Sporirea eficienței energetice prin alocarea	Ministerul Economiei și Infrastructurii, Agenția pentru Eficiență Energetică

		<p>randament sporit și încălzirea și răcirea centralizată eficientă, cu notificarea Comisiei.</p> <p>Adoptarea de politici care încurajează luarea în considerare la nivel local și regional a potențialului de utilizare eficientă a sistemelor de încălzire și răcire, în particular acele sisteme care folosesc cogenerarea cu randament ridicat</p>		<p>condițiilor climaterice, a fezabilității economice și oportunității tehnice. Acolo unde analiza cost-beneficiu are rezultate pozitive, vor fi întreprinse măsuri adecvate pentru dezvoltarea unei infrastructuri eficiente de încălzire și răcire centralizată și/sau pentru acomodarea dezvoltării cogenerării de randament sporit și utilizarea încălzirii și răcirii pe baza căldurii reziduale și a surselor regenerabile de energie</p>	<p>investițiilor în CET-uri”, care este un rezultat pozitiv, fiind însă doar un pas preliminar.</p> <p>Evaluarea cuprinzătoare prevăzută de Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică este inclusă ca măsura E6 „Evaluarea cuprinzătoare a potențialului pentru aplicarea cogenerării de înaltă eficiență și a termoficării și răcirii centralizate eficient” în Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2016-2018</p>	
13.	Transformarea, transportul și distribuția energiei	<p>Autoritatea națională de reglementare în energetică ține cont de eficiența energetică în procesul de realizare a sarcinilor specificate în Directivele 2009/72/CE și 2009/73/CE cu privire la deciziile în materie de exploatare a infrastructurii de energie electrică și gaze naturale. De asemenea,</p>	15 octombrie 2017	<p>Implementarea legislației privind energia electrică și gazele naturale cu implementarea dispozițiilor specifice din Directivele 2009/72/CE, 2009/73/CE și Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică, inclusiv elaborarea cadrului normativ secundar aferent elementelor respective ale legislației primare</p>	<p>Actualmente, legislația privind energia electrică și gazele naturale (reprezentate de Legea nr.107 din 27 mai 2016 cu privire la energia electrică și Legea nr.108 din 27 mai 2016 cu privire la gazele naturale) vin pentru transpunerea parțială a acquis-ului comunitar, și anume: Legea 107 din 27 mai 2016 transpune art.1-12, 14-16, 18, 22-38, 40-43, precum și prevederile anexei I din Directiva</p>	<p>Ministerul Economiei și Infrastructurii, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, Agenția pentru Eficiență Energetică</p>

		<p>sînt oferite stimulente pentru operatorii de rețea în vederea prestării serviciilor de sistem utilizatorilor de rețea, permițîndu-le să implementeze măsuri de îmbunătățire a eficienței energetice în contextul valorificării continue a rețelelor inteligente</p>			<p>2009/72/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă a energiei electrice și de abrogare a Directivei 2003/54/CE; art.1-3, 13-17, 19 și 21, precum și prevederile anexei I din Regulamentul (CE) 714/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iulie 2009 privind condițiile de acces la rețea pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică și de abrogare a Regulamentului (CE) nr.1228/2003; Directiva 2005/89/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 18 ianuarie 2006 privind măsurile menite să garanteze siguranța aprovizionării cu energie electrică și investițiile în infrastructuri; Legea 108 din 27 mai 2016 transpune art.1-42, 44-48, precum și prevederile anexei I din Directiva 2009/73/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13</p>	
		<p>Este în derulare evaluarea potențialului de eficiență energetică în infrastructura de furnizare a gazelor naturale și energiei electrice, în special cu privire la transport, distribuție, gestionarea sarcinii și inter-operabilitate, și conectarea la instalațiile de generare a energiei, inclusiv posibilitățile de acces ale micro</p>	<p>15 octombrie 2018</p>			

		<p>generatoarelor de energie</p> <p>Sint identificate măsuri concrete și investițiile necesare pentru introducerea îmbunătățirilor cost-eficiente în materie de eficiență energetică în infrastructura rețelei, stabilind un calendar al introducerii acestora</p>			<p>iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale și de abrogare a Directivei 2003/55/CE; art.1-3, 13–22, 24 și 26, precum și prevederile anexei I din Regulamentul (CE) nr.715/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iulie 2009 privind condițiile de acces la rețelele pentru transportul gazelor naturale și de abrogare a Regulamentului (CE) nr.1775/2005; Directiva 2004/67/CE a Consiliului din 26 aprilie 2004 privind măsurile de garantare a securității aprovizionării cu gaz natural.</p> <p>Măsura specifică H2. „Actualizarea și adoptarea cadrului juridic în vederea asigurării punerii în aplicare a Directivei privind eficiența energetică și a Legii cu privire la eficiența energetică” este inclusă în Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2016-2018 pentru a elimina această lacună</p>	
14.	Disponibilitatea	Schemele de	31 decembrie	Accelerarea	Implementarea	Ministerul

	schemelor de calificare, acreditare și certificare	certificare și/sau acreditare și/sau schemele de calificare echivalentă inclusiv, după caz, programele potrivite de instruire devin disponibile sau sînt deja disponibile pentru furnizorii de servicii energetice, audit energetic, managerii energetici și instalatorii de elemente edilitare cu impact energetic	2017	implementării schemelor de certificare și acreditare cu toate aspectele logistice necesare	certificării performanței energetice a clădirilor este amînată, fapt ce afectează dezvoltarea ESCO. Legea 128 din 11 iulie 2014 privind performanța energetică a clădirilor ar trebui pusă în aplicare cît mai rapid, fiind adoptată în același ritm legislația secundară	Economiei și Infrastructurii, Agenția pentru Eficiență Energetică
15.	Servicii energetice	Promovarea pieței de servicii energetice și accesul întreprinderilor mici și mijlocii la această piață	15 octombrie 2017	Contractele de servicii energetice disponibile și clauzele care ar trebui incluse în astfel de contracte pentru a garanta economii de energie și respectarea drepturilor consumatorilor finali. Instrumente și stimulente financiare, granturi și împrumuturi pentru a sprijini proiecte de servicii de eficiență energetică. Distribuirea modelelor de contracte pentru contractele de performanță	Un proiect dedicat să creeze piața ESCO în Republica Moldova, prin convertirea companiilor existente prestatoare de servicii energetice în societăți ESCO, în calitate de bază pentru extinderea eforturilor de atenuare în tot sectorul construcțiilor din Republica Moldova este implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. Fondul pentru Eficiență Energetică	Ministerul Economiei și Infrastructurii, Ministerul Finanțelor, Ministerul Mediului, Agenția pentru Eficiență Energetică

				energetică	a acceptat rolul de cofinanțator în implementarea proiectului Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare/Fondul Global de Mediu. Măsura specifică H4. Promovarea companiilor de servicii energetice (ESCO)” este inclusă în Plan național de acțiuni în domeniul eficienței energetice al Republicii Moldova 2016-2018, preluată din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015	
16.	Fondul național pentru eficiență energetică, finanțare și suport tehnic	Asigurarea instituirii facilităților de finanțare sau utilizarea celor existente, îmbunătățirea măsurilor de Eficiență Energetică pentru maximizarea beneficiilor fluxurilor multiple de finanțare. Crearea unui Fond național de eficiență energetică	15 octombrie 2017	Promovarea stimulentei financiare pentru efectuarea investițiilor în scopul acumulării economiilor de energie	Este instituit Fondul pentru eficiență energetică, care demonstrează rezultate tangibile. Legislația financiară în vigoare permite existența și exploatarea cu rezultate tangibile a unor facilitatori precum MoSEFF, MoREEFF	Ministerul Finanțelor, Agenția pentru Eficiență Energetică

4.2. Strategia de renovare a clădirilor

156. Potrivit articolului 4 din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică: „Părțile contractante stabilesc o strategie pe termen lung pentru mobilizarea investițiilor în renovarea stocului de clădiri rezidențiale și comerciale, atât publice, cât și private, existente la nivel național.” Prima versiune a Strategiei va fi publicată pînă la 30 martie 2017.

157. În procesul de elaborare a Strategiei de renovare, Ministerul Economiei și Infrastructurii va

prelua drept bază dispozițiile [Legii nr.128 din 11 iulie 2014](#):

Articolul 12. Performanța energetică a clădirilor existente

(1) Clădirile existente și unitățile acestora, atunci când sînt supuse renovării majore, trebuie să întrunească cerințele minime de performanță energetică stabilite în conformitate cu art.9 în măsura în care acest lucru este fezabil din punct de vedere tehnic, economic și funcțional.

(2) Cerințele minime de performanță energetică sînt obligatorii pentru elementele unei clădiri existente care fac parte din anvelopa clădirii și care au un impact semnificativ asupra performanței energetice a acestei anvelope atunci cînd sînt modernizate sau înlocuite, pentru a se atinge niveluri optime din punctul de vedere al costurilor.

158. În acest scop vor fi realizate următoarele acțiuni, iar rezultatele acestora vor fi ulterior integrate în Strategia de renovare a clădirilor menționată la articolul 4 din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică.

Acestea reprezintă un mix rezonabil de colectare și punere la dispoziție a informațiilor; planificare, elaborare a reglementărilor și acordare a stimulentei. Cadrul eficient pentru renovarea clădirilor ar trebui să fie o combinație rezonabilă de cerințe minime referitoare la performanța energetică bazate pe calcularea nivelului optim al costurilor, care să permită finanțarea efectivă a acțiunilor în materie de eficiență energetică și cele voluntare, care depășesc cerințele minime, dar beneficiază de pe urma stimulentei specifice realiste. Acest cadru ar putea fi proiectat de Strategia privind renovarea clădirilor în cazul în care dezvoltatorii cunosc exact situația referitoare la parcul imobiliar/stocul clădirilor (și proprietarii acestora) în termeni cantitativi (m^2 de suprafață) și calitativi (performanța energetică).

e) Inventarierea separată a parcului imobiliar (construcții publice și rezidențiale, suprafața și performanța energetică; cazurile care ar trebui scutite de renovare sau de măsuri de renovare ar trebui limitate în mod rezonabil), dar în coordonare cu inventarul prevăzut la articolul 5 din Directiva privind eficiența energetică (Directiva 2012/27/UE).

f) Monitorizarea + Foaia de parcurs pentru renovarea clădirilor publice.

g) Cerințele obligatorii prevăzute de reglementări (performanța energetică minimă).

h) Stimulente financiare pentru renovarea clădirilor publice/rezidențiale:

- credite fiscale, deduceri fiscale pentru modernizarea energetică, rată redusă de TVA pentru renovare (atît timp cît proprietarii gospodăriilor nu pretind la subvenții publice pentru acțiunile de eficiență energetică realizate, ei pot beneficia de scutiri fiscale);

- împrumuturi bancare, împrumuturi cu o dobîndă redusă, împrumut cu dobînda 0% (acest stimulent ar trebui agreat cu băncile participante la programul de punere în aplicare a liniei de credit);

- granturi pentru companiile de servicii publice pentru locatari (acest sprijin ar putea fi acordat în funcție de bugetul Fondului pentru Eficiență Energetică și fondurile atrase de la donatori);

- finanțare pentru categoriile vulnerabile/de risc ale de populației, măsuri de eficiență energetică pentru gospodăriile casnice cu sărăcie energetică, gospodăriile casnice cu nivel scăzut de venit (primordial ar trebui formulată clar definiția categoriei-țintă);

- programe de suport pentru construcția și renovarea obiectelor cu aplicarea măsurilor de eficiență energetică, stimulente, granturi în domeniul energetic, subvenții acordate municipalităților pentru renovare;

i) scheme pentru integrarea energie din surse regenerabile (clădirile existente supuse renovării majore trebuie să consume o anumită cantitate minimă de energie din surse regenerabile, determinată de autoritatea centrală în domeniul construcțiilor).

159. Clădirile noi și clădirile existente supuse renovării majore trebuie să consume o anumită cantitate minimă de energie din surse regenerabile, determinată de autoritatea centrală de construcție. Această obligație trebuie onorată, estimînd cota de energie din surse regenerabile în conformitate cu procedurile de calcul cuprinse de noul standard CEN prEN15603 (ISO 52000-1).

4.3. Clădirile autorităților administrației publice centrale

4.3.1. Informații despre inventarul publicat al clădirilor încălzite și climatizate (cu suprafața mai mare de 500 m^2) ale autorităților publice centrale

160. Nu există date statistice separate pentru clădirile autorităților publice centrale, la fel, nu sînt

disponibile date despre clădirile cu suprafața mai mare de 500 m² și 250 m², în timp ce Decizia D/2015/08/MC-EnC stabilește în părțile contractante din Comunitatea Energetică termenul-limită (1 ianuarie 2017) pentru obligația de inventariere a autorităților publice centrale cu suprafață mai mare de 500 m². Inventarul clădirilor (publice și private) este oferit de Biroul Național de Statistică, însă acesta nu acoperă cerințele Directivei și nu poate susține calculele și elaborarea politicilor. Mai mult decât atât, performanța energetică a clădirilor autorităților publice centrale nu este cunoscută. Prin urmare, nu este posibil de efectuat calculul economiilor realizabile pe baza renovării suprafețelor și substituirea posibilă a acestor economii cu o cantitate egală ce provine din renovarea majoră a unor suprafețe mai mici și combinarea acestora cu măsuri de schimbare comportamentală.

Tabelul 25

**Date statistice despre locuințele (publice și private) din Republica Moldova
la situația din 1 ianuarie 2015**

	Suprafața totală, mii m ²	(%)
Locuințe – total din care:	81,046.5	100.0
publice	1,834.1	2.3
private	79,146.2	97.7

161. Clasa energetică care descrie performanța energetică a fiecărei clădiri va fi stabilită în conformitate cu Metodologia de calcul al performanței energetice a clădirilor ce urmează a fi elaborată. Certificatul energetic va determina starea efectivă a clădirii.

162. Facilitatea de asistență tehnică pentru proiectele din regiunea Dunării (TAF DRP – eng. *Technical Assistance Facility for Danube Region Projects*) va susține Proiectul-pilot „Date de referință, elaborarea procedurii de eliberare a certificatelor de performanță pentru eficiența energetică a construcțiilor din Republica Moldova”. Selectarea proiectelor pentru apelul nr.3 TAF-DRP a fost încheiată în octombrie 2015.

Tabelul 26

Apelul nr.3 TAF-DRP: Lista de proiecte selectate

Nr. proiectului	Acronimul proiectului	Denumirea proiectului	Domeniul prioritar abordat	Denumirea solicitantului
01-05-C3_PA02	RefDat ECPE	Proiectul-pilot „Date de referință, elaborarea procedurii de eliberare a certificatelor de performanță energetică a construcțiilor din Republica Moldova”	PA 02 Energetic	Ministerul Economiei și Infrastructurii

4.3.2. Construcțiile altor autorități ale administrației publice

163. Aspectele de eficiență energetică în clădirile publice, altele decât cele guvernamentale, sînt abordate în Republica Moldova la diferite niveluri: regional (strategii și programe regionale), raional și municipal (programe de 3 ani pentru eficiență energetică, planuri de acțiune de un an în domeniul eficienței energetice, planuri de acțiune pentru energie durabilă).

164. Viziunea de ansamblu pentru orientarea acțiunilor autorităților publice locale este expusă în 3 programe sectoriale regionale armonizate pentru eficiența energetică în clădirile publice întocmite de agențiile regionale de dezvoltare cu sprijinul GIZ, Deutsche Zusammen Arbeit, Ministerul Federal pentru

Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ), Ministerul Economiei și Infrastructurii și al Ambasadei Suediei la Chișinău.

165. Programele sectoriale regionale menționate la pct.164 sînt orientate pe trei regiuni de dezvoltare, din cele șase distinse conform [Legii nr.438-XVI din 28 decembrie 2006](#) privind dezvoltarea regională în Republica Moldova, după cum urmează: Nord, Centru și Sud. Documentele de planificare regională în domeniul eficienței energetice a clădirilor publice sînt elaborate pentru perioada 2013-2020. Programele sectorului regional oferă o analiză cantitativă a consumului de energie la nivel raional și regional, care vor susține obiectivele autorităților publice locale și vor asigura informații pentru programele/planurile proprii de eficiență energetică. Toate programele au fost aprobate în iunie 2014.

166. Potrivit fiecărui program sectorial regional în domeniul eficienței energetice în clădirile publice, majoritatea clădirilor publice necesită reparație capitală, fapt ce determină oportunitatea majoră de a introduce măsuri de eficiență energetică.

167. Clădirile publice sînt clasificate în 4 categorii principale:

- clădiri din sectorul educației (instituții preșcolare și preuniversitare);
- clădiri din sectorul medical (spitale publice, instituții medico-sanitare, policlinici);
- clădiri din sectorul administrativ (primării, consilii raionale); și
- clădiri din sectorul social (aziluri și orfelinate).

168. Sumarul obiectivelor celor 3 regiuni de dezvoltare de a realiza obiectivul stabilit de documentele strategice (cota de renovare de 10% pînă în 2020) este prezentat în tabelul de mai jos.

Tabelul 27

Sumarul obiectivelor regiunilor de dezvoltare

Regiunea	Centru		Nord		Sud	
Parcul imobiliar (clădiri publice) în anul de referință 2009, în m ²	1,744,518		1,609,416		934,972	
Calendar	2016	2020	2016	2020	2016	2020
Rata de renovare, în %	4%	10%	4%	10%	4%	10%
Suprafața renovată, în m ²	69,780	174,452	64,377	160,941	37,398	93,497
Economii anuale estimate de energie, în MWh	11,025	27,563	10,171	25,429	5,909	14,773
Total						
Economii anuale estimate de energie în MWh	27,105	67,765				
Economii anuale estimate de energie în ktep	2.33	5.83				

4.3.3. Măsuri întreprinse sau planificate pentru a încuraja autoritățile/instituțiile publice și de drept public care gestionează locuințele sociale să adopte planuri de eficiență energetică care să demonstreze rolul, de exemplu, în materie de eficiență energetică a clădirilor autorităților/instituțiilor publice

169. O serie de documente legislative/de planificare nu numai încurajează, dar și obligă autoritățile/instituțiile publice locale să adopte programe/planuri în domeniul eficienței energetice.

1) Conform [Legii nr.142 din 2 iulie 2010](#) cu privire la eficiența energetică (art.18), Consiliile raionale și consiliile municipale, Adunarea Populară a UTA Găgăuzia au obligația să asigure elaborarea, coordonarea și aprobarea propriilor programe (pe 3 ani) și planuri (pe 1 an) de îmbunătățire a eficienței energetice. Articolul 19 stipulează obligația de a întocmi rapoarte privind îndeplinirea programelor locale pentru eficiență energetică.

2) Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020, aprobat prin [Hotărîrea Guvernului nr.833 din 10 noiembrie 2011](#), pune în aplicare dispozițiile legii și prevede obligația autorităților publice

locale de a elabora planuri locale de acțiuni în domeniul eficienței energetice (Cap. V lit.h)).

3) Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015, aprobat prin [Hotărârea Guvernului nr.113 din 7 februarie 2013](#), de asemenea, prevede (art.64) elaborarea planurilor locale proprii de acțiuni în domeniul eficienței energetice (lit.d) și întocmirea rapoartelor anuale pe baza formularelor elaborate de Agenția pentru Eficiență Energetică.

170. În conformitate cu dispozițiile legii, în 2013 agențiile de dezvoltare regională: Agenția de dezvoltare regională Centru, Agenția de dezvoltare regională Nord și Agenția de dezvoltare regională Sud au finalizat elaborarea documentelor de planificare regională cu privire la eficiența energetică în clădirile publice, cu participarea activă a organizațiilor internaționale, managerilor energetici raionali, experților în domeniul eficienței energetice, reprezentanților autorităților publice locale și ministerelor de ramură.

171. Convenția primarilor, inițiativa UE, aduce împreună autoritățile locale și regionale într-un angajament voluntar comun de a spori eficiența energetică și a utiliza surse regenerabile de energie în teritoriile lor. Semnatarii Convenției își propun să reducă cu 20% emisiile de CO₂ până în 2020, contribuind în acest mod la dezvoltarea ecologică și îmbunătățirea calității vieții.

172. Planurile de acțiune pentru energie durabilă (PAED) prezintă modul în care semnatarii Convenției vor realiza angajamentele asumate până în anul 2020. Planurile definesc măsuri concrete de reducere, calendare și responsabilitățile atribuite, care transformă strategia pe termen lung în acțiune. Semnatarii se obligă să prezinte planurile de acțiune pentru energie durabilă peste un an de la aderarea la Convenție. Planurile de acțiune pentru energie durabilă trebuie să fie aprobate de Consiliul municipal (sau de către un organism echivalent) și să identifice inventarul de referință al emisiilor, precum și elementele-cheie.

4.3.4. Lista autorităților administrației publice care au elaborat planuri de acțiune în domeniul eficienței energetice

173. Potrivit dispoziției din capitolul VI al Programului național pentru eficiență energetică 2011-2020, consiliile raionale și consiliile municipale, Adunarea Populară a UTA Găgăuzia:

1) vor elabora programele proprii de eficiență energetică la fiecare trei ani. Primul program va fi elaborat cu sprijinul Agenției pentru Eficiență Energetică pentru perioada 2012-2014;

2) vor elabora planul de acțiuni privind eficiența energetică pentru fiecare an, cu identificarea măsurilor prioritare, surselor de finanțare etc.;

3) vor elabora, la finele fiecărui an, un raport referitor la măsurile de eficiență energetică întreprinse, expedindu-l Agenției pentru Eficiență Energetică.

174. Conform articolului 116 din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015, conform legislației în vigoare ([Legea nr.142 din 2 iulie 2010](#)), consiliile raionale, municipale și Adunarea Populară a UTA Găgăuzia au obligația să elaboreze, să coordoneze și să aprobe propriile programe și planuri de îmbunătățire a eficienței energetice.

175. În ceea ce privește operatorii, Agenția pentru Eficiență Energetică elaborează, distribuie și, ulterior, colectează formularele completate, în scopul raportării și monitorizării procesului de implementare a dispozițiilor Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015.

176. De asemenea, Agenția pentru Eficiență Energetică centralizează datele din rapoarte, inclusiv obligația autorităților publice locale de a redacta și de a aproba programe locale pentru îmbunătățirea eficienței energetice și planuri locale de acțiuni în domeniul eficienței energetice. Tabelul 28 de mai jos sumează rezultatele obținute de autoritățile publice locale.

Tabelul 28

Autoritățile publice locale. Inventarul planurilor, programelor și al managerilor energetici angajați

Nr.	Autoritatea	Programul local pentru eficiență energetică (3	Angajarea managerilor
-----	-------------	--	-----------------------

crt.	publică locală	ani), Planul local de acțiuni în domeniul eficienței energetice (1 an)	energetici; Instruirea managerilor energetici și a altor persoane; Proiecte de eficiență energetică în clădiri; Proiecte Energie din Surse Regenerabile (biomasă)
1.	Consiliul municipal Bălți	Prin Hotărârea nr.14/35 din 26 decembrie 2013 a Consiliului municipal Bălți a fost aprobat Programul municipal de promovare a eficienței energetice în mun.Bălți în 2014-2016. Prin Hotărârea nr.2/59 din 27 martie 2014 a Consiliului municipal Bălți a fost aprobat Planul municipal de promovare a eficienței energetice 2014. Planul municipal de acțiuni de îmbunătățire a eficienței energetice pentru 2015 se află la etapa de elaborare și va fi finalizat în scurt timp	<p>Managerul energetic angajat din 2012</p> <p>Instruirea în domeniul eficienței energetice susținută de: Agenția de Dezvoltare Regională Nord, Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova în colaborare cu GIZ; Proiectul „STATUS” (agende strategice teritoriale pentru sisteme urbane din orașe mici și mijlocii), finanțat de Programul transnațional pentru Europa de Sud-Est</p>
2.	Consiliul raional Anenii Noi	La 4 noiembrie 2013 a fost aprobat PLEE 2013-2016; La 1 august 2014 a fost aprobat PLAEE 2014-2015	<p>Managerul energetic angajat prin Hotărârea nr.139 din 1 decembrie 2012</p> <p>Instruirea în domeniul eficienței energetice susținută de: Agenția pentru Eficiență Energetică; Fondul pentru Eficiență Energetică; Ministerul Economiei și Infrastructurii; Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru</p>
3.	Consiliul raional Briceni	- La 2 decembrie 2013 a fost aprobat PLEE 2013-2016. - În septembrie 2014 a fost aprobat PLAEE 2014-2016; - La 8 septembrie 2014 a fost aprobat PLAEE 2013-2015	<p>Managerul energetic angajat prin Hotărârea nr.94 din 8 decembrie 2011</p> <p>Instruirea în domeniul eficienței energetice susținută de:</p>

			Programul EUREM: Managerul energetic european
4.	Consiliul raional Călărași	- În decembrie 2014 a fost aprobat PLEE 2015-2017	Managerul energetic angajat din 1 octombrie 2012
			Instruirea în domeniul eficienței energetice susținută de: Agenția pentru Eficiență Energetică; Fondul pentru Eficiență Energetică; Ministerul Economiei și Infrastructurii; Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru
5 5.	Consiliul raional Cantemir		Managerul energetic angajat prin Hotărârea nr. 1/01p din 15 martie 2013
			Instruirea în domeniul eficienței energetice susținută de: Agenția pentru Eficiență Energetică; Fondul pentru Eficiență Energetică; Ministerul Economiei și Infrastructurii; Agenția pentru Dezvoltare Regională Sud; Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltarea Internațională; Proiectul Energie și Biomasă în Moldova; Programul EUREM: Managerul energetic european
6.	Consiliul raional Căușeni	În 2014 a fost elaborat cu suportul USAID PLEE 2014-2016	Managerul energetic angajat prin Hotărârea 145p din 22 august 2014
7.	Consiliul raional Cimișlia	Acțiuni pentru realizarea măsurilor de eficiență energetică, energie din surse regenerabile sînt stabilite în Planul strategic socio-economic al raionului Cimișlia 2013-2020	Managerul energetic angajat
8.	Consiliul raional Criuleni	La 23 mai 2013 a fost aprobat PLEE 2013-2016; La 12 septembrie 2014 a fost aprobat PLAEE 2014-2015	Managerul energetic angajat
			Instruirea în domeniul

			<p>eficienței energetice susținută de: Agenția pentru Eficiență Energetică; Fondul pentru Eficiență Energetică; Ministerul Economiei și Infrastructurii; Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru; Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova</p>
9.	Consiliul raional Dondușeni	<p>La 10 decembrie 2013 a fost aprobat PLEE 2013-2016; La 25 iulie 2014 a fost aprobat PLAEE 2014-2015</p>	<p>Managerul energetic angajat prin Hotărârea nr.42-P din 22 aprilie 2013</p> <p>Au fost organizate 3 sesiuni de instruire în domeniul eficienței energetice în 2014 de către agențiile de dezvoltare regională Nord</p>
10.	Consiliul raional Fălești	<p>Pînă la 1 iunie 2017 va fi elaborat PLEE 2018-2020; Pînă la 1 iunie 2017 va fi elaborat PLAEE</p>	<p>Managerul energetic angajat prin Hotărârea nr.30-c din 19 martie 2014</p> <p>Instruirea în domeniul eficienței energetice susținută de: Fondul pentru Eficiență Energetică; Ministerul Economiei și Infrastructurii</p>
11.	Consiliul raional Florești	<p>La 2 decembrie 2013 a fost elaborat PLEE 2013-2016; În septembrie 2014 a fost elaborat PLAEE 2014-2016</p>	<p>Managerul energetic angajat prin Hotărârea nr.22 din 4 februarie 2013</p> <p>Instruirea în domeniul eficienței energetice susținută de: Agenția pentru Eficiență Energetică; Fondul pentru Eficiență Energetică; Ministerul Economiei și Infrastructurii; Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru; Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii</p>

			Moldova
12.	Consiliul raional Ialoveni	În ianuarie 2015 a fost elaborat PLAEE 2015	<p>Managerul energetic angajat.</p> <p>Instruirea în domeniul eficienței energetice susținută de: Programul EUREM: Managerul energetic european, 15.09.2014-mai 2015, realizat de Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova</p>
13.	Consiliul raional Leova	<p>La 2 decembrie 2013 a fost aprobat PLEE 2013-2016;</p> <p>În septembrie 2014 a fost elaborat PLAEE 2014-2016;</p> <p>La 8 septembrie 2014 a fost adoptat PLAEE 2014-2015</p>	<p>Managerul energetic angajat prin Hotărârea nr.251 din 10 decembrie 2014</p> <p>Instruirea în domeniul eficienței energetice susținută de Programul EUREM: Managerul energetic european, septembrie 2014-mai 2015, realizat de Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova</p>
14.	Consiliul raional Nisporeni	<p>La 2 decembrie 2013 Strategia de dezvoltare a raionului Nisporeni a fost aprobată;</p> <p>Planul de acțiuni se află la etapa de elaborare</p>	<p>Managerul energetic angajat</p> <p>Instruirea în domeniul eficienței energetice susținută de: Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru</p>
15.	Consiliul raional Ocnîța	<p>În 2013 a fost elaborat PLEE 2013-2016;</p> <p>A fost aprobat PLAEE 2014-2015</p>	<p>Managerul energetic angajat prin Hotărârea nr.145-C din 12 decembrie 2012</p> <p>Instruirea în domeniul eficienței energetice susținută de: Agenția pentru Eficiență Energetică; Fondul pentru Eficiență Energetică; Ministerul Economiei și Infrastructurii; Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord; Academia de Administrare Publică pe lângă</p>

			Președintele Republicii Moldova
16.	Consiliul raional Rezina	La 2 decembrie 2013 a fost aprobat PLEE 2013-2016; În septembrie 2014 a fost elaborat PLAEE 2014-2016; La 8 septembrie 2014 PLEE 2014-2015 a fost aprobat	Managerul energetic angajat prin Hotărârea nr.161-C din 12 septembrie 2012 Instruirea în domeniul eficienței energetice susținută de: Agenția pentru Eficiență Energetică; Fondul pentru Eficiență Energetică; Ministerul Economiei și Infrastructurii; Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord; Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova
17.	Consiliul raional Rîșcani	În 2013 a fost aprobat PLEE 2013-2016; În septembrie 2014 a fost elaborat PLAEE 2014-2016; În 2014 a fost aprobat PLAEE 2014-2015	Managerul energetic angajat Instruirea în domeniul eficienței energetice susținută de: Agenția pentru Eficiență Energetică; Fondul pentru Eficiență Energetică; Ministerul Economiei și Infrastructurii; Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru; Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova
18.	Consiliul raional Soroca	În 2013 a fost aprobat PLEE 2013-2016; În septembrie 2014 a fost elaborat PLAEE 2014-2016; În 2014 a fost aprobat PLAEE 2014-2015	Managerul energetic angajat Instruirea în domeniul eficienței energetice susținută de: Agenția pentru Eficiență Energetică; Fondul pentru Eficiență Energetică; Ministerul Economiei și Infrastructurii; Agenția pentru Dezvoltare

			Regională Centru; Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova
19.	Consiliul raional Taraclia	La 26 decembrie 2013 a fost aprobat PLEE 2013- 2016; La 26 decembrie 2013 a fost aprobat PLAEE 2014-2015	Managerul energetic angajat din februarie 2013 Instruirea în domeniul eficienței energetice susținută de: Agenția pentru Eficiență Energetică; Fondul pentru Eficiență Energetică; Ministerul Economiei și Infrastructurii; Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru; Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova

177. Managerii energetici joacă un rol-cheie în dezvoltarea sistemelor de gestionare a energiei și în elaborarea planurilor și programelor de eficiență energetică. Potrivit Programului național pentru eficiență energetică 2011-2020: *Autoritățile publice locale vor angaja un manager energetic sau instrui unul din angajați, pentru monitorizarea și managementul consumurilor în teritoriu. [...] Managerii energetici, cu suportul Agenției pentru Eficiență Energetică, vor elabora Programe locale de îmbunătățire a eficienței energetice la fiecare trei ani și planuri anuale de acțiuni privind implementarea măsurilor de eficiență energetică [...] Managerii energetici vor efectua cel puțin o dată pe an analiza consumului de energie în teritoriu, în vederea determinării eventualelor intervenții pentru eficientizarea consumurilor de energie respective, în conformitate cu formularele standard elaborate de către autoritatea publică abilitată. Formularele standard vor fi completate și anexate la raportul anual privind implementarea programelor locale de îmbunătățire a eficienței energetice.*

178. Primăriile și consiliile raionale din Republica Moldova au elaborat și au aprobat Planul de acțiuni pentru energie durabilă în temeiul Convenției primarilor. Elaborarea Planului de acțiuni pentru energie durabilă urmează dispozițiile indicative din Manual – Modul de elaborare a unui Plan de acțiuni pentru energie durabilă. Documentele Planului de acțiuni pentru energie durabilă se axează pe acțiunile planificate să reducă consumul de energie finală, precum și emisiile de CO₂, în conformitate cu angajamentele asumate în temeiul Convenției primarilor. Planul de acțiuni pentru energie durabilă include măsuri ce vizează sectoarele public și privat, autoritățile publice locale urmînd să demonstreze rolul de exemplu pentru sectorul privat și, în acest mod, clădirile autorităților publice locale vor constitui primele obiective în care vor fi implementate măsuri de economisire a energiei.

Tabelul 29

Aprobarea Planului de acțiuni pentru energie durabilă

Primăria	Data aprobării Planului de acțiuni pentru energie durabilă
Cantemir	5 aprilie 2014

Soroca	19 noiembrie 2014
Feștelița	13 mai 2014
Anenii Noi	5 aprilie 2014
Ungheni	20 februarie 2014
Ocnia	12 februarie 2014
Bălți	26 decembrie 2013
Călărași	8 noiembrie 2014
Căușeni	31 iulie 2014
Drochia	14 iunie 2014
Ialoveni	28 ianuarie 2014

179. Autoritățile publice locale elaborează programe și planuri proprii de eficiență energetică în conformitate cu legislația în vigoare. Acestea prezintă rapoarte anuale Agenției pentru Eficiență Energetică și coordonează implementarea măsurilor de eficiență energetică în conformitate cu planurile/programele adoptate, folosind mijloace financiare alocate din bugetul de stat și de către donatori.

Tabelul 30

Autoritățile publice locale. Inventarul rezultatelor obținute

Nr. crt.	Autoritatea publică locală	Proiecte de eficiență energetică în clădiri, Proiecte energie din surse Regenerabile (biomasă)
1.	Consiliul municipal Bălți	Proiecte de eficiență energetică în clădiri: - izolarea termică a pereților; - reparația acoperișurilor; - reparația și înlocuirea ferestrelor și a ușilor în locurile de utilizare comună
2.	Consiliul raional Anenii Noi	15 proiecte de Eficiență energetică în clădiri: - 6 grădinițe; - 7 școli/licee; - 1 spital; - 1 centru sportiv
3.	Consiliul raional Briceni	Domeniul de aplicare a proiectelor de eficiență energetică în clădiri: - izolarea termică a pereților; înlocuirea ferestrelor/ușilor; - instalarea cazanelor operate cu biomasă; - sisteme de încălzire; - schimbarea sistemului energetic. 27 de proiecte de eficiență energetică în clădiri: - 7 grădinițe; - 11 școli/licee; - 8 case de cultură; - clădirea Consiliului raional Briceni Finanțarea proiectelor de eficiență energetică în clădiri: - bugetul de stat; - Fondul de Investiții Sociale din Moldova; - Guvernul României; - Proiectul Energie și Biomasă în Moldova; - APL 1;

		- Fondul pentru Eficiență Energetică
4.	Consiliul raional Călărași	9 proiecte de eficiență energetică în clădiri: - 4 grădinițe; - 4 școli/licee; - 1 spital
		Finanțarea proiectelor de eficiență energetică în clădiri: - Fondul pentru Eficiență Energetică
5.	Consiliul raional Cantemir	14 proiecte de eficiență energetică în clădiri: - 5 grădinițe; - 6 școli/licee; - 1 spital; - clădirea Consiliului raional Cantemir; - clădirea Primăriei; - 3 proiecte de utilizare a biomasei
6.	Consiliul raional Căușeni	1 proiect de eficiență energetică în clădiri: - 1 liceu. 3 proiecte din surse regenerabile de energie finanțate de Proiectul Energie și Biomasă în Moldova: Încălzire cu biomasă: - 1 grădiniță; - 2 licee
7.	Consiliul raional Cimișlia	14 proiecte de eficiență energetică în clădiri: - 1 liceu; - Consiliul raional; 1 proiect energie din surse regenerabile (biomasă), finanțat de Proiectul Energie și Biomasă în Moldova
8.	Consiliul raional Criuleni	20 de proiecte de eficiență energetică în clădiri: - 4 grădinițe; - 14 școli/licee; - 1 spital; - 1 centru medical
9.	Consiliul raional Dondușeni	
10.	Consiliul raional Fălești	20 proiecte de eficiență energetică în clădiri: - 4 grădinițe; - 14 școli/licee; - 1 spital; - 1 centru medical
11.	Consiliul raional Florești	12 proiecte de eficiență energetică în clădiri: - 5 grădinițe; - 5 școli/licee; - 1 spital; - 1 casă de cultură
12.	Consiliul raional Ialoveni	2 proiecte de eficiență energetică în clădiri implementate în cadrul APP 1: - 1 grădiniță; - 1 liceu. 6 proiecte de eficiență energetică în clădiri inițiate în cadrul APP 3: - 3 grădinițe;

		<p>- 3 licee</p> <p>Finanțarea proiectelor de eficiență energetică în clădiri: - Fondul pentru Eficiență Energetică (2 proiecte realizate în cadrul APP1, 6 inițiate în cadrul APP 3)</p>
13.	Consiliul raional Leova	<p>3 proiecte de eficiență energetică în clădiri realizate în cadrul APP1: - 3 grădinițe;</p> <p>6 proiecte de eficiență energetică în clădiri inițiate în cadrul APP 3: - 3 grădinițe; - 3 școli/licee</p> <p>Finanțarea proiectelor de eficiență energetică în clădiri: - Fondul pentru Eficiență Energetică (3 proiecte realizate în cadrul APP1, 6 inițiate în cadrul APP 3)</p>
14.	Consiliul raional Nisporeni	<p>3 proiecte de eficiență energetică în clădiri realizate în cadrul APP1: - 1 grădinițe; - 2 licee.</p> <p>14 proiecte de eficiență energetică în clădiri inițiate în cadrul APP 3: - 14 licee;</p> <p>2 proiecte de energie din surse regenerabile, finanțate de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare</p> <p>Finanțarea proiectelor de eficiență energetică în clădiri: - Fondul pentru Eficiență Energetică (3 proiecte realizate în cadrul APP1, 14 inițiate în cadrul APP 3)</p> <p>Finanțarea Proiectelor de energie din surse regenerabile în clădiri de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare</p>
15.	Consiliul raional Ocnîța	<p>7 proiecte de eficiență energetică în clădiri inițiate în cadrul APP3, 3 respinse:</p> <p>- 3 licee; - 1 casă de cultură.</p> <p>2 proiecte de energie din surse regenerabile (cazane operate cu biomasă) finanțate de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, respectiv de Convenția primarilor</p> <p>Finanțarea proiectelor de eficiență energetică în clădiri: - Fondul pentru eficiență energetică (4 proiecte inițiate și aprobate în cadrul APP3), din care 2 sînt cofinanțate din bugetul local.</p> <p>Finanțarea proiectelor de energie din surse regenerabile în clădiri de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare și Convenția primarilor</p>
16.	Consiliul raional Rezina	<p>6 proiecte de eficiență energetică în clădiri realizate în cadrul APP1: - 1 grădiniță; - 2 licee; - 1 spital; - 1 azil; - 1 casă de cultură.</p> <p>9 proiecte de eficiență energetică în clădiri inițiate în cadrul APP 3: - 4 grădinițe; - 4 licee; - clădirea primăriei.</p> <p>3 proiecte de energie din surse regenerabile (biomasă solidă) finanțate de Proiectul „Utilizarea eficientă a biomasei solide”, cu sprijin din partea Grupului moldo-japonez 2KR</p>

		<p>Finanțarea proiectelor de eficiență energetică în clădiri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fondul pentru Eficiență Energetică (6 proiecte realizate în cadrul APP1, 9 inițiate în cadrul APP 3). <p>Finanțarea proiectelor de energie din surse regenerabile în clădiri de Proiectul „Utilizarea eficientă a biomasei solide”, cu sprijin din partea Grupului moldo-japonez 2KR</p>
17.	Consiliul raional Rîșcani	<p>11 Proiecte de eficiență energetică în clădiri inițiate în cadrul APP 3:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1 grădiniță; - 6 licee; - 1 spital; - 3 centre de sănătate publică <p>Finanțarea proiectelor de eficiență energetică în clădiri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fondul pentru Eficiență Energetică (11 proiecte inițiate în cadrul APP 3)
18.	Consiliul raional Soroca	<p>2 proiecte de eficiență energetică în clădiri realizate în cadrul APP1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2 licee <p>Finanțarea proiectelor de eficiență energetică în clădiri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fondul pentru Eficiență Energetică (2 proiecte implementate în cadrul APP1)
19.	Consiliul raional Taraclia	<p>4 proiecte de eficiență energetică în clădiri realizate în cadrul APP1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1 grădiniță; - 3 licee. <p>7 proiecte de eficiență energetică în clădiri inițiate în cadrul APP3:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 4 grădinițe; - 3 școli/licee. <p>4 proiecte de energie din surse regenerabile finanțate de Proiectul „Energie și Biomasă în Moldova”:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3 grădinițe; - 1 școală <p>- Finanțarea proiectelor de eficiență energetică în clădiri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fondul pentru Eficiență Energetică (4 proiecte realizate în cadrul APP1, 7 inițiate în cadrul APP 3). - Finanțarea proiectelor de energie din surse regenerabile în clădiri de Proiectul Energie și Biomasă în Moldova

4.3.5. Iluminatul public

180. Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020 definește iluminatul public și campaniile relevante de sensibilizare drept obiective sectoriale generale și măsuri planificate în sectorul public. Potrivit dispozițiilor Programul național pentru eficiență energetică, în vederea îmbunătățirii eficienței energetice în sectorul public, Ministerul Economiei și Infrastructurii, în comun cu Agenția pentru Eficiență Energetică și cu alte autorități publice centrale de resort, va sprijini autoritățile administrației publice locale în promovarea eficienței energetice și valorificarea surselor regenerabile, inclusiv implementarea și susținerea programelor de îmbunătățire a iluminatului stradal. În sarcina Agenției pentru Eficiență Energetică a fost pusă definirea indicatorilor de eficiență energetică și a criteriilor de referință și/sau alinierea indicatorilor existenți cu cei stabiliți de Uniunea Europeană, inclusiv pentru gospodăriile casnice, IT și corpurile de iluminat.

Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015

181. Măsura prevede realizarea următoarelor 5 acțiuni monitorizate de Agenția pentru Eficiență Energetică:

1) elaborarea propunerilor axate pe restricționarea utilizării becurilor cu incandescență în sectorul

public.

Potrivit Raportului anual al Agenției pentru Eficiență Energetică pe anul 2015, 77 localități, inclusiv 6 orașe, au elaborat propuneri axate pe restricționarea utilizării becurilor cu incandescență în sectorul public. Din cele 35 de autorități publice locale, în 12 propunerile au fost elaborate: mun.Bălți, Anenii Noi, Căușeni, Criuleni, Florești, Glodeni, Ocnița, Rezina, Rîșcani, Soroca, Șoldănești, Ungheni;

2) reflectarea acestei măsuri în programele locale de acțiune în domeniul eficienței energetice și planurile locale de acțiune în domeniul eficienței energetice.

Potrivit Raportului anual al Agenției pentru Eficiență Energetică pe anul 2015, din cele 35 de autorități publice locale 16 au răspuns că măsurile de îmbunătățire a iluminatului stradal au fost reflectate în programele locale de acțiune în domeniul eficienței energetice și planurile locale de acțiune în domeniul eficienței energetice: Anenii Noi, Basarabeasca, Căușeni, Criuleni, Dondușeni, Florești, Glodeni, Ialoveni, Nisporeni, Ocnița, Rezina, Rîșcani, Soroca, Șoldănești, Telenești, Ungheni. Raionul Fălești prevede că măsurile de îmbunătățire a iluminatului stradal vor fi reflectate în programele locale de acțiune în domeniul eficienței energetice și planurile locale de acțiune în domeniul eficienței energetice;

3) efectuarea auditului energetic al sistemelor existente de iluminare.

Potrivit Raportului anual al Agenției pentru Eficiență Energetică pe anul 2015, 52 de localități, inclusiv 14 orașe, au efectuat auditul energetic al sistemelor existente de iluminare. Din cele 35 de autorități publice locale, 23 au raportat despre auditurile energetice efectuate pe parcursul anului 2013-2014, inclusiv: mun.Bălți, Anenii Noi, Basarabeasca, Briceni, Cahul, Călărași, Criuleni, Drochia, Dubăsari, Hîncești, Ialoveni, Nisporeni, Ocnița, Orhei, Rezina, Sîngerei, Soroca, Șoldănești, Ștefan-Vodă, Taraclia, Telenești, Ungheni, UTA Gagauzia (mun.Comrat);

4) înlocuirea accesoriilor existente ale corpurilor de iluminat cu altele mai eficiente.

Potrivit Raportului anual al Agenției pentru Eficiență Energetică pe anul 2015, 136 de localități, inclusiv 10 orașe, au întreprins activități de înlocuire a accesoriilor existente ale corpurilor de iluminat cu altele mai eficiente. Din cele 35 de autorități publice locale 19 au raportat despre unele înlocuiri realizate, inclusiv: Anenii Noi, Cantemir, Căușeni, Criuleni, Dubăsari, Fălești, Glodeni, Hîncești, Ialoveni, Leova, Nisporeni, Ocnița, Rezina, Rîșcani, Soroca, Șoldănești, Ștefan Vodă, Telenești, Ungheni. În 2011-2013, or.Glodeni și or.Hîncești au desfășurat activități în materie de eficiență energetică destinate iluminatului stradal cu finanțare din partea Fondului Ecologic Național.

Începînd cu 1 ianuarie 2014, 35 de autorități publice locale au primit din bugetul de stat 184.5 milioane lei, mijloace ce le-au permis să realizeze 260 de proiecte și să înlocuiască 27.8 mii de lămpi, din care 50% – LED, 38% – lămpi economice și de alt tip. Ca rezultat, au fost instalate lămpi noi pe un segment al sistemului de iluminare stradală cu o lungime de 1233 km;

5) monitorizarea consumului de energie după finalizarea proiectelor de iluminat stradal.

Potrivit Raportului anual al Agenției pentru Eficiență Energetică pe anul 2015, din 35 autorități publice locale 13 au raportat despre existența unui sistem de monitorizare a consumului de energie, inclusiv: Anenii Noi, Cantemir, Căușeni, Criuleni, Fălești, Glodeni, Nisporeni, Ocnița, Rezina, Rîșcani, Soroca, Șoldănești, Ungheni. Deși iluminatul de tip LED reduce substanțial consumul de energie în comparație cu iluminatul cu becuri incandescente și fluorescente, experiența arată că unele proiecte ce au implementat iluminatul stradal de tip LED au omis obiectivul de atingere a cerințelor de iluminare recomandate de normele europene. În 2014 a fost elaborat un studiu de evaluare a iluminatului stradal de tip LED în Republica Moldova. Pe parcursul anului 2015, Institutul Național de Metrologie a efectuat verificarea sistemului de iluminare stradală pe unele dintre străzile or.Bălți. Verificarea a inclus 5 (cinci) segmente de străzi cu iluminare modernizată de tip LED. Rezultatele verificării au indicat faptul că nici unul dintre segmentele supuse verificării nu a atins cerințele de iluminare recomandate de normele europene. Rezultatele au fost prezentate public la Agenția pentru Eficiență Energetică pe data de 17 februarie 2016. Astfel, obținerea eficienței energetice atât din punctul de vedere al reducerii consumului de energie, cât și din punctul de vedere al respectării cerințelor de iluminare recomandate de normele europene va constitui obiectivul măsurilor de eficientizare energetică a iluminatului public stradal pentru anii 2016-2018.

4.4. Achiziții efectuate de autoritățile/instituțiile publice (articolul 6)

182. Articolul 6 din Directiva 2012/27/UE prevede că autoritățile publice centrale achiziționează doar produse, servicii și clădiri cu performanțe ridicate de eficiență energetică, în măsura în care acestea corespund cerințelor de eficacitate a costurilor, fezabilitate economică, viabilitate sporită, conformitate tehnică, precum și unui nivel suficient de concurență. Sînt în derulare activitățile prevăzute de lege pentru specificarea obligațiilor serviciilor de stat în achiziționarea de produse, servicii și clădiri cu randament sporit.

183. Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020 (secțiunea „Măsuri ce urmează a fi întreprinse pentru îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul public” din capitolul VI) prevede următoarele:

Sectorul public

Ministerul Economiei și Infrastructurii, în comun cu Agenția pentru Eficiență Energetică și alte autorități publice centrale de resort, va sprijini autoritățile administrației publice locale în promovarea eficienței energetice și a valorificării surselor regenerabile, executînd următoarele activități:[...]

d) reexaminarea regulilor privind achizițiile publice obligînd autoritățile administrației publice locale să adopte decizii de achiziții publice pe baza criteriilor de eficiență energetică;

e) elaborarea și publicarea unui ghid care va fi utilizat de autoritățile administrației publice locale pentru evaluare la organizarea licitațiilor publice, la acordarea contractelor de executare a lucrărilor publice, a contractelor de furnizare și/sau de prestare a serviciilor publice.

184. Cu toate acestea, [Legea nr.131 din 3 iulie 2015](#) cu privire la achizițiile publice nu impune reguli în materie de eficiență energetică. Actul legislativ doar prevede că „specificatiile tehnice ale obiectului achiziției trebuie să corespundă cerințelor autorității contractante privind [...] eficiența...” (art.37 alin.(2)), dar nu în mod necesar eficiența energetică. Guvernul Republicii Moldova va ajusta legislația cît mai curînd posibil în scopul implementării acquis-ului comunitar.

185. Recunoscînd această situație, prezentul Plan național de acțiuni planifică în cadrul măsurii H2. *Actualizarea și adoptarea cadrului juridic în vederea asigurării punerii în aplicare a Directivei privind eficiența energetică și a Legii cu privire la eficiența energetică: Amendamente operate Legii privind achizițiile publice pentru a se conforma cu cerințele Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică.*

4.5. Schema de obligații în ceea ce privește eficiența energetică și măsuri alternative de politici

186. Potrivit art.7 alin.(1) din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică, adaptat prin Decizia D/2015/08/MC-EnC, părțile contractante au obligația să prezinte pînă la 15 martie 2017 informații despre cuantumul prevăzut de economii cumulative de energie finală pentru perioada 1 ianuarie 2017-31 decembrie 2020 pentru implementarea art.7 din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică „Scheme de obligații în ceea ce privește eficiența energetică”. Aceste informații ar trebui raportate și în prezentul Plan de acțiuni.

187. Valoarea medie a vânzărilor anuale de energie în perioada 2012-2014 la care se aplică procentul anual de economii este calculată folosind datele din Balanța energetică de perspectivă pentru anul 2015. În scopul calculării economiilor necesare, din calcul a fost eliminată cantitatea de energie utilizată în sectorul transporturilor în conformitate cu dispozițiile art.7 alin.(1). din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică. Valoarea medie a consumului de energie finală 2012-2014 constituie 1,412.33 ktep.

Tabelul 31

Valoarea medie a consumului de energie finală 2012-2014 fără transporturi

Ktep	2012	2013	2014
Gospodăriile casnice	834	857	853
Serviciile comerciale și publice	270	259	245
Agricultura	60	64	64

Industria	239	257	235
Total fără transporturi	1,403	1,437	1,397
Transporturile	561	586	610
Totalul general	1,964	2,023	2,007
Valoarea medie pentru anii 2012-2014 fără transporturi	1,412.33		

188. Potrivit Directivei 2012/27/UE privind eficiența energetică adaptată prin Decizia D/2015/08/MC-EnC, în 2017 și 2018, părțile contractante pot efectua calculul folosind în loc de cota 0.7% una de 0.5%.

189. Economii minime cumulate de energia finală au fost calculate pentru perioada 2017-2020. În tabelele de mai jos sînt prezentate calculele pentru cota de 0.7% (tabelul 32) și de 0.5% aplicată în 2017, 2018; și pentru cota de 0.7% aplicată în 2019, 2020 (tabelul 33). Pe baza calculelor a fost determinată valoarea minimă a noilor economii în 2017-2020 care constituie 98.86 ktep, aplicînd uniform cota de 0.7% pentru toată perioada 2017-2020. Totodată, această valoare constituie 79.09 ktep, în cazul în care se aplică cota redusă de 0.5% în 2017 și 2018, ceea ce reprezintă 80% din 101.45 ktep, calculate cu aplicarea uniformă a cotei de 0.7%. Reducerea constituie 20%, ceea ce este inferior limitei de 25%, impusă de art.7 alin.(3) din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică.

190. Suplimentar, părților contractante, conform art.7 alin.(2), li se permite să includă în cuantumul economiilor de energie:

c) economiile de energie realizate în sectoarele transformării, distribuției și transportului de energie, incluzînd infrastructura de termoficare și răcire centralizată eficientă, ca urmare a punerii în aplicare a cerințelor prevăzute la art.14 alin.(4), la art.14 alin.(5) lit.b) și la art.15 alin.(1)-(6) și (9); și

d) economiile de energie rezultate din acțiunile individuale nou-puse în aplicare de la 31 decembrie 2008, care continuă să aibă impact în 2020.

191. Aplicarea alin.(2) nu conduce la o reducere de mai mult de 25% din cantitatea de economii de energie prevăzută la art.7 alin.(1).

192. Reducerea cu 25% determină economiile finale în cuantum de 29.66 ktep în 2020 și economiile cumulate în cuantum de 74.15 ktep (tabelul 34) care urmează a fi obținute în perioada 2017-2020 în conformitate cu articolul 7 din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică.

Tabelul 32

**Economii de energie în conformitate cu art.7 alin.(1) din
Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică**

Consumul mediu final în perioada 2012-2014 (ktep)					1,412.33	
Anul	Economii anuale	Economii anuale de energie (ktep)			Total economii anuale (ktep)	Reducere (%)
2017 (8)	0.70%	9.89			9,89	
2018 (9)	0.70%	9.89	9.89		19,77	
2019 (10)	0.70%	9.89	9.89	9.89	29,66	
2020 (11)	0.70%	9.89	9.89	9.89	39,35	
Total economii cumulative în perioada 2017-2020					98.86	0

Tabelul 33

**Economii de energie în conformitate cu art.7 alin.(2) lit.(a) din
Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică**

Consumul mediu final în perioada 2012-2014 (ktep)						1,412.33	
Anul	Economii anuale	Economii anuale de energie (ktep)				Total economii anuale (ktep)	Reducere (%)
2017 (8)	0.50%	7.06				7,06	
2018 (9)	0.50%	7.06	7.06			14,12	
2019 (10)	0.70%	7.06	7.06	9.89		24,01	
2020 (11)	0.70%	7.06	7.06	9.89	9.89	33,90	
Total economii cumulative în perioada 2017-2020						79.09	20

Tabelul 34

**Economii de energie în conformitate cu art.7 alin.2 lit.(c) și (d) din
Directiva privind eficiența energetică (Directiva 2012/27/UE)**

Consumul mediu final în perioada 2012-2014 (ktep)						1,412.33	
Anul	Economii anuale	Economii anuale de energie (ktep)				Total economii anuale (ktep)	Reducere (%)
2017 (8)	0.7% x 75.00%	7.41				7.41	
2018 (9)	0.7% x 75.00%	7.41	7.41			14.83	
2019 (10)	0.7% x 75.00%	7.41	7.41	7.41		22.24	
2020 (11)	0.7% x 75.00%	7.41	7.41	7.41	7.41	29.66	
Total economii cumulative în perioada 2017-2020						74.15	25

4.5.1. Descrierea succintă a schemei naționale de obligații în ceea ce privește eficiența energetică

193. Atît furnizarea energiei electrice, cît și cea a gazelor naturale în Republica Moldova se confruntă cu deficiențe majore în ceea ce privește siguranța aprovizionării și accesibilitatea din cauza faptului că în prezent toate achizițiile de gaz natural sînt efectuate dintr-o singură sursă (import din Rusia); iar circa 80% din energia electrică este generată de centrala termoelectrică din Moldova. Achizițiile efectuate dintr-o singură sursă sînt lipsite de concurență și subminează grav procesul de negociere a prețurilor.

194. Regretabil, acțiunile efective menite să amelioreze poziția țării prin asigurarea unor căi alternative (inclusiv din Occident) în concordanță cu prevederile Strategiei energetice naționale sînt pendinte (anexa 1 la [Hotărîrea Guvernului nr.409 din 16 iunie 2015](#): Foaia de parcurs pentru sectorul electroenergetic din Republica Moldova. Pachetul de lucru 3: Promovarea proiectelor investiționale în infrastructura electroenergetică). Cale alternativă de urgență pentru transportarea gazelor naturale din România există, însă aprovizionarea rețelei de gaze naturale pe această cale necesită realizări tehnice suplimentare.

195. Atît în Chișinău, cît și în Bălți sistemele centralizate de termoficare funcționează pe baza consumului de gaze naturale, care se confruntă cu obstacolele menționate mai sus. În același timp, centralele electrice de termoficare din ambele orașe au nevoie urgentă de renovare/modernizare înlocuire. Toate problemele indicate, care determină prețuri ridicate la gaze/energia electrică/energia termică în calitate de marfă, exercită presiune asupra reglementatorului atunci cînd cel din urmă determină tarifele de transport/distribuție, avînd consecințe potențiale pe termen lung asupra investițiilor în rețea.

196. Costurile adiționale legate de introducerea obligației în ceea ce privește eficiența energetică printre distribuitorii de energie vor genera tarife și mai mari în rețea, fapt ce va conduce la majorarea

prețurilor pentru consumatorii finali, iar introducerea unei obligații similare pentru furnizorii de energie va spori costul serviciilor de furnizare ca parte a prețurilor pentru utilizatorii finali. Înainte de asumarea oricărei obligații, se impune efectuarea unui studiu cu privire la diferite sisteme de obligații și aplicabilitatea acestora în condițiile Republicii Moldova. Elaborarea acestui studiu (măsura H5) este inclusă în prezentul Plan național de acțiuni. În consecință, Republica Moldova nu își asumă angajamentul de a introduce o schemă de obligații, dar trebuie să obțină economiile menționate la alineatul precedent pe baza unor măsuri de politică alternative.

4.5.2. Măsuri de politică alternative adoptate în aplicarea cerințelor de la art.7 alin.(9) și art.20 alin.(6)

197. Potrivit dispozițiilor Directivei 2012/27/UE privind eficiența energetică, după cum sînt adaptate de Decizia Consiliului Ministerial al Comunității Energetice D/2015/08/MC-EnC, măsurile de politică menționate la primul alineat pot include, fără a se limita la acestea, măsuri de politică sau o combinație a acestora indicată la art.7 alin.(9).

198. Tabelul de mai jos reprezintă o analiză a măsurilor eligibile indicate la art.7 alin.(9), modul în care acestea sînt sau nu sînt planificate/adoptate pînă în prezent.

Tabelul 35

**Privire de ansamblu asupra măsurilor de eficiență energetică care pot fi asimilate
cu măsurile de politică alternative după cum este indicat în art.7 din
Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică**

Conform prevederilor art.7 alin.(9) din Directiva 2012/27/UE	Aplicabilitatea (existente/planificate) pentru Moldova
(a) Taxe pe energie sau CO ₂ care au ca efect reducerea consumului de energie la utilizatorii finali	În perioada 2013-2015 nu au fost aplicate taxe pe energie sau CO ₂ , care au ca efect reducerea consumului de energie la utilizatorii finali
(b) Sisteme și instrumente de finanțare sau stimulente fiscale care duc la aplicarea tehnologiei sau a tehnicilor eficiente din punct de vedere energetic și care au ca efect reducerea consumului de energie la utilizatorii finali	În perioada 2013-2015 a fost aplicată o serie de instrumente de finanțare care a permis utilizarea tehnologiilor și tehnicilor eficiente din punct de vedere energetic, avînd drept efect reducerea consumului de energie la utilizatorii finali: sprijin financiar acordat de Fondul pentru Eficiență Energetică, Fondul Ecologic de Stat, Fondul Național de Dezvoltare Regională, Fondul de Investiții Sociale din Moldova, MoSEFF, MoREEFF, Proiectul „Energie și Biomasă în Moldova”, utilizarea eficientă a combustibilului din biomasă în Republica Moldova (2013-2014), Programul național de producere mai pură etc. Nu au fost aplicate stimulente fiscale
(c) Reglementări sau acorduri voluntare care duc la aplicarea tehnologiei sau a tehnicilor eficiente din punct de vedere energetic și care au ca efect reducerea consumului de energie la utilizatorii finali	Reglementări: Regulamentul privind auditul energetic (27 noiembrie 2012); Regulamentul privind auditorii energetici (27 noiembrie 2012); Regulamentul privind serviciile energetice (31 decembrie 2013); Regulamentul pentru furnizarea și utilizarea energiei electrice (15 decembrie 2010, modificat la 26 noiembrie 2013);

	<p>Reglementări (5) privind etichetarea energetică a produselor energetice (10 decembrie 2014); Reglementări (7) privind cerințele de proiectare ecologică (a căror aprobare era preconizată în 2015).</p> <p>Acorduri voluntare: deocamdată nu există astfel de acorduri</p>
(d) Standarde și norme care urmăresc îmbunătățirea eficienței energetice a produselor și a serviciilor, inclusiv a clădirilor și a vehiculelor, cu excepția cazurilor în care acestea sînt obligatorii și aplicabile de părțile contractante în temeiul legii	<p>50001 – gestionarea energiei; 16501 – performanța energetică a clădirilor; alte standarde (peste 200 de standarde)</p>
(e) Sisteme de etichetare energetică, cu excepția celor care sînt obligatorii și aplicabile de părțile contractante în temeiul legii	N/a
(f) Formare și instruire, inclusiv programe de consiliere în materie energetică, care duc la aplicarea tehnologiei sau a tehnicilor eficiente din punct de vedere energetic și care au ca efect reducerea consumului de energie la utilizatorii finali	În derulare
Conform prevederilor de la art.20 alin.(6) din Directiva 2012/27/UE	
Părțile contractante pot dispune că părțile obligate își pot îndeplini obligațiile referitoare la stabilirea unei scheme de obligații în materie de eficiență energetică printr-o contribuție anuală la Fondul național pentru eficiență energetică echivalentă cu investițiile necesare pentru a îndeplini obligațiile respective	Deocamdată nu există evoluții în această privință

199. În vederea îndeplinirii obligațiilor asumate conform cerințelor de la art.7 din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică, prezentul Plan național de acțiuni selectează următoarele 4 măsuri de politici:

1) *sisteme și instrumente de finanțare sau stimulente fiscale* care duc la aplicarea tehnologiei sau a tehnicilor eficiente din punct de vedere energetic și care au ca efect reducerea consumului de energie la utilizatorii finali;

2) *reglementări sau acorduri voluntare* care duc la aplicarea tehnologiei sau a tehnicilor eficiente din punct de vedere energetic și care au ca efect reducerea consumului de energie la utilizatorii finali;

3) *standarde și norme* care urmăresc îmbunătățirea eficienței energetice a produselor și a serviciilor, inclusiv a clădirilor și a vehiculelor, cu excepția cazurilor în care acestea sînt obligatorii și aplicabile părților contractante, în temeiul dreptului Uniunii;

4) *formare și instruire, inclusiv programe de consultanță, în materie energetică* care duc la aplicarea tehnologiei sau a tehnicilor eficiente din punct de vedere energetic și care au ca efect reducerea consumului de energie la utilizatorii finali.

200. Lista schemelor financiare și a stimulentele fiscale a fost identificată în documentul supus discuției referitor la elaborarea Foii de parcurs/Planului de acțiune pentru transpunerea Directivei (UE) PEC în Republica Moldova. Stimulentele indicate mai jos ar putea fi adoptate de Republica Moldova numai după efectuarea unei analize financiare riguroase:

1) credite fiscale, deduceri fiscale pentru modernizările energetice, cotă redusă de TVA pentru lucrările de izolare, renovare;

2) împrumuturi bancare, împrumuturi cu o dobândă redusă, împrumuturi cu dobânda egală cu zero, costuri achitate prin facturi la energie;

3) granturi pentru companii de servicii publice;

4) finanțare oferită categoriilor de risc, măsuri de eficiență energetică în gospodăriile casnice cu un nivel precar de asigurare cu combustibil/energie, pentru gospodăriile casnice cu nivel redus de venituri;

5) programe de ajutor financiar pentru proprietarii măsurilor de energie din surse regenerabile/de eficiență energetică;

6) scheme pentru integrarea surselor de energie regenerabilă;

7) programe de economii ecologice, stimulente pentru sistemele de încălzire eficiente din punct de vedere energetic;

8) utilizarea fondurilor structurale și investiționale ale UE pentru clădirile al căror consum de energie este aproape egal cu zero;

9) programe de sprijin pentru construcția și renovarea clădirilor eficiente din punct de vedere energetic, stimulente, granturi energetice, subvenții pentru renovare acordate primăriilor;

10) program de stimulare a pieței pentru îndeplinirea cotei de surse de energie regenerabilă în furnizarea căldurii și răcirii;

11) sprijin investițional acordat fabricanților din sectorul surse de energie regenerabilă, de exemplu asistență financiară pentru generarea cogenerării, subvenții, granturi pentru instalații solare, termale, fotovoltaice, microturbine eoliene.

201. Actualmente, principalii facilitatori pentru finanțarea proiectelor de eficiență energetică în Republica Moldova sînt următorii:

1) Fondul pentru Eficiență Energetică – asistență pentru realizarea de îmbunătățiri în materie de eficiență energetică în sectorul public inclusiv, dar fără a se limita la clădirile publice, iluminatul stradal etc.;

2) Fondul de Investiții Sociale din Moldova – asistență pentru realizarea de îmbunătățiri în materie de eficiență energetică în sectorul public, inclusiv clădirile publice, iluminatul stradal, infrastructura de transport, infrastructura hidrografică;

3) MoREEFF – proiect al Băncii Europene de Reconstrucție și Dezvoltare dedicat clădirilor din sectorul rezidențial;

4) MoSEFF – proiect al Băncii Europene de Reconstrucție și Dezvoltare pentru realizarea de îmbunătățiri în materie de eficiență energetică în sectorul industrial;

5) Proiectul „Energie și Biomasă” – proiect al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare pentru realizarea îmbunătățirilor în materie de eficiență energetică în clădirile publice, mai concret, prin perfecționarea infrastructurii termoenergetice și introducerea generării bazate pe surse regenerabile de energie;

6) Proiectul ESCO – proiect al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare axat pe studierea potențialului nefolosit de eficiență energetică în clădirile din sectorul public, în principal, la nivel municipal.

202. Mai multe informații cu privire la schemele și instrumentele de finanțare sînt incluse în secțiunea 5.2.

203. Taxele la energie sau CO₂ și schemele de etichetare a produselor cu impact energetic, cu excepția celor obligatorii și aplicabile în statele contractante în temeiul dreptului comunitar, deocamdată nu sînt implementate în Republica Moldova. Cu toate acestea, Strategia de mediu pentru anii 2014-2023 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia indică următoarele direcții.

Măsurile aplicabile incluse în Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei de mediu

Nr.	Denumirea acțiunii	Perioada	Instituția responsabilă	Indicatori de monitorizare	Costuri estimate, lei	Surse de finanțare
1	2	3	4	5	6	7
12.	Elaborarea unui proiect de lege cu privire la autorizarea integrată de mediu (armonizat cu Directiva 2010/75/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 noiembrie 2010 privind emisiile industriale (prevenirea și controlul integral al poluării))	2018	Ministerul Mediului	Proiect aprobat	Cu limite anuale aprobate în Legea privind bugetul de stat	Bugetul de stat
35.	Introducerea sistemului de etichetare ecologică	2018	Ministerul Mediului; Ministerul Economiei și Infrastructurii	Sistem introdus și aplicat	126400	Bugetul de stat; asistență externă
48.	Revizuirea instrumentelor economice și fiscale pentru mediu și promovarea noilor instrumente în conformitate cu practicile UE	2018	Ministerul Mediului	Proiecte aprobate; instrumente economice noi implementate	500000	Bugetul de stat; Fondul Ecologic Național; asistență externă
101.	Introducerea standardelor de emisie pentru diverse tipuri de vehicule și standarde privind calitatea combustibilului	2020	Institutul de Standardizare; Ministerul Mediului	Standarde europene aprobate	10600000	Bugetul de stat; Fondul Ecologic Național

204. În conformitate cu Strategia de mediu pentru anii 2014-2023 și cu Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia, Republica Moldova își propune să îmbunătățească și să sporească eficiența instrumentelor fiscale și economice în domeniul protecției mediului ambiant:

Articolul 45

(2) Reducerea emisiilor de gaz(e) cu efect de seră și atenuarea impactului schimbărilor climatice.

În conformitate cu prevederile Convenției cu privire la schimbările climatice, Republica Moldova și-a asumat angajamentul de a realiza măsuri de atenuare a schimbărilor climatice axate pe reducerea, la nivel național, cu nu mai puțin de 20%, până în anul 2020, a emisiilor totale de gaze cu efect de seră față de nivelul anului de referință (1990). Pentru realizarea acestor angajamente, Republica Moldova va implementa măsuri eficiente de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră, utilizând potențialul de îmbunătățire a eficienței energetice, în special, în următoarele sectoare: energetică, industrie, agricultură și managementul deșeurilor. Primul lucru decisiv este elaborarea cadrului strategic și instituțional în domeniul atenuării fenomenelor schimbărilor climatice și adaptării la acestea, elaborarea măsurilor de adaptare la schimbările climatice pentru toate ramurile economiei naționale.

În acest scop, vor fi întreprinse mai multe acțiuni ce vor contribui direct la reducerea, comparativ cu scenariul de referință/baseline:

a) cu 25% a gazelor cu efect de seră provenite din sectorul energetic (pentru sporirea eficienței alimentării și utilizării de energie, precum și pentru producerea energiei electrice verzi – printr-o serie de metodologii deja aprobate prin Mecanismul Dezvoltării Nepoluante a Protocolului de la Kyoto, care facilitează finanțarea de carbon pentru investiții în producerea energiei electrice, energiei termice și combustibililor din surse regenerabile de energie);

b) cu 20% a celor provenite din sectorul locativ, industrial (prin aplicarea unor tehnologii energetice eficiente în clădiri – izolarea pereților, instalarea contoarelor termice, utilizarea becurilor energoeficiente, precum și aplicarea unor instalații producătoare de energie regenerabilă la scară mică – solare, fotovoltaice etc.) și agricol (prin crearea unui bilanț cât mai favorabil al carbonului în sol și menținerea fertilității solurilor pe termen lung, astfel încât producția secundară a culturilor agricole (paiele și alte reziduuri vegetale) să fie încorporată în sol, dar nu utilizată ca sursă de energie, managementul dejecțiilor animaliere, utilizarea îngrășămintelor siderale și utilizarea tehnologiilor conservative de cultivare a solului);

c) cu 15% a celor din sectorul transportului (prin utilizarea la scară mai largă a vehiculelor cu motor pe bază de gaze naturale comprimate și gaze de sondă lichefiate; utilizarea vehiculelor electrice hibride, prin producerea biomotorinei și bioetanolului) și din sectorul deșeurilor (prin recuperarea biogazului de la depozitele de deșeuri menajere solide administrate și prin recuperarea biogazului de la stațiile de tratare a apelor uzate, utilizând tehnologia de tratare a nămolului în condiții anaerobe).

4.6. Auditeri energetice și sisteme de management energetic

205. Introducerea oficială a auditului energetic în Moldova s-a produs în 2012. Totuși, Ministerul Economiei și Infrastructurii aprobase deja, în anul 2003, un document normativ CP G.04.02-2003 „Regulamentul privind auditul energetic al clădirilor existente și al instalațiilor de încălzire și preparare a apei calde menajere”, care asigură baza pentru efectuarea auditului energetic al clădirilor existente: cerințe, conținut, documentația pentru auditul energetic și modul de aprobare (acest document este actualizat în conformitate cu [Legea nr.128 din 11 iulie 2014](#) privind performanța energetică a clădirilor). În privința auditorilor energetici și a auditurilor energetice, Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020 prevede următoarele:

Ministerul Economiei și Infrastructurii, în comun cu Agenția pentru Eficiență Energetică, va asigura crearea unui sistem de audit energetic, de înaltă calitate, conceput pentru identificarea măsurilor potențiale de îmbunătățire a eficienței energetice, desfășurat în mod independent, pentru toți consumatorii finali, inclusiv consumatorii casnici și comerciali mici și consumatorii industriali mari și mici. Auditul energetic reprezintă o procedură sistematică de obținere a unor cunoștințe corespunzătoare despre profilul consumului energetic existent al unei clădiri sau al unui grup de clădiri, al unei operațiuni și/sau instalații industriale sau al unui serviciu privat sau public, de identificare și de cuantificare a oportunităților rentabile pentru realizarea unor economii de energie și de raportare a rezultatelor. Auditul energetic va fi efectuat în conformitate cu Regulamentul privind auditul energetic aprobat de Guvern, de către persoanele fizice sau juridice autorizate pentru efectuarea auditului energetic. Agenția pentru Eficiență Energetică va crea și ține registrul auditorilor și a auditorilor energetici autorizați. Lista auditorilor energetici autorizați va fi publicată pe pagina Internet a Agenției pentru Eficiență Energetică. Ministerul Economiei și Infrastructurii va stabili cazurile în care auditul energetic este obligatoriu, precum și sursele de finanțare ale acestora.

206. Activitatea s-a intensificat odată cu lansarea de către Fondul pentru Eficiență Energetică a mai multe apeluri pentru propuneri de proiecte în sectorul public – reabilitarea clădirilor publice și a sistemelor de iluminat stradal și în sectorul privat (apeluri de propuneri de proiect nr.4). În cazul în care autorităților publice locale și centrale solicită finanțare din partea Fondului Pentru Eficiență Energetică, din contul mijloacelor bugetului de stat sau al bugetelor locale, fiecare proiect trebuie să fie însoțit de un audit energetic, efectuat de auditori energetici autorizați de Agenția pentru Eficiență Energetică.

207. Legea cu privire la eficiența energetică obligă Agenția pentru Eficiență Energetică să asigure evidența auditorilor energetici și a auditurilor energetice într-un registru electronic, precum și instruirea

auditorilor prin aprobarea programelor de instruire.

208. Listele auditorilor energetici pe pagina de Internet a Agenției pentru Eficiență Energetică includ 37 de persoane autorizate în domeniul electroenergetic, 62 de persoane autorizate în domeniul termoenergetic. Concomitent, 41 de persoane juridice dispun de autorizații eliberate în perioada 26 ianuarie 2013-15 iulie 2015 pentru un termen de 3 ani.

209. Regulamentul privind auditul energetic, aprobat prin [Hotărârea Guvernului nr.884 din 27 noiembrie 2012](#), stabilește cerințele de rigoare cu privire la criteriile minime, oferind lista indicatorilor de eficiență energetică.

210. În conformitate cu informația prezentată în Raportul anual de activitate al Agenției pentru Eficiență Energetică pentru anii 2013-2014, în perioada respectivă au fost realizate câteva măsuri de audit energetic, activitățile desfășurate fiind axate, preponderent, pe clădirile din sectorul public:

1) coordonarea definiției domeniului de aplicare al auditului energetic și calcularea costului pentru proiectele finanțate, total sau parțial, de către Fondul pentru Eficiență Energetică din bugetul de stat sau din bugetele locale;

2) procesarea (pe baza auditurilor efectuate) în 2013 a cererilor depuse pentru 304 proiecte și aprobarea finanțării pentru 87 de proiecte de eficiență energetică și energie din surse regenerabile în 2014, precum și aprobarea finanțării de către Fondul pentru eficiență energetică a 85 de proiecte de eficiență energetică și energie din surse regenerabile în 2014.

211. Crearea cadrului normativ pentru promovarea auditului energetic este menționată în măsura 114 din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015. Acțiunea a fost prevăzută pentru perioada ianuarie 2013 – decembrie 2014. Sumarul rezultatelor implementării acestei măsuri este prezentat în tabelul 37.

Tabelul 37

**Privire de ansamblu asupra rezultatelor implementării măsurii 114 din
Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015**

Activități planificate	Activități realizate
Instruirea și autorizarea a 100 de auditori energetici (30 în 2013, 30 – în 2014 și 40 – în 2015)	În 2013, din cei 133 de participanți la instruire în domeniul auditului energetic 55 de persoane au finalizat cursul cu succes și au fost autorizate. În 2014 au fost autorizați suplimentar 40 de auditori, inclusiv 15 persoane juridice și 25 de persoane fizice
Elaborarea unui registru electronic și pe suport de hîrtie pentru audituri energetice	Registrul electronic este în curs de elaborare din 2014. Actualmente, baza de date este în proces de creare, fiind recepționate rapoartele de audit. Datele disponibile se referă, în principiu, la clădirile publice. Audituri energetice în companii: MoSEFF, NCPP
Elaborarea unui registru electronic și pe suport de hîrtie pentru auditori energetici	A fost creat și este disponibil on-line
Efectuarea de audituri energetice în sectorul public	Numărul de audituri și economiile estimate de energie în sectorul public urmează să fie asigurate de Agenția pentru Eficiență Energetică. MoREEFF (sectorul nonpublic): deocamdată, nu au fost efectuate audituri energetice. MoSEFF (companii, sectorul non-public): 2013 – 46 companii; 2015 – 4 companii.

	Programul național de producere mai pură: 24 de instituții publice și 20 de companii (evaluare la scară completă), 113 companii – autoevaluare (replicare)
Acordarea de orientări pentru toate sectoarele din economia națională	

212. Managementul energetic la nivelul autorităților publice locale este indicat de măsura 107 din Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015. Acțiunea a fost preconizată pentru perioada ianuarie 2013-ianuarie 2015 și a inclus instruirea a 35 de manageri energetici desemnați de autoritățile publice locale: instruirea a 29 de manageri energetici a fost finalizată în 2013, iar pînă la încheierea anului 2014, 35 de manageri energetici au fost instruiți pe aspecte ale cadrului juridic și regulatoriu pentru auditul energetic, utilizarea biomasei, producerea biogazului, utilizarea instrumentelor de finanțare a măsurilor de eficiență energetică și energie din surse regenerabile etc. Mai multe detalii sînt indicate în tabelele 28 și 30.

213. Datele înregistrate de Agenția pentru Eficiență Energetică indică circa 2404 de proiecte implementate în perioada 2014-2015, doar cîteva proiecte implementate în 2013 cu rezultate tangibile în 2014-2015, preponderent în 2015. În anul 2014 au fost elaborate peste 200 de rapoarte de audit energetic, fapt ce a permis depunerea a 158 de dosare în cadrul apelului de propunere de proiect 3 lansat de Fondul pentru Eficiență Energetică în vederea accesării mijloacelor pentru diverse proiecte de eficiență energetică și valorificare a energiei din surse regenerabile. De asemenea, au fost realizate audituri energetice pentru 45 de instituții culturale, finanțate de Agenția pentru Eficiență Energetică în scopul identificării donatorilor pentru pachetele respective.

Primăria Chișinău a elaborat audituri energetice pentru 9 clădiri în cadrul programului „CIUDAD”.

4.6.1. Numărul total de companii mari pe teritoriul Republicii Moldova

214. Calculele din tabelul 38 sînt efectuate pe baza datelor studiului „Activitatea de întreprinzător pe raioane”, realizat pe baza datelor Biroului Național de Statistică, cu sprijinul Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare și al Guvernului României și distribuit în cadrul Proiectului comun ONU „Fortificarea sistemului național de statistică”.

215. De menționat faptul că definiția „întreprindere mijlocie” nu corespunde definiției întreprinderilor mici și mijlocii din Recomandarea Comisiei 2003/361/CE: „IMM-uri” (numărul de salariați mai mic de 250, a căror cifră de afacere nu depășește 50 milioane de euro și/sau al căror bilanț contabil anual nu depășește 43 milioane de euro).

Art.2 alin.(4) din [Legea nr.206-XVI din 7 iulie 2006](#) privind susținerea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii prevede că „este întreprindere mijlocie agentul economic ce corespunde următoarelor criterii: număr mediu scriptic anual de salariați de cel mult 249 de persoane, sumă anuală a veniturilor din vânzări de cel mult 50 milioane de lei și valoare totală anuală de bilanț a activelor ce nu depășește 50 milioane de lei”.

Tabelul 38

Date statistice despre companii, inclusiv despre companiile mari¹

Numărul total de companii	163,974	(Registrul de stat al unităților pentru fiecare regiune de dezvoltare)			
		Chișinău	NORD	CENTRU	SUD
(1 ianuarie 2014)					
Companii înregistrate, %	54.30%	17.50%	16.70%	8.00%	3.20%
Companii înregistrate	89,038	28,695	27,384	13,118	5,247
Companii active, %	37.50%	20.90%	26.80%	19.80%	26.10%
Companii active	33,389	5,997	7,339	2,597	1,370

Companii mari, %	2.80%	2.40%	1.90%	2.30%	3.10%
Companii mari	935	144	139	60	42
Total companii mari	1,320				

Notă: ⁽¹⁾ Definiția „întreprinderilor mari” utilizată în Republica Moldova diferă de cea utilizată de CE. Numărul efectiv de „întreprinderi mari”, conform definiției CE, ar constitui cel mult 20-25 de unități.

4.7. Contorizarea și facturarea

216. Scopul urmărit prin instalarea tehnologiilor de ultimă oră pentru evidența consumului final de gaze naturale este de a informa, măsura și a factura consumul real pe baza datelor înregistrate. De asemenea, în vederea informării consumatorului final despre consumul efectiv de gaze naturale se impune elaborarea și implementarea unui plan de instalare a contoarelor performante pentru toate categoriile de utilizatori. Pe parcursul anilor 2013-2015, „Moldovagaz” a instalat contoare consumatorilor de gaze naturale. Cu toate acestea, în Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice al Republicii Moldova această măsură nu este inclusă, la fel lipsesc informațiile sistematice privind statutul implementării măsurii 99 din Planul menționat.

217. Contoarele „inteligente” și facturarea informativă îi ajută pe consumatori să adopte decizii mai bune și să-și schimbe comportamentul. Foaia de parcurs a Guvernului pentru îmbunătățirea competitivității Republicii Moldova include utilizarea unor contoare moderne pentru energia termică și energia electrică. Strategia în domeniul eficienței energetice a „Termocomului” (SA „Termoelectrica” la ziua de astăzi) pentru anii 2012-2020 cuprinde implementarea unor soluții moderne pentru monitorizare, contorizare și facturare, implementarea unor sisteme de monitorizare de tipul „LOVATI” „MONITOR” și „GIS HeatGraph”. Strategia stabilește condiția obligatorie de contorizare la nivel de bloc.

4.8. Programe de informare pentru consumatori și programe de instruire

218. Informațiile de raportare sînt incluse în secțiunea 3.5.

4.9. Promovarea încălzirii și răcirii/climatizării eficiente

4.9.1. Evaluarea cuprinzătoare

219. În vederea efectuării unei evaluări cuprinzătoare a potențialului de punere în aplicare a cogenerării de randament sporit și a termoficării și răcirii centralizate eficiente menționate la articolul 14 alineatul (1), Ministerul Economiei și Infrastructurii este asistat de Echipa Economică Germană în Moldova. Primul pas constant în publicarea în septembrie 2015 a studiului „Creșterea eficienței energetice prin intermediul investițiilor în CET-uri.” (German Economic Team Moldova: „Increasing energy efficiency through investments in Combined Heat and Power (CHP)”, Stephan Hohmeier, Jörg Radeke, Mihai Tirsu, Policy Paper Series [PP/02/2015]).

220. Studiul analizează:

- 1) capacitatea centralelor de cogenerare existente și a celor recent instalate;
- 2) eficiența energetică a capacității actuale de cogenerare;
- 3) legislația și cadrul regulatoriu existent.

221. Investițiile în ambele tipuri de centrale se consideră necesare în Moldova, iar un cadru perfecționat pentru investitori este esențial în scopul atragerii acestor investiții. Pentru îndeplinirea obiectivelor de eficiență energetică sînt necesare 2 tipuri de politici:

- politici de îmbunătățire a eficienței energetice la CET-urile existente;
- politici de asigurare a îndeplinirii standardelor înalte de eficiență energetică de către CET-urile nou-construite.

222. Recomandările generale ale studiului realizat de Echipa Economică Germană sînt:

1) Ca o precondiție pentru orice investiție în sectorul CET, se recomandă în mod special Guvernului să urmeze propunerile Băncii Mondiale și să consolideze rolul reglementatorului, precum și să implementeze politici independente de stabilire a tarifelor.

2) Guvernul ar trebui să considere asigurarea unui tarif fix simplu, transparent, reglementat pentru

energia electrică produsă de centralele CET mici și mijlocii. Un astfel de tarif ar trebui să fie stabilit la un nivel ce reflectă valoarea medie a tarifelor reglementate cost plus.

3) În vederea asigurării unei cereri predictibile, în special pentru investitori, luând în considerare crearea unor CET-uri mici și medii, Guvernul ar trebui să considere o obligație fixă, care să garanteze achiziționarea de energie electrică produsă prin cogenerarea de o eficiență energetică ridicată. Suplimentar, o astfel de obligație pentru energia electrică produsă de CET-uri este necesară în cazul în care Guvernul decide să reglementeze tarifele pentru CET-urile mici și mijlocii.

4) Proiectul de îmbunătățire a eficienței sectorului de alimentare centralizată cu energie termică al Băncii Mondiale și alte proiecte finanțate de donatori oferă o cale viabilă de sporire a calității serviciului și reduce costul, fiind rupt cercul vicios de reducere a numărului de utilizatori ce rezultă în costuri și mai mari.

5) Suplimentar, Guvernul ar trebui să examineze dacă drepturile consumatorilor sistemului centralizat de termoficare sînt suficiente. Consumatorii au nevoie să poată apela la un observator neutru în cazul în care calitatea agentului termic și a apei calde nu întrunește anumite standarde minime.

6) În cazul în care se bazează pe rețeaua sistemului centralizat de termoficare, clădirile din sectorul public ar trebui reconectate la această rețea în scopul sporirii cererii pentru energia termică.

7) Odată ce calitatea serviciului și drepturile consumatorilor sînt asigurate, doar atunci pot fi garantate măsuri administrative care fac conectarea la rețeaua de termoficare centralizată obligatorie. Obligația de conectare la rețeaua de termoficare centralizată pare să nu fie suficient de obligatorie.

(Proiectul de îmbunătățire a eficienței sectorului de alimentare centralizată cu energie termică”, Banca Mondială, 2014, p.23).

223. Prezentul Plan național de acțiuni include măsura specifică E 6. *Evaluarea cuprinzătoare a potențialului pentru aplicarea cogenerării de înaltă eficiență și a termoficării și răcirii centralizate eficiente*, dedicată îndeplinirii cerințelor Directivei 2012/27/UE privind eficiența energetică în ceea ce privește cogenerarea.

4.9.2. Alte măsuri de abordare a încălzirii și răcirii eficiente (art.14 din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică)

224. În cadrul Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 sînt incluse 2 măsuri specifice la acest capitol:

1) măsura 100. *Elaborarea cadrului normativ și elaborarea sistemului de monitorizare pentru sectorul termoenergetic;*

2) măsura 101. *Elaborarea, aprobarea și implementarea propriilor programe de eficiență energetică de către operatorii din sectorul termoenergetic.*

225. Ca și multe alte țări cu active de cogenerare/termoficare învechite, Republica Moldova se confruntă în ultimii ani cu probleme tehnice, financiare și instituționale în ceea ce privește furnizarea de energie termică centralizată atât în Chișinău, cât și în Bălți. Datele statistice privind debranșările în Chișinău sînt incluse în tabelul 39. Debranșările se datorează introducerii în funcțiune a unor cazane individuale, care asigură confort/calitate sporită unor categorii de consumatori din Chișinău, dar care afectează în mod progresiv calitatea și costurile sistemului de furnizare centralizată a energiei termice și, în cele din urmă, afectează bunăstarea consumatorilor nevoiași. Îmbunătățirea condițiilor sistemului de furnizare a energiei termice ar trebui abordat din perspectiva sărăciei energetice care afectează, preponderent, populația vulnerabilă.

Tabelul 39

Debranșări de la sistemul de încălzire centralizată din Chișinău

	2000-2002	2003-2005	2006-2008	2009-2011
Apartamentele debranșate	2,906	13,683	2,841	1,036
Sarcina de căldură deconectată (Gcal)	11,947	3,857	7,649	1,733

226. Înrautățirea situației financiare a „Termocom”-ului, care a determinat S.A. „Moldovagaz” să refuze în anul 2008 să mai furnizeze gaze naturale din cauza neachitării, a impus Guvernul să-și asume responsabilitatea de a întreprinde măsuri ferme menite să stopeze acumularea datoriilor/plăților restante ([Hotărîrea Guvernului nr.707 din 20 septembrie 2011](#) „Cu privire la unele măsuri de eficientizare a funcționării sistemelor de alimentare centralizată cu energie termică”):

1) tarifele au atins nivelul de recuperare a costurilor;

2) a fost semnat Memorandumul de înțelegere între „Termocom”, CET-uri, „Moldovagaz”, Primăria Chișinău și Guvern;

3) noile debranșări de la sistemul de alimentare centralizată cu energie termică au fost descurajate prin modificarea taxei pentru consumatorii deconectați și pentru acei care intenționează să se deconecteze (20% din costul calculat per m²). De asemenea, deconectările anterioare au fost penalizate prin plăți retroactive în sumă de 10% din 1 octombrie 2011, 15% – din 1 octombrie 2012, și 20% din 1 octombrie 2013 (conform [Hotărîrii Guvernului nr.707 din 20 septembrie 2011](#)).

227. „Termocom” a fost lichidat în 2014, iar activele se află în posesia creditorilor, în care CET-urile dețin majoritatea. Proiectul de lege cu privire la aprobarea vânzării activelor „Termocom” către CET-2 a fost aprobat la 25 septembrie 2014.

228. Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020, aprobat prin [Hotărîrea Guvernului nr.833 din 10 noiembrie 2011](#), stabilește obiective naționale, inclusiv eficientizarea consumului global de energie primară cu 20% pînă în anul 2020 și reducerea, pînă în anul 2020, cu cel puțin 25% a emisiilor de gaze cu efect de seră comparativ cu anul de referință 1990. O atenție mai mare urmează să fie acordată sectorului de transformare energetică, pentru care sînt stabilite următoarele obiective specifice:

1) promovarea producerii energiei electrice în cogenerare;

2) dezvoltarea rețelelor de distribuție a energiei termice în conformitate cu un plan elaborat de Guvern;

3) finalizarea, pînă în 2016, a instalării echipamentelor de măsurare a energiei termice pentru 100% de clădiri din Republica Moldova;

4) introducerea mecanismelor de finanțare a instalațiilor de încălzire, răcire și preparare a apei calde menajere pe baza energiei regenerabile.

229. Fără modernizarea și reabilitarea reală a activelor, există riscul ca situația să se înrautățească în continuare. La 21 noiembrie 2014, Consiliul Băncii Mondiale a aprobat un proiect important „de a contribui la îmbunătățirea eficienței și a viabilității financiare a companiei de alimentare centralizată cu energie termică, de a îmbunătăți calitatea și fezabilitatea serviciilor de încălzire oferite populației din Chișinău”. Banca Mondială a convenit să acorde Republicii Moldova un împrumut în sumă de 40500000 dolari SUA, conform termenelor și condițiilor stipulate în Acord, în vederea susținerii finanțării Proiectului „Moldova – îmbunătățirea eficienței sectorului de alimentare centralizată cu energie termică”: P132443. La 30 iulie 2015, prin Legea nr.148, Parlamentul Republicii Moldova a ratificat Acordul de finanțare.

230. Proiectul include 3 componente:

1) investiții în sistemul de încălzire centralizată – costuri 33.3 milioane dolari SUA;

2) suport pentru simplificarea/raționalizarea operațiilor – costuri 5.6 milioane dolari SUA;

3) managementul proiectelor – costuri 1.5 milioane dolari SUA.

231. Termenul-limită al proiectului este 30 iunie 2020, iar obiectivele acestuia sînt următoarele:

1) reducerea pierderilor de căldură în rețea de la 36000000 Gcal (februarie 2015) pînă la 330,000 Gcal (iunie 2020);

2) economii cumulative de energie (din 2015 pînă în 2020): 2,849,208.00 MWh (245 ktep).

232. Proiectul prevede îmbunătățirea eficienței operaționale și a viabilității financiare a sectorului. Scopul va fi realizat prin investiții menite să îmbunătățească fiabilitatea și eficiența, precum și să susțină simplificarea/raționalizarea/optimizarea operațiilor și a structurii corporative a companiei. Investițiile vor asigura prestarea continuă și sporirea eficienței serviciilor de livrare a energiei termice în Chișinău. Simplificarea operațiilor va include încetarea exploatării CET-1, raționalizarea numărului de personal și realizarea unui audit de mediu la CET-1, pentru a iniția procesul de lichidare sau de reutilizare a

activelor.

233. Rezultatele specifice care generează economii eventuale de energie sînt următoarele:

1) modernizarea stațiilor de pompare selectate pentru a reduce consumul de energie electrică și a asigura exploatarea eficientă în mod variabil a sistemului centralizat de livrare a energiei termice;

2) reabilitarea segmentelor selectate din rețeaua de distribuție pentru a asigura continuitatea furnizării serviciilor de termoficare și reducerea pierderilor de energie termică și apă caldă;

3) înlocuirea substațiilor vechi și ineficiente de încălzire centralizată (CHS) cu substații moderne, deplin automatizate, individuale la nivel de bloc (IHS) în scopul furnizării mai eficiente și sigure a energiei termice consumatorilor finali;

4) reconectarea la sistemul de încălzire centralizată a circa 40 de instituții publice care au fost debrășate anterior, astfel încît să fie îmbunătățită utilizarea sistemului.

234. Economii preconizate de proiect sînt indicate în rezumatul evaluării:

Economiile totale ce rezultă din investițiile propuse în cadrul Proiectului însumează circa 6.5 milioane dolari SUA pe an, începînd din anul 3 de implementare a Proiectului. Economii estimate vizează gazele naturale, energia electrică, apă, costurile de exploatare și întreținere și altele, inclusiv economii în valoare de 619,000 dolari SUA pe an, începînd din sezonul de încălzire 2015/2016 datorită achiziționării de agent termic mai ieftin ca urmare a închiderii CET-1 în 2015. Economii de energie constituite circa 40% din beneficiile Proiectului. Înlocuirea CHS cu IHS va rezulta în economii energetice de circa 20% din consumul energetic la nivel de apartament, după cum a fost demonstrat de „Termocom” în condiții investiționale similare.

4.10. Transformarea, transportul, distribuția energiei și răspunsul la cerere

235. O trecere succintă în revistă a situației privind transformarea energiei, precum și transportul și distribuția de energie este inclusă în articolul 42 din Strategia energetică a Republicii Moldova pînă în anul 2030:

1) pe lanțul de producere, transport, distribuție și furnizare, creșterea eficienței s-a manifestat prin reducerea nivelului pierderilor în rețelele de distribuție și de transport, însă eficiența generării energiei electrice și termice a rămas scăzută;

2) au fost lansate și realizate investiții în proiectele de eficiență energetică în sectorul industrial și în cel public, inclusiv cu suportul instituțiilor financiare internaționale;

3) potențialul existent de surse de energie regenerabilă în mixul energetic este încă insuficient valorificat;

4) a fost depolitizată activitatea de stabilire a tarifelor în sectorul sistemului centralizat de alimentare cu energie termică și, ca rezultat imediat, au fost introduse tarife care reflectă integral costurile, astfel fiind stopată acumularea datoriilor, singurele datorii care rămîn de recuperat fiind cele istorice;

5) în condițiile cogenerării ineficiente și a sistemului de încălzire centralizat învechit, noile tarife nu au putut îmbunătăți abilitatea agenților economici de a investi ca singură posibilitate de a reduce costurile variabile, ci numai au redus accesibilitatea tarifelor pentru populație.

236. În ceea ce privește domeniul specific al eficienței energetice pe lanțul de producere/transformare, transport și distribuție, Strategia prevede următoarele:

1) reducerea pierderilor în rețelele de transport și de distribuție:

a) cu pînă la 11% în 2020 (pînă la 13% în 2015) pentru energie electrică;

b) cu 39% în 2020 (cu 20% în 2015) pentru gaze naturale; și

c) cu 5% în 2020 (cu 2% în 2015) pentru energie termică;

2) crearea unei noi capacități în municipiul Chișinău, în baza tehnologiilor eficiente de generare a energiei electrice și termice, inclusiv de tip „turbină cu gaz cu ciclu combinat”;

3) reevaluarea, reconstruirea și reabilitarea, acolo unde este fezabil, a sistemului de încălzire centralizată existent.

237. Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 include măsuri specifice în materie de eficiență energetică în faza de transformare, transport și distribuție, cum ar fi programele proprii de eficiență energetică pentru transportul și distribuția energiei electrice din măsura

98 din Plan. Pînă în prezent, nu am primit informații de confirmare potrivit cărora operatorii de distribuție și de sistem au elaborat astfel de programe sau nu:

1) „RED-Nord-Vest” a informat despre planificarea măsurilor necesare (modernizarea și reabilitarea) în scopul de a reduce pierderile pînă la 10.82% în 2016, pînă la 10.44% în 2017 și pînă la 10.35% în 2018;

2) măsuri similare au raportat „RED-Nord „fără cuantificarea economiilor”.

238. Referitor la formularele de raportare elaborate de „Moldelectrica” în 2014 și prezentate Agenției pentru Eficiență Energetică, nu au fost furnizate informații despre întocmirea Programului de promovare a eficienței energetice și energiei regenerabile. Nici „Moldovagaz” nu a prezentat informații Agenției pentru Eficiență Energetică la acest capitol.

239. Descrierea măsurilor de îmbunătățire a eficienței energetice pe lanțul de transformare, transport și distribuție este inclusă în continuare.

4.10.1. Criterii de eficiență energetică în tarifele și reglementările de rețea

A. Energia electrică

240. [Legea nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică a fost adoptată în vederea asigurării conformității cadrului legislativ cu acquis-ul comunitar, condiționat de aderarea țării la Comunitatea Energetică în anul 2010. Legea a fost ulterior modificată și completată în 2011 și 2014 (a se vedea [Legea nr.27 din 13 martie 2014](#)) în vederea punerii în aplicare integrală a pachetului legislativ secund privind energia.

241. Pornind de la angajamentele asumate față de Comunitatea Energetică, a fost realizat un progres semnificativ în transpunerea în legislația națională a acquis-ului Comunității Energetice privind energia electrică. [Legea nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) a fost modificată în 2014. Cerințele referitoare la eligibilitate au fost transpuse în textul legii, consumatorii noncasnici fiind eligibili din 1 ianuarie 2013, iar cei casnici – din 1 ianuarie 2015. Tarifele de acces la rețelele de distribuție adoptate în luna iulie 2015 asigură dreptul de eligibilitate pentru consumatorii conectați la rețelele de distribuție.

242. Modificări adiționale au fost operate în textul legii pe baza dispozițiilor Directivei 2009/72/CE, elaborate de Ministerul Economiei și Infrastructurii cu suportul TA-SPSP și al Secretariatului Comunității Energetice și Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională. Astfel, a fost elaborat proiectul Legii cu privire la energia electrică, aprobată în data de 27 mai 2016, cu numărul de ordine 107.

243. Modificările/amendamentele aduse la Legea 124-XVIII din 23 decembrie 2009 (în prezent abrogată) au inclus, *inter alia*, obligația de deschidere completă a pieței de energie electrică începînd cu 1 ianuarie 2015 și obligația pentru companiile de distribuție să finalizeze, pînă la 1 iunie 2014, separarea operațională (și decizională) a activității de distribuție și activitatea de furnizare la prețuri reglementate, precum și separarea juridică a acestor activități pînă la 1 ianuarie 2015.

244. Art.96 alin.(2) din [Legea nr.107 din 27 mai 2016](#) cu privire la energia electrică stipulează că „La intrarea în vigoare a prezentei legi, piața energiei electrice se declară deschisă, iar fiecare consumator final din Republica Moldova are dreptul de a alege furnizorul, precum și de a schimba furnizorul”.

245. În octombrie 2015, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică a aprobat o nouă versiune a regulilor de piață pentru energia electrică. Principalele caracteristici ale acestor reguli sînt după cum urmează:

- 1) încheierea de acorduri bilaterale pentru achiziționarea și furnizarea de energie electrică;
- 2) distribuția energiei electrice produse prin cogenerare și de centralele energie din surse regenerabile;
- 3) procedura de achiziție și furnizare a energiei electrice de echilibrare la prețuri minime;
- 4) achiziția energiei electrice pentru a acoperi consumul tehnologic în rețeaua de transport al energiei electrice de către operatorii sistemului de transport și a energiei electrice necesare pentru a acoperi consumul tehnologic în rețeaua de distribuție.

246. Metodologiile de calcul al tarifelor stabilite de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică sînt cost-reflective. Tarifele calculate de companiile de transport, distribuție și furnizare au fost supuse auditului de companii internaționale notorii de audit în toamna anului 2015, corectitudinea

acestora fiind confirmată. Tarifele au fost majorate în 2015 din cauza creșterii costului de achiziție a energiei electrice și deprecierei monedei naționale.

247. [Legea nr.107 din 27 mai 2016](#) stipulează și confirmă posibilitatea oferită prin Legea 124-XVIII din 23 decembrie 2009 următoarele:

1) în conformitate cu prevederea art.7 alin.(2) lit.a), Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică „elaborează și aprobă metodologiile de calculare, de aprobare și de aplicare a [...] tarifelor binome și a prețurilor diferențiate în funcție de orele de consum tarife binom, tarife diferențiate în funcție de nivelul de tensiune în rețelele electrice și de perioada/orele de consum;

2) pentru a susține, îmbunătățirea eficienței energetice și a educa consumatorii finali în planificarea și migrarea consumului de energie electrică în perioadele din afara orelor de vîrf, prin [Hotărîrea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.75 din 12 martie 2016](#) privind tarifele la energia electrică, au fost păstrate prevederile conform cărora este asigurată posibilitatea pentru consumatorii noncasnici dotați cu dispozitive adecvate de contorizare și în conformitate cu dispozițiile contractuale, în cazul în care acestea există, să achite 1.6 din tariful reglementar în orele de vîrf, definit diferențiat pe trimestre și 0.6 din tariful reglementar în afara orelor de vîrf definite în mod egal pe perioada anului întreg.

Pentru consumatorii casnici, care dispun de echipament de măsurare corespunzător, plata pentru consumul energiei electrice în orele de noapte (de la ora 22 pînă la ora 6) se efectuează cu coeficientul 0,6 de la tariful stabilit. Aceste prevederi sînt valabile doar în cazul în care contractele de procurare a energiei electrice semnate de furnizor și, respectiv, contractul dintre furnizor și consumatorul final includ asemenea clauze.

248. De menționat faptul că tarifele nu cresc în mod progresiv odată cu creșterea consumului; prin urmare, tarifele nu sînt în detrimentul sporirii consumului de energie electrică, în cazul utilizării pompelor de căldură.

249. În pofida existenței unor reguli de echilibrare, stabilite de operatorul sistemului de transport, și a părților responsabile prevăzute de lege, sîntem nevoiți să menționăm că piața de echilibrare nu este operațională. În acest mod, este exclusă orice participare a cererii pe piața de echilibrare și servicii auxiliare.

250. Strategia energetică a Republicii Moldova pînă în anul 2030 prevede crearea platformei de adaptare a cererii, însă, deocamdată, nimic nu s-a realizat în acest sens.

B. Gazele naturale

251. Toate activitățile, inclusiv cele de import, furnizare, transport transfrontalier și intern, distribuție și vînzare cu amănuntul pe piața de gaze naturale sînt realizate de „Moldovagaz” – companie integrată vertical. Astfel, compania acționează în calitate de importator, vînzător angro și cu amănuntul (în Chișinău). Cadrul legislativ este stabilit de [Legea nr.108 din 27 mai 2016](#) cu privire la gazele naturale. Legea transpune, parțial, Directiva 2009/73/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale și de abrogare a Directivei 2003/55/CE, astfel fiind transpus Pachetul legislativ 3 și rectificate discordanțele cu acquis-ul Comunității Energetice identificate în legislația internă. Legislația secundară include standarde tehnice pentru serviciile de transport și distribuție a gazelor naturale și un regulament privind furnizarea și utilizarea gazelor naturale.

252. Legea examinează utilizarea eficientă a activelor și diferențierea tarifelor în funcție de nivelul de presiune. Deocamdată, legislația nu prevede stimulente pentru consumatori legate de economia de gaze naturale. Tarifele stabilite la gaze stimulează economiile, fiind aplicat un prag de 30 m³, prețul pentru depășirea acestui prag fiind mai mare.

4.10.2. Măsuri pentru facilitarea și promovarea răspunsului la cerere

253. Pînă în prezent, în Republica Moldova nu au fost introduse măsuri specifice pentru a promova răspunsul la cerere. Unica diferențiere în tarifele la energia electrică se referă la orele de vîrf în comparație cu celelalte ore, fapt ce contribuie la nivelarea profilului sarcinii, fără adaptarea reală a cererii, odată ce prețul nu variază de la o oră la alta sau de la o zi la alta. Nu sînt puse în aplicare prețuri dinamice la energia electrică sau gazele naturale, situația urmînd să fie neschimbată în anii 2016-2018.

4.10.3. Eficiența energetică în proiectarea și reglementarea de rețea

254. Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020, aprobat prin [Hotărârea Guvernului nr.833 din 10 noiembrie 2011](#), stabilește obiective naționale de eficientizare a consumului global de energie primară cu 20% pînă în anul 2020 și reducerea cu cel puțin 25% a emisiilor de gaze cu efect de seră comparativ cu anul 1990.

Pentru reducerea pierderilor au fost stabilite obiective concrete:

1) pierderi în rețele de distribuție a energiei electrice.

Conform Programului, operatorii rețelei de distribuție ar trebui să reducă pierderile de la 13% în 2011 pînă la 7-10% în 2020. Cele mai recente date furnizate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, la situația din aprilie 2015, indică un progres semnificativ înregistrat de toți operatorii rețelei de distribuție din 2011 în direcția realizării acestui obiectiv. Pierderile în rețeaua de distribuție se reduc treptat și în 2014 nivelul acestora a atins 9.2% – 11.58% din energia electrică furnizată rețelelor de distribuție;

Tabelul 40

Consumul de energie electrică și pierderile de facto

Operatorul de distribuție și de sistem (DSO)	Consumul tehnologic și pierderile de facto									Energia electrică achiziționată de DSO în 2014, GWh	Energia electrică furnizată consumatorilor, 2014		Numărul de consumatori, 2014	
	(în % față de energia electrică contorizată la punctele de ieșire din rețeaua de transport)										GWh	%		%
	2001**	2005	2010	2011	2012	2013		2014						
„RED UF”	28	21.44	13.68	13.11	12.39	10.75	10.86*	9.45	9.54*	2,981.70	2,626.10	72.0	856,489	64.2
„RED-Nord”	28.4	14.39	10.43	9.89	9.89	9.83	10.5*	8.53	9.2*	689.7	613.7	16.8	294,645	22.1
„RED Nord-Vest”	39.9	20.07	12.98	11.9	11.9	11.7	12.01*	11.3	11.58*	363.3	313.5	8.6	183,963	13.8

** în % față de energia electrică furnizată rețelelor de distribuție;

** aici sînt incluse și pierderile comerciale (definite ca furturi, consum de energie electrică nefacturat și neachitat)

2) pierderi în rețeaua de transport a energiei electrice.

Programul de reabilitare a rețelelor de transport a energiei electrice (Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare, Banca Europeană pentru Investiții, Comunitatea Energetică) (Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2020”, adoptată prin [Legea nr.166 din 11 iulie 2012](#), avînd drept prioritate „Energia furnizată sigur, utilizată eficient”) a fost lansat în 2012. Proiectul include proiectarea și modernizarea unui număr de substații și linii de transport al energiei. Reabilitarea va îmbunătăți eficiența energetică a rețelei „Moldelectrica”, va consolida stabilitatea furnizării de energie electrică și va îmbunătăți exploatarea generală a TSO „Moldelectrica” – o precondiție pentru integrarea Republicii Moldova în rețeaua europeană de transport ENTSO-E. Proiectul este finanțat prin intermediul unor împrumuturi preferențiale oferite de Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare (15.5 milioane de euro) și Banca Europeană pentru Investiții (17 milioane de euro) în perioada 26 iunie 2012-26 iunie 2019 și a unui grant oferit de Fondul de investiții pentru vecinătate (8 milioane de euro) pentru perioada 1 aprilie 2013–1 noiembrie 2019;

3) pierderi de energie termică.

În 2014, potrivit datelor Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, pierderile de căldură din sistemul de distribuție și de furnizare au constituit 21.8% din volumul total de energie termică

livrat în rețea, sau cu 2.2% mai mult decât în 2011. Pe parcursul anilor 2005-2011 producerea și consumul de energie termică s-a redus cu circa 33%, fiind în descreștere continuă pînă în prezent. În 2014, 1422 mii de Gcal de energie termică a fost furnizată consumatorilor în mod centralizat, sau cu 250 mii de Gcal (15%) mai puțin comparativ cu 2011. În perioada 2011-2014, cantitatea de căldură livrată în rețea s-a redus cu 12.5%. Nivelul de producere a energiei termice este condiționat și de condițiile climatice, precum și de cererea din partea consumatorilor în perioada sezonului de încălzire.

Tabelul 41

**Furnizarea centralizată a energiei termice și pierderile
de căldură în Republica Moldova în 2011-2014**

Compania de furnizare a energiei termice	Energie termică furnizată în rețea				Pierderi de căldură				Pondere companiei în livrarea totală de energie termică, 2014	Pondere companiei în pierderile totale de energie termică, 2014
	1,000 Gcal									
Energie termică furnizată în rețea – TOTAL	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014		
Pierderi de căldură TOTAL, 1000 Gcal										
Pierderi de căldură – TOTAL, %					19.6	20.8	22.0	21.8		
	inclusiv								%	
„Termocom”, Chișinău	1,770.9	1,717.7	1,577.2	1,573.1	20.1	20.9	22.8	22.3	85.9	88.3
„Apă-Canal”, Chișinău	27.3	26.8	23.7	23.7	9.5	11.6	10.5	9.7	1.5	0.6
„COGENERARE- Nord”, Bălți	214.9	213.3	183.1	189.9	19.1	23.0	19.2	21.5	10.5	10.3
„Termogaz”, mun.Bălți	12.7	12.8	10.9	11.0	9.4	10.2	10.1	10.0	0.7	0.3
„Comgaz Plus”, Ungheni	14.9	10.9	8.0	8.0	18.8	21.1	13.8	15.0	0.5	0.3
„Rețelele Termice”, Călărași	8.0	6.2	4.1	1.3	32.5	32.3	31.7	23.1	0.1	0.1
„Servicii Publice”, Cimișlia	1.2	0.9	0.7	0.9	8.3	11.1	-	-	0.1	0.0
„Rețelele Termice”, mun.Comrat	7.1	6.6	6.0	5.8	2.8	3.0	3.3	3.4	0.4	0.1
„Antermo”, Anenii Noi	2.3	2.0	1.5	1.0	8.7	10.0	6.7	10.0	0.1	0.0
„Rețelele Termice”, Ștefan- Vodă	1.3	1.2	1.0	0.7	7.7	8.3	10.0	14.3	0.0	0.0

„Rețelele Termice”, Cahul	7.4	5.1	0.7	0.7	2.7	3.9	-	-	0.0	0.0
„Rețelele Termice”, Glodeni	3.3	2.1	0.0	0.0	6.1	9.5	-	-	0.0	0.0
„Rețelele Termice”, Criuleni	1.9	1.3	0.4	0.0	15.8	30.8	50.0	-	0.0	0.0
„Centrale și Rețele Termice”, Orhei	6.6	2.2	3.9	3.4	4.5	4.5	5.1	5.9	0.2	0.1
Energie termică furnizată consumatorilor, 1000 Gcal	1,672.9	1,590.7	1,420.4	1,422.4					100.0	100.0

255. În 2014 a fost adoptată Metodologia de calcul al valorilor normative pentru pierderile de căldură (18 decembrie 2014). Metodologia este obligatorie pentru toate companiile din rețeaua de furnizare a energiei termice reglementată de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică și urmărește scopul de a îmbunătăți activitatea de furnizare a energiei termice.

256. Proiectul Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare de îmbunătățire a eficienței sectorului de alimentare centralizată cu energie termică va contribui cu 3 ktep la reducerea pierderilor de căldură, pe lângă economiile mai mari ce provin din reducerea consumului de energie electrică și gaze naturale.

257. Prezentul Plan de acțiuni include, ca măsură orizontală H1. *Evaluarea potențialului de economisire a energiei pentru Moldova.*

258. În mod specific, evaluarea pe care măsura o va facilita se referă la infrastructura de gaze și de energie electrică, în special în ceea ce privește transportul, distribuția, gestionarea sarcinii și interoperabilitatea, conectarea la instalațiile de generare a energiei, inclusiv posibilitățile pentru microgenerarea energiei.

4.11. Disponibilitatea schemelor de calificare, acreditare și certificare

259. În ceea ce privește autorizarea auditorilor energetici, art.12 din [Legea nr.142 din 2 iulie 2010](#) cu privire la eficiența energetică stipulează cui poate fi atribuită calitatea de auditor energetic și în ce condiții:

1) autorizația este oferită pe un termen de 3 ani;

2) persoanele fizice și juridice autorizate urmează să se înregistreze în Registrul auditorilor energetici, administrat de Agenția pentru Eficiență Energetică, care publică lista auditorilor energetici, pe pagina sa web.

260. Cu referință la dezvoltarea capacității managerilor energetici, Agenția pentru Eficiență Energetică oferă asistență consultativă și informațională, managerilor energetici și aprobă programe de instruire (a se vedea tabelul 28 secțiunea 4.3.4).

4.12. Servicii energetice

261. Obligațiile de raportare sînt incluse în secțiunea 3.7.

5. INSTITUIREA ȘI DESEMNAREA AUTORITĂȚILOR/ INSTITUȚIILOR ȘI ORGANIZAȚIILOR COMPETENTE. FINANȚAREA

5.1. Cadrul instituțional

262. Cadrul instituit în raport cu obiectivele Directivei 2006/32/CE privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice include Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020, precum și Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice al Republicii Moldova 2013-2015 și

prezentul Plan de acțiuni. De asemenea, din acest cadru fac parte planurile locale de acțiune în domeniul eficienței energetice și programele locale pentru eficiență energetică.

Ministerul Economiei și Infrastructurii

263. În conformitate cu prezentul Plan de acțiuni, Ministerul Economiei și Infrastructurii va efectua, o dată la trei ani, examinarea intermediară, pe baza rezultatelor punerii în aplicare a Planului național de acțiune pentru eficiență energetică și la finalul implementării programului – evaluarea finală. În evaluarea intermediară vor fi analizate progresele înregistrate în obținerea rezultatelor scontate.

Ministerul Economiei și Infrastructurii și Agenția pentru Eficiență Energetică

264. Potrivit prevederilor Programului național pentru eficiență energetică 2011-2020, Ministerul Economiei și Infrastructurii joacă rolul de coordonator în sectorul public, iar împreună cu Agenția pentru Eficiență Energetică și alte autorități publice centrale de resort, acordă asistență autorităților publice locale în promovarea eficienței energetice și a energiei din surse regenerabile.

Prin urmare, sînt responsabili pentru integrarea cerințelor de îmbunătățire a eficienței energetice în sectorul public.

Agenția pentru Eficiență Energetică

265. Potrivit Legii cu privire la eficiența energetică, sarcina supravegherii realizării planurilor locale de acțiune în domeniul eficienței energetice și a programelor locale pentru eficiență energetică este atribuită Agenției pentru Eficiență Energetică (art.26 din [Legea nr.142 din 2 iulie 2010](#)).

266. Agenția pentru Eficiență Energetică este o autoritate de stat care activează în domeniul energiei regenerabile și eficienței energetice. Entitatea se axează pe implementarea politicii de stat și avizează proiecte în domeniul eficienței energetice și al surselor regenerabile de energie. În această ordine de idei, Agenția coordonează programele locale pentru eficiență energetică și planurile de acțiune locale în domeniul eficienței energetice finanțate din bugetul de stat, din bugetele instituțiilor și organizațiilor pe baza unor acorduri guvernamentale, autorizează persoanele fizice și juridice să efectueze audituri energetice și să acorde dovezi pe baza evidenței datelor despre auditorii energetici, și auditurile energetice efectuate.

267. Atribuțiile/sarcinile Agenției sînt stipulate în [Legea nr.142 din 2 iulie 2010](#) cu privire la eficiența energetică (art.9), [Hotărîrea Guvernului nr.833 din 10 noiembrie 2011](#) și în [Hotărîrea Guvernului nr.1173 din 21 decembrie 2010](#) „Cu privire la Agenția pentru Eficiență Energetică”, după cum urmează:

- 1) implementează politica statului în domeniul eficienței energetice și al surselor regenerabile de energie;
- 2) elaborează și prezintă organului central de specialitate în domeniul energetic spre aprobare cerințe minime de performanță energetică pentru utilajele și echipamentele produse sau importate în Republica Moldova;
- 3) participă la elaborarea proiectelor de acte normative, inclusiv a proiectelor reglementărilor tehnice și a standardelor în domeniul eficienței energetice și al surselor regenerabile de energie;
- 4) participă la elaborarea proiectelor de programe și de planuri naționale de acțiune în domeniul eficienței energetice și al surselor regenerabile de energie;
- 5) elaborează proiecte-pilot în domeniul eficienței energetice și al surselor regenerabile de energie;
- 6) acordă asistență autorităților administrației publice centrale și locale la elaborarea programelor de îmbunătățire a eficienței energetice și valorificarea surselor regenerabile de energie;
- 7) coordonează programele și planurile de acțiune elaborate de autoritățile administrației publice locale, precum și programele de eficiență energetică finanțate de instituții sau de organizații internaționale, în baza unor acorduri guvernamentale;
- 8) asigură diseminarea informației referitoare la eficiența energetică, inclusiv la mecanismele de eficiență energetică, la cadrul financiar și legal adoptat în scopul îndeplinirii obiectivului indicativ național, precum și diseminarea informației referitoare la utilizarea surselor regenerabile de energie;
- 9) acordă asistență consultativă și informațională societăților de servicii energetice, managerilor energetici, agenților economici, precum și persoanelor fizice care activează în domeniul eficienței energetice și al surselor regenerabile de energie;
- 10) autorizează persoanele fizice și juridice să efectueze audite energetice;

11) asigură evidența, prin ținerea de registre, a auditorilor energetici și a auditelor energetice efectuate, a proiectelor naționale coordonate și a proiectelor implementate de autoritățile administrației publice locale;

12) avizează proiecte în domeniul eficienței energetice și al valorificării surselor regenerabile de energie, finanțate parțial sau integral de la bugetul de stat, bugetele unităților administrativ-teritoriale și finanțate prin intermediul Fondului pentru Eficiență Energetică;

13) evaluează potențialul de sporire a eficienței energetice în ansamblu pe economie;

14) creează o bază informațională în domeniul eficienței energetice și al surselor regenerabile de energie, prezintă solicitanților informații.

Agenția pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței

268. [Legea nr.44 din 27 martie 2014](#) privind etichetarea produselor cu impact energetic definește responsabilitățile Agenției pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței referitoare la exercitarea controlului asupra punerii în aplicare a legii respective.

Ministerul Economiei și Infrastructurii și Agenția pentru Eficiență Energetică

269. În conformitate cu art.7 lit.h) din [Legea nr.128 din 7 noiembrie 2014](#) privind performanța energetică a clădirilor:

Agenția pentru Eficiență Energetică creează și implementează, în comun cu organul central de specialitate al administrației publice în domeniul construcțiilor, sistemele de control independent al certificatelor de performanță energetică și al rapoartelor de inspecție periodică a sistemelor de încălzire și de inspecție periodică a sistemelor de climatizare.

Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică

270. În procesul de exercitare a atribuțiilor de reglementare, autoritățile naționale țin cont de dispozițiile Legii cu privire la energia electrică, cât și ale Legii cu privire la gazele naturale. Ambele legi conțin definiția noțiunii *management al eficienței energetice/gestionare a cererii* și prezintă distribuția rolurilor între instituțiile sectoriale.

Tabelul 42

Autoritățile și instituțiile competente

Sarcina	Ministerul Economiei și Infrastructurii	Ministerul Economiei și Infrastructurii și Agenția pentru Eficiență Energetică	Agencia pentru Eficiență Energetică	Ministerul Economiei și Infrastructurii	Agencia de Protecție a Consumatorului	Agencia Națională pentru Reglementare în Energetică
Supraveghează îndeplinirea obiectivelor Directivei 2006/32/CE privind serviciile energetice/ Directivei 2012/27/UE privind eficiența energetică			X			
Control integrat asupra		X				

sectorului public (Directiva 2006/32/CE privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice/ Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică)						
Implementarea sistemelor independente de control			X	X	X	
Monitorizarea și verificarea activităților de economisire a energiei	X					
Atribuții de reglementare/ criterii de Eficiență energetică în tarifele de rețea						X

5.2. FINANȚAREA

271. Toate detaliile necesare cu privire la instrumentele disponibile de finanțare sînt prezentate în subcapitolele de mai jos, sumarul include informații despre sursele de finanțare disponibile și preconizate pentru sectorul de eficiență energetică.

5.2.1. FONDUL PENTRU EFICIENȚĂ ENERGETICĂ

272. Fondul pentru Eficiență Energetică în Moldova a fost creat în baza [Legii nr.142 din 2 iulie 2010](#) cu privire la eficiența energetică, iar Regulamentul de organizare și funcționare a Fondului pentru Eficiență Energetică a fost aprobat prin [Hotărîrea Guvernului nr.401 din 12 iunie 2012](#), conținînd principalele caracteristici ale Fondului pentru Eficiență Energetică.

273. Proiectele finanțate de Fondul pentru Eficiență Energetică corespund dispozițiilor art.50 din Regulamentul menționat, acesta servind drept bază pentru formularea conținutului Programului național pentru eficiență energetică 2011-2020. Implementarea acestor proiecte a fost începută în martie 2014 și continuă pînă în prezent. Descrierea succintă a majorității proiectelor este inclusă în tabelul A1.1, beneficiarii proiectelor fiind autoritățile publice locale.

274. Fondul pentru Eficiență Energetică atrage și gestionează mijloacele financiare în vederea îmbunătățirii eficienței energetice și utilizării energiei din surse regenerabile și a reducerii gazelor cu efect de seră pe baza susținerii proiectelor lansate în conformitate cu strategiile și programele elaborate de către Guvern:

- 1) promovarea proiectelor investiționale în domeniul eficienței energetice și energie din surse regenerabile;
- 2) asigurarea asistenței tehnice pentru proiectele de dezvoltare în domeniul eficienței energetice și

energie din surse regenerabile;

- 3) asigurarea asistenței financiare pentru proiectele;
- 4) contribuții financiare directe;
- 5) acționarea în calitate de agent sau mediator pentru alte surse de finanțare;
- 6) asigurarea garanțiilor depline sau parțiale în cazul finanțării de către bănci;
- 7) asistență pentru identificarea celor mai adecvate soluții pentru finanțarea proiectelor.

275. Fondul colectează, evaluează, aprobă și finanțează proiecte în domeniul eficienței energetice și energie din surse regenerabile, în cadrul cărora utilizează apelurile de propuneri de proiecte (APP), după cum urmează:

- 1) apelurile de propuneri de proiecte 1 și 3: reprezentanți autorizați ai obiectivelor de menire socială aflate în proprietatea publică centrală și locală de toate nivelurile;
- 2) apelurile de propuneri de proiecte 2, 4 și 6: sectorul privat;
- 3) apelul de propuneri de proiecte 5: iluminatul public.

276. Fondul pentru Eficiență Energetică cooperează cu sectorul public (în coordonare cu autoritățile publice centrale și locale), sectorul rezidențial, sectorul privat (industrie, servicii, agricol, transporturi etc.).

Tabelul 43

Prezentarea sinoptică a Fondului pentru Eficiență Energetică

Cadrul juridic	Persoana juridică independentă și autonomă din punct de vedere financiar
Coordonarea	Funcționează sub coordonarea Ministerului Economiei și Infrastructurii.
Cooperarea	Ministerul Economiei și Infrastructurii, Ministerul Mediului, autorităților publice locale (toate nivelurile), instituții de învățământ și instituții medico-sanitare
Obiectivele	Atragerea și gestionarea resurselor financiare pentru îmbunătățirea eficienței energetice, utilizarea energiei din surse regenerabile, reducerea gazelor cu efect de seră
Orientarea	Susținerea proiectelor în conformitate cu strategiile și programele elaborate de Guvern. Sectorul public (în coordonare cu autoritatea publică centrală și locală), sectorul rezidențial, sectorul privat (industrie, servicii, agricultură, transporturi etc.)
Măsurile	Promovează proiecte investiționale în domeniul eficienței energetice și energie din surse regenerabile. Acordă asistență tehnică pentru dezvoltarea proiectelor în domeniul eficienței energetice și energie din surse regenerabile. Acordă asistență financiară proiectelor. Oferă contribuții financiare directe. Activează în calitate de agent sau mediator pentru alte surse de finanțare. Oferă garanții totale sau parțiale în cazul finanțării de către bănci. Oferă asistență la identificarea celor mai bune soluții pentru finanțarea proiectelor
Instrumentele	Apeluri pentru propuneri de proiecte după destinație: APP1 & 3: reprezentanți autorizați ai entităților de menire socială din proprietatea autorităților publice centrale și autorităților publice locale; APP1: reprezentanți autorizați ai obiectivelor de menire socială aflate în proprietatea publică centrală și locală de toate nivelurile APP 2, 4 și 6: sectorul privat; APP 5: iluminatul public
Criteriile de eligibilitate a	Realizarea eficienței maxime la un cost minim Cel puțin o treime din beneficiile proiectului provin din economiile măsurabile de

proiectelor	<p>energie. Alte beneficii ale proiectului pot proveni din indicatori economici, tehnici etc. Proiectul implică tehnologii pentru consumul eficient de energie.</p> <p>Suma solicitată de la Fondul pentru Eficiență Energetică pentru finanțarea proiectului este coerentă cu limitele de finanțare a proiectului, 50000 – 3000000 lei (2500-240000 dolari SUA)</p> <p>Contribuția Beneficiarului la investiția totală va constitui cel puțin 20%;</p> <p>Proiectele de eficiență energetică au un termen de recuperare maximă a investiției de 7 ani.</p> <p>Proiecte în domeniul energiei din surse regenerabile au un termen de recuperare maximă a investiției de 15 ani.</p> <p>Beneficiarii proiectului nu au datorii față de bugetul public național și sînt solvabili.</p>	
Natura economiilor	APP 1 și 3 (sectorul public)	<ol style="list-style-type: none"> 1) Izolarea termică a pereților exteriori; 2) Înlocuirea ferestrelor și ușilor exterioare ineficiente 3) Izolarea termică a acoperișului, mansardei sau a plafonului de la ultimul etaj 4) Izolarea termică a dușumelei deasupra subsolului sau a spațiilor neîncălzite și izolarea plafonului din subsolul neîncălzit care se află sub spațiile încălzite 5) Izolarea termică a pereților de separare a spațiilor încălzite de cele neîncălzite
	APP2 (sectorul privat)	<ol style="list-style-type: none"> 1) Întreprinderi industriale, incluzînd: achiziționare de echipament, dispozitive/utilaj și instrumente; asistență la instalare, instruire pentru exploatare și întreținere, suport logistic și de transport. 2) Reabilitarea clădirilor: modernizarea sistemului local de încălzire, izolarea pereților, ușilor, ferestrelor, acoperișurilor, plafoanelor, construcția/montarea de instalații termice solare; implementarea tehnologiilor de recuperare a energiei și a combustibililor regenerabili folosiți pentru încălzire, ventilare, producere a apei calde menajere și a energiei electrice, exploatarea mai eficientă a sistemelor de încălzire și climatizare a aerului, sistem eficient de iluminat interior și exterior etc. 3) Cazane și arzătoare noi; sisteme automatizate de control al cazanelor; calorifere/sobe pentru încălzirea apei, modernizarea cazanelor existente, dispozitive pentru recuperarea căldurii cazanelor, construcția unor centrale termoelectrice noi sau renovarea celor existente; cazane și robinete pentru aburi sau renovarea celor existente, țevi și radiatoare noi; echipament nou de măsurare, robinete termostactice, izolarea rețelelor ingineresti interioare, sisteme mici de cogenerare, sisteme de pompe de căldură, sisteme de încălzire care utilizează energie sau combustibil regenerabil
	APP 4 (Sectorul privat)	<ol style="list-style-type: none"> 1) Înlocuirea ferestrelor și ușilor exterioare 2) Izolarea termică a pereților exteriori 3) Izolarea termică și reabilitarea acoperișului 4) Izolarea termică a dușumelei 5) Înlocuirea cazanelor neeficiente 6) Instalarea cazanelor ce funcționează pe bază de biomasă și a unor sisteme noi de încălzire (plus apa caldă menajeră) 7) Colectoare solare pentru furnizarea apei calde menajere 8) Sistem noi de ventilare cu recuperarea căldurii 9) Pompe geotermale de căldură și sisteme de încălzire/răcire 10) Înlocuirea sistemelor ineficiente de ventilare/climatizare a aerului cu

	sisteme noi						
Sursele de finanțare	<p>1) Alocații de la bugetul de stat, cel puțin 10% din necesitățile Fondului pentru realizarea obiectivelor stabilite de indicatorii de eficiență energetică și utilizarea energiei din surse regenerabile; Ministerul Economiei și Infrastructurii propune alocarea anuală de mijloace din bugetul de stat, prin solicitarea depusă la Ministerul Finanțelor pentru includerea sumei solicitate în proiectul de lege privind bugetul de stat pentru anul respectiv</p> <p>2) Donații de la persoane fizice și juridice din Moldova și din străinătate, inclusiv de la instituții financiare internaționale și fonduri</p> <p>3) Venit financiar provenit din dobânda bancară pentru depozitele bancare sau conturile curente ale Fondului și dobânda și comisioanele pentru contractele semnate cu clienții Fondului;</p> <p>4) Împrumuturi și alte instrumente financiare de la bănci și investitori angajați, exclusiv pentru promovarea Fondului</p>						
Date statistice privind finanțarea	APP1 (instrument de finanțare: grant)	APP3 (instrument de finanțare: grant)	APP4 (instrument de finanțare: grant/garanție financiară)	APP5 (instrument de finanțare: grant)	APP6 (instrument de finanțare: garanție financiară)	Proiect-pilot în sectorul public (instrument de finanțare: grant)	ESCO-Moldova (instrument de finanțare: grant)
	150 mil.lei	250 mil.lei	50 mil.lei	50 mil.lei	100 mil.lei	6.9 mil.lei	20 mil.lei
	finalizat	finalizat	în derulare	finalizat	finalizat	finalizat	în derulare
Anul de începere a finanțării și principalele politici	<p>2013; anterior – absența cadrului de reglementare în termeni de audit</p> <p>2014: începutul implementării</p> <p>Sfârșitul anului 2015: finalizată rambursarea pentru 17 proiecte în cadrul APP1</p> <p>80% sectorul public, 20% sectorul privat</p>						
Efectele colaterale	Efect demonstrativ al proiectelor implementate cu succes și de consolidare/sporire a interesului donatorilor străini de a susține proiecte investiționale în domeniul Eficienței energetice și energie din surse regenerabile în Moldova						
Sinergia	Fondul pentru Eficiență Energetică va fi partenerul financiar-cheie pentru implementarea Proiectului ESCO Moldova, oferindu-i granturi și garanții de împrumut						
Beneficiarii	APP 1 și 3: 142 de școli și grădinițe de copii, 29 de instituții medico-sanitare, 21 de universități și clădiri culturale						
Economiile scontate (anuale, cumulate per măsură)	APP1 (86 proiecte aprobate)	APP3 (106 proiecte probate)	APP5 (evaluate, propuse pentru aprobare)		Total		
	3.6 ktep	4.3 ktep	0.057 ktep		7.96 ktep		
	APP 2, 4 și 6: nu a fost aprobat nici un proiect						

5.2.2. FONDUL DE INVESTIȚII SOCIALE DIN MOLDOVA

277. Fondul de Investiții Sociale din Moldova este un proiect lansat de Guvern cu sprijinul Băncii Mondiale, care își propune să contribuie la implementarea strategiilor naționale de dezvoltare prin consolidarea comunităților nevoiașе și a instituțiilor acestora la gestionarea necesităților prioritare de

dezvoltare.

278. Eficiența energetică reprezintă doar unul dintre mijloacele pe care Fondul le utilizează în scopul de a îmbunătăți bunăstarea cetățenilor.

279. În 2015, Guvernul României a oferit un grant în valoare de circa 20 milioane de euro în vederea îmbunătățirii eficienței energetice pe baza încălzirii cu biomasă (90 de grădinițe de copii), înlocuirea ușilor și ferestrelor exterioare (280 de grădinițe de copii), izolării termice (140 de grădinițe de copii).

280. Tabelul din continuare prezintă rezultatele atinse pe parcursul anilor 2012-2014 în ceea ce privește implementarea măsurilor de eficiență energetică.

Tabelul 44

Rezultatele atinse de Fondul de Investiții Sociale din Moldova

Ferestre și uși exterioare	8,445 m ²
Izolarea anvelopelor/conturilor	8,275 m ²
Cazane operate cu biomasă	45
Colectoare solare pentru furnizarea apei calde menajere	42 instituții
Becuri de iluminat cu un consum redus de energie	316 unități, preponderent iluminatul stradal

281. În conformitate cu [Hotărârea Guvernului nr.436 din 6 octombrie 2014](#) „Privind implementarea Programului de asistență tehnică și financiară acordată de Guvernul României pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova”, autorităților publice locale au beneficiat de circa 20.9 milioane de euro alocate prin intermediul Fondului de Investiții Sociale din Moldova. Numărul total de beneficiari, exclusiv grădinițe de copii, constituie 869. Circa 2/3 din fondurile alocate au fost direcționate pentru realizarea măsurilor de îmbunătățire a eficienței energetice. Mijloacele financiare au fost oferite de Guvernul României.

Tabelul 45

Activitățile Fondului de Investiții Sociale din Moldova desfășurate pe baza fondurilor alocate de Guvernul României

Nr. crt.	Autoritățile publice locale	Numărul de beneficiari	Fonduri alocate, euro
1.	Mun.Chişinău	11	81,351
2.	Mun.Bălți	1	243,243
3.	Anenii Noi	20	545,405
4.	Basarabeasca	12	172,973
5.	Briceni	26	505,405
6.	Cahul	24	812,919
7.	Cantemir	12	629,730
8.	Călărași	20	842,703
9.	Căușeni	22	515,135
10.	Cimișlia	18	917,157
11.	Criuleni	18	626,000

12.	Dondușeni	11	380,000
13.	Drochia	23	653,081
14.	Dubăsari	18	289,189
15.	Edineț	29	604,618
16.	Fălești	22	628,108
17.	Florești	26	676,703
18.	Glodeni	22	431,892
19.	Hîncești	40	1,093,546
20.	Ialoveni	45	858,919
21.	Leova	23	575,135
22.	Nisporeni	27	1,274,270
23.	Ocnîța	15	309,730
24.	Orhei	80	1,058,919
25.	Rezina	34	525,189
26.	Rîșcani	21	375,676
27.	Sîngerei	35	591,568
28.	Soroca	31	787,892
29.	Strășeni	27	712,378
30.	Șoldănești	11	458,919
31.	Ștefan Vodă	24	747,676
32.	Taraclia	4	139,459
33.	Telenești	31	591,351
34.	Ungheni	39	734,595
35.	UTA Găgăuzia	47	496,216
		869	20,887,050

282. Rezultatele preliminare ale proiectului sînt următoarele:

1) la 90 grădinițe de copii au fost instalate sisteme de încălzire ce funcționează pe bază de biomasă;

2) la 280 de grădinițe de copii au fost înlocuite ferestrele și ușile exterioare;

3) la 140 grădinițe de copii au fost executate lucrări de termoizolare a pereților exteriori.

283. În prezent nu sînt disponibile informații despre economiile de energie obținute în rezultatul efectuării lucrărilor sus-menționate din contul fondurilor alocate de Guvernul României.

284. Fondul de Investiții Sociale din Moldova a fost creat în 1997 de Guvern, cu sprijinul Băncii Mondiale. În 2010, Fondul de Investiții Sociale din Moldova a beneficiat de:

1) 2 milioane de euro, inclusiv un grant în valoare de 1.5 milioane de euro din partea UE, pentru implementarea proiectelor-pilot de instalare a panourilor solare și de prelucrare a deșeurilor agricole; și

2) 5 milioane de euro – grant oferit de KfW. Pe parcursul anului 2012-2014, Fondul de Investiții Sociale din Moldova a realizat următoarele activități în domeniul eficienței energetice:

a) înlocuirea ferestrelor și ușilor exterioare: 8,445 m²;

b) izolarea anvelopelor/conturilor: 8,275 m²;

c) instalarea cazanelor operate cu biomasă: 45 de unități, capacitatea de la 50kW pînă la 500kW,

d) instalarea colectoarelor solare pentru furnizarea apei calde menajere: 42 de instituții, sau 30 tone de apă caldă pe zi;

e) instalarea LED-urilor: 316 unități, 25W–100W (preponderent în iluminatul stradal).

5.2.3. MoSEFF

285. Linia de Finanțare pentru Eficiența Energetică în Moldova a fost lansată în Moldova în luna

septembrie 2009, avînd instrumente similare celor aplicate în țările din vecinătate, inclusiv în România și Turcia, pentru susținerea investițiilor de sporire a eficienței energetice la întreprinderi.

Calendar:

- 1) faza I – lansată în februarie 2010;
- 2) primele audituri – efectuate în iunie 2010 (pentru Moldindcombank și Moldova Agroindbank);
- 3) Banca Comercială și „Pro Credit Bank” Moldova s-au alăturat facilității în august și decembrie 2012;
- 4) faza I – finalizată în decembrie 2012;
- 5) faza II – finalizată în decembrie 2015;
- 6) în decursul fazei II, băncile-partener au inclus Moldindconbank, Moldova Agroindbank, Pro Credit Bank Moldova și Mobiasbancă.

286. Pentru a deveni eligibil, proiectul trebuie să contribuie la reducerea consumului de energie primară, reducerea emisiilor de CO₂ și, în general, să amelioreze utilizarea rațională a energiei în industrie, agrobusiness și în clădirile comerciale.

287. Economii de energie și reducerea emisiilor de CO₂ pot fi obținute pe baza următoarelor măsuri:

- 1) reabilitarea și înlocuirea cazanelor;
- 2) izolarea conductelor/țevilor de abur și apă caldă;
- 3) trecerea de la încălzirea pe bază de energie electrică la cea pe bază de combustibil;
- 4) instalarea ferestrelor eficiente din punct de vedere energetic;
- 5) izolarea termică a pereților; acoperișurilor și planșeelor;
- 6) perfecționarea proceselor (de ex.: intensificarea controlului, procesului de măsurare și contorizare);
- 7) instalarea unor furnale, uscătorii, sobe care să reducă consumul specific de combustibil;
- 8) instalarea unor sisteme de recuperare a căldurii din sistemele de ventilare a aerului;
- 9) reabilitarea sistemelor de aer comprimat;
- 10) instalarea ușilor rulante sau a elementelor de blocare a ușilor;
- 11) colectoare solare termale.

288. Proiectele care utilizează tehnologii moderne pot fi eligibile pentru granturi de niveluri ridicate:

- 1) CET-uri și trigenerare;
- 2) cazane cu condensare de gaze;
- 3) pompe de căldură;
- 4) izolarea termică transparentă;
- 5) colectoare solare termale cu vid;
- 6) sisteme de răcire de absorbție sau evaporare;
- 7) instalarea dispozitivelor de răcire cu multe etape (compresare);
- 8) turbocompresoare cu sistem de control intens al fluxului;
- 9) variatoare de viteză instalate pe motoare electrice, ventilatoare, pompe;
- 10) sisteme de management al energiei;
- 11) echilibrarea dinamică a sistemelor de încălzire și răcire.

289. Nivelul de grant depinde de investițiile proiectului, tehnologia aplicată, volumul de energie economisit și emisiile de CO₂ evitate, variind de la 5% pînă la 20%. Proiectele mici de eficiență energetică (investiție 10000 – 250000 euro), cu tehnologii standard: grant de 10%:

- 1) proiecte mici de eficiență energetică (investiție 10000-250000 euro) cu aplicarea celor mai bune tehnologii disponibile: grant de 20%;
- 2) proiecte mici energie din surse regenerabile (investiție 10000-250000 euro): grant de 20%;
- 3) proiecte mari de eficiență energetică (250000-2 milioane de euro): grant de 5%-20%; proiectele cu economii de energie mai mari de 35% vor primi un grant de 20%;
- 4) proiecte mari de energie din surse regenerabile (250000-2 milioane euro): grant pînă la 5%-15%.

289. Primul pas este realizarea evaluării performanței energetice pentru proiectele de pînă la

150.000 euro sau a unui audit energetic pentru proiectele de 150.000 euro-2 milioane de euro. Consultantul proiectului oferă consultanță pentru optimizarea adițională a facilităților solicitantului în termeni de consum și livrare de energie.

290. Performanța financiară a MoSEFF la situația din 11 martie 2016:

- 1) proiecte aprobate de MoSEFF – 243
- 2) proiecte finanțate de băncile partenere ale MoSEFF – 157
- 3) proiecte în derulare și evaluarea împrumutului – 6
- 4) împrumuturi aprobate de MoSEFF (milioane euro) – 56.7
- 5) suma angajată (milioane euro) – 36.3
- 6) împrumuturi acordate de băncile partenere (milioane euro) – 33.3
- 7) împrumuturi contractate de proiecte în derulare și evaluarea împrumuturilor (milioane euro) – 2.7

Tabelul 46

Economiile raportate de MoSEFF

ECONOMII	MWh/an
Economiile de energie finală (energie electrică)	23,778
Economiile de energie finală (carburanți)	79,740
	Ktep/an
Economiile de energie finală (carburanți)	6,856

292. La sfârșitul anului 2015, MOSEFF urma să lanseze o nouă linie de credit pentru cel puțin un an. În caz de succes (cum au fost liniile precedente), perioada liniei terțiare ar putea fi extinsă pentru a acoperi întreaga perioadă a prezentului Plan.

293. În acest caz, linia terțiară de credit va deveni unul dintre principalii piloni ai politicilor de alternativă cu privire la „instrumentele de finanțare care conduc la aplicarea tehnologiilor sau tehnicilor eficiente din punct de vedere energetic și au efectul de reducere a consumului de energie la utilizatorii finali” (Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică).

294. Noua linie de credit se preconizează să aibă aceeași intensitate de sprijin fiscal; prin urmare, rezultatele scontate ar trebui să fie similare și să completeze rezultatele deja obținute. Diferența s-ar putea contura cu orientarea componentei de grant de la restituire directă în vederea garantării suportului.

Acest fapt este în concordanță cu noul auditoriu-țintă, care este reprezentat de întreprinderi cu o cifră de afaceri mai mică, ceea ce semnifică un risc sporit de credit.

5.2.4. MoREEFF

295. Facilitatea de Finanțare a Eficienței Energetice în sectorul rezidențial din Moldova oferă sprijin gospodăriilor casnice, condominiilor/asociațiilor proprietarilor de locuințe, companiilor de gestionare a fondului locativ, societăților de servicii energetice („ESCO”) sau altor companii de prestare servicii eligibile, care să contribuie la realizarea beneficiilor pe baza îmbunătățirilor eficienței energetice a locuințelor prin acordarea de împrumuturi și stimulente investiționale prin intermediul băncilor locale participante.

296. Pentru stimularea inițierii proiectelor de eficiență energetică în sectorul rezidențial, liniile de credit ale MoREEFF sînt completate de finanțare prin granturi din partea Facilității de Investiții pentru Vecinătate a UE (FIV UE) și de Agenția Suedeză pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (SIDA), cu destinație specială pentru susținerea dezvoltării proiectelor și stimularea investițiilor achitate debitorilor MoREEFF după verificarea finalizării fiecărui proiect eligibil de eficiență energetică în sectorul rezidențial. Debitorii vor beneficia de un stimulent în quantum de 35% pentru compensarea costului proiectului de economisire a energiei sub rezerva termenelor și condițiilor MoREEFF.

297. Performanța financiară a MoREEFF la situația din 11 martie 2016:

- 1) numărul de împrumuturi pentru măsuri de eficiență energetică angajate de MoREEFF – 1,736

- 2) suma împrumuturilor – 6,304,887 euro
 3) suma granturilor de stimulare – 1,775,232 euro.

Proiectele finanțate de MoREEFF au obținut economii în volum de **13,890 MWh (1.194 ktep)** pe an.

În prezentul Plan de acțiuni pentru evaluarea activității MoREEFF au fost utilizate valorile efective disponibile la situația din ianuarie 2016 (la începutul anului 2016): economiile în volum de 13,735MWh corespund 1.181 ktep.

Rezultatele activității Programului MoREEFF exprimate numeric sînt prezentate în tabelele 47 și 48.

Tabelul 47

Informații financiare raportate MoREEFF la situația din martie 2016

Măsuri de îmbunătățire a eficienței energetice a locuințelor	Suma sub-împrumuturilor (euro)	Suma investițiilor de stimulare (euro)	Numărul proiectelor	Procentul sub-împrumuturilor
Ferestre eficiente din punct de vedere energetic	3352759	944018	1229	53.2
Izolarea pereților	872081	245547	32	13.8
Izolarea acoperișurilor	63230	17803	12	1.0
Izolarea planșeelor	26634	7499	7	0.4
Sisteme solare de încălzire a apei	48185	13567	10	0.8
Sobe și cazane pe bază de biomasă	592658	166872	270	9.4
Cazane pe bază de gaze pentru încălzirea apei	1250440	352080	258	19.8
Sisteme de pompe de căldură	68174	19195	19	1.1
PV integrate	0	0	0	0.0
Încălzire centralizată	30725	8651	1	0.0

Tabelul 48

Economii raportate de MoREEFF la situația din martie 2016

Măsuri de îmbunătățire a eficienței energetice a locuințelor	Economii de energie (MWh/An)	Reducerea CO ₂ (tone/an) ¹	Capacitate de generare a căldurii substituite (MW) ²	Energie economisită în raport cu consumul anual de căldură ³ , %
Ferestre eficiente din punct de vedere energetic	3685	836	1.15	0.25
Izolarea pereților	2054	466	0.64	0.14
Izolarea acoperișurilor	149	34	0.05	0.01
Izolarea planșeelor	63	14	0.02	0.00

Sisteme solare de încălzire a apei	88	20	0.03	0.01
Sobe și cazane operate cu biomasă	2931	665	0.92	0.20
Cazane operate cu gaze pentru încălzirea apei	4420	1003	1.38	0.29
Sisteme de pompe de căldură	457	104	0.14	0.03
PV integrate	0	0	0.00	0.00
Încălzire centralizată	45	10	0.01	0.0

5.2.5. Proiectul „Energie și Biomasă în Moldova”

298. Scopul urmărit de Proiectul „Energie și Biomasă în Moldova” este de a promova utilizarea celei mai viabile și mai disponibile surse locale de energie regenerabilă: biomasă obținută din prelucrarea deșeurilor agricole.

299. Prima etapă a Proiectului cuprinde anii 2011-2014 (4 ani). Partea responsabilă de implementare a fost Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, Ministerul Economiei și Infrastructurii fiind partener de implementare.

Proiectul „Energie și Biomasă în Moldova” a fost promovat în toată țara, inclusiv în UTA Găgăuzia.

1) 126 de sate au fost selectate pentru a-și conecta instituțiile publice la sisteme alternative moderne de încălzire cu biomasă;

2) sisteme moderne de încălzire cu biomasă sînt instalate în 143 de clădiri publice, inclusiv școli, grădinițe de copii, centre comunitare;

3) peste 89000 de persoane, inclusiv 26519 copii, beneficiază de pe urma securizării furnizării de energie și confort termic;

4) noile sisteme de încălzire cu biomasă au dus la crearea a peste 300 de locuri noi de muncă, fiind lansate zeci de afaceri noi de producere a combustibilului din biomasă sub formă de pelete și brichete;

5) 5590 de reprezentanți ai autorităților publice locale și lideri locali, 492 de furnizori de biocombustibil și 432 de operatori au obținut noi cunoștințe și competențe despre tehnologiile moderne de producere și utilizare a biomasei pentru a produce energie termică;

6) un milion de euro a fost oferit pentru achiziționarea echipamentului de procesare și producere a biocombustibilului pe baza unui mecanism de leasing;

7) 30 de întreprinzători locali deja au beneficiat de acest program și au primit echipament de brichetare, peletare, tocare și balotare a biomasei;

8) peste 600 de familii au avut posibilitate să cumpere cazane moderne ce funcționează cu biomasă, 1 300 de euro din investiția efectuată fiindu-le restituite din mijloacele proiectului. Peste 100 de solicitări au fost deja înregistrate, fiind actualmente deja finanțate;

9) un proiect-pilot în domeniul cogenerării pe baza biomasei agricole a fost susținut financiar pentru a demonstra fezabilitatea utilizării tehnologiilor moderne cu scopul de a obține resurse energetice locale;

10) un Proiect-pilot în domeniul prestării serviciilor de generare și distribuție a energiei termice din biomasă instituțiilor publice a fost cofinanțat și lansat în raionul Leova. Obiectivul este promovarea unor noi metode de dezvoltare a piețelor locale, utilizînd biomasă în scopuri energetice;

11) peste 20000 de elevi au studiat subiecte legate de energia din surse regenerabile și eficiența energetică;

12) 3 ediții ale concursului „Moldova Eco-energetică”;

13) ceremonii de premiere a celor mai bune proiecte în domeniul energiei din surse regenerabile și eficienței energetice au fost desfășurate cu succes;

14) publicul general, autoritățile publice centrale și autoritățile publice locale, sectorul privat sînt bine informate despre oportunitățile și beneficiile energiei din surse regenerabile, în general, și ale energiei din biomasă, în special, pentru Moldova.

300. Actualmente Proiectul „Energie și Biomasă în Moldova” derulează faza a II-a, preconizată pentru anii 2015-2017, avînd o suprapunere parțială cu Planul național de acțiuni în domeniul eficienței

energetice al Republicii Moldova 2. Printre partenerii Proiectului „Energie și Biomasă în Moldova” se numără Ministerul Economiei și Infrastructurii, Ministerul Mediului, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Economiei și Infrastructurii, Ministerul Educației, Agenția pentru Eficiență Energetică, Fondul pentru Eficiență Energetică, agențiile pentru dezvoltare regională, producătorii agricoli, asociațiile, mediul academic, autoritățile publice locale, societatea civilă, Delegația Uniunii Europene în Republica Moldova, organizațiile donatoare.

301. Proiectul cuprinde 4 componente interconexe:

1) încălzirea clădirilor publice și crearea piețelor locale de asigurare cu combustibil (pachetul de lucru 1);

2) stimularea piețelor locale de asigurare cu agent termic a gospodăriilor individuale, de producere a brichetelor și de pilotare a tehnologiilor de cogenerare (pachetul de lucru 2);

3) consolidarea capacităților de utilizare a tehnologiilor de producere a energiei din biomasă la nivel regional și comunitar (pachetul de lucru 3); și

4) promovarea beneficiilor utilizării surselor regenerabile de energie, în special a biomasei, și asigurarea vizibilității rezultatelor proiectului (pachetul de lucru 4).

302. Obiectivele fazei II a Proiectului derivă din realizările obținute în faza I (2011-2014):

1) aplicarea activităților de succes și extinderea acestora pentru a cuprinde regiunile ce nu au fost implicate anterior sau sînt reprezentate insuficient, în special regiunea Transnistreană, UTA Găgăuzia și raionul Taraclia;

2) susținerea consolidării continue a pieței de biomasă din țară pe baza experienței și a lecțiilor învățate în faza I;

3) sporirea capacității naționale în sectorul bioenergetic, asigurînd durabilitate și replicare continuă;

4) sporirea informării și acceptării, promovarea beneficiilor energiei pe bază de biomasă și asigurarea vizibilității rezultatelor proiectului.

303. Principalele ținte sînt:

1) 60 de centrale termice pe bază de biomasă instalate în clădiri publice din sate și orașe mici, cu axare pe regiunea transnistreană, UTA Găgăuzia, raionul Taraclia și orașele mici din țară;

2) în 45 de cazuri sistemele de încălzire cu biomasă vor fi completate cu panouri solare pentru aprovizionare cu apă caldă menajeră (grădinițe de copii, instituții medico-sanitare, alte instituții de menire socială);

3) 300 de cazane care funcționează cu biomasă produse/asamblate local;

4) 250 de gospodării casnice și 50 de afaceri mici sprijinite să-și procure și instaleze cazane pe bază de biomasă în condiții preferențiale;

5) 9 parteneriate public-private noi pentru serviciului de furnizare a energiei termice create în toată țara;

6) pilotarea utilizării biomasei pentru încălzire la colegiile agricole și școlile profesionale, fiind selectate 2 instituții în acest scop;

7) cooperarea pentru producerea de biocombustibil în cadrul modelor IMC existente în prezent;

8) cofinanțarea creării primului centru de asigurare a calității biocombustibilului;

9) autoritățile publice locale, funcționarii publici și profesorii știu cum să utilizeze și să multiplice tehnologiile ecologice;

10) studierea modului de exploatare a sistemului de încălzire pe bază de biomasă; întreprinzătorii agricoli știu cum să transforme deșeurile într-un produs economic; programul de formare și instruire profesională în domeniul energiei din surse regenerabile și eficienței energetice pilotat în una sau mai multe școli tehnico-profesionale, pentru a îndeplini cerințele pieței emergente de bioenergie;

11) susținerea unui centru de instruire a operatorilor de cazane.

5.2.6. PROIECTUL ESCO

304. Proiectul elaborat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în cooperare cu Ministerul Mediului a fost lansat în luna noiembrie 2014, cu perioada de implementare 2014–2018. Obiectivul proiectului este de a crea piața ESCO în Moldova prin convertirea companiilor existente de prestare a serviciilor energetice în societăți ESCO, care să servească drept bază pentru extinderea eforturilor de

atenuare în întreg sectorul de construcții din Moldova, în conformitate cu Planul ecologic de dezvoltare urbană, care să se soldeze cu reducerea emisiilor directe de CO₂ cu cel puțin 68000 tone pe baza proiectelor din cadrul Contractului de performanță energetică susținute de Proiectul ESCO și emisiilor indirecte de CO₂ cu 240000 tone în perioada de impact a proiectului. De asemenea, la prima etapă, proiectul va examina piața de eficiență energetică, practic neexplorată din sectorul municipal, în special obiectivele din proprietatea primăriei Chișinău, și exploatate de aceasta, acoperind ulterior alte regiuni din Republica Moldova.

Tabelul 49

Sumarul proiectelor și finanțării disponibile

Nr. crt.	Promotor	Instrument	Perioada, unitatea de măsură	Finanțare		
				5	6	7
1.	Bugetul de Stat „Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul energetic” ¹	Programul „Dezvoltarea sectorului energetic”	2015-2017, mii lei	2015	2016	2017
				287,181.1	292,243.3	361,337.2
			2016-2018, mii lei	2016	2017	2018
				676,690.1	1,091,688.0	828,262.7
		Subprogramul I. „Elaborarea politicii și management în sectorul energetic”	2015-2017, mii lei	2015	2016	2017
				11,540.6	46,646.2	46,696.1
			2016-2018, mii lei	2016	2017	2018
				19,426.2	24,946.6	25,862.7
		„Elaborarea și adoptarea standardelor și reglementărilor tehnice în sectorul energetic, armonizate cu standardele europene”	2015-2017, mii lei	2015	2016	2017
				700.0	500.0	500.0
			2016-2018, mii lei	2016	2017	2018
				500.0	500.0	500.0

		„Implementarea cadrului legislativ și normativ PEC”	2015-2017, mii lei	2015	2016	2017
				-	-	-
			2016-2018, mii lei	2016	2017	2018
				1,260.0	350.0	350.0
		Subprogramul II „Dezvoltarea sistemului de furnizare a gazelor naturale” (conducte de gaze naturale în 2015-2017)	2015-2017, mii lei	2015	2016	2017
				0	0	0
			2016-2018, mii lei	2016	2017	2018
				138,205.0	598,600.0	624,500.0
		Subprogramul III „Dezvoltarea sistemului de furnizare a energiei electrice” (rețelele electrice în 2015-2017)	2015-2017, mii lei	2015	2016	2017
				126,367.3	154,402.0	224,421.1
			2016-2018, mii lei	2016	2017	2018
				260,877.0	225,020.8	-
		Subprogramul IV „Eficiența energetică și surse regenerabile de energie”	2015-2017, mii lei	2015	2016	2017
				149,177.4	91,195.1	90,220.0
			2016-2018, mii lei	2016	2017	2018
				184,681.9	179,520.6	177,900
		Subprogramul V „Dezvoltarea sistemului de furnizare a energiei termice”	2015-2017, mii lei	2015	2016	2017
				95.8	-	-
			2016-2018, mii lei	2016	2017	2018
				73,500.0	63,600.0	-
2.	Bugetul de stat bugetele locale și finanțare externă	Proiectul pentru bicicliști	euro	5,000,000 euro		
3.	Fondul pentru Eficiență Energetică, susținut de bugetul de stat	Toate apelurile de propuneri de proiecte, APP4. Un nou APP pentru sectorul privat: blocuri locative cu multe etaje, potențial susținut de Fondul pentru	2014-2016, (deschis 2016) – 2016-2018	570,000,000 lei; 50,000,000 lei; fondurile urmează a fi alocate ²		

		creștere ecologică								
		Din cadrul subprogramului „Eficiența energetică și surse regenerabile de energie”	2015-2017, mii lei	<table border="1"> <tr> <td>2015</td> <td>2016</td> <td>2017</td> </tr> <tr> <td>126,088.5</td> <td>91,195.1</td> <td>90,220</td> </tr> </table>	2015	2016	2017	126,088.5	91,195.1	90,220
2015	2016	2017								
126,088.5	91,195.1	90,220								
			2016-2018, mii lei	<table border="1"> <tr> <td>2016</td> <td>2017</td> <td>2018</td> </tr> <tr> <td>172,680</td> <td>172,680</td> <td>172,680</td> </tr> </table>	2016	2017	2018	172,680	172,680	172,680
2016	2017	2018								
172,680	172,680	172,680								
4.	Fondul de Investiții Sociale din Moldova	În total	1997 – în prezent	110,000,000 euro						
		Program de asistență tehnică și financiară oferit de Guvernul României instituțiilor preșcolare din Republica Moldova		20,728,274 euro, din care 16,513,262 euro – pentru lucrări de construcție și 4,215,012 euro – pentru achiziționarea de bunuri						
		Proiect în domeniul infrastructurii sociale și eficienței energetice, grant din partea KfW		Clădiri publice: 3,380,527 euro Infrastructura apei: 611,286 euro Infrastructura rutieră: 926,498 euro Iluminatul stradal: 138,976 euro						
5.	Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare împreună cu Fondul Global de Mediu, Banca Europeană pentru Investiții, Fondul pentru Eficiență Energetică, Primăria Chișinău	Proiectul în sectorul drumurilor urbane din Chișinău	Începe în anul 2016	32,800,000 euro 1,400,000 euro pentru iluminatul stradal						
6.	Banca Europeană de	MOSEFF I	2010-2012	20,000,000 euro						
		MOSEFF II	2013-2015	22,000,000 euro						
		MOSEFF III	Se	Circa 20,000,000 euro						

	Reconstrucție și Dezvoltare		preconizează să fie lansat în anul 2016, euro	
		MoREEFF I	2012 – iunie	35,000,000 euro – linii de credit totale, din care: 6,293,180 euro – sumă destinată pentru 1731 împrumuturi la începutul anului 2016, 1,773,542 euro – granturi (UE prin intermediul Fondului de investiții pentru vecinătate și Agenției suedeze pentru cooperare internațională și dezvoltare)
		MoREEFF II	2017	
		Foaia de parcurs a Directivei 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor	Începe în anul 2016	
		Modernizarea gestionării apei și a apelor uzate în Chișinău	Începe în anul 2016	59,000,000 euro, Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare: 24,000,000 euro
		Proiect în Regiunea de dezvoltare Nord (alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate)	A început în anul 2014	30,000,000 euro, Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare: 10,000,000 euro, împrumut suveran
		Programul de dezvoltare a utilităților din Moldova	2011-2015	30,000,000 euro, Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare: 10,000,000 euro, împrumut
		Încălzire centralizată Bălți	A început în anul 2015	10,000,000 euro, Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare: 7,000,000 euro, împrumut
7.	Banca Europeană pentru Investiții, împreună cu Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare și Uniunea Europeană,	Modernizarea gestionării apei și a apelor uzate în Chișinău	Începe în anul 2016	59,000,000 euro, Banca Europeană pentru Investiții: 24,000,000 euro
		Proiect în Regiunea de dezvoltare Nord (alimentare cu apă și evacuare a	A început în anul 2014	30,000,000 euro, Banca Europeană pentru Investiții: 10,000,000 euro, împrumut suveran

	Fondul de investiții pentru vecinătate	apelor uzate)		
		Programul de dezvoltare a utilităților din Moldova	2011-2015	30,000,000 euro, Banca Europeană pentru Investiții: 10,000,000 euro, împrumut suveran
8.	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare	Proiect de îmbunătățire a sistemului de încălzire centralizată din Chișinău (P132443)	2015-2020	40,500,000 dolari SUA, împrumut Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
9.	Uniunea Europeană împreună cu Guvernul Republicii Moldova	Proiectul Fondului Parteneriatului Europei de Est pentru Eficiența Energetică și Mediu (E5P), clădirile publice, transportul public și iluminatul stradal	Intențiile au fost formulate în anul 2015	18,750,000 euro, grant UE 1,000,000 euro, Guvernul
10.	Uniunea Europeană	Proiectul E5P; Încălzirea centralizată în Bălți	A început în anul 2014	10,000,000 euro, E5P 3,000,000 euro, grant
11.	Uniunea Europeană cu Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare și Banca Europeană pentru Investiții	Modernizarea gestionării apei și a apelor uzate în Chișinău	A început în anul 2016	59,000,000 euro, UE: 11,000,000 euro, grant
		Proiect în Regiunea de dezvoltare Nord (alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate)	A început în anul 2014	30,000,000 euro, Banca Europeană pentru Investiții: 10,000,000 euro, grant prin intermediul Fondului de investiții pentru vecinătate
		Programul de dezvoltare a utilităților din Moldova	2011-2015	30,000,000 euro, UE: 10,000,000 euro, grant
12.	Uniunea Europeană	Reabilitarea sistemului de alimentare cu apă din	2010-2016	5,000,000 euro

		or.Nisporeni		2,840,000 euro					
		Primăria Orhei (alimentare cu apă și evacuare a apelor uzate)							
13.	Uniunea Europeană împreună cu Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare	Proiectul „Energie și Biomasă în Moldova”	2011-2014	Donor	2011	2012	2013	2014	total
				UE	1,763,138 dolari SUA	7,554,652 dolari SUA	5,393,828 dolari SUA	3,457,730 dolari SUA	14,000,000 euro
				Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare	18,939 dolari SUA	101,454 dolari SUA	562,717 dolari SUA	28,567 dolari SUA	560,000 euro
				Total	1,782,077 dolari SUA	7,656,106 dolari SUA	5,956,545 dolari SUA	3,486,297 dolari SUA	
		Proiectul „Energie și Biomasă în Moldova” (PEBM) II	2015-2017	2015	2016	2017	Total		
		2,002,642 euro	3,692,295 euro	3,715,063 euro	9,410,000 euro				
	Împreună cu Convenția primarilor	Proiectele Demonstrative Urbane Durabile pentru Convenția primarilor (SuDEP)	A început în anul 2014	2,200,000 euro în 2015 pentru Ungheni, Orhei, Ocnița, Soroca și Cantemir					
14.	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare împreună cu Fondul Global de Mediu, Fondul pentru Eficiență Energetică, Ministerul Mediului, Primăria Chișinău	Proiectul ESCO	2014–2018	8,915,000 dolari SUA Fondul Global de Mediu 1,300,000 dolari SUA Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare – 150,000 dolari SUA Guvernul (Fondul pentru Eficiență Energetică) – 1,000,000 dolari SUA Primăria Chișinău – 6,425,000 dolari SUA Ministerul Mediului (în natură) – 40,000 dolari SUA					

Notă:

(1) Estimările prezentului Plan de acțiuni sînt bazate pe prevederile Strategiei sectoriale de cheltuieli în domeniul energetic pentru perioadele 2015-2017 și 2016-2018, disponibile pe pagina web a Ministerului Economiei și

Infrastructurii.

(2) Pe baza Strategiei sectoriale de cheltuieli în domeniul energetic, circa 516,000,000 lei (25,000,000 euro) urmează a fi alocate Fondului pentru Eficiență Energetică din bugetul de stat pentru perioada 2016-2018; este nevoie de atras mai multe fonduri din partea Fondului pentru creștere ecologică sau de la alți donatori pentru a acumula circa 60000000 euro.